

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้
สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สິนเดชารักษ์ และคณะ

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เสนอ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(สกว.)

กันยายน 2562

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรม
ทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

คณะผู้วิจัย	ตำแหน่ง
ศาสตราจารย์ ดร.อานันท์ ลี้มัคเดช	ที่ปรึกษาโครงการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สิ้นเดชารักษ์	หัวหน้าโครงการ
อาจารย์ ดร.ธนธร ทะนันทอง	นักวิจัย
นายภูวิช ไข่มุกพิรัตน์ (พัฒนาเว็บ)	ผู้ช่วยนักวิจัย
นายธีระพงษ์ วงษ์นา	นักวิจัยสมทบ
นางสาวรุ่งกมล โพธิสมบัติ	นักวิจัยภาคสนาม
นางสาวกนกวรรณ อบเชย	ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม
นางสาวอินทราณี ศรีบุญเรือง	ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม
นางสาวรัตนภรณ์ ศรีแก้วดารา	ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม
นายปรีดา โพธิจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัยภาคสนาม
นางสาวสุชาดา โพธิสิงห์	ผู้ช่วยนักวิจัยและผู้ประสานงาน
นายกฤตวัฒน์ โกมลวรวิทยา	ธุรการโครงการ

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัด “ความเป็นธรรมทางสังคม” ของประเทศไทย พร้อมกันทั้งเปรียบเทียบดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของประเทศไทยและทำการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่น่าสนใจของประชาชนและพื้นที่ อีกทั้งดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนเพื่อใช้ในการสำรวจความเปลี่ยนแปลงของดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคมของประเทศไทยในโอกาสต่อไป

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นโครงการวิจัยเชิงสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีมูลเหตุมาจากสภาพการณ์ทางสังคมไทยอันปรากฏความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ซึ่งยังคงตอกย้ำทับซ้อนอยู่ในสังคมตลอดมาโดยอาศัยเครื่องมือเป็นเว็บแอปพลิเคชัน แนวคิดเรื่อง “ความเป็นธรรม” จึงกลายเป็นประเด็นใหญ่อันสำคัญยิ่งที่สังคม และโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ จะต้องทำความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้คนในสังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข บนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลายในสังคม

ในการออกแบบการวิจัย เพื่อจัดสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ในแนวคิดเรื่องความเป็นธรรม ในหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และสาขาวิชาปรัชญา จนได้ข้อสรุป แบ่ง “ความเป็นธรรมทางสังคม” ออกเป็นมิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นมิติเดิมจากโครงการพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม เมื่อปี พ.ศ.2561 จำนวน 4 มิติ และเพิ่มเติมอีก 6 มิติ รวมเป็น 10 มิติ ได้แก่ 1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา 2) มิติการเมือง 3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร 4) มิติกระบวนการยุติธรรม 5) มิติการศึกษา 6) มิติเพศ 7) มิติชุมชน 8) มิติสุขภาพ 9) มิติสิ่งแวดล้อม และ 10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค

ในการนี้ จากมิติต่าง ๆ ทั้ง 10 มิติข้างต้น คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยแบบสอบถามซึ่งได้ผ่านกระบวนการทดสอบเครื่องมือตามหลักวิชาการแล้ว จะมีข้อคำถามทั้งหมด 3 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สอง คือ มุมมองต่อความเป็นธรรมทางสังคมไทย ส่วนที่สาม คือข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นที่ธรรมที่หลากหลายทางสังคม ทั้ง 10 มิติ โดยข้อคำถามทั้งหมดจะถูกนำไปใส่ในเว็บแอปพลิเคชันเพื่อให้ใช้ประโยชน์ในการสำรวจ นอกจากนี้ยังมีแบบสำรวจฉบับย่อที่เป็นรูปภาพ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสำรวจที่มีเวลาไม่มากแต่ต้องการจะสะท้อนความเป็นธรรมได้เลือกทำด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างที่อาศัยความน่าจะเป็นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทน และสามารถสะท้อนสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับพื้นที่ในการศึกษาซึ่งจะสะท้อนความแตกต่างระหว่างความเห็น การรับรู้ ทัศนคติของผู้ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมือง (Urban) และเขตชนบท (Rural) ฉะนั้นการสุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูลจึงมีการกระจายไปทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอย่างเท่าเทียมกันด้วย

ในการศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยสำรวจข้อมูลในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2562 ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม อยู่ที่ระดับ 73.66 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติสุขภาพ มีความเป็นธรรม

สูงที่สุด คือ ร้อยละ 77.40 รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ร้อยละ 74.41 ส่วนมิติที่มีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีความเป็นธรรมอยู่ที่ร้อยละ 58.31 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมปานกลาง”

หากเปรียบเทียบกับรอบการสำรวจข้อมูลของปี พ.ศ.2561 จะพบว่าค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้นในทุกมิติและทุกข้อคำถาม ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ซึ่งทำให้ประชาชนในประเทศกำลังมีความหวังกับรัฐบาลชุดใหม่ที่จะเข้ามาบริหารประเทศจึงทำให้ค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากแบบสำรวจฉบับย่อที่เป็นภาพสะท้อนของแต่ละมิติ จะเห็นว่าผลการสำรวจตรงข้ามกับแบบสำรวจฉบับเต็ม อาจเป็นผลมาจากภาพที่ทดลองนำมาใช้นั้นเป็นภาพในเชิงลบและกระทบกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสำรวจ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลสำรวจจะเพิ่มขึ้นจากรอบสำรวจครั้งที่แล้ว แต่ยังมีบางกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนความเป็นธรรมที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เช่น กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตการปกครองพิเศษ (กรุงเทพมหานคร) มีความเห็นต่อความเป็นธรรมทั้งในภาพรวมและแยกรายมิติค่อนข้างน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น หรือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายเห็นว่าสังคมไทยในภาพรวมมีความเป็นธรรมในระดับปานกลางซึ่งน้อยกว่าความเห็นของเพศหญิงและเพศทางเลือก เป็นต้น

ในส่วนการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสำรวจความเป็นธรรมและประมวลผลเบื้องต้นในภาพรวมนั้นมีความรวดเร็วทั้งในการตอบแบบสำรวจของผู้ตอบและในการแสดงผลแบบ Real-time นอกจากนี้การใช้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ยังสามารถเผยแพร่ไปในระดับหมู่บ้านผ่านผู้นำชุมชนได้โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ภาคสนามลงสำรวจข้อมูล อันจะทำให้ประหยัดงบประมาณในส่วนการเก็บข้อมูลในอนาคตได้

ชื่อโครงการ	การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง
ชื่อผู้วิจัย	รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สนิเตชรักษ์ ¹ และคณะ

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง โดยทำการวิจัยเชิงสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีมูลเหตุจากสภาพการณ์ทางสังคมไทยอันปรากฏความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ซึ่งยังคงตอกย้ำทับซ้อนอยู่ในสังคมตลอดมา กระบวนการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาและพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคมซึ่งเป็นการสำรวจตรวจสอบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนสอดคล้องกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่ออธิบายสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมได้เป็นอย่างมากในการเผยให้เห็นสภาพการณ์ของปัญหาความเป็นธรรมในสังคมไทยผ่านการรับรู้ตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของประชาชนคนไทยในภูมิภาค

กระบวนการศึกษาวิจัยได้แบ่งความเป็นธรรมทางสังคมออกเป็น 10 มิติ ได้แก่ ได้แก่ 1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา 2) มิติการเมือง 3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร 4) มิติกระบวนการยุติธรรม 5) มิติการศึกษา 6) มิติเพศ 7) มิติชุมชน 8) มิติสุขภาพ 9) มิติสิ่งแวดล้อม และ 10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม วัตถุประสงค์ของงานชิ้นนี้คือการพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดการสะท้อนให้เห็นถึงระดับของความเป็นธรรมทางสังคมที่มีความหลากหลาย โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการศึกษา แล้วทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศด้วยหลักการสุ่มตัวอย่างทางสถิติ ในการศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยสำรวจข้อมูลในเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2562 ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม อยู่ที่ระดับ 73.66 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติสุขภาพ มีความเป็นธรรมสูงที่สุด คือ ร้อยละ 77.40 รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ร้อยละ 74.41 ส่วนมิติที่มีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีความเป็นธรรมอยู่ที่ร้อยละ 58.31 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมปานกลาง” และหากเปรียบเทียบกับรอบการสำรวจข้อมูลในปี พ.ศ.2561 จะพบว่าค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้นในทุกมิติและทุกข้อคำถาม ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ซึ่งทำให้ประชาชนในประเทศกำลังมีความหวังกับรัฐบาลชุดใหม่ที่จะเข้ามาบริหารประเทศจึงทำให้ค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากแบบสำรวจฉบับย่อยที่เป็นภาพสะท้อนของแต่ละมิติจะเห็นว่าผลการสำรวจตรงข้ามกับแบบสำรวจฉบับเต็ม อาจเป็นผลมาจากภาพที่ทดลองนำมาใช้นั้นเป็นภาพในเชิงลบและกระทบกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสำรวจ

ในส่วนการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสำรวจความเป็นธรรมและประมวลผลเบื้องต้นในภาพรวมนั้นมีความรวดเร็วทั้งในการตอบแบบสำรวจของผู้ตอบและในการแสดงผลแบบ Real-time นอกจากนี้การใช้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ยังสามารถเผยแพร่ไปในระดับหมู่บ้านผ่านผู้นำชุมชนได้โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ภาคสนามลงสำรวจข้อมูล อันจะทำให้ประหยัดงบประมาณในส่วนการเก็บข้อมูลในอนาคตได้

¹ Ph.D. (Demography)-International Program, Mahidol University, Thailand, วท.ม. (สถิติประยุกต์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , วท.บ. (สถิติ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โทรศัพท์ 0 2696 5800 Email: teera.sd@gmail.comtera@tu.ac.thsd.teera@yahoo.com

Research Project: The Project of Responsive Web Application Development to try to survey the social justice in target groups and continuous areas

Researcher: Associate Professor Dr.Teera Sindecharak² et al.

Abstract

The project of responsive web application development to try to survey the social justice in target groups in continuous areas by conducting survey research and in-depth interviews based on conflicts in Thai society, inequality and various inequalities, which still emphasizes overlap in society throughout. The research is focused on the development and social fairness image Index, a survey examining the phenomenon in society, as well as compliance with process knowledge to explain the understanding of social phenomena. This will greatly benefit the society in revealing the situation of the fairness problems in Thai society through the recognition based on the knowledge, understanding, and experience of the Thai people in the region.

The research process has divided social justice into 10 dimensions which are 1) dimension of society, culture, language, and religion. 2) Dimension of Political 3) dimension of the economic poverty and the distribution of resources. 4) Dimension of judicial process 5) Dimension of education 6) Dimension of gender 7) Dimension of the community 8) Dimension of the health. 9) Dimension of the environmental and 10) Dimension of public services and utilities. To be used as a tool to create indicators of social justice, the purpose of this work is to develop an index image of social justice. To reflect the level of fairness and social diversity, the research team created a questionnaire to be used as a tool for education, these samples were selected based on various regions across the country with the principle of statistical sampling. In education, indicators of the social justice by survey in May and June 2019 via web applications Responsive, found that the social justice index is 73.66 is the level of fairness and considering the dimensions, found that the dimension of health is the fairest, 77.40 percent, followed by the social, cultural, language and religious dimensions of social justice is at 74.41 percent, as for the dimension that is the least fair is the dimension of justice, the fairness is at 58.31 percent, which is the middle level of fairness and if compared with the survey period in 2018, It was found that the increased fairness in all aspects and all questions, which is a result of the election of members of the House of Representatives at the end of March 2019, which makes people in the country are hoping for a new government to take over the country, thereby increasing the fair value. However, if considering the short survey which is a reflection of each dimension, the survey results will be the opposite of the full survey, maybe the result of that test is used in a negative impact on the feelings of those surveyed.

As for the use of Responsive web applications, it is found that using technology to help with fair survey and initial processing in general is quick, both in respondents' surveys and in real-time results. In addition, the use of Responsive web applications can be distributed at the village level through community leaders without field staff being surveyed, which will save the budget for data storage in the future.

² Ph.D. (Demography)-International Program, Mahidol University, Thailand, M.A. (Applied Statistics) Thammasat University, Thailand. B.Sc. (Statistics), Thammasat University, Thailand. Lecturer in Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University. Tel: (66+) 2696 5800 Email: teera.sd@gmail.com teera@tu.ac.th sd.teera@yahoo.com

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพประกอบ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ	3
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา (แบ่งเป็นราย 3 เดือน)	4
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	5
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	5
2.2 การใช้เทคโนโลยีของคนไทย.....	37
2.3 การใช้ application เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมของหน่วยงานต่าง ๆ	38
บทที่ 3 วิธีการศึกษา.....	46
3.1 การทดสอบแบบสำรวจ	46
3.2 กลุ่มเป้าหมายและขนาดตัวอย่าง.....	46
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	50
3.4 แผนการดำเนินงานลงพื้นที่สำรวจ	52
3.5 ช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล	53
3.6 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล	53
3.7 วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
3.8 การจัดทำเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานและผลการศึกษา.....	57
4.1 ผลการดำเนินงานทั้งโครงการ.....	57
4.2 ผลการศึกษา	96
4.3 การเปรียบเทียบค่าดัชนีความเป็นธรรมกับการศึกษาก่อนหน้า	195
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	202
5.1 สรุปผลการศึกษา	202
5.2 ข้อเสนอแนะ	204
เอกสารอ้างอิง	205
ภาคผนวก	212
ภาคผนวก ก แบบสำรวจจากการปรับแก้ในแต่ละครั้ง	212
ภาคผนวก ข ใบลงทะเบียนการประชุม.....	257
ภาคผนวก ค ภาพบรรยากาศการประชุม.....	265
ภาคผนวก ง บทความสำหรับเผยแพร่ประกอบงานวิจัย.....	269

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1-1 แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์	3
ตาราง 1-2 ผลที่คาดว่าจะได้รับแบ่งช่วงระยะเวลา 3 เดือน	4
ตาราง 2-1 จำนวนนักท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง	9
ตาราง 3-1 รายละเอียดพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจ	46
ตาราง 3-2 จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างจากความคลาดเคลื่อนจำนวนร้อยละ 20.....	48
ตาราง 3-3 การแบ่งระดับคะแนนและการแปลงผล สำหรับข้อความที่ “เห็นด้วย”	51
ตาราง 3-4 การแบ่งระดับคะแนนและการแปลงผล สำหรับข้อความที่ “ไม่เห็นด้วย”	51
ตาราง 4-1 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 1	59
ตาราง 4-2 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 2	62
ตาราง 4-3 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 3	65
ตาราง 4-4 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 4	68
ตาราง 4-5 จำนวนร้อยละตัวอย่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็นรายจังหวัด	88
ตาราง 4-6 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสำรวจแยกรายพื้นที่.....	92
ตาราง 4-7 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากข้อความเกี่ยวกับนโยบายรัฐ	96
ตาราง 4-8 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากข้อความทั้ง 10 มิติ	97
ตาราง 4-9 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไป	99
ตาราง 4-10 จำนวนร้อยละการพบเจอและรับรู้เหตุการณ์ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม.....	102
ตาราง 4-11 จำนวนร้อยละภาพรวมความเป็นธรรม.....	103
ตาราง 4-12 จำนวนร้อยละการรับรู้/ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายรัฐบาล	104
ตาราง 4-13 จำนวนร้อยละการประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมและการจัดการกับปัญหา....	105
ตาราง 4-14 จำนวนร้อยละความเห็นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาความเป็นธรรมทางสังคม (เรียงลำดับความเห็นสำคัญ 1-5).....	105
ตาราง 4-15 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	106
ตาราง 4-16 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติการเมือง.....	108
ตาราง 4-17 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร.....	109
ตาราง 4-18 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติกระบวนการยุติธรรม.....	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 4-19 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติการศึกษา	112
ตาราง 4-20 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติเพศ	114
ตาราง 4-21 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติชุมชน	116
ตาราง 4-22 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติสุขภาพ	118
ตาราง 4-23 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติสิ่งแวดล้อม	120
ตาราง 4-24 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	122
ตาราง 4-25 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสำรวจรอบจัดเก็บจริง	125
ตาราง 4-26 จำนวนและร้อยละความเห็นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาความเป็นธรรมทางสังคม (เรียงลำดับความสำคัญ 1-3)	128
ตาราง 4-27 จำนวนและร้อยละความเห็นภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคม	129
ตาราง 4-28 การแปลผลคะแนนความเห็นภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคม	129
ตาราง 4-29 ร้อยละความเห็นต่อนโยบายรัฐ	130
ตาราง 4-30 จำนวนและร้อยละความเห็นต่อนโยบายรัฐแจกแจงรายละเอียดรายข้อ	131
ตาราง 4-31 จำนวนร้อยละความเห็น และระดับความเห็นเฉลี่ย	136
ตาราง 4-32 ความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย	145
ตาราง 4-33 ความเป็นธรรมจากแบบสำรวจฉบับย่อ	146
ตาราง 4-34 ดัชนีความเป็นธรรมในภาพรวมและแยกรายจังหวัด	149
ตาราง 4-35 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	150
ตาราง 4-36 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	151
ตาราง 4-37 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	151
ตาราง 4-38 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	152
ตาราง 4-39 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	153
ตาราง 4-40 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	154
ตาราง 4-41 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	154

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 4-42	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	155
ตาราง 4-43	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	155
ตาราง 4-44	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....	156
ตาราง 4-45	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	157
ตาราง 4-46	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคเหนือ	158
ตาราง 4-47	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	158
ตาราง 4-48	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	159
ตาราง 4-49	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	160
ตาราง 4-50	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคเหนือ	161
ตาราง 4-51	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	161
ตาราง 4-52	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	162
ตาราง 4-53	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคเหนือ	162
ตาราง 4-54	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคเหนือ.....	163
ตาราง 4-55	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคกลาง	164
ตาราง 4-56	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคกลาง.....	165
ตาราง 4-57	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ ภาคกลาง	165
ตาราง 4-58	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคกลาง.....	166
ตาราง 4-59	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคกลาง	167
ตาราง 4-60	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคกลาง	168
ตาราง 4-61	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง	168
ตาราง 4-62	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคกลาง.....	169
ตาราง 4-63	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคกลาง.....	169
ตาราง 4-64	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคกลาง	170

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 4-65	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคใต้.....	171
ตาราง 4-66	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคใต้	172
ตาราง 4-67	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ภาคใต้.....	173
ตาราง 4-68	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคใต้	174
ตาราง 4-69	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคใต้.....	175
ตาราง 4-70	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคใต้.....	176
ตาราง 4-71	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคใต้.....	176
ตาราง 4-72	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคใต้	177
ตาราง 4-73	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคใต้	177
ตาราง 4-74	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคใต้	178
ตาราง 4-75	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	179
ตาราง 4-76	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	180
ตาราง 4-77	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	180
ตาราง 4-78	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	181
ตาราง 4-79	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	182
ตาราง 4-80	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	183
ตาราง 4-81	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	183
ตาราง 4-82	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	184
ตาราง 4-83	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	184
ตาราง 4-84	ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ.....	185
ตาราง 4-85	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีความเป็นธรรม.....	186
ตาราง 4-86	ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีความเป็นธรรม จำแนกรายมิติ	188

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 4-87 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีความเป็นธรรม จำแนกตาม แนวคิดของ John Rawls และ Freidrich A. Hayek.....	191
ตาราง 4-88 ผลการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม.....	192
ตาราง 4-89 ผลการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ Freidrich A. Hayek.....	193
ตาราง 4-90 ผลการวิเคราะห์ถดถอย (regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตาม แนวคิดของ John Rawls.....	194
ตาราง 4-91 ผลการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมเปรียบเทียบ กับการสำรวจในปี พ.ศ.2561	201

สารบัญภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 2-1 ข้อมูลสถิติผู้มีรายได้น้อย มีหนี้ในระบบและหนี้อุปโภคบริโภค 252,788ครัวเรือน.....	20
ภาพประกอบ 2-2 จำนวนคนจนมาก จนน้อย และเกือบจนในไทย พ.ศ.2531-2559	21
ภาพประกอบ 2-3 จำนวนและสัดส่วนคนจนในไทย พ.ศ.2531-2559	21
ภาพประกอบ 2-4 ปัญหาสุขภาพคนไทย จำแนกตามระดับฐานะ พ.ศ.2546	26
ภาพประกอบ 2-5 การใช้เทคโนโลยีของคนไทยในปี พ.ศ.2561	37
ภาพประกอบ 2-6 ตัวอย่างแอปพลิเคชันเสียงชาวบ้าน	38
ภาพประกอบ 2-7 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน Spond	40
ภาพประกอบ 2-8 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน Bangkok eyes.....	41
ภาพประกอบ 2-9 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน PSC	42
ภาพประกอบ 2-10 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน RLPD Service	44
ภาพประกอบ 3-1 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในการสำรวจความเป็นธรรมทางสังคม	47
ภาพประกอบ 3-2 การแบ่งช่วงคะแนน	52
ภาพประกอบ 3-3 รายละเอียดหน้าเว็บไซต์.....	54
ภาพประกอบ 3-4 ตัวอย่างเว็บไซต์	55
ภาพประกอบ 3-5 รายละเอียดหลังบ้านหรือระบบประมวลผลของเว็บไซต์.....	55
ภาพประกอบ 3-6 ตัวอย่างการแสดงผลของระบบประมวลผล.....	56
ภาพประกอบ 4-1 ตัวอย่างเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ที่ใช้ในการสำรวจ	71
ภาพประกอบ 4-2 ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์	72
ภาพประกอบ 4-3 ส่วนต้นและส่วนท้ายของแบบสำรวจเดิม	73
ภาพประกอบ 4-4 ส่วนต้นของแบบสำรวจใหม่	73
ภาพประกอบ 4-5 ส่วนที่ 1 ของแบบสำรวจเดิม	74
ภาพประกอบ 4-6 ส่วนที่ 1 ของแบบสำรวจใหม่.....	74
ภาพประกอบ 4-7 ส่วนที่ 2 ของแบบสำรวจเดิม	74
ภาพประกอบ 4-8 ส่วนที่ 2 ของแบบสำรวจใหม่.....	74
ภาพประกอบ 4-9 ส่วนที่ 3 ในแบบสำรวจเดิม.....	77
ภาพประกอบ 4-10 ส่วนที่ 3 ในแบบสำรวจใหม่.....	83

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

หน้า

ภาพประกอบ 4-11 ภาพที่ใช้ในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา.....	84
ภาพประกอบ 4-12 ภาพที่ใช้ในมิติการเมือง	84
ภาพประกอบ 4-13 ภาพที่ใช้ในมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	85
ภาพประกอบ 4-14 ภาพที่ใช้ในมิติกระบวนการยุติธรรม	85
ภาพประกอบ 4-15 ภาพที่ใช้ในมิติการศึกษา.....	85
ภาพประกอบ 4-16 ภาพที่ใช้ในมิติเพศ.....	86
ภาพประกอบ 4-17 ภาพที่ใช้ในมิติชุมชน.....	86
ภาพประกอบ 4-18 ภาพที่ใช้ในมิติสุขภาพ	86
ภาพประกอบ 4-19 ภาพที่ใช้ในมิติสิ่งแวดล้อม	87
ภาพประกอบ 4-20 ภาพที่ใช้ในมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค.....	87
ภาพประกอบ 4-21 ภาพที่ใช้เป็นแบบสำรวจฉบับย่อในเว็บแอปพลิเคชัน	88
ภาพประกอบ 4-22 การลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในกรุงเทพมหานคร บริเวณรอบวัดนิมมานรดี	89
ภาพประกอบ 4-23 การลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	89
ภาพประกอบ 4-24 การลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในจังหวัดนครปฐม	89
ภาพประกอบ 4-25 บรรยากาศการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในกรุงเทพมหานคร.....	90
ภาพประกอบ 4-26 บรรยากาศการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	90
ภาพประกอบ 4-27 บรรยากาศการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในจังหวัดนครปฐม	90
ภาพประกอบ 4-28 การลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจฉบับย่อใน 3 จังหวัด	91
ภาพประกอบ 4-29 พื้นที่สำรวจข้อมูลในภาพรวมกระจายทั่วประเทศ.....	93
ภาพประกอบ 4-30 พื้นที่สำรวจข้อมูลแยกรายจังหวัด.....	94
ภาพประกอบ 4-31 บรรยากาศการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล	95
ภาพประกอบ 4-32 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวม	195
ภาพประกอบ 4-33 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านเพศ.....	196
ภาพประกอบ 4-34 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านช่วงอายุ.....	197

สารบัญภาพประกอบ (ต่อ)

หน้า

ภาพประกอบ 4-35 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภาษา ที่ใช้สื่อสาร	198
ภาพประกอบ 4-36 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภูมิลำเนา	199
ภาพประกอบ 4-37 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านพื้นที่ ที่อยู่อาศัย.....	200

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปรากฏการณ์ของความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ยังคงตอกย้ำทับซ้อนอยู่ในสังคมตลอดมา เนื่องจากที่ผ่านมากกระบวนการพัฒนามักอ้างอิงจากตัวเลขเชิงเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ซึ่งนำไปสู่การละเลยการพัฒนาด้านคุณภาพ การเพิ่มช่องว่างของความเหลื่อมล้ำ การกระจายทรัพยากร โอกาส และอำนาจที่ไม่เป็นธรรม ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ความไม่เป็นธรรมทางสังคม พ.ศ.2554–2555 (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ้างถึงใน ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน สำนักข่าวอิศรา, 2556) ได้ชี้ให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำทางด้านช่องว่างรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนของประเทศไทยสูงถึง 34 เท่า สภาพการณ์ของความเป็นธรรมในบริบทของสังคมไทยจึงปรากฏผ่านความขัดแย้ง ความไม่เสมอภาค และความล้มเหลวทางสังคมจากความเหลื่อมล้ำ

โครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมในสังคม จึงถูกจัดทำขึ้น โดยเป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องและต่อยอดจากการศึกษาเดิมในปีงบประมาณที่ผ่านมาภายใต้ “โครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม” โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในปี 2561 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ปัจจุบันคือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ สกสว.) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาและพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมในสังคม โดยมูลเหตุในการศึกษาเพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมนี้มี 3 ประการ คือ ประการแรก จากการทบทวนวรรณกรรมการศึกษาวิจัยด้านความเป็นธรรมทางสังคมของสังคมไทย พบงานศึกษาความเป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนชายขอบ (กุลภา วจนสาระ, 2555; วุฒิชัย สายบุญจวง, 2554) ความเป็นธรรมในมิติการจัดการทรัพยากรและมิตินิคมวัฒนธรรม (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับคณะทำงานวาระทางสังคมและเครือข่าย, 2555) ความเป็นธรรมกับมิติการพัฒนา (พิรธ บัญญัติพันธุ์, 2555; สถาบันวิจัยสังคม, 2555) ความเป็นธรรมในมิติความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ (ไพสิฐ พาณิชย์กุล, 2557) และยังมีงานศึกษาในมิติทั้งด้านกฎหมาย ด้านสุขภาพ ด้านนโยบาย และด้านอื่น ๆ อีกจำนวนหนึ่ง รวม 12 ชิ้น ซึ่งพบว่า มีจำนวนไม่มากนักและไม่ได้มีงานศึกษาในลักษณะที่ต่อเนื่อง ติดตามผล เฝ้าระวัง และที่สำคัญ คือ ยังไม่ปรากฏความพยายามที่จะชี้วัดในเชิงตัวเลขเพื่อสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคมที่สามารถอธิบายและเป็นที่ยอมรับในเชิงประจักษ์ได้ ประการที่ 2 งานศึกษาของ ชีระ สินเดชารักษ์ และคณะ (2559) แม้จะมีความพยายามในการวัดและวิเคราะห์ในเชิงตัวเลขเพื่อชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม แต่เป็นเพียงช่วงการทดลองและการพัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในเบื้องต้นเท่านั้น ที่สำคัญ ผลการศึกษา ยังไม่สามารถอ้างอิงความเป็นธรรมทางสังคมในระดับประเทศได้ เนื่องจากมีการศึกษาเพียง 2 พื้นที่ คือ กรุงเทพมหานครและปทุมธานี ประการสุดท้าย ความเป็นธรรมทางสังคมในสังคมไทยเป็นเพียงการรับรู้และความรู้สึก ตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ต่างเห็นพ้องบ้างเห็นต่างบ้าง จึงไม่มีข้อสรุปแน่ชัดและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ความเป็นธรรมทางสังคมของเรามีอยู่หรือไม่ มากน้อยเพียงใด และจะต้องทำอย่างไรให้มีได้จริง (หากยังไม่มี) และรักษาให้คงอยู่ได้อย่างไร (หากมีอยู่แล้ว) จึงเป็นที่มาสำคัญ 3 ประการหลักที่นำมาซึ่งความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อให้สังคมไทยโดยเฉพาะประชาชน ซึ่งมีส่วนได้เสียและรับผลกระทบโดยตรงจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคมอย่างที่เป็น ฟังตระหนักและเฝ้าระวังความเปลี่ยนแปลง

ที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาอันจะนำไปสู่ความสุขสงบในสังคม ที่ประชาชนได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

ในปีงบประมาณ 2561-2562 นี้ จึงมีการจัดทำโครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมในสังคม โครงการในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาโดยการสร้างระบบความรู้ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามสถานการณ์ความเป็นธรรมในสังคม เพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่จะเข้าถึงผู้คนจำนวนมากและเพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจและตระหนักร่วมกันถึงประเด็นความเป็นธรรมในสังคมที่เกิดขึ้น โดยศึกษาใน 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 พื้นที่ปฏิบัติการงานวิจัย SRI4 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครพนม จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดระยอง จังหวัดน่าน และจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มที่ 2 พื้นที่ต่อเนื่องภายใต้โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดจันทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดอุดรธานี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดสงขลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมทั้งสิ้น 20 จังหวัด

ในการนี้ กระบวนการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive จึงเป็นเรื่องที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับ การติดตามปรากฏการณ์ความเป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนเป็นเรื่องของระบบการส่งเรื่องราวความไม่ เป็นธรรมที่เกิดขึ้น การศึกษาเรื่องความเป็นธรรมผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive จะสามารถนำไปสู่ ความรวดเร็วในการรับรู้ข้อมูลและสามารถแจ้งเหตุการณ์ร้องเรียนความเป็นธรรมโดยที่ไม่ต้องเดินทาง ถือเป็น การสร้างรูปแบบในการนำเสนอข้อมูลแบบใหม่ ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการที่สามารถใช้ได้ทุกที่ ทุก เวลา อันเป็นประโยชน์แก่สังคมและหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ทบทวนการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมในสังคมเพื่อใช้ประโยชน์ในการสำรวจผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive
- 2) พัฒนาเครื่องมือจัดเก็บดัชนีชี้วัดในสังคมผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive
- 3) ทดลองจัดเก็บข้อมูลผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ทั้งในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

1.3 กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ

ตาราง 1-1 แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์	กิจกรรมหลัก/ กิจกรรมรอง	ช่วงระยะเวลา ดำเนินการ	จำนวนวันที่ใช้	ผู้รับผิดชอบ
เก็บข้อมูลผ่าน แบบสอบถาม	เก็บข้อมูลจากการทำ แบบสอบถาม pre- test ก่อนจะนำข้อมูล ลงเว็บแอปพลิเคชัน แบบ Responsive	เดือนที่ 1-3	90 วัน	รศ.ดร.ธีระ สนิเดชารักษ์ นางสาวรุ่งกมล โพธิสมบัติ นางสาวสุชาดา โพธิสิงห์ นางสาวนิลรัตน์ ผลข้าทอง นางสาวอินทราณี ศรีบุญเรือง นางสาวกนกวรรณ อบเชย นางสาวขวัญมนัส พัดทอง นางสาวรัตนภรณ์ ศรีแก้วดารา นายปรีดา โพธิจันทร์
พัฒนาโปรแกรมการ จัดเก็บข้อมูล (เว็บ แอปพลิเคชันแบบ Responsive)	พัฒนาและเก็บข้อมูล จากเว็บแอปพลิเคชัน แบบ Responsive	เดือนที่ 4-6	90 วัน	รศ.ดร.ธีระ สนิเดชารักษ์ ดร.ธนาธร ทะนานทอง นายภูวิช ไข่มุกพิรัตน์
ทดลองจัดเก็บข้อมูล ในโปรแกรมการ จัดเก็บข้อมูล (เว็บ แอปพลิเคชันแบบ Responsive)	จัดเก็บข้อมูลในเว็บ แอปพลิเคชันแบบ Responsive ตาม กลุ่มประชากรเดิม และกลุ่มประชากรเชิง ปฏิบัติการ SRI4	เดือนที่ 7-9	90 วัน	รศ.ดร.ธีระ สนิเดชารักษ์ นางสาวรุ่งกมล โพธิสมบัติ นายธีรพงษ์ วงษ์นา นางสาวสุชาดา โพธิสิงห์ นางสาวนิลรัตน์ ผลข้าทอง นางสาวอินทราณี ศรีบุญเรือง นางสาวกนกวรรณ อบเชย นางสาวขวัญมนัส พัดทอง นางสาวรัตนภรณ์ ศรีแก้วดารา นายปรีดา โพธิจันทร์
วิเคราะห์และสรุปผล การจัดเก็บข้อมูล	เขียนรายงานวิจัยและ สรุปผลการดำเนินงาน ทั้งหมด	เดือนที่ 10-12	90 วัน	รศ.ดร.ธีระ สนิเดชารักษ์ ดร.ธนาธร ทะนานทอง นายภูวิช ไข่มุกพิรัตน์ นางสาวรุ่งกมล โพธิสมบัติ นางสาวสุชาดา โพธิสิงห์ นางสาวนิลรัตน์ ผลข้าทอง นางสาวอินทราณี ศรีบุญเรือง

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา (แบ่งเป็นราย 3 เดือน)

ตาราง 1-2 ผลที่คาดว่าจะได้รับแบ่งช่วงระยะเวลา 3 เดือน

เดือนที่	กิจกรรม (Activities)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เดือนที่ 1-3	1) ทบทวนวรรณกรรมเพื่อเพิ่มเติมแนวคิด ทฤษฎีอื่นมาพัฒนาข้อมูลตัวชี้วัดความเป็น ธรรมทางสังคม 2) จัดทำแบบสำรวจเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล และ pre-test แบบสำรวจ	1) กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมและชัดเจน 2) ข้อคำถามชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมของ ประเทศไทยที่สามารถสะท้อนความเป็นธรรม ทางสังคมได้จริง
เดือนที่ 4-6	พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive	ได้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ที่ สมบูรณ์และพร้อมทดลองจัดเก็บข้อมูล
เดือนที่ 7-9	1) ลงพื้นที่ประสานงานการเก็บข้อมูล 2) ติดตั้งระบบเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive 3) ทดลองจัดเก็บข้อมูลประชากรใน กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง 4) ประมวลผลข้อมูลและนำเสนอการ ดำเนินงานทั้งหมด	1) ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการลง พื้นที่ 2) สมาชิกในชุมชนที่ไปลงพื้นที่ได้รับการติดตั้ง เว็บแอปพลิเคชัน 3) ข้อมูลความเป็นธรรมแยกประชากร กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง 4) ผลลัพธ์จากเว็บแอปพลิเคชันที่ประมวลผลได้ จริง
เดือนที่ 10-12	1) จัดเวทีนำเสนอผลงาน 2) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	1) ได้รับความคิดเห็นจากการนำเสนอผลงาน 2) รายงานฉบับสมบูรณ์ 3) หน่วยงานสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ความหมายของความเป็นธรรมทางสังคม

ความหมายของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” ตามแนวคิดของนักคิดสมัยก่อนประวัติศาสตร์นั้นมุ่งเน้นไปที่การอธิบายความหมายของความยุติธรรมที่มีความสัมพันธ์กับสังคม (Social Justice) Plato (427-347 ปี ก่อนคริสตกาล) กล่าวว่า ความยุติธรรมที่แท้จริงต้องสัมพันธ์เป็นเนื้อเดียวกับความดี ความถูกต้อง และต้องมีความเป็นสัจธรรมหรือเป็นสากล ไม่ว่าจะใช้ในเวลาและสถานที่ใดก็ตาม ส่วน Aristotle (384-322 ปี ก่อนคริสตกาล) อธิบายถึงความยุติธรรมทางการเมืองซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้วตรงข้าม คือ 1) ความยุติธรรมคือความไม่เสมอภาค เนื่องจากมนุษย์เรานั้นเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน การทำให้ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันจึงเป็นสิ่งที่สวนทางกับความจริงและความถูกต้องตามธรรมชาติ 2) ความยุติธรรมคือความเสมอภาค เชื่อว่าคนทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันในฐานะเสรีชน และควรจะมีสิทธิทางการเมืองการปกครองอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันด้วย (ไชยันต์ ไชยพร, 2541 อ้างถึงใน กุลภา วจนสาระ, น.18)

John Locke นักปรัชญาชาวอังกฤษ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 17 กล่าวว่า “มนุษย์ถูกสร้างมาอย่างเท่าเทียม” (Man is created equal) ซึ่งความเสมอภาค (equality) เป็นคำที่มีรากฐานทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เชื่อว่าทุกคนเกิดมาภายใต้ความเสมอภาค จึงควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและมีสิทธิเท่ากัน (ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล, 2545, น. 5) ทฤษฎีแนว Marxist ให้ภาพพลวัตของวิกฤตทุนนิยม ที่ทำให้เห็นสาเหตุและกระบวนการสู่ความเหลื่อมล้ำไปด้วยที่ค่อนข้างชัดเจนที่สุดกลไกความเหลื่อมล้ำที่มากับกระบวนการโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นกลไกที่นำไปสู่ความไร้เสถียรภาพในทางเศรษฐกิจ นำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจ หัวใจของทุนนิยมคือ การแสวงหากำไรอย่างไม่สิ้นสุด และในกระบวนการแสวงหากำไรนี้มีความขัดแย้งหลักคือ การแก่งแย่งกันระหว่างฝ่ายที่มีทุนกับฝ่ายที่ไม่มีทุน นั่นคือ “คนงาน” ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลักในการผลิต แม้ว่าการต่อสู้กันระหว่างผู้ที่มีทุนและผู้ไร้แรงงานในระยะที่ไม่เป็นปัญหามาก เนื่องจากมีระบบประนีประนอม เช่น ระบบที่เราเรียกว่า corporatism ที่เกิดขึ้นในเยอรมนี หรือในหลายประเทศอาจจะมีระบบรัฐสวัสดิการเข้ามา นอกจากนี้วิธีต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงของโลก จากการที่ประเทศสังคมนิยม เช่น จีน รัสเซีย มีการเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้น หัวขบวนหลักของผู้ที่สนับสนุนฝ่ายคนงานในระดับโลกก็เกิดอาการลดทอนลงไป ฉะนั้น แรงต่อรองของคนงานในระดับโลก ในทางอุดมการณ์ และในทางอื่น ๆ อยู่ในช่วงกระแสที่ลงมาก เพราะฉะนั้น เราจะเห็นความอ่อนแอของขบวนการแรงงานที่เกิดขึ้นทั่วโลก และความเป็นใหญ่หรือมีอำนาจนำของทุนในรูปแบบต่าง ๆ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2555)

ความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมในทางสังคมนั้นสามารถพบได้ในหลายประเด็นและสามารถพิจารณาได้หลากหลายมุมมองที่แตกต่างกันออกไป ในแง่ของความเป็นธรรมทางกฎหมายกล่าวได้ว่าความยุติธรรมทางสังคมเป็นตัวสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบกฎหมาย ความยุติธรรมทางสังคมเป็นพรมแดนใหม่ ๆ และเป็นพรมแดนล่วงหน้าสำหรับระบบกฎหมายในปัจจุบันจะพัฒนาไปสู่จุดนั้น และเมื่อความยุติธรรมของระบบกฎหมายพัฒนาไปใกล้เคียงกับความยุติธรรมทางสังคมเมื่อใด ในสภาวะนั้นจะเป็นสภาวะที่ช่องว่างในทางสังคมน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีคิดหรือระบบความคิดในการมองเรื่อง “ความยุติธรรม”

จึงเป็นสิ่งที่น่าจะสำคัญกว่าการมุ่งแสวงหาความหมายหรือมุ่งนิยามแบบตายตัว ทั้งนี้ในสถานการณ์ที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรอบด้านและรวดเร็ว (ไพสิฐ พาณิชย์กุล, 2560)

Amartya Sen (1998) มองว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจนเป็นการลดทอนสมรรถภาพของมนุษย์ อีกทั้งยังมองว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้เป็นเพียงเครื่องมือที่นำไปสู่เป้าหมาย ไม่ใช่เป้าหมายในตัวเอง พร้อมทั้งเสนอว่ามนุษย์ทุกคนควรมีอิสรภาพที่สำคัญ ได้แก่ อิสรภาพทางการเมือง อิสรภาพทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม หลักประกันว่าภาครัฐจะมีความโปร่งใส และการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554) ส่วน อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2546) ได้สรุปความยุติธรรมไว้ว่า เมื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของสังคมมีอย่างน้อย 3 ประการ คือ ความก้าวหน้า ความเป็นธรรม และความยั่งยืน ทุกสังคมคงจะต้องพยายามนำกลไกทุก ๆ ส่วนมาใช้ ในการจัดการเศรษฐกิจให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวให้ได้มากที่สุดสำหรับสังคมไทยนั้น มักจะเลือกใช้กลไกเพียงบางส่วนกับเป้าหมายเพียงบางประการเท่านั้น

Patrick Diamond ซึ่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ และ Anthony Giddens นักสังคมวิทยา มองว่าสังคมแบบ “คุณธรรมนิยมสมบูรณ์” (Pure Meritocracy) คือสังคมที่สมาชิกทุกคนเลื่อนฐานะได้ด้วยความสามารถของตนเองไม่ได้ด้วยอภิสิทธิ์ ปราศจากการกระจายความมั่งคั่งไม่ใช่สังคมที่พึงปรารถนา เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่ประสบความสำเร็จในรุ่นของตัวเองจะกลายเป็น “ชนชั้น” ที่ฝังรากลึกสำหรับคนรุ่นต่อไป และความเหลื่อมล้ำจะยิ่งขยายวงกว้างขึ้น เพียงเพราะเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน นักคิดที่รณรงค์ความยุติธรรมทางสังคมมองว่านี่คือความอยุติธรรมทางสังคมที่ต้องหาทางบรรเทาหรือกำจัดให้ได้มากที่สุด (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554)

ส่วนความยุติธรรมในมุมมองของพุทธศาสนานั้นสามารถพบได้ใน 2 ความหมายใหญ่คือ 1) ยุติธรรมในความหมายของวินัย หมายถึง ความชอบธรรม หรือประกอบด้วยธรรม ซึ่งเป็นความยุติธรรมตามกฎหมายตามกฎเกณฑ์ทางสังคม และ 2) ยุติธรรมในความหมายของพระสูตร หมายถึง ความเที่ยงธรรม หรือความไม่คลาดเคลื่อนจากธรรม ซึ่งเป็นความยุติธรรมตามกฎหมายตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2555) การที่สังคมแยกการมองแตกต่างกันระหว่างความยุติธรรมกับความเป็นธรรม ทำให้นำไปสู่การมองลึกลงไปถึงอำนาจที่ใช้ในกระบวนการความยุติธรรมและความเป็นธรรม คำถามมากมายที่มีต่ออำนาจและผู้ใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรม ล้วนแล้วแต่มีมาจากการแตกต่างของกรอบคิดของสังคมในสองลักษณะนี้ มีคนจำนวนมากในสังคมไทยที่กำลังพยายามทำให้ความยุติธรรมกับความเป็นธรรมเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงการปรับแก้ไขในส่วนของอำนาจที่พิทักษ์หลักการความยุติธรรมที่มีมานาน แต่จะเป็นไปได้หรือไม่ ไม่ทราบได้ คงต้องหวังว่าชนชั้นนำทุกกลุ่มในสังคมไทยจะมองเห็นความแตกต่างนี้ และร่วมผลักดันไปพร้อม ๆ กับชาวประชาชนทั้งหมด เพราะไมอย่างนั้นแล้วความแตกต่างทางความคิดนี้จะสั่นคลอนสถานะของชนชั้นสูง หากยังอยากรักษาสถานะชนชั้นสูงต่อไป ทางเดียวก็คือทำให้ทั้งสองความคิดนี้ผนวกเป็นชุดเดียวกัน (อรธจักร์ สัตยาบุรุษ, 2558)

Alexis de Tocqueville (2002) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง Democracy in America เสนอแนวคิดที่ว่า “ความเท่าเทียมของเงื่อนไขโดยรวม” คือรากฐานของประชาธิปไตยแบบอเมริกัน สำหรับประเทศไทยนั้นตรงกันข้าม เพราะค่านิยมของประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ก็คือ ความไม่เท่าเทียมของเงื่อนไขโดยรวม หากปรับถ้อยคำของ Tocqueville มาใช้ อาจกล่าวได้ว่า ความไม่เท่าเทียมของประเทศไทยมีอิทธิพลอย่างล้นเหลือและขับเคลื่อนวิถีทั้งหมดของสังคม มันเป็นตัวชี้ขาดทิศทางให้อุดมการณ์รัฐและสร้างความหมายเฉพาะแก่กฎหมายให้คหิพจน์แก่กลุ่มอำนาจที่ปกครองประเทศและแบบแผนความประพฤติแก่ผู้อยู่ใต้การปกครอง อิทธิพลของ

ความไม่เท่าเทียมแผ่ออกไปทั้งการเมืองและกฎหมาย มันสร้างความคิดเห็น ก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเนะกิจวัตรประจำวันของชีวิตและปรับเปลี่ยนอะไรก็ตามที่มันไม่ได้สร้างขึ้นเอง ความไม่เท่าเทียมของเงื่อนไขในประเทศไทยคือความจริงพื้นฐานที่เป็นต้นตอของทุกสิ่ง (อ้างถึงใน Kevin Hewison, 2015)

ผศ.ดร.ณัฐภูมิ อัสวโกวิทวงศ์ และ ผศ.ฐิติวัฒน์ นงนุช (2559) แบ่งความเหลื่อมล้ำออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) ความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินและที่อยู่อาศัย ที่สะท้อนออกมาในรูปของสิทธิที่จะอยู่ในเมือง 2) ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและรายได้ ที่สะท้อนออกมาในรูปของกลไกตลาดเสรีนิยมใหม่กับสภาวะการแข่งขันที่ไม่เท่าเทียม 3) ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร ที่สะท้อนผ่านช่องว่างโครงสร้างการบริหารรัฐกิจ และ 4) ความเหลื่อมล้ำด้านการเมืองสะท้อนในรูปของโครงสร้างและกลไกที่รัฐเป็นเครื่องมือในการจัดสรรประโยชน์แก่กลุ่มคนที่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากอำนาจรัฐในเชิงนโยบายได้ผ่านการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและ โครงการขนาดใหญ่ รวมถึงไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมใน กลไกการตัดสินใจที่สะท้อนในกรณีศึกษาของการพัฒนาที่ดิน และโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของหน่วยงานรัฐเพื่อการพัฒนาเมือง (อ้างถึงใน สุปรียา หวังพัชรพล และคณะ, 2560)

ความเหลื่อมล้ำในไทยหลังการรัฐประหาร (2557–2562)

เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ได้มีการทำรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ และได้ก่อตั้งรัฐบาล คสช. ขึ้นมา ในวันที่ 31 มีนาคม 2558 มีการยกเลิกการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ.2475 ทั้งประเทศ และมีการนำมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 มาใช้แทน โดย พล.อ.ประยุทธ์ ให้แต่ละฝ่ายเสนอทางออกจากปัญหาความขัดแย้งในประเทศ และมีการให้ทุกฝ่ายกลับไปหารือ 5 ข้อ คือ 1. ปฏิรูปก่อนหรือเลือกตั้งก่อน 2. ทำประชามติว่าจะเลือกข้อไหนก่อน 3. การตั้งนายกฯ คนกลาง โดยยึดกรอบกฎหมายสามารถทำได้หรือไม่ 4. การตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลโดยวุฒิสภา และ 5. ให้ กปปส. กับ นปช. ยุติการชุมนุม (ไทยรัฐออนไลน์, 2557)

ประภาพร สีหา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557” พบว่า เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลพยายามเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่ทำให้หลายฝ่ายไม่เห็นด้วยจึงเป็นเหตุให้มีการชุมนุมประท้วงกดดันรัฐบาลจนนำไปสู่ความวุ่นวาย รุนแรงทางสังคมจนในที่สุดทหารก็ออกมาทำรัฐประหาร โดยทหารได้ใช้เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองมาอ้างความชอบธรรมในการทำรัฐประหารประกอบกับทางรัฐบาลขาดความชอบธรรมทางการเมืองจึงส่งผลให้การทำรัฐประหารเกิดความชอบธรรมมากขึ้น นอกจากนี้บทบาทของทหารในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมืองได้ปรับเปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น โดยที่ทหารอาศัยเหตุการณ์และบริบทที่เกิดขึ้นในสังคมปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจนสามารถก้าวเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองด้วยการทำรัฐประหารได้

Brad Adams ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชีย กล่าวว่า “สามปีหลังรัฐประหารรัฐบาลทหารยังคงฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างสงบ ห้ามจัดกิจกรรมทางการเมือง เช่น เซอร์สือ และปราศรัย เสรีภาพในการแสดงออก” (Human Rights Watch, 2017)

การควบคุมเสรีภาพในการแสดงออก

หลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม 2557 คสช. ได้สั่งการให้สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม และสถานีวิทยุชุมชนของทุกขั้วการเมืองยุติการออกอากาศ ต่อมา มีการอนุญาตให้บางสถานีออกอากาศได้บ้างหากยอมตกลงที่จะเซ็นเซอร์ตัวเองด้วยการยกเลิกรายการเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงควบคุมจำกัดเสรีภาพสื่ออย่างเข้มงวดยิ่งขึ้นทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและข้อมูลออนไลน์อื่น ๆ อย่างกว้างขวางและสื่อสิ่งพิมพ์ถูกสั่งไม่ให้ตีพิมพ์บทความที่แสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทหาร รายการโทรทัศน์และวิทยุถูกสั่งการไม่ให้เชิญวิทยากรที่อาจให้ความเห็นที่เป็นลบเกี่ยวกับสถานการณ์ในประเทศไทยมาออกรายการ

เวทีสิทธิมนุษยชนอีสานเห็นพ้องชาวอีสานและคนไทยถูกรัฐละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างหนักหลังการรัฐประหารเมื่อปี 2557 ผ่านโครงการพัฒนาที่ลงมาในพื้นที่โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะที่การพัฒนาเมืองขอนแก่นกลายเป็นดาบสองคมที่ส่งผลเสียต่อคนจนที่จะต้องถูกเบียดขับออกไปเนื่องจากที่ดินตามแนวรถไฟฟ้าที่กำลังเกิดขึ้นมีราคาแพง (the Isaanrecord, 2561)

ในส่วนของปัญหาเรื่องปากท้อง เมื่อพิจารณาจากผลโพลของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ย้อนหลัง 3 เดือน (ระหว่างเดือน มี.ค.-พ.ค.2560) ทั้งเอยูโพล สวนดุสิตโพล กรุงเทพโพล นิด้าโพล ฯลฯ เมื่อมีการสอบถามถึงสิ่งที่รัฐบาลชุดปัจจุบันล้มเหลวหรืออยากให้เร่งปรับปรุงมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมักจะตอบเรื่อง "เศรษฐกิจ/ปากท้อง" เป็นอันดับหนึ่งโดยเฉพาะของสวนดุสิตโพล ที่มีการสอบถามเรื่องนี้ถึง 8 ครั้ง ผลที่ได้ก็ยิ่งเหมือนเดิมคือรัฐบาลยังสอบไม่ผ่านการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้วยคะแนนที่ค่อนข้างสูง คือระหว่าง 74-88% ขณะที่นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี หัวหน้าทีมเศรษฐกิจแสดงความมุ่งมั่นจะปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ขุนโยบายประชารัฐ Thailand 4.0 โดยมุ่งผลักดัน Startup และสร้างความเข้มแข็งจากเศรษฐกิจฐานราก แต่ผลที่ออกมาก็ยังไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมนัก กระทั่งการปฏิรูปโครงสร้างภาษีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มช่องทางหารายได้เข้ารัฐ เมื่อถึงเวลาที่ถูกปรับแก้เนื้อหาหรือดำเนินการล่าช้า เช่น กฎหมายภาษีมรดกถูกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) แก้ให้เสียภาษีหากได้รับมรดกมูลค่าเกิน 100 ล้านบาท ในอัตราเพียง 5% จากเดิม 50 ล้านบาทในอัตรา 10% จนแทบใช้ไม่ได้จริง หรือกฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างก็เพิ่งเข้าครม.ไม่นานมานี้ (BBC, 2017)

ศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพโรจิตร คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงกรณีบัตรคนจนว่า “เป็นห่วงว่ากรอบความคิดและวิธีทำไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชน และทำอย่างเร่งด่วนจนขาดความนุ่มลึก อีกทั้งไม่ได้ประเมินว่าผู้ได้รับจะได้รับตรงเปาดีแค่ไหน ส่วนกองทุนเพื่อความเสมอภาคในการศึกษาที่มีผู้บริจาค โดยรัฐบาลกำหนดให้ลงขันปีละหนึ่งพันล้านบาท ส่วนหนึ่งต้องได้รับมาจากการบริจาคทำให้รัฐไม่ได้รับงบประมาณอย่างชัดเจน ทำให้เกิดข้อกังขาว่าจะทำให้ลดปัญหาได้หรือไม่ ทั้งที่เป็นนโยบายที่ดีขณะที่ คสช. ประกาศจะลดความเหลื่อมล้ำ แต่กลับคุกคามที่จะเปลี่ยนโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและทำให้กลับมาเป็นเหมือนเดิม ซึ่งนักวิชาการส่วนมากเชื่อว่าโครงการนี้จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้ผลอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่า ทำไมรัฐบาล คสช. ที่ประกาศจะลดความเหลื่อมล้ำ กลับลดนโยบายที่ควรทำให้ยั่งยืนต่อไป หรือปรับให้ดีขึ้น ซึ่งกลายเป็นการเพิ่มช่องว่างของความเหลื่อมล้ำให้มากขึ้น” (มติชนสุดสัปดาห์, 2561)

ในส่วนของนายเกียรติพงศ์ อริยปรัชญา นักเศรษฐศาสตร์อาวุโสประจำประเทศไทย, กลุ่มธนาคารโลกกลับเห็นว่าปฏิรูปเศรษฐกิจเริ่มมาถูกทาง กล่าวคือ การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีการปฏิรูปในหลายมิติ ซึ่งถือว่าดีมากเทียบกับยุคก่อน ๆ เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจผ่าน

นโยบายการคลัง ที่ยังคงรักษาเสถียรภาพทางการแข่งขันไว้ได้ 1) การเปลี่ยนแปลงภาษีที่ดินมรดก เพื่อช่วยในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม แม้ว่าเพดานที่กำหนดนั้นจากค่อนข้างน้อย แต่ก็ถือว่าเป็นแนวความคิดและเป็นการริเริ่มที่ดีในเรื่องของการปรับภาษีมรดกในอนาคต 2) การอนุญาตให้ธนาคารแห่งประเทศไทย กำกับดูแล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอาคารสงเคราะห์ จากเดิมที่กำกับโดยกระทรวงการคลัง ซึ่งจะส่งผลให้มีการบริหารจัดการที่โปร่งใสมากยิ่งขึ้นและสามารถตรวจสอบได้มากขึ้น และป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) 3) การตั้งกองทุนการออมแห่งชาติจะส่งผลดีต่อแรงงานนอกระบบและส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในอนาคตเนื่องจากประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอัตราเร่งที่เร็วมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นได้ว่า ณ ปัจจุบัน เศรษฐกิจไทยค่อนข้างที่จะเข้มแข็ง เนื่องจากยังสามารถควบคุมเงินเฟ้อให้อยู่ในระดับร้อยละ 1-4 ในขณะที่หนี้สาธารณะยังคงอยู่ในระดับร้อยละ 4.3 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ นอกจากนี้ ปัจจัยบวกซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากการพัฒนาทางการท่องเที่ยวโดยที่มีการกำหนดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 17 ของจีดีพี ในปีที่ผ่านมา ส่วนในปีนี้ก็คาดว่าจะเติบโตมากกว่าร้อยละ 20 ของจีดีพี (BBC, 2017)

ตาราง 2-1 จำนวนนักท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
2555	22.35	16.24
2556	26.54	18.76
2557	24.80	-6.54
2558	29.88	20.44
2559	32.58	8.91
2560	34.4	5.51

ที่มา: (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 อ้างถึงใน BBC, 2017)

ความเสมอภาคในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รากฐานของหลักความเสมอภาคภายใต้รัฐธรรมนูญและหลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายถือว่าเป็นเรื่องเดียวกัน คือเรื่องหลักความเสมอภาคซึ่งเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตย เห็นได้จากอุดมคติในการปกครองของสาธารณรัฐฝรั่งเศสอันได้แก่ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ ประกอบกับมาตรา 1 แห่งรัฐธรรมนูญนี้ที่รับรองถึงความเสมอภาคตามกฎหมายของประชาชนโดยไม่แบ่งแยกแหล่งกำเนิด เชื้อชาติ หรือศาสนา สาธารณรัฐเคารพต่อความเชื่อของทุกนิกาย อันเป็นหลักสำคัญในการปกครองประเทศ และต่อมาประเทศต่างๆ ก็ได้นำแนวคิดดังกล่าวไประบุในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักความเสมอภาคอย่างเป็นรูปธรรม (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2548)

ความเสมอภาคที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมานั้นได้แก่

1) ความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 30 ดังนี้

1.1) บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

1.2) ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

1.3) การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

1.4) มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

2) ความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญต่างประเทศ (อ้างอิงใน ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล, 2545)

ได้แก่

2.1) รัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ดังนี้ 1) บุคคลย่อมเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย 2) ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันให้รัฐดำเนินการสนับสนุนเพื่อบรรลุเป้าหมายแห่งความเท่าเทียมกันของชายหญิง และก่อให้เกิดผลในการขจัดความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่ 3) บุคคลไม่อาจจะถูกเลือกปฏิบัติได้เพราะเหตุผลของความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นกำเนิด และเผ่าพันธุ์ ความเชื่อ ความคิดในทางศาสนาหรือบุคคลไม่อาจรับการปฏิบัติอย่างเสียเปรียบเพราะเหตุแห่งความพิการของบุคคลนั้น

2.2) รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา การร่างรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ในปี ค.ศ.1787 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ.1791 ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 10 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลซึ่งเรียกว่า “กฎบัตรแห่งสิทธิ” (the Bill of Rights) ได้คุ้มครองในเรื่องต่าง ๆ เช่น สิทธิเสรีภาพ เสรีภาพในการเสนอความเห็น สิทธิที่จะป้องกันตนเองจากการถูกจับกุม สิทธิเสรีภาพในชีวิตและทรัพย์สิน หลักประกันในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

2.3) รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1974 บัญญัติว่า พลเมืองฝรั่งเศสทุกคนไม่ว่าหญิงหรือชาย จะได้รับการคุ้มครองตามหลังการห้ามเลือกปฏิบัติ และเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย

2.4) รัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์ ค.ศ.1987 กำหนดความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายไว้ในหมวดที่ 3 กฎบัตรแห่งสิทธิ มาตราที่ 1 ว่า “ไม่มีบุคคลใดจะถูกปฏิเสธการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน”

2.5) รัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น บัญญัติไว้ในมาตรา 14 วรรค 1 ว่า “ประชาชนทุกคนเสมอกันต่อหน้ากฎหมาย และห้ามมีการเลือกปฏิบัติในเรื่องทางการเมือง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ในสังคม อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ หลักความเชื่อทางศาสนา เพศ สถานทางสังคมหรือภูมิหลังครอบครัว”

2.6) รัฐธรรมนูญของประเทศเกาหลีใต้ บัญญัติไว้ในมาตราที่ 11 ว่า “ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายและจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ด้วยเหตุผลอันเนื่องมาจากเชื้อ

ชาติ หลักความเชื่อทางศาสนา เพศ สถานทางสังคม” และมาตราที่ 36 ซึ่งการแต่งงานนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีของบุคคล และความเสมอภาคทางเพศ รัฐต้องพยายามปกป้องผู้เปราะบาง สุขภาพของประชาชน

2.7) รัฐธรรมนูญของประเทศลาว บัญญัติไว้ในมาตรา 22 ว่า “พลเมืองลาวไม่จำแนกชาย หญิง สถานทางสังคม ระดับการศึกษา ความเชื่อถือและเผ่าชนล้วนมีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย” และในมาตรา 24 ว่า “พลเมืองลาว หญิงชาย มีสิทธิเท่าเทียมกันในการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และครอบครัว”

2.8) รัฐธรรมนูญของประเทศจีน ในปี ค.ศ.1993 บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ว่า “พลเมืองจีนทุกคนล้วนมีความเสมอภาค รัฐมีหน้าที่ต้องป้องกันสิทธิแห่งพลเมือง และพัฒนาความสัมพันธ์เรื่องความเสมอภาค เอกภาพ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างชาติ การเลือกปฏิบัติเป็นสิ่งต้องห้าม” และมาตรา 48 ว่า “หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้ชีวิต การใช้สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคมและครอบครัว” และรัฐมีหน้าที่ปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของผู้หญิง ปรับปรุงค่าจ้างที่เป็นธรรมระหว่างชายหญิง และผู้หญิงมีสิทธิรับเลือกเป็นเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์

2.9) รัฐธรรมนูญของประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ.1989 ได้มีการกำหนดเรื่องความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายไว้ในมาตรา 27 ว่า “ประชาชนทุกคนมีสถานภาพเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย และประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะทำงานและใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

2.10) รัฐธรรมนูญของประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดความเสมอภาคไว้ในมาตรา 12 ว่า ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย และมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน

2.11) รัฐธรรมนูญของประเทศกัมพูชา บัญญัติไว้ในมาตรา 31 ว่า “ประชาชนกัมพูชาทุกคนมีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย มีสิทธิ เสรีภาพอย่างเต็มที่ โดยไม่แบ่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ ต้นกำเนิด สถานะทางสังคม แนวคิดทางการเมือง”

จากรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศว่าด้วยเรื่องความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันของประชาชนในแต่ละประเทศแล้ว การบัญญัติขอกฎหมายรัฐธรรมนูญมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ทั้งเรื่องเพศ สถานภาพทางสังคม ศาสนา ความเชื่อ เป็นต้น อันแสดงถึงความยอมรับในความแตกต่างของสมาชิกในสังคม แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่า ในข้อกฎหมายจะมีการบัญญัติอันแสดงออกถึงความเท่าเทียมกันของผู้คนในสังคม แต่ในการปฏิบัติจริงแล้วนั้น มีความแตกต่างซึ่งอาจจะเป็นผลของจารีต ประเพณีดั้งเดิม หรือแม้แต่ว่าความรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติตนอย่างแท้จริงของผู้คนในสังคม

Mark Macdonald (1982) ได้วิพากษ์งานวรรณกรรมการศึกษาความไม่เสมอภาคสังคมฟิลิปปินส์ ที่ผ่านมามีให้เห็นบางอย่างปัญหาและการละเลย และได้แนะนำแนวทางการศึกษาแบบสังคมวิทยาในการทำ ความเข้าใจสังคม ดังนั้นการเข้าใจในลักษณะที่ฟิลิปปินส์สังคมจัดสรรทรัพยากรที่ขาดแคลนในหมู่ประชากร ความไม่เท่าเทียมกันในฟิลิปปินส์ต้องถูกการฟื้นฟูและทำให้ประชาชนเข้าใจในความเสมอภาคและแก้ไขปัญหา ด้านนโยบาย และ Randy Formaran (2012) กล่าวว่า ความไม่เท่าเทียมทางสังคมในฟิลิปปินส์ เกิดจากการ ขัดแย้งสิทธิบางอย่างผ่านนโยบายไม่ว่าจะเป็น การศึกษาที่ควรได้รับ อาชีพ และสวัสดิการภาครัฐ เหล่านี้จึง ทำให้นำไปสู่ความไม่เสมอภาคในสังคม อย่างเช่นรัฐบาลได้จับกุมคนจนมากกว่าคนรวยเพราะเห็นว่ากลุ่มคน จนนั้นเป็นปัญหาสังคม ในการเลือกปฏิบัติเช่นนี้ นำไปสู่การฆ่าตัวตาย 4,400 รายต่อปีตามข้อมูล CDC เนื่องจากถูกกลั่นแกล้งหรือไม่ได้รับความชอบธรรมของนโยบายรัฐ ถ้าหากเทียบกับประเทศจีนพบว่าฟิลิปปินส์

มีความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคสูงกว่าเพราะรัฐบาลละเลยในการแก้ปัญหาของกลุ่มคนจนเมืองมุ่งให้สวัสดิการกับชนชั้นกลางที่ทำประโยชน์ให้กับประเทศมากกว่า ดังนั้นแล้วเห็นได้ว่าประเทศฟิลิปปินส์มีการทุจริตมากที่สุด และการเกิดอาชญากรรมมากที่สุด สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าสังคมได้มีความขัดแย้งเราควรจะร่วมกันแก้ไขเริ่มจากนโยบายของรัฐเสียก่อน

หากมอง “ความเหลื่อมล้ำ” อย่างเป็นประวัติศาสตร์ แม้ว่าความหมายโดยรวมของความเหลื่อมล้ำจะเน้นถึง ความไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม และไม่ยุติธรรม ระหว่างกลุ่มคนในสังคม แต่ตัวความเหลื่อมล้ำนั้นมีความเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพราะความเหลื่อมล้ำทั้งหมดเกิดขึ้นจากระบบความสัมพันธ์ของสังคม เมื่อระบบความสัมพันธ์ของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความเหลื่อมล้ำก็จะเปลี่ยนรูปพร้อมกันไปด้วย ความไม่เสมอภาค ไม่เท่าเทียม และไม่ยุติธรรม ในบริบทของแต่ละยุคสมัยย่อมมีความแตกต่างกันไป (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2558)

ความเหลื่อมล้ำ ความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกความหมายดังกล่าวให้ขาดออกจากกันได้ จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำ ทั้งในและต่างประเทศสามารถแบ่งได้ 10 ประเด็น คือ

1) ประเด็นทางการศึกษา

นพ. สุกกร บัวสาย กล่าวว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพการศึกษากลายเป็นกลุ่มคนที่เผชิญกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความซ้อนทับกันหรือเรียกว่าเป็น “คู่แฝดความเหลื่อมล้ำ” ทั้งคุณภาพการศึกษาและเศรษฐกิจดังนั้นการแก้ปัญหาคุณภาพเด็กไทยจึงต้องแก้ไขถึงถึงรากของปัญหาทั้งความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษาโดยมีมาตรการที่ไม่ให้ความยากจนเป็นอุปสรรคของโอกาสทางการศึกษา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ, 2558)

มีการวิพากษ์และถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นการแต่งกายชุดนักเรียนและชุดนักศึกษาในสถาบันการศึกษาของไทยว่าการบังคับให้นักศึกษาแต่งกายด้วยชุดนักเรียนหรือชุดนักศึกษานี้ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของนักเรียนและนักศึกษาหรือไม่ โดยมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยว่านักเรียนและนักศึกษาคควรจะต้องแต่งเครื่องแบบนักศึกษามายังสถานศึกษา ด้วยเหตุผลประการต่าง ๆ ที่ได้อ้างถึงประโยชน์ของการแต่งกายด้วยชุดนักเรียนและนักศึกษา อาจมีข้อโต้แย้งหลายประการเกี่ยวกับการบังคับให้นักศึกษาแต่งกายด้วยชุดนักเรียนหรือชุดนักศึกษา เช่น 1) การแต่งกายด้วยชุดนักศึกษาอาจไม่สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจของนักเรียนหรือนักศึกษาได้อย่างแท้จริง ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วนักเรียนย่อมมาจากครอบครัวที่หลากหลายและมีสถานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ สถานะทางเศรษฐกิจของนักศึกษาที่เป็นปัจเจก ย่อมขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ประจำหรือรายได้พิเศษของนักเรียนหรือนักศึกษาแต่ละบุคคล 2) การแต่งกายด้วยชุดนักเรียนหรือชุดนักศึกษาอาจไม่ได้เป็นการเสริมสร้างระเบียบวินัยในสังคมที่แท้จริง ซึ่งผู้แต่งกายด้วยเครื่องแบบอื่น ๆ หรือการสวมใส่เสื้อผ้าชนิดอื่น ๆ ก็อาจมีระเบียบวินัยหรือดำเนินกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีของสังคมได้เช่นเดียวกับผู้ที่แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนหรือนักศึกษา (ปิติเทพ อยู่เย็น, 2556)

ล่าสุดในวันที่ 8 มกราคม 2562 โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยได้เริ่มทดลองให้นักเรียนแต่งชุดไปรเวทมาเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้งในทุกวันอังคารเพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเครื่องแต่งกายที่ไม่ใช่เครื่องแบบนักเรียนมาเรียนหนังสือนี้จะส่งผลต่อการพัฒนาของนักเรียนในเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญ

หรือไม่ รวมทั้งเพื่อตอบโจทยความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ทันสมัยขึ้นและสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่ออยากให้โรงเรียนเป็นสถานที่แห่งความสุขของนักเรียน (MGR online, 2562) นายศุภกิจ จิตคล่องทรัพย์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย กล่าวถึงประเด็นความเหลื่อมล้ำว่า สิ่งที่เป็นบริบทของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนฯ เท่านั้น แต่หากหน่วยงานอื่นจะนำไปปฏิบัติ ต้องดูตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ให้เด็กนักเรียนกรุงเทพคริสเตียนแต่งชุดไปรเวทมาทุกวันอังคาร จะทำไปถึง 6 สัปดาห์ของเทอมนี้ จุดนี้ทางผู้บริหารมองว่าการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่งชุดไปรเวทมาโรงเรียนได้ จะเป็น การสร้างความแตกต่าง ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้ (PPTV HD 36, 2562)

อรอนงค์ ทวีปรีดา (2559) กล่าวถึงสภาพความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาและบทบาทการ จัดสรรงบประมาณของภาครัฐในการสนับสนุนการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการกำหนดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กคือรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนของครัวเรือนถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาก็ตาม ในภาพรวมทั้งประเทศมี โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในโรงเรียนของรัฐมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายเรียนฟรี 15 ปี นอกจากนั้นยังพบว่า เด็กในระดับชั้นอนุบาลสามารถเข้าถึงการศึกษาในโรงเรียนของภาครัฐเพิ่มมากที่สุดเมื่อ เปรียบเทียบกับในระดับชั้นอื่น ๆ ทั้งนี้ยังเสนอว่าค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนจ่ายเพื่อการศึกษายังคงเป็นปัญหา ควร จะได้รับการแก้ไข อาจส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาในระดับต่อไป

ในส่วนของภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี เสนอว่าการจัดการการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะที่โดดเด่น ของอัตลักษณ์ต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศไทย ผู้เกี่ยวข้องในด้านการศึกษาทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจถึง หลักการของความยุติธรรมทางสังคมที่แท้จริง ตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความไม่เท่าเทียม และเห็นถึงคุณค่าของความแตกต่าง เชื่อว่าจะเป็นการตัดสินใจในการจัดการการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกกลุ่มใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง (ภิรมย์ จินธาดา เอกรินทร์ สังข์ทอง และ เรชา ชูสุวรรณ, 2559)

รัชวดี แสงมเหหมัด (2560) เห็นว่าความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยส่งผล กระทบไปถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเสนอว่าการจะลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้นั้น ควรเริ่ม จากการที่ทุกคนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงการทำงานที่มีรายได้ อย่างพอเพียง เพื่อนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี และจะทำให้ประเทศไทยมีคุณภาพสังคมที่ดีขึ้นตามไปด้วย

จากการสำรวจของสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม ในปี พ.ศ.2560 พบว่า การเข้าถึง การศึกษาภาคบังคับของคนไทยอยู่ในสัดส่วนที่สูง แต่ยังคงมีเด็กในวัยเรียนบางส่วนที่หลุดออกจากระบบ การศึกษา และแนวโน้มอัตราการเข้าเรียนลดลงตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจากอัตราการเข้าเรียนสุทธิ (Net enrolment rate) ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ปี 2559 อยู่ที่ร้อยละ 87.3 และ 67.4 ตามลำดับ ขณะที่อัตราการเข้าเรียนระดับอนุบาลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อยู่ที่ร้อยละ 72.3 ในปี 2559 ส่วน การศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวม ปวช.) และระดับปริญญาตรี (รวม ปวส.) มีแนวโน้มอัตรา การเข้าเรียนที่เพิ่มขึ้น แต่ยังคงต่ำกว่าระดับชั้นอื่น ๆ และ ในระดับปริญญาตรีของกรุงเทพมหานครมีสัดส่วน สูงกว่าภาคอื่น ๆ อยู่ที่ร้อยละ 40.4 ในขณะที่ภาคใต้มีอัตราการเรียนต่อปริญญาตรีต่ำที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 19.2

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธุเณร (2555) ได้เสนอการวิเคราะห์ความเหลื่อม ล้ำของโอกาสการศึกษาระดับ อุดมศึกษาในไทยโดยใช้ทฤษฎีทุนมนุษย์ทฤษฎีวงจรชีวิตและแบบจำลองคน

เหลื่อมรุ่นเป็นกรอบ พบว่าระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเลือกชั้นหรือการประกอบอาชีพ และยืนยันว่าโอกาสการเรียนรู้ของบุตรสัมพันธ์กับฐานะเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือนในครัวเรือนร่ำรวยเยาวชนจะมีโอกาสเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัยเท่ากับร้อยละ 35 ค่าเฉลี่ยของประเทศเท่ากับร้อยละ 11 ในครัวเรือนยากจนเยาวชนมีโอกาสเรียนระดับตติยภูมิเพียงร้อยละ 1

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทางการศึกษา คณะผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมทางการศึกษาดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คุณคิดว่าเด็กเรียนโรงเรียนไหนก็เหมือนกันจริงหรือไม่ อย่างไร
2	คนจนกับคนรวยมีโอกาสในการเข้าโรงเรียนดี ๆ ต่างกันอย่างไร
3	คิดว่าแต่ละโรงเรียนมาตรฐานต่างกันหรือไม่
4	ทำไมเด็กจึงต้องเรียนพิเศษ
5	คิดว่าการแต่งกายมีผลอย่างไรกับการเรียน
6	การแต่งชุดนักเรียนลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างไร
7	โรงเรียนในฝันของคุณเป็นอย่างไร
8	คิดว่าเด็กในพื้นที่ห่างไกลมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาน้อยกว่าเด็กในเมืองใหญ่หรือไม่
9	เพราะเหตุใดจึงเลือกให้ลูกเรียนโรงเรียนเอกชน (ในกรณีที่บุตรหลานเรียนโรงเรียนเอกชน)
10	ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมที่เรามองเห็นในโรงเรียนมีอะไรบ้าง

2) ประเด็นชุมชน

การเจริญเติบโตของเมืองก่อให้เกิดความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม มีปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก กระจายกระจายในเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และเมืองโดยทั่วไป เนื่องจากขาดการจัดการด้านที่ดินอย่างเหมาะสมรองรับการอยู่อาศัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มคนระดับล่างของเมือง ซึ่งจากข้อมูลปี พ.ศ.2543 พบว่า 1) มีชุมชนแออัดรวมทั้งชุมชนบุกรุกและชุมชนรายได้ได้น้อยอื่น ๆ ในเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นจำนวนถึง 5,500 ชุมชน 1,500,000 ครัวเรือน จำนวนประชากรสูงถึง 6,750,000 คน 2) เมื่อรวมกับกลุ่มคนที่กระจายกระจายอยู่นอกชุมชน อาศัยอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ รวมทั้งคนจนในชุมชนแออัดและที่กระจายในชุมชนเมืองอื่น ๆ ทั้งสิ้น 1,870,000 ครัวเรือน ประมาณ 8,250,000 คน 3) เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรเมืองทั้งหมดแล้ว สัดส่วนคนจนในชุมชนแออัดสูงถึง ร้อยละ 37 4) กลุ่มคนเหล่านี้ขาดความมั่นคงในการอยู่อาศัย เป็นกลุ่มคนที่อยู่ในที่ดินของรัฐ วัด เอกชน หรือที่ผสม มีปัญหาไล่ที่ในระดับต่าง ๆ รวมทั้งที่อยู่ในระหว่างการไล่รื้อรวม 445 ชุมชน ประมาณ 200,000 ครัวเรือน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2558)

เสนห์ จามริก (2549) กล่าวถึงสิทธิชุมชนว่า สิทธิไม่ใช่จุดมุ่งหมายทุกอย่างในตนเองหากแต่เป็นวิถีทางที่นำไปสู่การดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ และในขณะเดียวกันสิทธินั้นหาได้เกิดขึ้นมาเองโดยอัตโนมัติ หากแต่เกิดจากการต่อสู้ของมนุษย์ภายใต้บริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องของอำนาจผลประโยชน์และกระบวนการทางสังคมของการโต้แย้งต่อสู้ในเรื่องสิทธิ สามารถแบ่งออกได้ 3 มิติ คือ 1) มิติทางวัฒนธรรม เป็นการรวมกลุ่มของผู้คนที่มีความเชื่อหรือความเชื่อร่วมกันเพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือสำนึกร่วมของความเป็นตัวตนร่วมกัน 2) มิติสัมพันธภาพเชิงอำนาจ ซึ่งเป็นการชูประเด็นปัญหาความขัดแย้งกับเรื่องสิทธิประโยชน์ของกลุ่มชนต่าง ๆ และ 3) มิติปฏิสัมพันธ์เชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ในส่วนนักมานุษยวิทยาและนักประวัติศาสตร์ กล่าวถึงต้นกำเนิดของความเป็นคนจนเมืองว่า ตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นต้นมาเป็นยุคแรก ๆ ที่เปลี่ยนประเทศให้เป็นสังคมอุตสาหกรรม มีทั้งสิ่งที่เรียกว่าความก้าวหน้าในความเป็นเมืองสมัยใหม่กับความล้าหลังทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนดั้งเดิม มีเคลื่อนย้ายของชนชนบทโดยเฉพาะจากทางภาคอีสานนั้น มีทั้งการเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้างทำงานตามฤดูกาลหรือนอกฤดูกาลทำนา คนกลุ่มใหม่จากชนบทเข้ามาอยู่รวมกันก่อให้เกิดภาวะความแออัดในพื้นที่ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม รัฐและพลเมืองรุ่นใหม่มองว่าเป็นคนยากจนอยู่ในพื้นที่แออัดและเสื่อมโทรม เรียกว่า Slum and Blight Area จนนำไปสู่อคติในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของคนด้อยโอกาสเหล่านี้ว่านอกจากยากจนแล้วยังมีพฤติกรรมนอกกฎหมายที่เป็นแหล่งอันตรายในการเล่นการพนัน ลักขโมย เป็นที่รังเกียจของคนเมือง ความยากจนที่มองจากวิถีชีวิตร่วมกันที่เรียกว่า “ชีวิตวัฒนธรรม” ทั้งทางรัฐและคนในสังคมไทยมักไม่เข้าใจ แต่จะเข้าใจเพียงว่าความจนเป็นเรื่องของความขัดสนในเรื่องเงินทองที่เป็นรายได้อันเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2561) และปัญหาการไร้รัฐชุมชนเมืองนั้นเป็นปัญหาที่มีอยู่อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะชุมชนในเขตเมืองหลวงหรือเมืองเศรษฐกิจเช่นเมื่อปี พ.ศ.2559 ที่ทางกทม.ได้ไร้รัฐชุมชนป้อมมหากาฬที่ถือว่าเป็นชุมชนประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิต ความพยายามตลอด 26 ปีของทั้งคนในชุมชนป้อมฯ คน และองค์กรภายนอกที่มาช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเป็นการตั้งวงพูดคุย สำรวจพื้นที่เพื่อขุดค้น ความหาชิ้นส่วนทางประวัติศาสตร์มาปะติดปะต่อจนเป็นเนื้อเรื่องที่ย้อนไปตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เพื่อต่อตรงกับหน่วยงานรัฐแต่ไม่เป็นผลสำเร็จเหตุการณ์ครั้งนี้สะท้อนความเพิกเฉยและรสนิยมชอบของเก่าผิวเผินแบบไทย ๆ และที่ไม่เข้าใจคุณค่าและความหมายของการอนุรักษ์ชุมชนประวัติศาสตร์ (เยี่ยมยุทธ สุทธิฉายา, 2561)

กัณณิกา อังศุณสมบัติ (2561) กล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาของคนเมืองว่า “ปัญหาไร้รัฐในปัจจุบันถือเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนแออัดทั่วภูมิภาคเอเชีย ไม่ว่าจะเป็นชุมชนแออัดในฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย อินเดีย บังกลาเทศ และกัมพูชา ไม่เฉพาะแต่ประเทศไทย สาเหตุหลักล้วนมาจากการพัฒนาทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค” กล่าวคือ คนส่วนหนึ่งในสังคมยังมองคนจนเมืองในทัศนะคติที่เป็นลบ เช่น เป็นแหล่งรวมของปัญหาสังคม ยาเสพติด อาชญากร เป็นแหล่งมลภาวะ น้ำเน่าเสีย เป็นต้น ปัญหาที่พบโดยรวมของคนจนเมืองคือปัญหาปากท้อง หนี้สิน คุณภาพชีวิต การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหาเรื่องสภาพที่อยู่อาศัยที่ไม่มีความมั่นคงรวมไปถึงปัญหาการไร้รัฐ ซึ่งปัญหาดังที่กล่าวมานั้นเป็นผลพวงจากการพัฒนาประเทศที่เน้นในเรื่องเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาสังคม กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสมักจะได้รับผลกระทบมาก กล่าวได้ว่านี่เป็นผลมาจากความเหลื่อมล้ำที่เกิดมาจากการพัฒนาเมือง

Oscar Lewis (1992) ได้ใช้แนวคิดทางการศึกษาด้านมานุษยวิทยาเมืองในแม็กซิโกซึ่งได้มีการศึกษาชาวนาที่อพยพเข้ามาในเมืองใหญ่ พบว่าชาวนาในแม็กซิโกมีการอพยพโยกย้ายเข้ามาสู่เมืองแม็กซิโกซิตี้โดยละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมเพื่อเข้ามาเป็นแรงงาน อันเนื่องมาจากด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุทำให้สถาบันครอบครัว

และสถาบันชุมชนดั้งเดิมล่มสลาย นอกจากนี้เขายังได้อธิบายถึงความคิดของชาวแม็กซีโกที่มีความน่าเกลียดของชีวิตในเมือง เช่น มีการทารุณทางเพศ มีการก่ออาชญากรรมและการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมต่าง ๆ

สุวิมล พิชญ์ไพบุลย์ (2556) พบว่า ชุมชนสวนหลวง 1 เขตบางคอแหลม เป็นชุมชนแออัดขนาดใหญ่ ที่อยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร ชาวชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น มีคลองสวนหลวง 1 อยู่ภายในชุมชน ซึ่งยังต้องการการบำรุงรักษา เนื่องจากต้นเขิน ทางเดินเท้าภายในชุมชนสะอาดและเป็นระเบียบ ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาในระดับต่ำถึงปานกลาง อาชีพส่วนใหญ่ คือ ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น ประชาชนส่วนหนึ่งพยายามหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ด้วยการประกอบหัตถกรรมในครัวเรือน อาทิ การประดิษฐ์ของใช้ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น คณะกรรมการชุมชนมีความสามัคคี ซึ่งพบว่าเมื่อมีการจัดงานจะมีประชาชนในชุมชนออกมาร่วมแรงร่วมใจช่วยกันอย่างแข็งขันอย่างไรก็ตาม ประชาชนในชุมชนมีความหวังว่าภาครัฐจะเข้ามาช่วยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินภายในชุมชน ระบบป้องกันอัคคีภัย การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ผลสรุปที่ได้จากการประชุมกลุ่มเพื่อดำเนินการตามโครงการพัฒนากิจกรรม (เงินทุนต้นกล้า) คือ การติดตั้งไฟฟ้ารอบชุมชน บริเวณราวกันตกตามทางเดินตลอดทั้งชุมชน เป็นจำนวนเสาไฟฟ้า 39 ต้น แล้วเสร็จเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555 สร้างความพอใจแก่ประชาชนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติชุมชน คณะผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมในชุมชนดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คุณคิดว่าชุมชนที่ดีควรเป็นแบบไหน
2	มีความเห็นอย่างไรกับการไล่รื้อชุมชน
3	ในชุมชนมีวิธีการดูแลคนในชุมชนกันอย่างไรบ้าง
4	สถานการณ์ด้านปัญหาเสียดิตตอนนี้เป็นอย่างไร
5	รัฐมีการดูแลส่งเสริมอะไรกับชุมชนบ้าง
6	คิดอย่างไรกับการที่คนนอกมองว่าชุมชนเป็นแหล่งมั่วสุม
7	คิดว่าปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของชุมชนแออัดสามารถบริหารจัดการได้วิธีใด
8	คิดเห็นอย่างไรกับชุมชนเก่าแก่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ต้องถูกรื้อไป
9	ชุมชนอยากให้หน่วยงานรัฐเข้ามาดูแลเรื่องอะไรบ้าง
10	ชุมชนมีวิธีการรับมืออย่างไรหากมีข่าวการไล่รื้อชุมชนของตนเอง

3) ประเด็นทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนักล้วนแต่ต้องอาศัยการดักดวงทรัพยากรธรรมชาติและทำลายสิ่งแวดล้อมไม่มากนักน้อยโดยเสียไม่พัน ประเด็นที่สำคัญในยุคทรัพยากรหรือแห่งศตวรรษที่ 21 จึงไม่ได้อยู่ที่การตั้งเป้าหมายที่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างใดอย่างหนึ่งดังเช่นในอดีต หากอยู่ที่การหาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ที่เป็นรูปธรรม ภายใต้ “หลักการป้องกันไว้ก่อน” (Precautionary Principle) และการคำนึงถึงความเท่าเทียมกัน (Equity) ของสิทธิพลเมืองและสิทธิชุมชน และความเป็นธรรม (Fairness) เป็นสำคัญ ความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เนื่องจากตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงที่ว่า หากละเลยผลกระทบจากการกระทำของเราต่อคนอื่น (โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส) ในโลกที่เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน เราก็จะต้องยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายขึ้นกับตัวเองหรือลูกหลานในอนาคตด้วย (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554)

Owen J. Lynch & Janis B. Alcorn (2535) กล่าวในเรื่อง “การดูแลป่าของชาวบ้าน การยอมรับในสิทธิ การมีส่วนร่วมและความสามารถในการจัดการของชาวบ้านในเขตป่าสงวน” พบว่าการให้สิทธิแก่ชาวบ้านในพื้นที่เขตป่าสงวนนั้นเป็นวิธีการที่ใช้ชาวบ้านได้ช่วยหน่วยงานรัฐในการพิทักษ์รักษาและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เพราะราษฎรที่อาศัยอยู่มีความเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องอนุรักษ์ป่าไม้ พยายามเน้นย้ำถึงกระบวนการมีส่วนร่วมและศักยภาพของชาวบ้านในฐานะผู้อยู่อาศัยที่ต้องพึ่งพาป่าไม้ พร้อมทั้งยังเสนอวิธีการให้สิทธิชาวบ้านในการดูแลป่า โดยดำเนินการภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ ในงานเขียนเล่มนี้สามารถแบ่งเป็นตอนหรือประเด็นได้ดังนี้ 1) เรื่องป่าสงวนมีการอธิบายและเปรียบเทียบในแง่มุมทางกฎหมาย 2) การจัดการป่าแบบดั้งเดิมในเขตป่าสงวนโดยการพิจารณางานเขียนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และตรวจสอบข้อมูล โดยการลงภาคสนาม 3) การปรับตัวต่อการแข่งขันในเขตป่าสงวน ที่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณเขตพื้นที่ป่าสงวนแสดงปฏิกิริยาในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร 4) สถานภาพในกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินของประชาชนในเขตป่าสงวน 5) ข้อเสนอแนะทางเลือกในการดำเนินการจัดการป่าสงวนระหว่างรัฐบาลไทยและองค์กรระหว่างประเทศกับชาวบ้านในเขตพื้นที่ป่าสงวน

กิตติมา ขุนทอง (2561) กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำจากกรณีเหมืองแร่โปแตช วานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ซึ่งพบความเหลื่อมล้ำอยู่ 3 ประการที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อประกาศสิทธิและศักดิ์ศรีของชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่โปร่งใสและรอบด้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้รับการบอกล่วงหน้าก่อนเกี่ยวกับโครงการ ที่จะดำเนินการแบบไหน พื้นที่จุดไหนบ้างที่จะถูกขุดเจาะผลกระทบนอกจากด้านบวกแล้วมีประเด็นไหนที่ชุมชนต้องเตรียมรับมือ 2) ความเหลื่อมล้ำทางด้านกฎหมายตลอดระยะเวลา 3 ปี เกณฑ์ชาวบ้านโดนรัฐและทุนฟ้องร้องรวมกว่า 8 คดี ในที่นี้ มี 4 คน ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจโรงพักวานรนิวาสเป็นผู้แจ้งความ ในข้อหาเป็นผู้จัดการชุมนุมโดยไม่แจ้งการชุมนุม อีก 7 คน (ซ้ำกับข้อหาแรก 2 คน) มีบริษัทเหมืองเป็นผู้ฟ้องข้อหาพร้อมกันข่มขืนจิตใจผู้อื่นให้กระทำการใด หรือ ไม่กระทำการใดอันเป็นการขัดขวางการขุดเจาะสำรวจ เมื่อวันที่ 9-15 พฤษภาคม 2561 และ 3) ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิในการจัดการทรัพยากรในชุมชน

กฤษฎา บุญชัยและคณะ (2555) กล่าวว่าลักษณะความไม่เป็นธรรมมิติเกษตรทรัพยากรมีอยู่ 3 มิติคือ 1) การเปลี่ยนแปลงของระบบสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรที่เคยเป็นของสาธารณะไปสู่มือของกลุ่มทุนที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น 2) ผลักดันให้เกษตรกรเผชิญกับความเสี่ยง เช่น เสี่ยงในพื้นที่ของรัฐ เสี่ยงในกลไกตลาด เกษตรกร

ถูกขูดรีดในระบบของกลไกการค้าทางเศรษฐกิจต่างๆ 3) ปัญหาและความเป็นธรรมเชิงอัตลักษณ์ 4) ความเป็นธรรมในระบบตลาด

จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎร (2558) พบว่ามีปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติด้วยกัน 3 อย่างคือ 1) ปัญหาป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ 2) ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง 3) ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้ง 4) ปัญหาขยะและน้ำเสีย โดยเสนอแนวทางแก้ไขคือ 1) แก้ไข พ.ร.บ. ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ.2535 และ พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ.2535 และประกาศใช้กฎหมายใหม่ เช่น พ.ร.บ. ด้านสิทธิชุมชนกับการร่วมจัดการฐานทรัพยากร พ.ร.บ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ร.บ.องค์การอิสระสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และพ.ร.บ.เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) ควรปฏิรูปโครงสร้างระบบการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ 3) ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อม 4) ควรวางโครงสร้างการกำหนดการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างแท้จริง 5 ควรจัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาณุเบศร์ มหาเรือนขวัญ (2555) เสนอว่าการจะปฏิรูปประเทศไทยให้มีความเป็นธรรมทางสังคมโดยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจึงต้องปฏิรูปโครงสร้างเพื่อปรับเปลี่ยนสัมพันธภาพทางอำนาจ (power relations) ด้านการเข้าถึงและถือครองทรัพยากรธรรมชาติ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม ที่เคยกระจุกตัวอยู่แต่ในกลุ่มกุมอำนาจการเมืองและทุน โดยเบื้องต้นต้องปฏิรูปโครงสร้างและกฎหมายที่ดินเป็นสำคัญเพื่อจะสามารถหนุนเคลื่อนนโยบาย (policy advocacy) ให้ตอบโจทก์ความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในสังคมไทย ในขณะเดียวกันได้สะท้อนภาพความเป็น “อาชญากรของคนจนและอาชญากรรมของความจน” ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั่วไปในสังคมกรณีที่ดินค้ำคั้นยากจนและเกษตรกรรายย่อยได้เข้าไปใช้ประโยชน์ที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าเพื่ออยู่อาศัยหรือทำเกษตร และการคืนความเป็นธรรมแก่ประชาชนกรณีที่ดินและทรัพยากรจึงจำเป็นต้องปฏิรูปโครงสร้างและกฎหมายด้านที่ดินเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการกระจุกตัวของ การถือครองที่ดินให้กระจายไปยังประชาชนอย่างเป็นธรรมมากขึ้น โดยเฉพาะผู้คนที่ถูกจับกุมคุมขังจากการเข้าไปใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำการเกษตรหรือพักพิงอาศัยที่กลายมาเป็นอาชญากรของรัฐจากการถูกให้ความหมายว่าเป็นกลุ่มทำลายความสงบเรียบร้อยมั่นคงของประเทศ กลุ่มทำไร่เลื่อนลอย ไปจนถึงกลุ่มบุกรุกที่ดินสาธารณะ ขณะที่กลุ่มทุนที่ส่งเสริมชาวบ้านให้ทำเกษตรเชิงเดี่ยวในพื้นที่ป่าต้นน้ำกลับไม่ถูกตรวจสอบดำเนินคดี ที่สำคัญการเข้าไปหักล้างล้างป่าเพื่อสร้างรีสอร์ทสุดหรูก็กลับรอดหุรอดตาของรัฐไปได้เช่นกัน

ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน สำนักข่าวอิศรา (2556) รายงานถึงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรชุมชนในกรณีศึกษาชุมชนบ้านอีโก้ม อ.ทุ่งเขาหลวง จ.ร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการการสร้างเขื่อนกันแม่น้ำชี ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง นอกจากน้ำท่วมนานหลายเดือน ยังมีหอยเชอร์รี่ระบาด ปลาขึ้นมาวางไข่ไม่ได้ พันธุ์ปลาลดจำนวนลง ชาวบ้านขาดโอกาสประกอบอาชีพ เสียรายได้ เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว หรือ กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำโขง บ้านตามุย อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี พบว่า ชุมชนตามุย ได้ถูกเบียดขับจากรัฐโดยการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องกลายเป็นผู้ไร้ที่ทำกิน ไม่สามารถเข้าไปในที่ดินทำกินเดิมได้ แม้ว่าจะอยู่ในพื้นที่มานานตั้งแต่บรรพบุรุษตั้งรกราก ผลการศึกษาในโครงการต่าง ๆ พบว่า ต้นเหตุความไม่เป็นธรรมที่ระบอบคัดค้านกัน คือ รัฐเป็นผู้กระทำความผิดหรือปิดกั้นการเข้าถึงทรัพยากรของชุมชน ซึ่งปัญหาความไม่เป็นธรรมส่วนใหญ่มักเกิดจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ ผ่านโครงการต่าง ๆ ที่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน

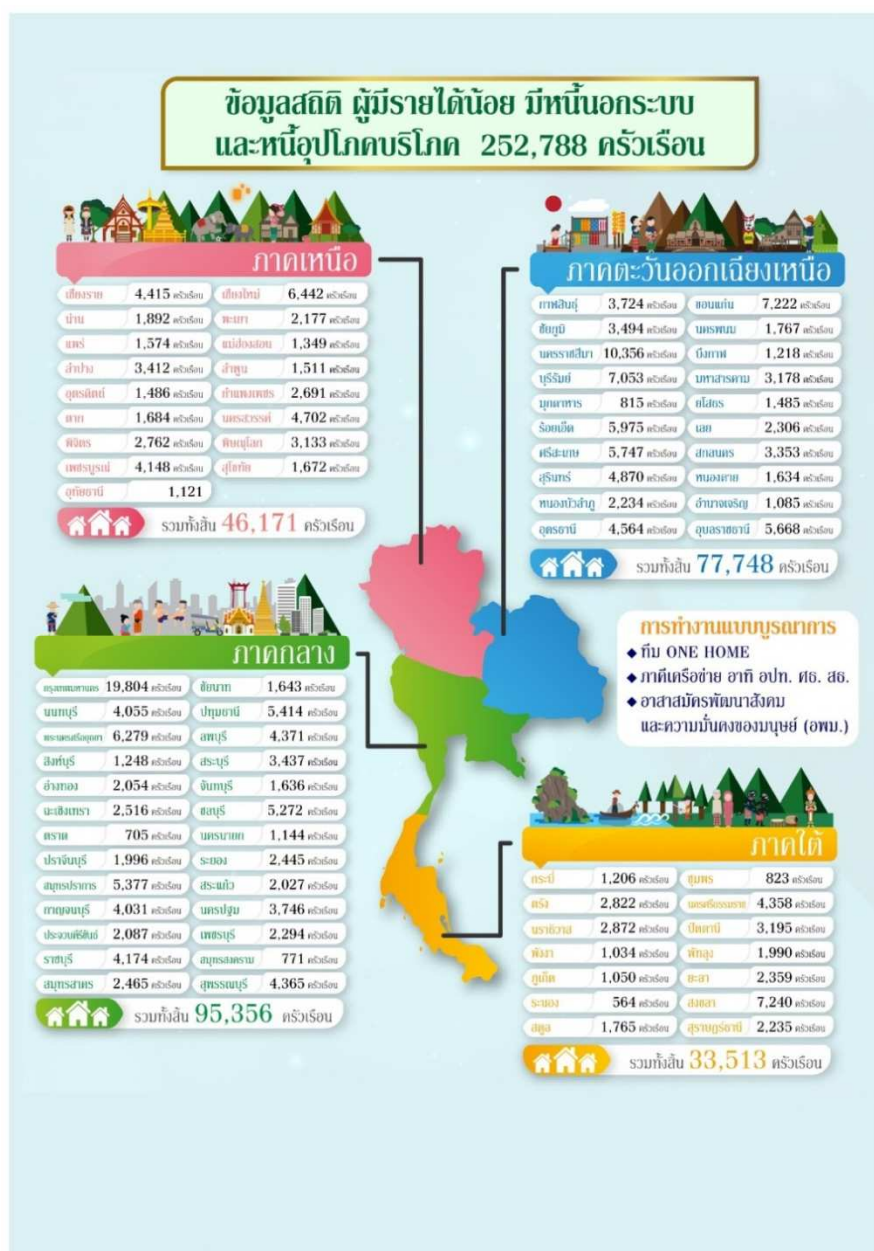
ไม่มีการปรึกษาหารือกับชุมชนท้องถิ่น ในที่สุดการพัฒนาถึงแม้ว่าจะมีเจตนาดีก็กลายเป็นผลร้ายซึ่งส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ถึงชุมชนในมิติต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สุนทรียา เหมือนพะวงศ์ (2549) ได้มีการสำรวจกระบวนการสร้างความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในประเทศไทยพบว่าปัญหาเรื่องความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมไทยมาโดยตลอด โดยที่กลไกในกระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่ไม่อาจเข้ามาจัดการความขัดแย้งเหล่านี้ได้ เนื่องจากในหลายกรณีข้อพิพาทไม่ได้ถูกระงับโดยองค์กรที่มีความเหมาะสม เพราะการเรียกร้องหาความยุติธรรมมักกระทำกันในท้องถิ่น มีการใช้วิธีการระงับข้อพิพาทแบบเฉพาะหน้าเป็นพิธีเป็นครั้ง ๆ ไปเท่านั้น ทำให้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นว่าความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมมีอยู่จริง จำนวนคดีสิ่งแวดล้อม เช่น คดีเกี่ยวกับการใช้พลังงาน น้ำและการสร้างเขื่อน คดีเกี่ยวกับการจัดผังเมืองผิดพลาด คดีเกี่ยวกับอากาศเป็นพิษและเสียงเป็นพิษ หรือคดีที่การทำเหมืองแร่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนจึงมีอยู่น้อยมากในศาลไทย พร้อมทั้งยังเสนอว่าประเทศไทยยังจะต้องทำงานหนักเพื่อพัฒนาความเป็นธรรมทางสิ่งแวดล้อม ให้เกิดขึ้นจริง การพัฒนาจะต้องทำเรื่องเนื้อหาสาระและเรื่องกระบวนการควบคู่กันไป การคุ้มครองสิทธิของประชาชนทางด้านสิ่งแวดล้อมจะต้องปรับปรุงทั้งในส่วนกฎหมายสารบัญญัติและสบัญญัติ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายและสังคมเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นได้ ไม่สามารถกระทำได้แค่เพียงการปรับปรุงกลไกกฎหมาย ด้วยการยกกฎหมายใหม่เพียงสองสามฉบับ หากแต่ต้องปรับระบบความเข้าใจ เปลี่ยนแปลงปรัชญาและแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานด้วยที่สำคัญ ต้องรวบรวมพลังของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในส่วนของนักกฎหมาย นักสังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งประชาชน ให้มาทำงานร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนการสำรวจปัญหา สำรวจข้อมูล การร่วมกันตัดสินใจ การร่วมกันดำเนินการ และการร่วมกันประเมินผล เพื่อที่จะให้ความสำเร็จในการสร้างความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเป็นความผลงานที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ร่วมกันอย่างแท้จริง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม คณะผู้วิจัยพบว่าประเด็นคำถามที่น่าสนใจจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คิดว่าทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นของใคร
2	ชาวบ้านมีสิทธิ์เข้าไปใช้หรือไม่
3	การที่รัฐเข้ามาจัดการกับพื้นที่ในท้องถิ่นท่านเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร
4	ชาวบ้านสามารถดูแลจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นเองได้หรือไม่
5	คิดว่าป่าในชุมชนควรจะเป็นอย่างไร ชาวบ้านเข้าไปอาศัยหรือทำกินได้หรือไม่
6	ชาวบ้านได้รับผลกระทบอะไรบ้างจากการเข้ามาจัดการโดยรัฐหรือเอกชน
7	คิดอย่างไรกับคำที่ว่า “ชาวบ้านทำลายป่า”
8	อยากให้ป่าเป็นแบบไหน
9	คิดว่าความรู้ของชาวบ้านสามารถจัดการกับทรัพยากรท้องถิ่นได้ดีแค่ไหน
10	คิดว่าการสร้างเขื่อนส่งผลดี หรือผลเสียอย่างไร

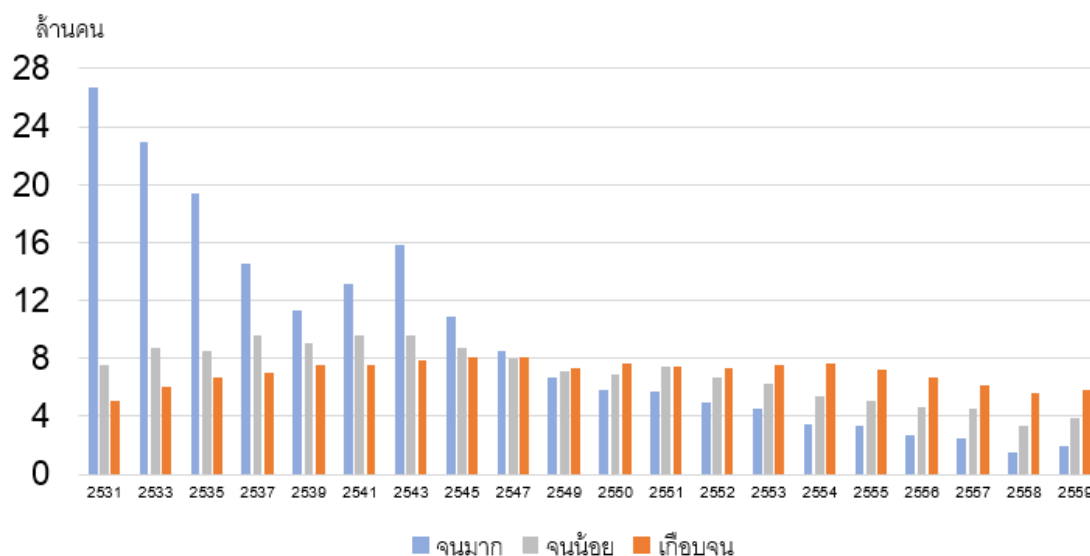
4) ประเด็นความยากจน

ภาพประกอบ 2-1 ข้อมูลสถิติผู้มีรายได้น้อย มีหนี้ในระบบและหนี้อุปโภคบริโภค 252,788 ครัวเรือน

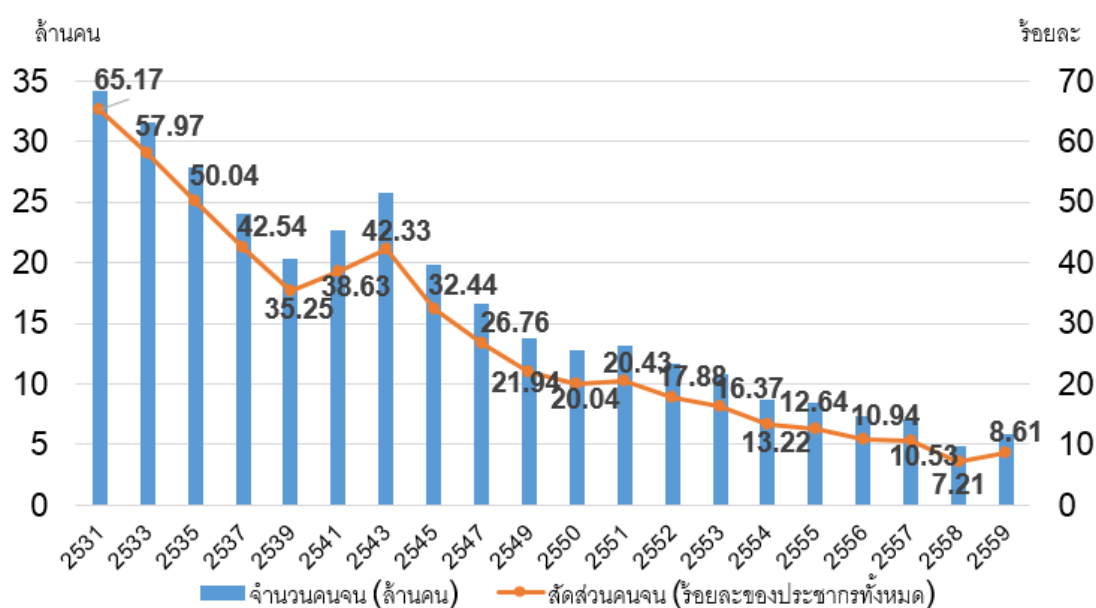
ที่มา: https://www.matichon.co.th/publicize/news_878748

จากข้อมูลของโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐของรัฐบาลที่กระทรวงการคลังได้ดำเนินการในปี พ.ศ.2559-2560 จัดสวัสดิการและบริการทางสังคมให้แก่ผู้ว่างงาน หรือผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน 1 แสนบาทต่อปี ซึ่งมีผู้ลงทะเบียนทั้งสิ้น 14.1 ล้านคน ผ่านกระบวนการกลั่นกรองเหลือ 11.4 ล้านคน (5.26 ล้านครัวเรือน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สานต่อนโยบายเชิงรุก จัดทำโครงการ “Family Data เปิดประตูสร้างสะพานสู่สวัสดิการ ประจำปีงบประมาณ 2561” เพื่อลงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ (มติชนออนไลน์, 2561)

ภาพประกอบ 2-2 จำนวนคนจนมาก จนวน้อย และเกือบจนในไทย พ.ศ.2531-2559

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560

ภาพประกอบ 2-3 จำนวนและสัดส่วนคนจนในไทย พ.ศ.2531-2559

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจคือสาเหตุสำคัญหนึ่งในการเข้าสู่ภาวะคนไร้บ้าน ทั้งในแง่ความยากจน ความไม่มั่นคงทางรายได้และการทำงาน รวมถึงการขาดสวัสดิการจากการว่างงาน รวมถึงปัจจัยที่เอื้อให้เกิดสภาพไม่เท่าเทียมในสังคม อีกทั้งยังพบว่าต้นทุนชีวิตของคนไร้บ้านลดลงเรื่อย ๆ จากความเสี่ยงที่เกิดจากสภาวะแวดล้อม ในแง่ของความเสี่ยงทางสุขภาพ กล่าวคือ คนไร้บ้านจะมีอายุสั้นกว่าคนทั่วไป เพราะมีอายุเฉลี่ยเพียง 60 ปี ในขณะที่อายุเฉลี่ยของประชากรไทยอยู่ที่ 75 ปี และมักจะเริ่มมีปัญหาด้านสุขภาพจากสภาวะแวดล้อม การใช้ชีวิต นอกจากนี้การเข้าสู่ภาวะไร้บ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเข้าใกล้วัยชรา (ไพสิฐ พาณิชนกุล, 2556)

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543) กล่าวถึงสาเหตุแห่งความยากจนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างโดยมีสาเหตุหลักซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 หัวข้อ ดังนี้ 1) ทรัพยากรธรรมชาติถูกพรากไปจากคนส่วนใหญ่ โดยนโยบายในการจัดการขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจทางการเมืองและการปกครองซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของประเทศ ในขณะที่คนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการทรัพยากร 2) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ การเอื้อนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการพาณิชย์นั้นทำให้กลุ่มคนส่วนใหญ่ที่ไม่ได้รับประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเสียเปรียบ และ 3) ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมถูกทำลาย เพราะระบบเครือญาติ ชุมชน หรือแม้แต่พิธีกรรมต่าง ๆ ถูกลดทอนบทบาทลงเนื่องจากผู้คนในสังคมอยู่ในฐานะปัจเจกที่มุ่งเน้นต้องการการศึกษา เงินทุนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เครือข่ายสังคมดั้งเดิมจึงค่อย ๆ ถูกลดบทบาทไป

สามชาย ศรีสันต์ (2553) กล่าวว่า การประดิษฐ์สร้างความหมายของคำว่า “การพัฒนา” ขึ้นโดยรัฐทำให้การรับรู้ความยากจนในสังคมไทยแบ่งเป็น 3 ลักษณะที่ซับซ้อนคือ 1) ความยากจนจากการขาดแคลนถาวรวัตถุ 2) ความยากจนในมิติของการพัฒนา 3) ความยากจนในมิติด้านสังคม แนวคิดของความยากจนสาเหตุที่ทำให้เกิดความยากจนขึ้นในสังคมไทยมีอยู่ 2 ประการหลัก คือ 1) การจัดการทรัพยากรที่รวมศูนย์โดยรัฐ โดยรัฐจัดสรรทรัพยากรโดยมุ่งเอาผลกำไรเป็นตัวตั้ง แทนที่จะมองการดำรงชีวิตของคนเป็นตัวตั้ง ทำให้เกิดการกีดกันคนจำนวนมากไม่ให้เข้าถึงทรัพยากรที่รัฐเอาไปใช้เพื่อทำกำไรในตลาด หรือก็ไม่ปล่อยให้ทรัพยากรเหล่านั้นตกอยู่ในมือของผู้ที่สามารถทำกำไรในตลาดได้ 2) เมื่อคนถูกกีดกันไม่ให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรซึ่งคนส่วนใหญ่ที่ถูกกีดกันนี้มักเป็นคนจน คนเหล่านี้จึงไม่มีอำนาจในการต่อรอง ความด้อยอำนาจของคนจนเป็นเหตุให้เขาจึงจนลง โดยนอกจากคนจนจะไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่เป็นตัววัตถุ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติได้แล้ว พวกเขายังไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และทรัพยากรทางการเมืองสมัยใหม่ เช่น สื่อต่าง ๆ ซึ่งสามารถเป็นช่องทางให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถแสดงออกถึงความต้องการของพวกเขาได้ ปัญหาความยากจนในสังคมไทย ไม่ได้มาจากการขาดแคลนทรัพยากร แต่มาจากการกระจายทรัพยากรอย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม จะเห็นได้จากการจัดการทรัพยากรสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดิน แนวทางการจัดการทรัพยากรสาธารณะที่ผ่านมาจัดวางอยู่บนฐานคิดทุนนิยมเสรีโดยไม่ได้ปรับเงื่อนไขการใช้ประโยชน์และกลไกที่จะทำให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน ปัญหาดังกล่าวได้ถูกตอกย้ำให้เป็นปัญหามากขึ้นด้วยการออกนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจจากหญ้า หรือ “นโยบายประชานิยม” ซึ่งเป็นนโยบายที่ไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ผลที่เกิดขึ้นคือ จำนวนคนขายของเพิ่มขึ้น และกำลังนำพาประเทศไปสู่ความเสี่ยงของปัญหาที่รุนแรงมากกว่าเดิม ในขณะเดียวกันชุมชนและชนบทซึ่งทำหน้าที่เป็นตาข่ายที่รองรับผู้คนที่ตกหล่นได้อย่างดีในอดีตก็มีความเสื่อมถอยลงไปมาก (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556)

ชัยพงษ์ สำเนียง (2558) กล่าวว่า ในสังคมไทยมีมายาคติที่ครอบงำผู้คนอยู่จำนวนมากและที่ทรงพลัง เช่น ‘ถ้าขยัน จะไม่จน’ ‘ความจนจะอยู่กับเราไม่นานถ้าเราขยัน’ เป็นต้น แต่ถ้าใช้สติปัญญาขบคิดสักนิด จะเห็นว่าความจนไม่ได้เกิดจากความขี้เกียจอย่างเดียว แต่เกิดภายใต้โครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นธรรม เกิดจากเงื่อนไขของการเข้าถึงอำนาจในการจัดสรรทรัพยากร อำนาจเข้าถึงทุน อำนาจเข้าทรัพยากรรัฐ หรือแม้แต่อำนาจในการต่อรองกับคนอื่น ความจนจึงเกี่ยวพันกับเงื่อนไขต่าง ๆ มากมาย แต่เขาเข้าไม่ถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียม เพราะต้นทุนและการเข้าถึงทุนชนิดต่าง ๆ ไม่เท่ากันกับคนอื่น ยกตัวอย่างเช่น การเกิดมาเป็นลูกคนรวยกับลูกคนจน ก็ต่างกันในเรื่องโอกาส ข้างต้นจึงทำให้เสมือนคนจนขี้เกียจทั้งหมด โดยปิดบังซ่อนเร้นเงื่อนไขที่ทำให้เขา ‘จน’ จนทำให้เราไม่เห็นมิติอื่น ๆ เลย ความจนมิใช่เงินทองหรือวัตถุ แต่มันคือการจนอำนาจในการต่อรองไปด้วย ความไม่เท่าเทียมเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้จน ดังนั้นความจน/คนจน จึงตกอยู่ภายใต้สถานะไร้อำนาจ ไร้อำนาจ อยู่ภายใต้บรรทัดของสังคมไทย เพราะไม่มีอำนาจต่อรองในสังคมมากนัก ซึ่งสถานะความจนเช่นนี้ ถ้าไม่มีการปรับโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ ก็ไม่อาจทำให้เขาหลุดพ้นจากวังวนของความจนได้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติความยากจน คณะผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมในมิติความยากจน ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คุณคิดว่าความยากจนคืออะไร
2	คิดว่าตนเองอยู่ในเกณฑ์ที่เป็นคนยากจนหรือไม่
3	สาเหตุของความยากจนคืออะไร
4	คนจนมีสิทธิมีเสียงในการแสดงความเห็นในสังคมได้หรือไม่
5	คิดว่าคนจนมีโอกาستهاเทียบเท่ากับคนฐานะอื่นไหม
6	คิดว่าคนจนสามารถทำอะไรได้บ้างให้ตัวเองเลิกจน
7	คิดว่าระบบเศรษฐกิจส่งผลอย่างไรกับการทำให้เกิดคนจน
8	คิดว่าการบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาลช่วยเหลือคนจนมากน้อยแค่ไหน
9	รัฐควรจัดการปัญหาความยากจนของประชาชนอย่างไรบ้าง
10	คิดว่าการทำงานเกิดขึ้นจากอะไร

5) ประเด็นเศรษฐกิจ

ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2561) กล่าวว่า ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา กลุ่มคนจนมีสถานะความเป็นอยู่ดีขึ้นจากเดิมมากและช่องว่างระหว่างคนจนคนรวยก็ห่างมากขึ้น โดยมองว่าสาเหตุที่นั่นเกิดจาก 1) เป็นปัญหาทางโครงสร้างที่คงอยู่อย่างยาวนาน 2) ความมั่งคั่งร่ำรวยมีความสัมพันธ์กับอำนาจของคนในสังคม ชนชั้นผู้มีอำนาจสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ ออกกฎหมาย และบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายที่มีผลทางเศรษฐกิจได้ 3) รายได้ของรัฐบาลจากภาษีอากรก็มาจากภาษีทางอ้อมถึง 70% ของรายได้ทั้งหมด คือ มาจากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร ซึ่งคนรวยและคนจนต้องจ่ายในอัตราเดียวกันเมื่อซื้อสินค้าชนิดเดียวกัน แสดงว่าภาษีนี้เมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ต่อรายได้ของผู้ซื้อสินค้าแล้ว คนมีรายได้สูงจะจ่ายภาษีเป็นสัดส่วนของรายได้ที่ต่ำกว่าคนจน 4) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยเก็บภาษีส่งออกข้าวและยางพารา มาเป็นเวลานาน เพราะนอกจากจะได้รายได้ให้รัฐบาลใช้ ยังเป็นการกีดราคาข้าวให้มีเสถียรภาพในระดับต่ำ และเมื่อใดก็ตามที่ราคาข้าวและยางพาราในต่างประเทศราคาสูง ผู้ส่งออกข้าวและยางพาราจะต้องเสียภาษีในอัตราสูงขึ้น และทั้งหมดนี้ผู้ส่งออกก็ต้องกีดราคารับซื้อในประเทศให้ต่ำลงตามจำนวนภาษีที่ต้องจ่าย (ภาษีนี้นายยกเลิกประมาณปี พ.ศ.2531 รวมเก็บมาเกือบ 50 ปี) 5) รัฐบาลไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังยกเว้นภาษีให้กับอุตสาหกรรม โดยอ้างว่าเป็นการส่งเสริมการลงทุนให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน หรือ BOI มีอำนาจให้ อุตสาหกรรมเหล่านั้นลดเว้นภาษีหลายชนิดในช่วงเวลาหนึ่งได้ ยิ่งกว่านั้นยังยกเว้นภาษีรายได้ที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ฯ ให้นำเงินลงทุนระยะยาวในตลาดหลักทรัพย์ฯ ที่เรียกว่า LTF และ RMF มาหักภาษีเงินได้ ทำให้จ่ายภาษีเงินได้น้อยลงและในปัจจุบัน ภาษีมรดก และภาษีทรัพย์สินก็ยังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บ 6) ธุรกิจอุตสาหกรรมจำนวนมาก เป็นธุรกิจผูกขาด ไม่แข่งขัน ที่เกิดจากโครงสร้างเทคโนโลยีการผลิตเอง และเกิดจากนโยบายรัฐบาลที่สร้างการผูกขาดให้แก่ธุรกิจ 7) อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม กระจุกตัวอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ที่รัฐบาลมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ ราคาสินค้าอุตสาหกรรมจึงกำหนดที่กรุงเทพฯ แล้วบวกค่าขนส่งออกไปขายในต่างจังหวัด แม้แต่ราคาน้ำมันที่ถูกที่สุดก็อยู่ที่กรุงเทพฯ แต่เมื่อออกต่างจังหวัดก็จะแพงมากขึ้นตามระยะทาง 8) กว่า 50 ปีมาแล้วที่ระบบธนาคารของไทยกระจุกตัว มีสำนักงานใหญ่อยู่กรุงเทพฯ มีคนจำนวนหนึ่งเป็นเจ้าของ แล้วเปิดสาขาในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อรับฝากเงิน เก็บเงินออมอัตราดอกเบี้ยต่ำ แล้วโอนเงินออมเข้าสู่กรุงเทพฯ รวบรวมเพื่อให้นายทุนอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมขนาดใหญ่ได้ใช้เงินทุนราคาถูก 9) เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วถูกนำไปใช้ในการผลิตทดแทนแรงงาน จะทำให้คนทำงานว่างงานมากขึ้น 10) โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศข้างต้นทำให้คนชนบทแม้จะมีฐานะดีขึ้นบ้างแต่ก็ยังลำบาก เหลื่อมล้ำกับคนในชนชั้นสูงมาก รัฐบาลจึงมักจะเอาใจใช้ประชานิยมเป็นเครื่องมือลอบประโลม ลดแลกแจกแถมเสมือนเป็นยาแก้ปวดหัวบรรเทาอาการป่วยไข้แต่ไม่ได้รักษา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดทำรายงาน “สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในระดับภาคของประเทศไทย” โดยใช้เส้นแบ่งสถานการณ์ความยากจน (Poverty line) เป็นเกณฑ์ในการประเมิน และประเมินความเหลื่อมล้ำด้านรายได้จากค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ด้านรายได้ โดยนำเสนอข้อมูลด้านความยากจนตั้งแต่ พ.ศ.2556–2559 และข้อมูลความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ระดับภาค พ.ศ.2554 พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2558 พบว่า ชายแดนภาคใต้เป็นภาคที่มีปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้รุนแรงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ โดยประชากรบริเวณชายแดนภาคใต้มีความยากจนสูงที่สุด และมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้สูงที่สุด รวมทั้งประชากรบริเวณชายแดนภาคใต้มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ประชากรภาคกลางมีความยากจนต่ำที่สุดและประชากรภาคกลางมีรายได้เฉลี่ยสูงที่สุด ส่วนประชากรภาคเหนือมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ต่ำที่สุด

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแนวโน้มความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของแต่ละภูมิภาคในช่วง พ.ศ.2554–2558 ที่สะท้อนจากค่าสัมประสิทธิ์ Gini พบว่า ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีแนวโน้มลดลง ยกเว้นชายแดนภาคใต้ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2553) จัดทำแผนที่ความยากจนในประเทศไทยโดยใช้ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดภาวะความยากจน พบว่า ภาพรวมประเทศไทยมีจำนวนประชากรที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนประมาณ 11.2 ล้านคนหรือคิดเป็นสัดส่วนคนจนร้อยละ 17 โดยจำนวนคนจนเกือบครึ่งประมาณ 4.9 ล้านคนหรือคิดเป็นสัดส่วนคนจนร้อยละ 26.1 อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาเป็นภาคเหนือภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร โดยมีสัดส่วนคนจนร้อยละ 23 15.1 12.4 และ 2.3 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่าเทียมหรือดัชนีจีนิ (Gini Coefficient) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้ของประชากร พบว่าภาคเหนือมีความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้มากที่สุด (ร้อยละ 35.5) รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และภาคกลาง โดยมีค่าดัชนีจีนิ ร้อยละ 33.4 33.1 28.9 และ 28.7 ตามลำดับ

ในประเทศสิงคโปร์ Ministry of Finance Occasional Paper (2015) จากงานวิจัยสำรวจการเติบโตของรายได้ความไม่เท่าเทียมและแนวโน้มการค้าประเวณีในสิงคโปร์พบความน่าสนใจ 3 ประการคือ 1) ครีวเรือนของสิงคโปร์มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาโดยครัวเรือนทุกครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น 2) แนวโน้มในระยะยาวและล่าสุดในความไม่เท่าเทียมทางรายได้ ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์ Gini ของสิงคโปร์มีค่าผันผวนสูงกว่า 0.40 ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 และยังคงลดลงบ้างในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา นับจากจุดสูงสุดในปี ค.ศ.2007 และ 3) ในแง่ของการเคลื่อนย้ายรายได้ระหว่างชาติเราพบว่ากลุ่มผู้ใช้ชาวสิงคโปร์ในวัยสามสิบมีความคล่องตัวสูงกว่าเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ แม้ว่าสิงคโปร์จะประสบความสำเร็จอย่างมากในการบรรลุความมั่งคั่งในวงกว้าง แต่การจัดการกับปัญหาเรื่องการเติบโตของรายได้ความเหลื่อมล้ำและความคล่องตัวจะไม่ง่ายขึ้นในทุกสังคม พวกเขาต้องการนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

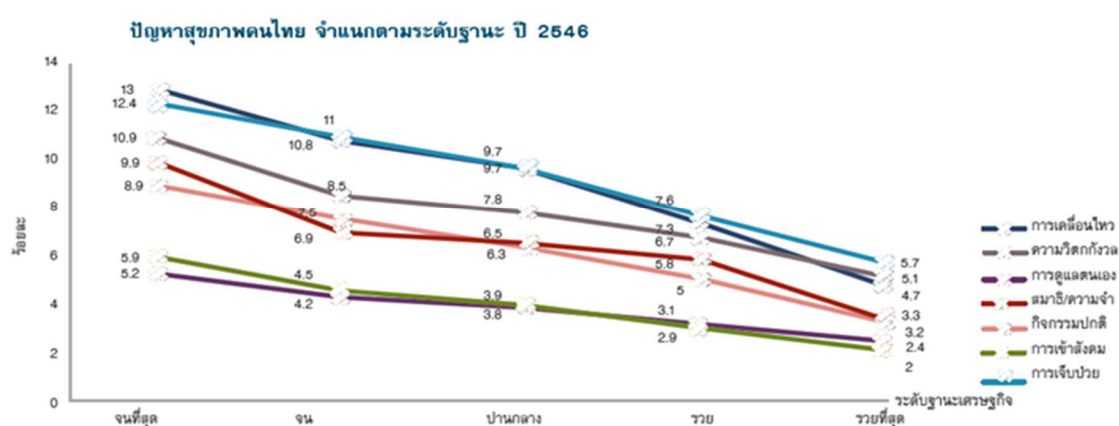
Harry Tatsumi Oshima (1970) กล่าวว่า ข้อมูลที่มีอยู่ระบุว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความไม่เสมอภาคในอินโดนีเซียในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจระหว่างประเทศและนโยบายของรัฐบาลต่างก็มีผลกระทบต่อการกระจายรายได้ กรณีของอินโดนีเซียแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็วการเติบโตจากระดับต่ำไม่จำเป็นต้องนำไปสู่การเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในความไม่เสมอภาค เช่น ปลายทศวรรษ 1970 การขยายตัวของน้ำมันอาจทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ไม่ดีขึ้นในภาคเกษตร การอุดหนุนเพื่อสนับสนุนรายได้จากการเกษตรเริ่มมีผลในช่วงปลายยุค 70 แนวโน้มนี้ต่อเมื่อรัฐบาลต้องการตอบสนองต่อราคาน้ำมันที่ลดลงในช่วงทศวรรษที่ 1980 ภาระของการปรับตัวในภาคเกษตรกรรมลดลงตามอัตราแลกเปลี่ยนค่าเสื่อมราคาการเกษตรนโยบายการกำหนดราคาและการกระจายการลงทุนไปยังข้าวที่ทำกำไรได้มากกว่าการลดค่าเงินอัตราแลกเปลี่ยนและมาตรการต่าง ๆ ที่ยกเลิกการทำเกษตรนอกภาคเกษตรที่มีขนาดใหญ่ ดังนั้นการจ้างงานที่เป็นประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน Java นอกจากนี้ทำที่กว้าง ๆ ของนโยบายของรัฐบาลช่วยป้องกันคนจนจากผลกระทบจากการใช้จ่ายของประชาชนลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความยากจนเช่นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้รับความคุ้มครองเมื่อเทียบกับรายจ่ายที่ผลประโยชน์น้อยแก่คนจนซึ่งจะช่วยป้องกันความไม่เสมอภาค

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทางเศรษฐกิจ คณะผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมมิติทางเศรษฐกิจ ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	เศรษฐกิจตกต่ำส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคอย่างไร
2	เศรษฐกิจดีควรเป็นแบบไหน
3	คิดเห็นอย่างไรกับราคาของที่เพิ่มขึ้น
4	คิดอย่างไรกับค่าแรงที่เพิ่มขึ้นขณะที่ค่าครองชีพเพิ่มขึ้น
5	เราสามารถรับมือกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำได้อย่างไรบ้าง
6	คิดเห็นอย่างไรกับระบบเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ให้นายทุนขนาดใหญ่

6) ประเด็นสุขภาพ

ความเป็นธรรมด้านสุขภาพอาจมองได้จากหลายมุมมอง เช่น พิจารณาจากสถานะหรือภาวะสุขภาพ (health status) ความจำเป็นด้านสุขภาพ (health needs) การเข้าถึง (access) และการดูแลรักษา (treatment) ไปจนถึงการร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย (การคลังด้านสุขภาพ หรือ healthcare financing) ซึ่งในแทบทุกด้านยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากเรื่องสุขภาพ ได้แก่ 1) สถานะสุขภาพ (health status) 2) ความจำเป็นด้านสุขภาพ (health needs) การเข้าถึง (access) การดูแลรักษา (treatment) และประโยชน์ที่ได้รับ (benefit) และ 3) การร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย (การคลังด้านสุขภาพ หรือ health care financing) (วิโรจน์ ณ ระนอง และ อัญญา ณ ระนอง, 2550)

ภาพประกอบ 2-4 ปัญหาสุขภาพคนไทย จำแนกตามระดับฐานะ พ.ศ.2546

ที่มา: วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียรและคณะ, 2549

นพ.ถาวร สกุกพาณิษฐ์ (2554) กล่าวว่า “ครอบครัวไทยที่ยากจนจากค่ารักษาพยาบาลลดลงกว่า 3 เท่าหลังจากมีระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าแต่การกระจายทรัพยากรทางการแพทย์ยังมีความเหลื่อมล้ำสูง” หากระบบประกันสุขภาพสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพประชาชนจะไม่เดือดร้อนในด้านเศรษฐกิจเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และยังเสนอว่าการที่ประเทศไทยมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าสามารถช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากจำนวนครัวเรือนที่ยากจนจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลลดลงจาก 280,000 ครัวเรือน ในปี พ.ศ.2543 เหลือเพียง 88,000 ครัวเรือนใน พ.ศ. 2551 และลดลงในทุกภาคของประเทศโดยอัตราการลดลงสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและครัวเรือนในชนบท

สำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎร (2558) กล่าวว่า การปฏิรูปด้านสาธารณสุขสามารถสรุปปัญหาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาด้านระบบประกันสุขภาพและระบบบริหารจัดการและการเงินการคลังสุขภาพ 2) ปัญหาด้านระบบบริการสุขภาพ 3) ปัญหาด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกัน ควบคุมและภัยคุกคามด้านสุขภาพ อีกทั้งยังพบว่าแต่ละภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนสามารถป้องกัน ฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาไปได้โดยปราศจากโรคอุบัติใหม่เพราะมีระบบบริการสาธารณสุขที่ครบถ้วนและบุคลากรที่เพียงพอ

ศุภสิทธิ์ พรธรรณารุโณทัยและคณะ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเป็นธรรมทางสุขภาพ: การประเมินระดับครัวเรือน” พบว่า การออกแบบระบบของนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคของจังหวัดน่านที่เริ่มเดือนเมษายนและมิถุนายน พ.ศ.2544 เป็นวิธีดำเนินการแบบ “รายวัน” ขณะที่การตัดสินใจในระยะดำเนินการเต็มพื้นที่ทั่วประเทศตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2544 ดำเนินการแบบ “รายเดือน” การตัดสินใจเชิงนโยบายแบบเปลี่ยนไปเรื่อยทำให้เกิดความคลุกคลีตลอดจนสิ้นปี พ.ศ.2544 การดำเนินการตามนโยบายที่ระดับกระทรวงพบปัญหาความต่อเนื่องของบุคลากรที่มีความสามารถ การปฏิบัติตามนโยบายที่ระดับจังหวัดอยู่ภายใต้วิกฤตหรือไม่ขึ้นกับภาวะผู้นำของนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดและผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป จังหวัดที่เลือกวิธีจัดสรรงบประมาณโครงการโดยการรวมงบประมาณผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก (inclusive capitation) มีแนวโน้มประสบปัญหาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยที่ลดลงโดยการส่งต่อผู้ป่วยลดลง และมักพบในจังหวัดที่มีระดับภาวะผู้นำต่ำ และการสำรวจครัวเรือนพบว่า นโยบายนี้เป็นที่ชื่นชอบทั้งครัวเรือน ร่ำรวยและครัวเรือนยากจน ประชาชนไทยเปลี่ยนแนวคิดจากเชิงเสรีนิยม (โดยให้ครัวเรือนรับผิดชอบจ่ายเงินเอง) เอนเอียงไปทางนโยบายสังคม สวัสดิภาพนิยม โดยลดการแบ่งแยกเป้าหมายระหว่างคนรวยคนจน เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างครัวเรือนภายใต้หลักประกันสำคัญของประเทศ (สวัสดิการรักษายาบาลของข้าราชการ ประกันสังคม และ 30 บาทรักษาทุกโรค) พบว่าผู้ได้รับสิทธิ 30 บาทรักษาทุกโรค ยังมีอัตราการใช้สิทธิเมื่อเจ็บป่วยและเข้ารับบริการในระดับต่ำ ทั้งการใช้บริการแบบผู้ป่วยนอกและการใช้บริการผู้ป่วยใน อย่างไรก็ตามครัวเรือนที่ยากจน มีอัตราการปฏิบัติตามสิทธิที่ตนมี สูงกว่าครัวเรือนที่ร่ำรวย ซึ่งพอตีความได้ว่า นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคสามารถบรรลุผลได้บางส่วน เมื่อเปรียบเทียบความเป็นธรรมทางการคลังสุขภาพ โดยเฉพาะการจ่ายเงินเมื่อรับบริการ ผู้มีสิทธิ 30 บาทรักษาทุกโรคได้รับการปกป้องจากการจ่ายเงินแบบถดถอยต่อรายได้ครัวเรือน ต่อกว่าผู้มีสิทธิประกันสังคม โดยเฉพาะครัวเรือนยากจนยังรับภาระสูงเมื่อแสวงหาบริการสุขภาพ เพื่อให้นโยบายมีประสิทธิภาพระยะยาว ควรบริหารจัดการนโยบายนี้เน้นหนักในด้านอุปทานของบริการ

ในส่วนการวิจัยผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงสาธารณสุขที่มีความเห็นต่อนโยบายสุขภาพ พบว่าผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญกับนโยบายสุขภาพ 3 ลำดับแรก คือ ความเพียงพอของการคลังสุขภาพ คุณภาพบริการ และการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนยากจน โดยนโยบายที่บรรลุผลสูงสุดคือ การเข้าถึงบริการ

ได้อย่างทั่วหน้า แต่นโยบายการเฉลี่ยทรัพยากรสุขภาพจากที่มีทรัพยากรหนาแน่นไปยังที่มีทรัพยากรน้อยและจากเขตเมืองไปยังชนบทที่ห่างไกลไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร ผู้บริหารระดับสูงส่วนใหญ่เห็นว่าภาคเอกชนควรเพิ่มบทบาทในทุกด้านของการบริการสุขภาพ ในประเด็นด้านความเป็นธรรม การคลังในระบบบริการสุขภาพ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายน้อยเกินไป และในด้านรายจ่ายสุขภาพของครัวเรือนนั้น ผู้บริหารเห็นว่า การจ่ายค่าบริการด้านสุขภาพควรเป็นไปตามความสามารถในการจ่ายของผู้รับบริการ นอกจากนี้ผู้บริหารระดับสูงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากยาสูบและสุราเพื่อนำมาใช้สำหรับการดูแลสุขภาพเป็นการเฉพาะ ในกรณีที่รัฐมีงบประมาณด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น รัฐควรให้ความสำคัญกับการลงทุนสถานพยาบาลระดับต้น โดยให้ความเห็นว่าเป็นการพัฒนาสถานพยาบาลระดับปฐมภูมิ ทำให้เกิดความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพได้อย่างทั่วถึง และบริการสุขภาพประเภทนี้มีต้นทุนต่ำกว่าบริการสุขภาพทุติยภูมิและตติยภูมิในประเด็นด้านความเป็นธรรมด้านสถานะสุขภาพนั้น ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากกับการเข้าถึงบริการสุขภาพที่เท่าเทียมกัน และประชาชนควรได้ใช้บริการสาธารณสุขเท่าเทียมกันไม่ว่ากรณีผู้ป่วยนอกหรือผู้ป่วยในและเห็นด้วยกับการลดช่องว่างของระดับชนชั้นทางสังคมและพื้นที่ และให้ความสำคัญต่อโครงการที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า แม้ว่าจะให้ประโยชน์ต่อคนรวยก็ตาม การตัดสินใจในการจัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรงบประมาณในโครงการต่าง ๆ เห็นว่าผู้กำหนดนโยบายฝ่ายการเมืองมีส่วนร่วมอย่างมากในการตัดสินใจ มากกว่าผู้กำหนดนโยบายที่เป็นข้าราชการประจำและเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสาธารณชนต่อทิศทางการกำหนดนโยบายการดูแลสุขภาพของรัฐบาลนั้นสามารถทำได้ (วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, 2548)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทางสุขภาพ คณะผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมมิติทางสุขภาพ ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คิดว่าปัญหาด้านสุขภาพเกิดขึ้นจากอะไรบ้าง
2	คิดว่าค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทุกวันนี้เป็นอย่างไร
3	โรงพยาบาลรัฐที่มีเข้ารับรักษาดูแลคนไข้ดีหรือไม่อย่างไร
4	อยากให้ระบบดูแล รักษาสุขภาพเป็นแบบไหน
5	คิดว่าทุกคนสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ดีเท่ากันหรือไม่ อย่างไร
6	คิดว่าภาระในการดูแลคนป่วยหนึ่งคนมากน้อยแค่ไหน

7) ประเด็นทางเพศ

พัฒนาการของกระบวนการสิทธิสตรี การใช้สนิยมทางเพศเป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์ลัทธินำไปสู่การต่อสู้เพื่อให้ได้รับการยอมรับและความเสมอภาคของสังคมในรูปแบบใหม่ การต่อต้านการกีดกันทางเพศ เชื้อชาติ และการยอมรับความแตกต่างในสนิยมทางเพศ ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาให้ดีขึ้นแต่ก็อยู่ในกลุ่มคนที่มีความอภิสหิทธิคือในสังคมตะวันตก แต่ข้อเท็จจริงของการถูกเอารัดเอาเปรียบนี้คือผู้หญิงผิวสีในสังคมยากจนซึ่งประเด็นรักเพศเดียวกันนั้นเป็นไม่ใช่สิ่งที่มาถกเถียงกัน (เจเรมี ซิบรุก, 2554)

ดวงพร เพชรคง (2558) กล่าวว่า ความเสมอภาคทางเพศ คือ ความเท่าเทียมในสิทธิหน้าที่ และโอกาสทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองซึ่งความแตกต่างทางเพศต้องไม่เป็นเงื่อนไขในการกำหนดสิทธิและโอกาสของบุคคลในสังคม ความไม่เสมอภาคระหว่างเพศเป็นสาเหตุหนึ่งของความไม่เท่าเทียมและเป็นที่มาของการกระทำความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางกาย จิตใจ สังคม ของบุคคลอคติทางเพศเป็นความรุนแรงที่สร้างปัญหามากมาย เช่น การกีดกันด้านการศึกษา อาชีพ ค่าจ้าง โอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งงาน การเข้าถึงบริการสาธารณะ การมีส่วนร่วมทางการเมือง ความรุนแรงทางเพศ รวมทั้งการคุกคามทางเพศในอดีตยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ชัดเจน เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายจากการถูกเลือกปฏิบัติทางเพศโดยไม่เป็นธรรม หรือผู้เสียหายจากการถูกกระทำความรุนแรงเพราะสาเหตุแห่งเพศ ซึ่งอาจเป็นผู้ชาย ผู้หญิงหรือเพศอื่น ๆ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหานี้ในเบื้องต้น จึงมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการปกป้องสิทธิป้องกันการกระทำใด ๆ อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน ไม่ยอมรับ และจำกัดสิทธิหรือทำให้เสียสิทธิใด ๆ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมเพราะสาเหตุแห่งเพศ ดังนั้น การมีกฎหมายที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นการยกระดับสถานะของประเทศไทยให้ทัดเทียมอารยประเทศในเรื่องการจัดการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ ซึ่งนอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบแล้ว ยังเป็นการให้ความสำคัญกับการคุ้มครองการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลทุกเพศทุกวัยอีกด้วย

ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล (2545) ได้อธิบายแนวคิดของนักวิทยาศาสตร์ นักมานุษยวิทยาเกี่ยวกับประเด็นเรื่องเพศไว้ 2 คนดังนี้ 1) ชาร์ล ดาร์วิน กล่าวว่า ความแตกต่างที่สำคัญในอำนาจแห่งพลังปัญญาของทั้งสองเพศ คือผู้ชายมีภูมิปัญญาสูงกว่าผู้หญิงไม่ว่าเรื่องที่จับต้องได้หรือเรื่องความคิดที่ลึกซึ้ง การใช้เหตุผลและจินตนาการ 2) บัคคัสซีโอ กล่าวว่า “เป็นเรื่องยากขึ้นและน่าซึ้งที่ต้องพบผู้ชายเย่อหยิ่ง แต่ก็เลือกทนมากกว่าต้องอยู่กับผู้หญิงที่เย่อหยิ่ง เพราะโดยปกติชาติกำเนิดของผู้ชายจะมีความเย่อหยิ่งและคึกคะนองกว่าและสร้างให้ผู้หญิงมีบุคลิกที่อ่อนน้อมซึ่งเหมาะแก่การปกครอง” ซึ่งแนวคิดดั้งเดิมเชื่อว่า “ความเป็นหญิง” นั้นเป็นสิ่งที่ธรรมชาติกำหนด สรีระวิทยาเป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ในแง่ของมานุษยวิทยา บทบาททางเพศเกิดจากกระบวนการเรียนรู้โดยครอบครัวเป็นตัวกำหนดบทบาททางเพศขั้นพื้นฐาน โดยผู้ชายเป็นเพศที่เน้นบทบาทในเรื่องของการกระทำและผู้หญิงแสดงบทบาทในด้าน

เพ็ญประภา ภัทรานุกรม (2559) กล่าวว่า ปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีให้เห็นในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองสุขภาพหรือค่าตอบแทนในตลาดแรงงานรวมถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศซึ่งในความเป็นจริงควรจะเรียกว่าเป็นความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะมากกว่า (Gender Inequality) เนื่องจากเป็นความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความเป็นหญิงชายที่ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขทางสังคมรูปธรรมความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะนี้สามารถวัดให้เห็นได้ชัดเจนโดยผ่านดัชนีความไม่เท่าเทียมทางเพศภาวะ (Gender Inequality Index) ขององค์การสหประชาชาติ (UNDP, 2014) แม้แต่ในประเทศที่มีกฎหมายรองรับว่าหญิงชายย่อมเสมอภาคกันเช่นสังคมไทยความเสมอภาคทางเพศภาวะนี้ก็ยัง

เกิดได้ยากในทางปฏิบัติสังคมมีรูปแบบการเลือกปฏิบัติระหว่างหญิงและชายให้เห็นอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะความรุนแรงต่อผู้หญิงซึ่งเป็นภัยร่วมกันของผู้หญิงทุกสังคมบนโลกใบนี้เป็นภาพสะท้อนถึงประวัติศาสตร์ยาวนานของความเหลื่อมล้ำและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในสังคมความรุนแรงดังกล่าวนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ 1) ความรุนแรงทางตรงซึ่งเห็นได้ด้วยตาเปล่าและรับรู้ได้ด้วยประสาทหูเช่นการทำร้ายร่างกายด้วยการทุบตีการจิกบีบคอขู่ตะคอกขว้างปาข้าวของจนถึงการฆ่า 2) ความรุนแรงเชิงโครงสร้างหมายถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองที่กำหนดให้บทบาทความเป็นหญิงให้ด้อยและมีคุณค่าต่ำกว่าบทบาทความเป็นชายส่งผลปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งในนโยบายมาตรการและกฎหมายต่าง ๆ และ 3) ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่ยังรากลึกฝังแน่นในฐานคติของสถาบันหลักต่าง ๆ เช่น ศาสนาอุดมการณ์ครอบครัวการศึกษาจารีตประเพณีและระบบความเชื่อต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้หญิงยอมรับสถานะที่ด้อยกว่าผู้ชายโดยไม่ตั้งคำถามและทำให้ผู้หญิงยอมรับความรุนแรงที่มีต่อตนเอง

ในต่างประเทศ อัลนี โฟจา นักกฎหมายสิทธิมนุษยชน ประเทศฟิลิปปินส์ กล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางเพศ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2555 รัฐสภาฟิลิปปินส์ได้ผ่านร่างกฎหมายอนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งได้พูดถึงถึงการให้ความเสมอภาคกับผู้หญิง หากมีกฎหมายก็ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็จะมีส่วนสนับสนุนให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เรื่องสิทธิสตรีเป็นเรื่องที่เข้าใจยากสำหรับคนส่วนใหญ่ ซึ่งการขับเคลื่อนในฟิลิปปินส์จะต้องครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1) การผลักดันกฎหมาย 2) นำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติ 3) มีส่วนร่วมกระบวนการทางศาล ยกตัวอย่างกรณีรัฐบาลลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ (CEDAW) มีข้อเสนอแนะสำหรับหญิงแรงงานข้ามชาติ หากรัฐส่งเสริมแรงงานหญิงออกนอกประเทศถูกละเมิดทางเพศโดยนายจ้าง ต้องให้การช่วยเหลือทางกฎหมายและการเยียวยา แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นคือกลับไม่มีการช่วยเหลือใด ๆ จากรัฐ จึงถือว่ารัฐเป็นผู้มีส่วนให้เกิดการละเมิด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2556)

ล่าสุดนั้นประเทศไทยได้อนุญาตให้เพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้เป็นชาติแรกในเอเชีย เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2561 นายณัฐพร จาตุศรีพิทักษ์ โฆษกประจำรองนายกรัฐมนตรี เผยว่าคณะรัฐมนตรี (ครม.) เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) คู่ชีวิตเพื่อยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการผลักดันกฎหมายคู่ชีวิตครั้งนี้มีสาระสำคัญของร่างกฎหมายคือ ผู้จดทะเบียนได้ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง 2 ฝ่ายต้องมีสัญชาติไทย โดยต้องยื่นคำร้องและแสดงความยินยอมต่อนายทะเบียน ส่วนหลักเกณฑ์การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิตจะสิ้นสุดลงโดยความตาย สมครใจเลิกกัน หรือศาลพิพากษาเพิกถอนการเป็นคู่ชีวิต ส่วนการกำหนดความสัมพันธ์เรื่องทรัพย์สินและมรดกให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ โดยอนุโลมลักษณะคล้ายการจดทะเบียนสมรส แต่มีข้อแตกต่างในเรื่องสวัสดิการของภาครัฐ เช่น ข้าราชการจะมีสวัสดิการครอบคลุมสามี ภรรยาด้วย และมีสิทธิการลดหย่อนทางภาษีในแง่สามีภรรยา ส่วนเรื่องบุตรไม่อยู่ในกฎหมาย แต่ครอบคลุมอยู่ในเรื่องบุตรบุญธรรม คนสองคนมาอยู่ด้วยกันสามารถรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมและมีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว (ข่าวสด, 2561)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทางเพศ คณะผู้วิจัยพบว่าประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมมิติทางเพศ ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คิดว่าการยอมรับเรื่องความแตกต่างทางเพศเป็นอย่างไร
2	ส่วนตัวคุณสามารถยอมรับความแตกต่างทางเพศได้หรือไม่
3	เพศทางเลือกควรได้รับสิทธิเท่ากับคนทั่วไปหรือไม่ อย่างไร
4	คิดอย่างไรกับการอนุญาตให้เพศเดียวกันแต่งงานกันได้
5	คิดว่าเพศชายและเพศหญิงมีความเท่าเทียมกันหรือไม่
6	เพศทางเลือกควรได้รับสิทธิในการมีบทบาททางการเมืองหรือไม่
7	ผู้หญิงสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำได้หรือไม่
8	เพราะเหตุใดจึงคิดว่าเพศชายจะสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้มากกว่าเพศอื่น
9	คิดว่าผู้ชายสามารถทำงานบ้านแทนผู้หญิงได้หรือไม่

8) ประเด็นทางการเมือง

ศาสตราจารย์เกษียร เตชะพีระ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ปัญหาความเป็นธรรมทางการเมืองคือการปะทะกันระหว่างเสรีนิยมกับประชาธิปไตยอย่างรุนแรง เสรีประชาธิปไตยเป็นการประกอบกันของเสรีนิยมกับประชาธิปไตย ในทางรัฐศาสตร์มองว่าเสรีนิยมหรือนิธิรัฐ นิติธรรม คือการที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัด นิยามของ “ประชาธิปไตย” คือ ระบอบของความเสมอภาค ความเท่าเทียม และอำนาจเกิดจากตัวเลข เช่น ตัวเลขมากกว่า ย่อมมีอำนาจมากกว่า ตัวเลขน้อยกว่าย่อม มีอำนาจน้อย ส่วนนิยามคำว่าเสรีนิยม คือ ทิศทางจำกัดอำนาจของผู้ปกครองโดยแสดงออกผ่านรัฐธรรมนูญ เพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมือง เน้นให้สถาบันต่าง ๆ ถ่วงดุลตรวจสอบอำนาจรัฐ โดยมีนัยยะคือการปกครองเพื่อประชาชน แต่ไม่ใช่ปกครองโดยประชาชน สภาวะการเมืองปัจจุบันนี้คือจุดแตกหักระหว่างเสรีนิยมกับประชาธิปไตย คือ การเข้ามาปะทะกันของเสรีกับประชาธิปไตย อันเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่แน่นอน และอาศัยเงื่อนไขจำเป็นอย่างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงเกิดความตึงเครียดขัดแย้งอยู่ภายในตัวของระบบเสรีประชาธิปไตย (ข่าวสด, 2561)

สุวิชา เป้าอารีย์ (2559) ได้สรุปแนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality) เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีการสนทนาถกเถียงกันอย่างมากมายในสังคมเป็นเวลานาน ความเสมอภาคทางการเมืองอาจหมายถึงการที่พลเมืองทุกคนมีสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน เช่น ความเท่าเทียมกันในการไปลงคะแนนเสียง ความเท่าเทียมกันในการสมัครรับเลือกตั้ง และโอกาสที่เท่าเทียมกันในการร่วมบริหารประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังอธิบายถึงความเสมอภาคทางการเมืองว่า คือการแสดงออกถึงเกณฑ์ตัดสินทางคุณธรรมของมนุษย์ที่เป็นการพูดถึงสิ่งที่เราเชื่อว่า (ความเสมอภาค) ควรจะเป็นอย่างไร เช่น จากคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาที่เน้นย้ำเรื่องสิทธิโดยธรรมชาติในชีวิต เสรีภาพและความสุขของคน ๆ หนึ่งจะไม่มีเหนือกว่าหรือด้อยกว่าผู้อื่นในสังคมในการจัดการของรัฐจะต้องพิจารณาถึงสิ่งที่ดี และผลประโยชน์ของทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้องในประเด็นนั้นอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายถึงสิ่งที่เรียกว่าความเสมอภาคโดยธรรมชาติ อย่างไรก็ตามก็มีข้อ

ถกเถียงว่าความเสมอภาคทางการเมืองไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในความเป็นจริง เพราะคนในสังคมมีความแตกต่างในสถานะทางเศรษฐกิจสังคมและรวมถึงการมีอำนาจและอิทธิพลที่ไม่เท่าเทียมกัน และแนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic Equality) ก็เป็นอีกประเด็นที่มีการถกเถียงกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความเสมอภาคทางรายได้ ความมั่งคั่ง การใช้ทรัพยากร ประเด็นที่เป็นที่โต้เถียงกันมากที่สุดในเรื่องความเสมอภาคทางเศรษฐกิจคือ เราจะเลือกอะไรระหว่างความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) และความเสมอภาคในผลลัพธ์ (Equality of Outcome) ฝ่ายที่สนับสนุนความเสมอภาคในโอกาสดังกล่าวอ้างว่าการเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมได้มีความเจริญก้าวหน้าตามศักยภาพของแต่ละคนโดยรัฐจะจำกัดการกำหนดกฎระเบียบอันจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของสมาชิกในสังคม ในขณะที่ผู้นิยมความเสมอภาคในผลลัพธ์ก็จะโต้แย้งว่า หากรัฐไม่มีกลไกในการส่งเสริมให้สังคมมีความเสมอภาค ผู้ที่มีอำนาจอิทธิพลหรือฐานะที่ดีกว่าในสังคมจะฉวยโอกาสที่เหนือกว่าในการสร้างความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ ความมั่งคั่ง และปล่อยให้ผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมยังคงจมอยู่กับสภาพที่แร้นแค้นต่อไป ด้วยเหตุนี้เองรัฐจึงต้องมีบทบาทในการสร้างความเสมอภาคผ่านการออกนโยบายกฎหมายหรือระเบียบในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมการกระจายรายได้และความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรม

Kevin Hewison (2015) ได้อธิบายความยากจน รายได้และความไม่เท่าเทียม และการเมืองในประเทศไทยว่าทั้งหมดนี้เป็นเงื่อนไขที่เสริมกำลังซึ่งกันและกัน เป็นผลมาจากการที่ผลประโยชน์ของความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วตกอยู่ในเงื้อมมือของชนชั้นนำ การหวงแหนรักษาอภิสิทธิ์เหล่านี้ไว้ก่อให้เกิดโครงสร้างทางการเมืองที่มีลักษณะกีดกันและถูกครอบงำจากชนชั้นนำอำนาจนิยม เกือบตลอดช่วงเวลาที่มีความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา ระบบการปกครองแบบอำนาจนิยมครอบงำประเทศ ส่งเสริมระบบทุนนิยมและผูกพันชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกลาง ในขณะเดียวกันก็จำกัดสิทธิทางการเมือง ความเติบโตทางเศรษฐกิจช่วยลดความยากจน แต่ความไม่เท่าเทียมยังคงมีอยู่สูง ดังนั้นถึงแม้ความเติบโตให้ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ แต่ชนชั้นนายทุนกับพันธมิตรคือกลุ่มคนที่กอบโกยผลกำไร และความยากจนไม่ได้ลดความไม่เท่าเทียมลง เพราะรายได้ที่เพิ่มขึ้นกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนฐานะดีอยู่แล้ว ค่าสัมประสิทธิ์ Gini อยู่ในระดับสูงที่ 0.45-0.53 มาตั้งแต่ทศวรรษ 1980 และมาตรวัดความมั่งคั่งอื่น ๆ ได้สะท้อนออกมาในแบบเดียวกัน ข้อมูลจากปี พ.ศ.2550 แสดงให้เห็นว่า ตระกูลที่ร่ำรวยที่สุด 10% ครอบครองความมั่งคั่งมากกว่า 51% ในขณะที่ครอบครัวชนชั้นล่าง 50% ครอบครองความมั่งคั่งเพียง 8.5% ในส่วนของที่ดิน บ้านและสินทรัพย์อื่น ๆ คนจำนวนแค่ 10% ของประชากรเป็นเจ้าของที่ดินเอกชนประมาณ 90% ข้อมูลอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงการปรับการกระจายรายได้จากแรงงานไหลไปสู่ทุน เนื่องจากผลิตภาพที่สูงขึ้นของแรงงานยังสะสมความมั่งคั่งให้ทุนด้วยกำไรที่เพิ่มขึ้น จนกระทั่งปลายปี พ.ศ.2554 ค่าจ้างที่แท้จริงที่อยู่ในภาวะชะงักงันก็เป็นส่วนหนึ่งของแบบแผนนี้

ไพสิฐ พาณิชนกุล (2562) เสนอว่าหากต้องการที่จะทำให้บทบาทของภาคประชาชนสามารถใช้กลไกในทางกฎหมาย ผนวกไปกับการเมืองภาคพลเมือง เพื่อนำไปสู่การมีหรือการสร้างระบบกฎหมายที่ตั้งอยู่บนความถูกต้อง ขอบธรรม และเป็นธรรม ไม่ใช่กฎหมายที่เป็นเพียงตัวหนังสือที่เขียนแล้วอ่านออกเสียงว่ากฎหมาย แต่ไร้วิญญาณแห่งความเป็นธรรมที่สามารถพึงพิงได้ บทบาทของภาคประชาชนควรที่จะใช้เวทีต่าง ๆ ของการเมืองภาคประชาชน ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้ 1) สร้างความชัดเจนในทางกฎหมายให้ได้ว่า ปัญหา (หรือสิทธิ) ไດหรือประเด็นที่มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องใดที่ต้องการที่จะให้รัฐเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ปัญหา (หรือสิทธิ) ไດที่บทบาทของรัฐควรจะมีบทบาทให้น้อยลง และสังคมหรือชุมชนควรจะมีบทบาทในปัญหานั้น ๆ หรือในสิทธินั้น ๆ มากขึ้น 2) จะทำอย่างไรที่จะทำให้ชุมชนสามารถเรียกร้อง

แสดงออกเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับ ความมีอยู่จริงของ “ความเป็นชุมชน” และ “สิทธิชุมชน” ต่อแนวคิดนิติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อองค์กรที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อจะได้เข้าใจในความเป็นธรรมอีกมิติหนึ่งนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติ 3) ในการสร้างการยอมรับ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบข้อมูล การสาธิตเป็นตัวอย่างเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะแพร่ขยายองค์ความรู้และการรับรู้ ดังนั้น การสร้างระบบฐานข้อมูลและการมีสื่อของชุมชนเองเป็นสิ่งที่ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงได้ ถ้าหากเราอยากเห็นสังคมที่ศรัทธาและเชื่อมั่นในความเป็นธรรม (กฎหมาย นักกฎหมาย หรือระบบกฎหมายทั้งระบบ ไม่ได้เป็นที่มาของความเป็นธรรมดังกล่าวทั้งหมดในการเมืองภาคพลเมือง) เราสามารถที่จะสร้างระบบกฎหมายได้ เพราะในความเป็นชุมชน เรามีทุนทางสังคม มีทุนทางวัฒนธรรม ที่สามารถให้ความเป็นธรรม ยึดเหนี่ยว พังพาได้

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทางการเมือง คณะผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมมิติทางการเมือง ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คิดว่าปัญหาทางการเมืองเกิดขึ้นจากอะไร
2	ความเห็นที่แตกต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้จริงหรือไม่
3	คิดว่าประชาชนควรมีบทบาทอย่างไรในการแสดงออกความคิดเห็นทางการเมือง
4	ประชาชนสามารถมีบทบาททางกฎหมายหรือการเมืองได้อย่างไรบ้าง
5	คิดว่าคนที่มีรายได้ต่ำสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการดูแลชุมชนหรือทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างไร

9) ประเด็นด้านระบบยุติธรรม

สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมควรเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ ไม่จำกัดเฉพาะพลเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ทุกคนก็ควรได้รับการปฏิบัติที่ยุติธรรมในกระบวนการ (Due Process) และความยุติธรรมในเนื้อหา (Substantive Justice) เมื่อศาลมีคำตัดสินอย่างเท่าเทียมกัน Eleanor Roosevelt อดีตสุภาพสตรีหมายเลขหนึ่งของอเมริกา กล่าวว่า “ความยุติธรรมไม่อาจยุติธรรมเฉพาะกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ แต่จะต้องยุติธรรมกับทั้งสองฝ่าย” การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมไทยที่ต้องเป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้าถึงได้โดยง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยังสะท้อนความเหลื่อมล้ำ เพราะประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ยากไร้ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมไทยมีฐานคติที่ว่า “ผู้ใช้บริการเป็นผู้จ่าย” ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการต้องเสียค่าใช้จ่าย (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554)

สถิติจากกรมราชทัณฑ์ ปี พ.ศ.2561 มีผู้ต้องขัง 3.2 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นคนจน และประมาณ 5 หมื่นคนถูกขังก่อนศาลตัดสินคดี เนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ประกันตัว บ้างก็ถูกคุมขังแทนค่าปรับ กล่าวคือ 1 ใน 6 ของผู้ต้องขังยากจนเกินกว่าจะสามารถจ่ายเพื่ออิสรภาพของตนเองตามเงื่อนไขของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ได้ เป็นการยืนยันคำกล่าวที่ว่า “คุกมีไว้ขังคนจน” สะท้อนความรู้สึกถึงความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างชัดเจนที่สุด เป็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีโอกาสและผู้ขาดโอกาสในการ

เข้าถึงและการจัดการกลไกที่มีอำนาจในสังคม โดยเฉพาะอำนาจรัฐจนก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมหลายเรื่องตามมา ที่เห็นได้ชัดคือผู้นำกฎหมายไปบังคับใช้ซึ่งบางครั้งพบว่ามีพฤติกรรมเลือกปฏิบัติ (จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์, 2561)

ในส่วนของรัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายที่จะให้มีการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความเป็นธรรมได้ง่าย รวดเร็ว รวมถึงคุ้มครองช่วยเหลือผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส คุ้มครองผู้ถูกล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และเยียวยาผู้บริสุทธิ์หรือได้รับผลกระทบจากความไม่เป็นธรรม จึงได้มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ว่าด้วยการอำนวยความสะดวกเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ระหว่าง 4 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ โดยอาศัยกลไกขับเคลื่อนที่แต่ละหน่วยงานมีอยู่ ทำงานประสานกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกและความเป็นธรรมแก่ประชาชน แนวทางการบูรณาการที่ พล.อ.ไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้มอบนโยบายไว้โดยให้ทางกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีกองทุนยุติธรรมอยู่แล้ว แต่ยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน จึงให้ทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัดประสานการปฏิบัติงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทยที่มี “ศูนย์ดำรงธรรม” อยู่ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ เป็นช่องทางในการรับเรื่องหรือคำร้องของประชาชนอีกทั้งยังสามารถกระจายการรับรู้ไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่าตนเองมีสิทธิที่สามารถขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมได้ ทำให้การช่วยเหลือยังคงกระจุกตัวอยู่ในส่วนกลาง ในส่วนของงบประมาณของกองทุนยุติธรรมได้เพิ่มในส่วนเงินงบประมาณของกองทุน ฯ ให้ดำเนินไปพร้อมกับการขยายความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ครอบคลุมทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยยึดถือในเรื่องของการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นสำคัญ (ฐิติกร สังข์แก้ว และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติด้านระบบยุติธรรม คณะผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมมิติด้านระบบยุติธรรม ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1	คิดว่าเพราะเหตุใดคนจนหรือผู้ที่มีรายได้น้อยจึงติดคุกเป็นจำนวนมาก
2	คิดว่าการดำเนินการเกี่ยวกับความยุติธรรมใช้จ่ามากน้อยแค่ไหน
3	การมีศูนย์ดำรงธรรมในการร้องทุกข์ของชาวบ้านช่วยแก้ปัญหาได้มากน้อยแค่ไหน
4	ส่วนตัวเคยร้องทุกข์กับหน่วยงานราชการบ้างหรือไม่ อย่างไร
5	คิดว่าประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงระบบยุติธรรมได้มากน้อยแค่ไหน
6	คิดว่าเพราะเหตุใดคนจนกับคนรวยถึงไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน

10) ประเด็นด้านวัฒนธรรม

ในช่วงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ในการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างไม่ทั่วถึง กระบวนการการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เสมอกันทำให้ทัศนะในการมองโลกและคุณค่าของกลุ่มต่าง ๆ ที่ยึดถือมีความแตกต่างกันออกไป ส่งผลทำให้สถาบันต่าง ๆ ของสังคมมีความเปลี่ยนแปลง เช่น ความเสื่อมสลายของสถาบันท้องถิ่นที่ถูกกระทบจากการขยายอำนาจของรัฐ เกิดการเกษตรเชิงพานิช และการเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรม (อคิน รพีพัฒน์, 2540)

Kevin Hewison (อ้างถึงใน เนตรดาว เถาวิล, 2554) มองว่าท้องถิ่นนิยมและการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนมีองค์ประกอบพื้นฐานร่วมกัน ได้แก่ แนวคิดในเรื่องความพอเพียงในตนเอง การพึ่งตนเอง การปฏิเสธบริโภคนิยมและอุตสาหกรรมนิยม การเน้นความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมในชุมชน อำนาจความเป็นเลิศของชนบท และชาตินิยม นอกจากนี้ยังโต้แย้งว่าอุดมการณ์ท้องถิ่นนิยมถูกชูขึ้นมาเพื่อขับเคลื่อนขบวนการต่อต้านโลกาภิวัตน์และเสรีนิยมใหม่ ต่อมาได้รับการหนุนเสริมจากแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ.2541 ซึ่งเน้นความพอเพียงในตนเอง การผลิตเพื่อตอบสนองความพอเพียงในการบริโภคของครัวเรือน และชุมชน ทำให้ชาวนาไม่จำเป็นต้องถูกกำหนดจากกระบวนตลาดและทุน

ศราวุธ ปทุมราช (2548) กล่าวว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของชนเผ่าในประเทศไทยก็คือ การที่ชนเผ่าไม่ได้รับสัญชาติไทย การขาดพื้นที่ทำกิน หรือการเข้าไม่ถึงบริการสาธารณะ เพราะเหตุผลที่เดินทางไปมา ระหว่างพรมแดนไทย-พม่า หรือไทย-ลาว อันเป็นการปฏิบัติมาแต่ดั้งเดิมในการประกอบอาชีพและเป็นวิถีชีวิตของชนเผ่า ทำให้เกิดปัญหาว่าบุคคลหรือกลุ่มนั้น ๆ ถือสัญชาติของประเทศใด หรือเป็นบุคคลไม่มีสัญชาติ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก เมื่อไม่มีรัฐโดยอมรับว่าบุคคลนั้นเป็นชนของรัฐบาล บุคคลนั้นจึงกลายเป็นคนไร้รัฐ อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้ก็ควรได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ

สุณี ไชยรส ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต และอดีตกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ในยุคที่รัฐบาลไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป-มาหลายชั่วการเมืองนั้น สังคมมีการเปลี่ยนแปลง นโยบายหลายอย่างเพื่อการเดินหน้าประเทศ แต่นโยบายด้านชนเผ่าพื้นเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์กลับล้าหลังเสมอ โดยช่วงก่อนการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อปี พ.ศ.2557 นั้น หลายภาคส่วนเสนอให้มีร่างกฎหมายเพื่อชนเผ่าพื้นเมืองมากมาย อาทิ ร่างพระราชบัญญัติสภาชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย, ร่างพระราชบัญญัติสิทธิชุมชน, ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ฯลฯ เพื่อจะได้ยกระดับสังคมให้เกิดการยอมรับชนเผ่าต่าง ๆ มากขึ้น แต่กลับไม่เป็นผล กฎหมาย และทุกอย่างต้องถูกระงับไป ทำให้ชนเผ่าพื้นเมืองหลายกลุ่มต้องเผชิญกับปัญหาถูกลิดรอนสิทธิต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของสิทธิทางทรัพยากร และแง่คดีจากคนในสังคม (สำนักข่าวชายขอบ, 2559)

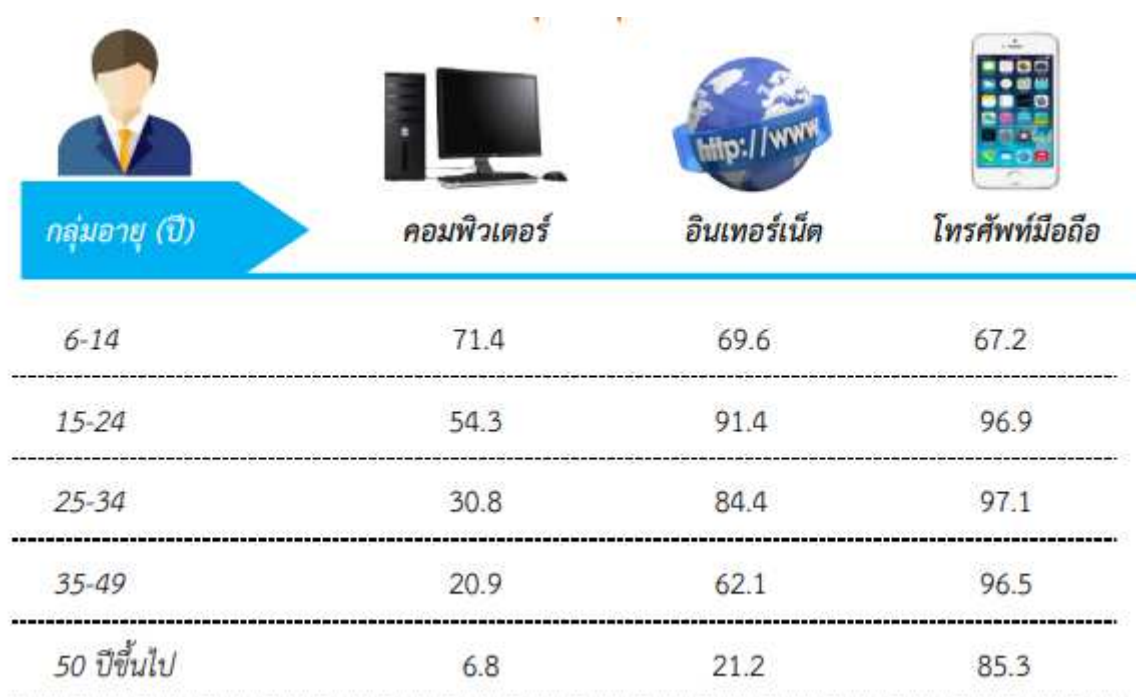
จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำในมิติทางวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นคำถามที่น่าสนใจอันจะนำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมมิติทางวัฒนธรรม ดังนี้

ข้อ	ประเด็นคำถาม
1.	คนแต่ละชนเผ่า/แต่ละวัฒนธรรมมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรดิน น้ำ ป่า เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
2.	คนแต่ละชนเผ่า/แต่ละวัฒนธรรมมีโอกาสทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
3.	คนแต่ละชนเผ่า/แต่ละวัฒนธรรม มีโอกาสได้รับสวัสดิการทางการแพทย์ หรือเข้าถึงบริการสาธารณสุข เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
4.	สถานการณ์ปัจจุบันในการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อาทิ ภาษา การแต่งกาย การรักษา ประเพณีวัฒนธรรม ฯลฯ ของคนแต่ละชนเผ่า/แต่ละวัฒนธรรม เป็นอย่างไร และมีกรณีศึกษาใดที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการหนุนเสริม หรือเงื่อนไขอุปสรรคในการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว
5.	ท่านคิดว่าปัจจุบันมีการกำหนดนโยบายหรือแผนงานใดที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชนเผ่าพื้นเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย
6.	ความแตกต่างทางศาสนาความเชื่อของคนแต่ละกลุ่ม ส่งผลต่ออคติ หรือการเลือกปฏิบัติต่อกันหรือไม่ อย่างไร

2.2 การใช้เทคโนโลยีของคนไทย

การใช้โทรศัพท์มือถือและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนไทย

ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้รับการพัฒนามากขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ยิ่งเทคโนโลยีมีมากขึ้นยิ่งทำให้ต้นทุนของเทคโนโลยีลดลงและยังทำให้มนุษย์มีทางเลือกในการเลือกใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นด้วย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ได้มีการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2561 ผลปรากฏว่า การใช้เทคโนโลยีในเพศหญิงและเพศชายมีความใกล้เคียงกันมาก โดยสถิติการใช้โทรศัพท์มือถือในเพศชายสูงถึงร้อยละ 90.0 และมีการใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 57.8 ส่วนเพศหญิงมีการใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ 89.2 และใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 55.9 นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มอายุที่มีการใช้โทรศัพท์มือถือมากที่สุดคือกลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 96.5 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี ร้อยละ 96.9 ส่วนกลุ่มอายุที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี ร้อยละ 91.4 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 25-34 ปี ร้อยละ 84.4 ดังภาพประกอบที่ 2-5

ภาพประกอบ 2-5 การใช้เทคโนโลยีของคนไทยในปี พ.ศ.2561

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561

2.3 การใช้ application เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมของหน่วยงานต่าง ๆ

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

วัฒนพล ชุมเพชร (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการร้องเรียนและติดตามปัญหาจากประชาชนในท้องถิ่นสู่ภาครัฐ หรือ “เสียงชาวบ้าน” โดยได้พัฒนาขึ้นเพื่อการจัดการกับข้อร้องเรียนหรือร้องทุกข์ เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสาธารณูปโภค ด้านคุณภาพการให้บริการของหน่วยงาน เช่น คุณภาพน้ำประปา ไฟฟ้าสาธารณะดับ เป็นต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบุคลากรของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดตรัง และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.39 ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานโดยผู้ใช้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 และ การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานโดยผู้ใช้ที่เป็นประชาชนทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน มีค่าเฉลี่ย 4.24 จากผลการประเมินดังกล่าวถือว่าระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้ดี และสอดคล้องกับการพัฒนาระบบสารสนเทศของภาครัฐในปัจจุบัน

ภาพประกอบ 2-6 ตัวอย่างแอปพลิเคชันเสียงชาวบ้าน

ที่มา: วัฒนพล ชุมเพชร (2560)

2) ศูนย์ดำรงธรรม

ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 96/2557 ได้จัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานระดับจังหวัดบริการประชาชนได้อย่างเสมอภาค มีคุณภาพ รวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ไทยรัฐ, 2557) ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดดำเนินงานภายใต้การขับเคลื่อนของกระทรวงมหาดไทยร่วมกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บริการประชาชนใน 7 ภารกิจหลัก ตั้งแต่เปิดศูนย์ดำรงธรรมเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ.2557 จนถึง พ.ศ.2559 มีประชาชนมาใช้บริการผ่านศูนย์ดำรงธรรมทั่วประเทศ จำนวน 2,974,261 เรื่อง สามารถดำเนินการแล้วเสร็จ 2,934,675 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 98.67 นอกจากนี้ ศูนย์ดำรงธรรมยังได้สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล อาทิ การช่วยเหลือเกษตรกร โดยให้คำแนะนำและให้ข้อมูล 8 พื้นฐานที่จำเป็น เช่น ข้อมูลด้านการเกษตร โรคระบาดพืช ราคาพืชผล ความรู้ทางการเกษตร หรือให้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น จากสถิติการปฏิบัติงานพบว่าเกินร้อยละ 70 ของการร้องเรียนได้รับการแก้ไขภายใต้การดำเนินการของจังหวัด แต่หากเป็นเรื่องที่อยู่เหนืออำนาจของจังหวัดจะถูกส่งเรื่องขึ้นมาตามลำดับการปกครอง แต่อย่างไรก็ตามกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้ทุกจังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอขึ้นทุกอำเภอ จำนวน 878 อำเภอ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ.2559 ที่ได้ให้ความเห็นชอบเรื่อง “การจัดตั้งศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ” โดยกำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือนายอำเภอในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนให้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ ซึ่งจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ, 2559)

ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ สามารถเข้าถึงได้ 5 ช่องทาง คือ

- (1) ทางโทรศัพท์สายด่วน 1567
- (2) ทางตู้ ปณ. 101 ปณฝ. มหาดไทย
- (3) มาร้องเรียนด้วยตนเอง
- (4) ทางเว็บไซต์ <http://www.damrongdhama.moi.go.th/> หรือการโหลดแอปพลิเคชัน Spond
- (5) ทางอื่น ๆ เช่น ตู้รับเรื่องร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรม

ศูนย์ดำรงธรรมโดยกระทรวงมหาดไทย ขอเชิญประชาชนโหลดแอปพลิเคชัน **Spond** สำหรับแจ้งเบาะแส, ร้องเรียน, ร้องทุกข์ หรือขอความช่วยเหลือกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ดำรงธรรม ของจังหวัดที่ท่านอยู่ได้โดยตรง ด้วยขั้นตอนง่ายๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 2-7 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน Spond

ที่มา: <http://www.damrongdhama.moi.go.th/images/spond1567.jpg>

3) กรุงเทพมหานคร (กทม.)

กรุงเทพมหานคร (กทม.) ได้จัดทำแอปพลิเคชัน Bangkok eyes รับเรื่องร้องทุกข์ แก้ไขปัญหาให้ประชาชนชาวกรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2556 เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องทุกข์และการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ซึ่งเป็นการปรับปรุงระบบรับเรื่องร้องทุกข์ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาทิ Call Center 1555 โดยมีฝ่ายตรวจสอบเรื่องราวร้องทุกข์ของสำนักงานเลขาธิการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (สผว.กทม.) รวมถึงเป็นการพัฒนาระบบรับเรื่องร้องทุกข์ ด้วยการเพิ่มช่องทางการรับเรื่องและติดตามผลการแก้ไขเรื่องร้องทุกข์ผ่าน Application บน Smart phone เป็นการเพิ่มช่องทางการร้องทุกข์การสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารระหว่างประชาชนและกรุงเทพมหานคร การบริหารจัดการปัญหาและความทุกข์ของประชาชนได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและยั่งยืน อีกทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอย่างแท้จริง และช่วยประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การทำงานของกรุงเทพมหานครสู่การรับรู้ในวงกว้าง ในการดำเนินงานระยะทดลองตั้งแต่ 9 เมษายน-9 กันยายน พ.ศ.2556 มีจำนวนเรื่องร้องเรียนรวม 121 เรื่อง เป็นของหน่วยงานกรุงเทพมหานคร 103 เรื่อง และหน่วยงานภายนอก 18 เรื่อง ได้รับการแก้ไขแล้ว 76 เรื่อง อยู่ระหว่างดำเนินการ 45 เรื่อง ขณะนี้มีสมาชิก 2,372 คน และผู้เข้าชมกว่า 5 แสนคน (TNN24, 2556)

BANGKOK EYES

Bangkok Eyes Appcation

เพียงไม่กี่คลิกบนสมาร์ทโฟน
เรื่องร้องทุกข์ของคุณจะถึงมือเจ้าหน้าที่อย่างรวดเร็ว

ด้วยแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน จะทำให้คุณสามารถ
แจ้งเรื่องร้องทุกข์ได้ทุกเมื่อ ผ่านสมาร์ทโฟนของคุณ
พร้อมให้ตัวแทนโผล่มาทันที

www.bangkokeyes.org
<https://bangkokeyes.org/link/ios>
<https://bangkokeyes.org/link/android>

Available on the App Store

Google play

Free Download

Carrier 4:29 PM

< เพิ่มเรื่องร้องเรียน do

บาทวิถี

หัวข้อ :

โปรดระบุอย่างใดอย่างหนึ่ง "ขอ" หรือ "แจ้ง" "สำนัก/สำนักงาน"

ระบุเขต :

ระบุสำนัก/สำนักงาน :

รายละเอียด :

*โปรดระบุข้อมูลหรือรายละเอียดให้ชัดเจน

แนบไฟล์รูปภาพ

แนบไฟล์วิดีโอ

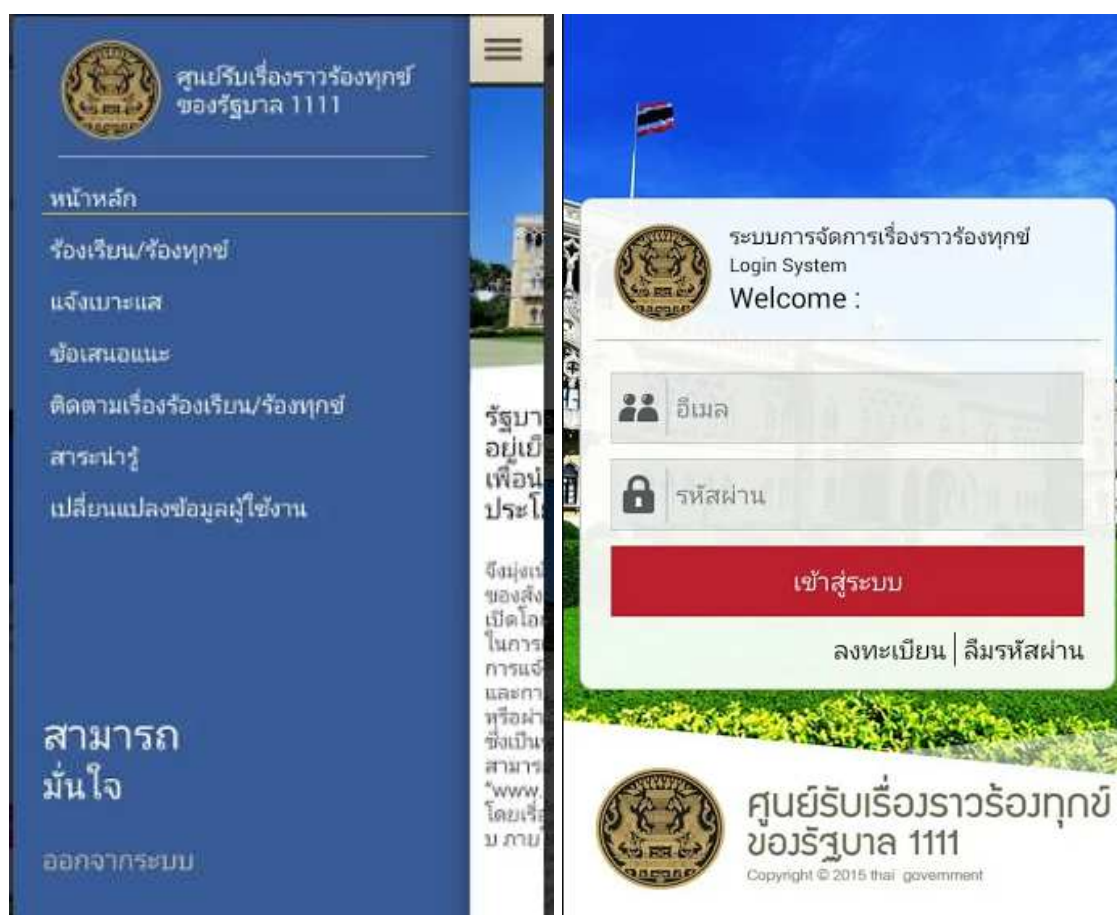
แนบไฟล์เสียง

ภาพประกอบ 2-8 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน Bangkok eyes

ที่มา: <https://www.itgenius.co.th/article/Bangkok-Eyes>

4) สำนักนายกรัฐมนตรี

เมื่อปี พ.ศ.2558 นายจำเริญ ยุติธรรมสกุล รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.) ได้ทำการเปิดตัวแอปพลิเคชัน ที่ชื่อว่า PSC (Public Service Center) 1111 ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งระบบ IOS และ Android เป็นหนึ่งช่องทางสำหรับให้ประชาชนสามารถยื่นเรื่องร้องทุกข์ได้ นอกเหนือจากสายด่วน 1111 และ ศูนย์ดำรงธรรม โดยประชาชนสามารถเขียนเรื่องร้องทุกข์เข้าไปในแอปพลิเคชันดังกล่าวแล้วส่งเข้ามา ระบบก็จะทำการจัดเก็บข้อมูลส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงตามกระทรวงต่าง ๆ แต่หากเรื่องใดมีความซับซ้อนเรื่องก็จะถูกส่งมายัง สปน. ให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญได้แยกแยะก่อนส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป (MGR online, 2558)

ภาพประกอบ 2-9 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน PSC

ที่มา: <https://play.google.com/store/apps/details?id=th.go.w1111.mobile.app>

5) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

แอปพลิเคชัน “RLPD Service” จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นช่องทางในการติดตามผลการดำเนินการในการให้บริการประชาชน ในส่วนของการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา และงานกองทุนยุติธรรม โดยสามารถสืบค้นได้โดยใช้เลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือเลขรับคำขอ ซึ่งออกให้โดยเจ้าหน้าที่หรือพนักงานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ที่ประจำอยู่ ณ หน่วยงาน

ตามกฎหมายกระทรวง แบ่งส่วนราชการ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2545 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 ฉ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ว่า ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีภารกิจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้รับตามกฎหมาย โดยการจัดวางระบบและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดจนการดำเนินการให้พยาน ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ เยียวยาในเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) จัดระบบการบริหารจัดการด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- (3) ส่งเสริมและพัฒนาการระงับข้อพิพาทในสังคม
- (4) ประสานงานด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกับภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ
- (5) พัฒนาระบบ มาตรการ และดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งจำเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา
- (6) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- (7) ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา
- (8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ลักษณะการบริการ

- (1) ส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ
- (2) ส่งเสริมการระงับข้อพิพาท
- (3) ช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย
- (4) คลินิกยุติธรรม
- (5) กองทุนยุติธรรม
- (6) คุ้มครองพยานในคดีอาญา
- (7) คุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาขึ้นสอบสวนตามมาตรา 134/1

(8) ช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา

(9) สายด่วนคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ 1111 กด 77

ภาพประกอบ 2-10 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน RLPD Service

ที่มา: <http://www.rlpd.go.th/androidapp/testandroid.html>

สรุปการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมในสังคมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 10 มิติหลัก ได้แก่

- 1) มิติทางการศึกษา
- 2) มิติชุมชน
- 3) มิติทางด้านทรัพยากร
- 4) มิติความยากจน
- 5) มิติทางเศรษฐกิจ
- 6) มิติด้านสุขภาพ
- 7) มิติทางเพศ
- 8) มิติทางการเมือง
- 9) ประเด็นด้านระบบยุติธรรม
- 10) ประเด็นด้านวัฒนธรรม

อย่างไรก็ดีถึงแม้จะแยกเป็นมิติหรือเป็นประเด็นในการศึกษาแต่ต้นตอของปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรมทางสังคมล้วนแล้วแต่เกี่ยวเนื่องกันด้วยหลายปัจจัยโดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาในเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีผลกระทบมาจากความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ผู้ที่มีรายได้น้อยย่อมมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ปานกลาง ปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการกำหนดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนถึงแม้ว่าภาครัฐจะมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาก็ตาม (อรอนงค์ ทวีปรีดา, 2559) และรายได้จำนวนมาก นอกจากนั้นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจคือสาเหตุสำคัญหนึ่งในการเข้าสู่ภาวะคนไร้บ้าน (ไพสิฐ พานิชย์กุล, 2556) ประเด็นด้านสุขภาพพบว่านโยบายการเฉลี่ยทรัพยากรสุขภาพจากที่มีทรัพยากรหนาแน่นไปยังที่มีทรัพยากรน้อยและจากเขตเมืองไปยังชนบทที่ห่างไกลไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร (วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, 2548) มีจำนวนครัวเรือนที่ยากจนจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งหากระบบประกันสุขภาพทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วไม่ควรมีใครต้องยากจนจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาล (ถาวร สกุลพานิชย์, 2554) และยังพบว่าความเติบโตทางเศรษฐกิจช่วยลดความยากจน แต่ความไม่เท่าเทียมยังคงมีอยู่สูง ถึงแม้ความเติบโตให้ประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ แต่ชนชั้นนายทุนกับพันธมิตรคือกลุ่มคนที่กอบโกยผลกำไร และความยากจนไม่ได้ลดความไม่เท่าเทียมลง (Kevin Hewison, 2015) ประเด็นด้านระบบยุติธรรมนั้น การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมไทยยังสะท้อนความเหลื่อมล้ำ เพราะประชาชนไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ยากไร้ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมไทยมีฐานคติที่ว่า “ผู้ใช้บริการเป็นผู้จ่าย” ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการต้องเสียค่าใช้จ่าย (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554) จากสถิติกรมราชทัณฑ์ ปี 2561 มีผู้ต้องขังส่วนใหญ่เป็นคนจนถูกขังก่อนศาลตัดสินคดี เนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ประกันตัว ยากจนเกินกว่าจะสามารถจ่ายเพื่ออสรภาพของตนเองตามเงื่อนไขของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ได้เป็นการยืนยันคำกล่าวที่ว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” เป็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้มีโอกาสและผู้ขาดโอกาส โดยเฉพาะอำนาจรัฐจนก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมหลายเรื่องตามมา ที่เห็นได้ชัดคือผู้นำกฎหมายไปบังคับใช้ ซึ่งบางครั้งพบว่ามีพฤติกรรมเลือกปฏิบัติ (จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์ อ้างถึงใน ไทยโพสต์, 2561)

อาจจะกล่าวได้ว่าผู้ที่มีโอกาสในด้านเศรษฐกิจที่ดีกว่าสามารถเข้าถึงการบริการการศึกษา สุขภาพ กระบวนการยุติธรรมหรือแม้แต่การเข้าถึงทรัพยากรและการได้มีสิทธิพิเศษต่างจากคนทั่วไปนี่จึงเป็นต้นทุนในการสร้างช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มขึ้นและมีความซับซ้อนเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1 การทดสอบแบบสำรวจ

แบบสำรวจที่พัฒนาขึ้นโดยคณะผู้วิจัยและมีการปรับแก้ตามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนั้น จะทำการทดสอบความเข้าใจข้อคำถามในแบบสำรวจของผู้ตอบแบบสำรวจ รวมถึงทดสอบผลการสะท้อนความไม่เป็นธรรมทางสังคมจากข้อคำถามในแบบสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่างในการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจนี้ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นพื้นที่ใหม่ที่ยังไม่เคยสำรวจในโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคมมาก่อน เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่เคยตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม พื้นที่ทดสอบแบบสำรวจมี 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตาราง 3-1

ตาราง 3-1 รายละเอียดพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจ

ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต	ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน
ภาคกลาง				
	พระนครศรีอยุธยา	บางปะอิน	สามเรือน	หมู่ 2 บ้านสามเรือน
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล				
	กรุงเทพมหานคร	ภาษีเจริญ	บางหว้า	ชุมชนรอบวัดนิมมานรดี
	นครปฐม	นครชัยศรี	ท่าตำหนัก	หมู่ 3 บ้านท่ามอญ

หลังจากทำการทดสอบแบบสำรวจจะมีการปรับแก้แบบสำรวจเพื่อให้เหมาะสมและสามารถสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคมพร้อมทั้งขอความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรับแก้อีกครั้งหนึ่ง จากนั้นนำแบบสำรวจที่ปรับแก้แล้วนี้ลงในเว็บแอปพลิเคชันต่อไป

3.2 กลุ่มเป้าหมายและขนาดตัวอย่าง

1) กลุ่มเป้าหมาย

การสำรวจความเป็นธรรมทางสังคมโดยใช้เว็บแอปพลิเคชันจะทำการสำรวจในกลุ่มเป้าหมายเดิมจากโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งแบ่งกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชากรและตัวอย่างในพื้นที่ปฏิบัติการงานวิจัย SRI4 ได้แก่

(1) พื้นที่ปฏิบัติการในกลุ่มผู้พิการ คือ จังหวัดเชียงราย กรุงเทพมหานคร (พญาไทและมีนบุรี) จังหวัดนนทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดนครพนม และจังหวัดร้อยเอ็ด

(2) พื้นที่ปฏิบัติการในกลุ่มผู้สูงอายุ คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสระแก้ว

(3) พื้นที่ปฏิบัติการในกลุ่มคนจนเมือง คือ กรุงเทพมหานคร (เมืองเก่ากรุงเทพฯ และลาดกระบัง) จังหวัดนครพนม จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

(4) พื้นที่ปฏิบัติการในกลุ่มระบบยุติธรรม คือ จังหวัดน่าน และจังหวัดสมุทรสงคราม

กลุ่มที่ 2 พื้นที่จัดเก็บข้อมูลภายใต้โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม 6 ภูมิภาค 10 จังหวัด ได้แก่

- (1) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนครปฐม
- (2) ภาคกลาง คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- (3) ภาคตะวันออก คือ จังหวัดจันทบุรี
- (4) ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดสุโขทัย
- (5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดนครราชสีมา
- (6) ภาคใต้ คือ จังหวัดสงขลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 3-1 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ในการสำรวจความเป็นธรรมทางสังคม

2) ขนาดตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ขนาดตัวอย่างเท่ากับในโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างจากการประมาณค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$n = \frac{NZ^2\sigma^2}{(N-1)e^2 + Z^2\sigma^2}$$

โดยกำหนดให้

N = จำนวนประชากรทั้งหมดจากพื้นที่นั้น ๆ

Z = 1.96

σ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (จากดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมที่ได้มาจากการศึกษาก่อนหน้านี้) เมื่อได้ทำการคำนวณขนาดตัวอย่างจากแต่ละชุมชนแล้วบวกความคลาดเคลื่อนร้อยละ 20 ดังนี้

ตาราง 3-2 จำนวนตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างบวกความคลาดเคลื่อนจำนวนร้อยละ 20

ภาค	จังหวัด	เขต	แขวง	หมู่บ้าน	ขนาดตัวอย่าง
เหนือ					
	เชียงใหม่	เมืองเชียงใหม่	ช้างเผือก	หมู่ 1 ช้างเคียน	110
				หมู่ 4 ขุนช้างเคียน	73
			สันผีเสื้อ	หมู่ 5 ขัวโก	112
				หมู่ 6 ท่าเดื่อ	106
		ฝาง	เวียง	หมู่ 10 สันป่ายาง	102
				หมู่ 13 ห้วยบอน	100
			แม่สูน	หมู่ 1 แม่สูนหลวง	102
				หมู่ 7 หนองยาว	97
	สุโขทัย	เมืองสุโขทัย	ปากแคว	หมู่ 9 ห้วยลาบ	107
				หมู่ 1 วังหิน	102
			เมืองเก่า	หมู่ 4 วังตะคร้อ	101
				หมู่ 2 นา	99
		ศรีสัชนาลัย	บ้านแก่ง	หมู่ 8 แม่ท่าแพ	101
				หมู่ 3 ปากค่าง	96
			แม่สูน	หมู่ 6 สะท้อ	93
				หมู่ 1 สุเม่น	94
ตะวันออกเฉียงเหนือ					
	อุดรธานี	เมืองอุดรธานี	สามพร้าว	หมู่ 3 หนองบุ	104
				หมู่ 2 สามพร้าว 2	101
			หนองนาคำ	หมู่ 10 ดอนภู	101
				หมู่ 1 หนองนาคำ	105
		บ้านดุง	บ้านดุง	หมู่ 8 ปอพาน	89
				หมู่ 10 ศรีสามารภ	86

ภาค	จังหวัด	เขต	แขวง	หมู่บ้าน	ขนาดตัวอย่าง
			บ้านจันทน์	หมู่ 2 โนนศึกษา	89
				หมู่ 9 เหล่าอุดม	86
	นครราชสีมา	เมืองนครราชสีมา	หนองบัวศาลา	หมู่ 8 หนองตาคง	113
				หมู่ 3 หนองปลิง	109
			บ้านใหม่	หมู่ 5 ภูเขาลาด	108
				หมู่ 9 สำโรง	105
		ปากช่อง	หนองสาหร่าย	หมู่ 2 โคกสง่า	110
				หมู่ 4 หนองคู	108
			ปากช่อง	หมู่ 18 ตลาดน้อยหน้า	106
				หมู่ 10 ตะโกวา	102
ภาคกลาง					
	พระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	หันตรา	หมู่ 1 หันตรา	104
				หมู่ 3 สาคุ	100
			บ้านป้อม	หมู่ 8 วัดราชพลี	95
				หมู่ 9 วัดลอดช่อง	87
		วังน้อย	ลำไทร	หมู่ 3 ลำตาสังข์	105
				หมู่ 1 หัวคลอง	109
			พะยอม	หมู่ 4 คลองสอง	113
				หมู่ 5 คลองหนึ่ง	111
ภาคตะวันออก					
	จันทบุรี	เมืองจันทบุรี	ท่าช้าง	หมู่ 1 คลองน้ำใส	107
				หมู่ 10 คลองหลอด	107
			พลับพลา	หมู่ 9 พลับพลา	103
				หมู่ 7 คลองด้วน	97
		แก่งหางแมว	ขุนช่อง	หมู่ 3 ขุนช่อง	96
				หมู่ 11 วังสัมพันธ์	95
			แก่งหางแมว	หมู่ 1 ช่องกะพัด	93
				หมู่ 4 โป่งขนมจีน	94
ภาคใต้					
	สุราษฎร์ธานี	เมืองสุราษฎร์ธานี	มะขามเตี้ย	หมู่ 7 ท่าสน	98
				หมู่ 5 ท่าเพชร	96
			คลองน้อย	หมู่ 4 ค้อบน,หัวแหลม	80
				หมู่ 5 ปากคลองน้อย	77
		ท่าชนะ	ประสงค์	หมู่ 13 ร่มไทร/คลองโสด	99
				หมู่ 16 ไร่ยาว	98
			คลองพา	หมู่ 6 ท่าไท	99
				หมู่ 3 หนองปลิง	92
	สงขลา	เมืองสงขลา	ทุ่งหวัง	หมู่ 10 บ้านคลองโหนด	95
				หมู่ 1 อ่างทอง	94
			เกาะยอ	หมู่ 9 บ้านสวนใหม่	93

ภาค	จังหวัด	เขต	แขวง	หมู่บ้าน	ขนาดตัวอย่าง
				หมู่ 1 อ่าวทราย	89
		รัตนภูมิ	ท่าชะมวง	หมู่ 3 ท่าชะมวง	103
				หมู่ 4 คลองยางแดง	103
			กำแพงเพชร	หมู่ 9 ห้วยโธ	101
				หมู่ 5 ปลายละหาน	101
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล					
	กรุงเทพ	คลองเตย	คลองเตย	วัดคลองเตยใน	115
			พระโขนง	ริมคลองพระโขนง	115
		มีนบุรี	มีนบุรี	ธารากรณ์	115
			แสนแสบ	สามัคคีพัฒนา	114
		ธนบุรี	บุคคโล	ทรัพย์สินพัฒนา	114
			ดาวคะนอง	เทียนทะเล	114
		บางขุนเทียน	ท่าข้าม	ชุมชน 200 ห้อง	115
			แสมดำ	ชุมชนโกบือ	115
	นครปฐม	เมืองนครปฐม	สนามจันทร์	หมู่ 5 หนองขาหย่าง	104
				หมู่ 2 บ้านนากลาง	103
			นครปฐม	หมู่ 5 นาชุม	107
				หมู่ 10 นาหุบ	107
		สามพราน	ท่าตลาด	หมู่ 2 คลองบางหลวง	108
				หมู่ 4 ท่าตลาด	108
			ยายชา	หมู่ 1 บางสีจาก	111
				หมู่ 6 ไต้วัด	100
รวม (แปดพันหนึ่งร้อยสิบหกครัวเรือน)					8,116

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทดสอบแบบสำรวจเบื้องต้นนี้ ใช้แบบสำรวจที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการสำรวจ และจะใช้แบบสำรวจนี้จัดเก็บข้อมูลจริงผ่านเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งแบบสำรวจดังกล่าวประกอบไปด้วยข้อคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล เช่น เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา อาชีพ เชื้อชาติ ภูมิลำเนา สถานภาพในชุมชน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ความเป็นธรรมในสังคม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับประสบการณ์และการรับรู้ความเป็นธรรมทางสังคม

ส่วนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย ประกอบด้วยข้อคำถามในมิติต่าง ๆ 10 มิติ ดังนี้

- (1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา
- (2) มิติการเมือง
- (3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร
- (4) มิติกระบวนการยุติธรรม

- (5) มิติการศึกษา
- (6) มิติเพศ
- (7) มิติชุมชน
- (8) มิติสุขภาพ
- (9) มิติสิ่งแวดล้อม
- (10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค

โดยแต่ละมิติจะแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

- (1) ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม
- (2) ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ

ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้กำหนดเกณฑ์การสำรวจด้วยตัวเลขนระดับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อสถานการณ์ “ความเป็นธรรม” ในมิติต่าง ๆ ว่าเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวหรือไม่ โดยสามารถระบุว่าเป็นหรือไม่เห็นด้วย และเกิดจากประสบการณ์ตรงหรือไม่ โดยให้เลือกตอบเพื่อระบุความเป็นธรรมโดยช่วงคะแนน 1 ถึง 5 โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์สถานการณ์ “ความเป็นธรรม” ในมิติต่าง ๆ ด้วยการแปลงคะแนนออกเป็นช่วงคะแนนว่า ถ้าผู้ตอบระบุว่าไม่เห็นด้วย สามารถใส่คะแนนได้ ตั้งแต่ 1-5 และขณะเดียวกัน ถ้าผู้ตอบระบุว่าเห็นด้วยให้ใส่ช่วงคะแนน 1-5 (ไม่เป็นธรรมที่สุดให้ -5 คะแนน จนถึงเป็นธรรมที่สุด ให้ 5 คะแนน) โดยการแปลงผลคะแนนสำหรับผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดำเนินการดังนี้

ตาราง 3-3 การแบ่งระดับคะแนนและการแปลงผล สำหรับข้อความที่ “เห็นด้วย”

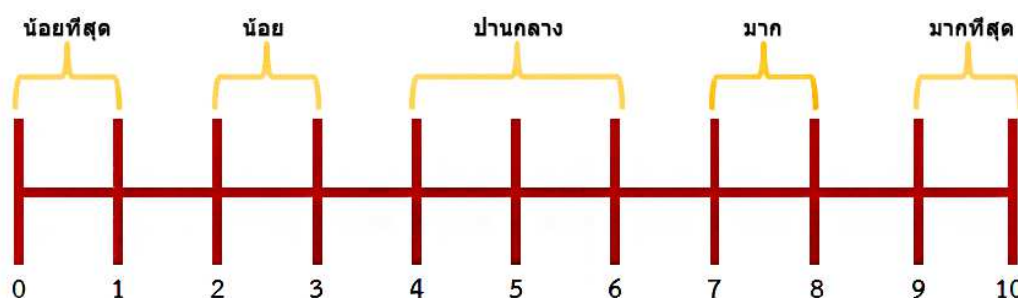
ผู้ที่ตอบว่า “เห็นด้วย”	ค่าคะแนนที่ถูกแปลงผล
1	6
2	7
3	8
4	9
5	10

ตาราง 3-4 การแบ่งระดับคะแนนและการแปลงผล สำหรับข้อความที่ “ไม่เห็นด้วย”

ผู้ที่ตอบว่า “ไม่เห็นด้วย”	ค่าคะแนนที่ถูกแปลงผล
1	4
2	3
3	2
4	1
5	0

หลังจากที่ได้ทำการแปลงผลคะแนนให้กลายเป็นช่วงคะแนนตั้งแต่ 0-10 แล้ว คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดความหมายของช่วงคะแนนดังนี้

0-1	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมน้อยที่สุด
2-3	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมน้อย
4-6	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมปานกลาง
7-8	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมมาก
9-10	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด

ภาพประกอบ 3-2 การแบ่งช่วงคะแนน

จากนั้นคณะผู้วิจัยได้ทำการแปลงคะแนนอีกครั้ง ให้กลายเป็นคะแนนแบบร้อยละ โดยการนำ 10 ไปคูณกับค่าคะแนนดังกล่าว จากนั้นจึงได้ทำการนิยามความหมายของช่วงคะแนนออกเป็น 5 ระดับ เพื่อประโยชน์ในทางวิเคราะห์อีกครั้ง ดังนี้

0-19	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมน้อยที่สุด
20-39	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมน้อย
40-69	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมปานกลาง
70-89	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมมาก
90-100	หมายถึง	ได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด

3.4 แผนการดำเนินงานลงพื้นที่สำรวจ

การลงพื้นที่สำรวจในครั้งนี้ทำการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูล โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยใช้นักวิจัยภาคสนามที่มีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนามมาแล้วหลายครั้ง รวมทั้งผ่านการอบรมเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดและมโนทัศน์เกี่ยวกับ “ความเป็นธรรมทางสังคม” รวมถึงซักซ้อมทำความเข้าใจข้อคำถามในแบบสำรวจเป็นอย่างดี โดยนักวิจัยภาคสนามได้ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพร้อมด้วยผู้ควบคุมทีมสนามในพื้นที่ต่าง ๆ แบ่งการจัดเก็บข้อมูลออกเป็น 2 รอบ ได้แก่

(1) การสำรวจข้อมูลรอบที่ 1 เป็นการลงสัมภาษณ์จากตัวอย่างที่มีการกำหนดในพื้นที่ตามแผนและขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งติดตั้งเว็บแอปพลิเคชันให้กับชุมชน

(2) การสำรวจข้อมูลรอบที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลผ่านเว็บแอปพลิเคชันที่ได้ติดตั้งในครั้งที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลรอบที่ 1 แล้ว

3.5 ช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล

เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจให้ความสำคัญกับช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลที่เป็นช่วงเวลาปกติเท่านั้น กล่าวคือ ต้องไม่อยู่ในช่วงของ เทศกาลประจำปี เทศกาลวันหยุดยาว หรือในห้วงเวลาของการเกิดอุทกภัย ภัยพิบัติ ภัยการเมือง ภัยธรรมชาติ หรืออุบัติเหตุอื่นใดที่ไม่สามารถควบคุมได้ อันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตัวอย่าง และส่งผลกระทบต่อความคลาดเคลื่อนของข้อมูลจากตัวอย่างที่ทำการสำรวจ ฉะนั้นการจัดเก็บข้อมูลจะต้องเป็นช่วงเวลาปกติ ทั้งการสำรวจข้อมูลในรอบที่ 1 และรอบที่ 2

3.6 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการกำหนดความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลอย่างน้อย 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่หนึ่ง การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือจากงานภาคสนาม โดยการพิจารณาจากข้อมูลที่ถูกจัดเก็บเป็นรายชุดแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้รับมานั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์ผลการศึกษได้ โดยผู้ควบคุมงานภาคสนามและหัวหน้าทีมผู้ลงจัดเก็บแบบสอบถาม โดยมีการประชุมเพื่อสรุปข้อมูลที่ได้รับมาในแต่ละชุดแบบสอบถามว่าผู้ให้ข้อมูลมีความตั้งใจ และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือ อีกทั้งมีการแบ่งระดับแบบสอบถามออกเป็น ดีมาก ปานกลาง และไม่ดี โดยผู้จัดเก็บแบบสอบถามเป็นผู้ประมวลผลภายหลังการสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยคณะผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ถูกจัดเก็บในระดับดีมากเท่านั้นที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่สอง การตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาโดยการประมวลผลข้อมูลและใช้วิธีการทางสถิติเป็นเครื่องมือช่วยในการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วย เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้รับมาว่าไม่มีความผิดปกติใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดเก็บหรือการบันทึกข้อมูล ก่อนที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาต่อไป

นอกจากนั้นงานศึกษานี้ยังอาจมีวิธีการอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องน่าเชื่อถือของข้อมูล เป็นต้นว่า การเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อตรวจย้ำข้อมูล การสุ่มเช็คไปยังผู้ให้ข้อมูลว่าได้มีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงตามที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม เป็นต้น

3.7 วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบแบบสำรวจเพื่อตรวจสอบข้อคำถามนี้จะทำการวิเคราะห์และแสดงค่าสถิติเบื้องต้นก่อน เนื่องจากต้องการวัดความเข้าใจในข้อคำถามของผู้ตอบแบบสำรวจเพื่อที่จะปรับแก้ข้อคำถามให้มีความเหมาะสมขึ้น ซึ่งจะคำนวณโดยใช้โปรแกรมทางสถิติที่เหมาะสม

ส่วนในรอบการสำรวจข้อมูลจริงจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคม คณะผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยสหสัมพันธ์ (Regression Analysis) โดยวิเคราะห์หลายตัวแปรที่มีความน่าสนใจเป็นต้นว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล เพศ ช่วงอายุ รายได้ ภูมิลำเนา ที่ตั้งหรือเขตที่อาศัย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์ความเป็นธรรมทางสังคมในมิติต่าง ๆ ต่อไป

3.8 การจัดทำเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive

การสำรวจข้อมูลในครั้งนี้จะทำการสำรวจผ่านเว็บแอปพลิเคชันเพื่อประโยชน์สำหรับชาวบ้านและชุมชนในการสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคมโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและกระบวนการ เนื่องจากเว็บแอปพลิเคชันสามารถเข้าถึงและร้องเรียนความเป็นธรรมได้ตลอดเวลา อีกทั้งระบบการแจ้งเตือนให้แก่ไขเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ยังช่วยลดขั้นตอนในการส่งต่อเรื่องร้องเรียนทำให้การแก้ไขเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ขั้นตอนการจัดทำเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive มีดังนี้

- (1) ทำการเก็บและบันทึกข้อมูล ของ user โดยมีแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ในตอน register เพื่อใช้ในการประมวลผลต่อไป
- (2) สร้างระบบชุดแบบสอบถาม ที่อาจจะมีทั้งเลือกหรือพิมพ์เพื่อตอบ ซึ่งอาจจะมีเพิ่มชุดแบบสอบถามในอนาคตสามารถเพิ่ม-ลด ลำดับ แก้ไขได้
- (3) สร้างระบบหลังบ้านที่นำข้อมูลที่ได้มาผ่านการคำนวณ (มีสูตรคำนวณให้) เพื่อหาค่าความเป็นธรรมโดยสามารถประมวลผลแบบ Real time พร้อมระบบ alert
- (4) ระบบแสดงผลลัพธ์ มีให้เลือกแสดงผลได้หลายแบบ เพื่อให้เห็นความไม่เป็นธรรมเกิดจากอะไรบ้างเช่น กลุ่ม อายุ เพศ หรือพื้นที่ (แม่น้ำ ภูเขา ความห่างไกล)
- (5) กรณีสถิติแสดงผลเป็นพื้นที่ ให้แสดงผลเป็นแผนที่จริง โดยอาจจะให้เห็นบริบทในเชิงพื้นที่ เพื่อช่วยให้ผู้วิเคราะห์เห็นพื้นที่ว่าอาจจะเป็นเพราะ เป็นพื้นที่ภูเขา หรือติดแม่น้ำทั้งนี้ขอบเขตของพื้นที่ทั้งหมดคือประเทศไทย
- (6) สร้างระบบ CMS หน้าเว็บ ที่มี admin ใช้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและการปรับเปลี่ยนเนื้อหา
- (7) สร้าง Feedback โดยเน้นการ ออกแบบหน้าเว็บแบบ Responsive ให้สวยงามและใช้งานง่าย พร้อมจัดทำระบบสำหรับจัดการ User จัดทำชุดแบบสอบถาม ประมวลผลและแสดงผล

เว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นจะเข้าถึงได้จาก www.sojustthai.com โดยจะมีตัวอย่างรูปแบบระบบแสดงผลหน้าเว็บแอปพลิเคชันและการประมวลผลข้อมูลภายในระบบ ดังภาพประกอบ

หน้าบ้าน

หน้าเว็บ ประกอบด้วย

1. ข่าวประชาสัมพันธ์

- ประชาสัมพันธ์พาดหัวข่าวสาร 2-4 หัวข้อ ลงรูปหรือ Video ประกอบได้
- กดเข้าไปที่ข่าว ขึ้นหน้าใหม่จะเข้าไปหน้าข่าวเต็ม ลงรูปหรือ Video ประกอบได้

2. ช่องกรอกร้องเรียน

- ช่องกรอกรอกร้องเรียน เหมือนช่อง search ใหญ่ๆ แล้วมีให้กดส่ง
- กดส่งแล้ว ขึ้นหน้าใหม่ ให้เลือกหมวดที่ลง พร้อมกับลงทะเบียนผู้กรอก

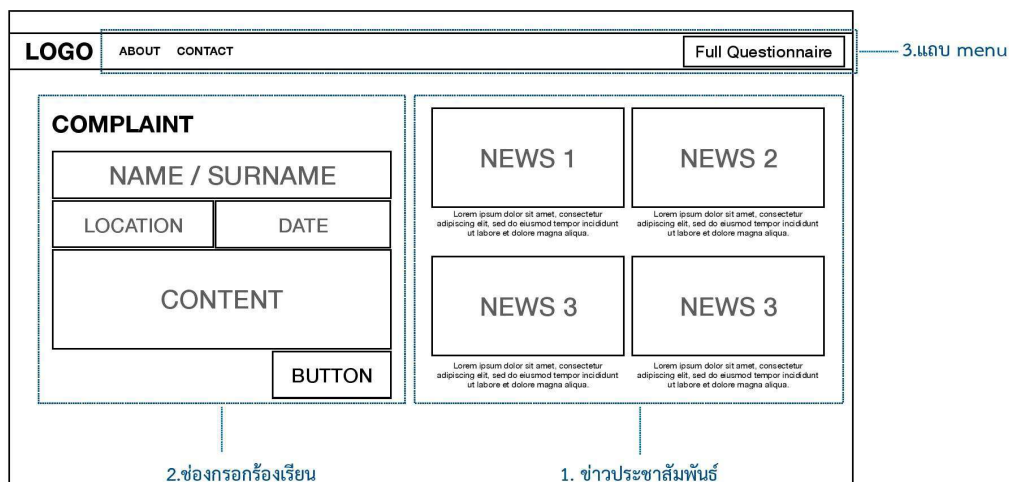
3. แถบ menu เพื่อเข้าหน้าอื่นๆอีก 3 หน้า

- menu -> หน้ากรอกแบบสอบถามแบบเต็ม มีทั้งหมด 10 ชุด
- menu -> ข้อมูลโครงการ
- menu -> ติดต่อ / contact

ภาพประกอบ 3-3 รายละเอียดหน้าเว็บไซต์

หน้าบ้าน

หน้าเว็บ ประกอบด้วย

ภาพประกอบ 3-4 ตัวอย่างเว็บไซต์

หลังบ้าน

หลังบ้านของเว็บ ประกอบด้วย

1. หน้าหลักของหลังบ้าน

แสดงผลลัพธ์แบบกราฟเป็นภาพรวม และแถบ menu

2. menu -> หน้าดูแบบสอบถาม

เพื่อติดต่อทีม Programmer เพื่อขอแก้ไขเป็นรายครั้งไป

* ไม่สามารถเพิ่มลดแก้ไขแบบสอบถามเองได้

* ระบบหลังบ้านนำข้อมูลมาผ่านสูตรคำนวณต่างๆเพื่อหาค่าความเป็นธรรม โดยสามารถประมวลผลแบบ Realtime พร้อมระบบ alert โดยตั้งเงื่อนไขในการแจ้งเตือนได้ 1 เงื่อนไขเพื่อแจ้งผ่านทาง E-mail

3. menu -> หน้าแสดงผลลัพธ์

ในรูปแบบกราฟและตารางในรูปแบบต่างๆได้ โดย sort ข้อมูลได้ เช่น พิจารณ อายุ เพศ อยู่พื้นที่ไหน และแสดงผลบนแผนที่เพื่อวิเคราะห์ผ่านจากมองพื้นที่

* เพื่อช่วยให้ผู้วิเคราะห์เห็นพื้นที่ว่าถูกเขา หรือติดแม่น้ำ เลยมมีปัญหาแบบนี้ โดย scale พื้นที่คือ ประเทศไทย

* Export ผลลัพธ์ต่างๆ ออกมาเป็น PDF หรือ Excel ได้

4. menu -> CMS

หน้าเว็บที่ใช้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลได้ เปลี่ยนรูป Video เปลี่ยนเนื้อหาได้

5. menu -> หน้าดู Database

เก็บและบันทึกข้อมูล ของ user กลุ่มต่างๆที่ register และสูตรต่างๆเพื่อใช้ในการประมวลผลต่อไป

ภาพประกอบ 3-5 รายละเอียดหลังบ้านหรือระบบประมวลผลของเว็บไซต์

หลังบ้าน

หลังบ้านของเว็บ ประกอบด้วย

ภาพประกอบ 3-6 ตัวอย่างการแสดงผลของระบบประมวลผล

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานและผลการศึกษา

รายงานผลการดำเนินการและผลการศึกษา คณะผู้วิจัยจัดแบ่งการรายงานออกเป็น 2 ส่วนหลัก ประกอบด้วย

4.1 ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

4.1.1 ผลการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์ จำนวน 4 ครั้ง

4.1.2 การพัฒนาและการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive

4.1.3 การพัฒนาแบบสำรวจที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลความเป็นธรรมทางสังคม

4.1.4 ผลการจัดเก็บข้อมูลความเป็นธรรมทางสังคม

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสำรวจ

(2) ผลการจัดเก็บข้อมูลทั่วประเทศ 6 ภูมิภาค 10 จังหวัด 80 ชุมชน ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive และประชาสัมพันธ์เว็บแอปพลิเคชันกับองค์กร/หน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่โครงการ SRI4

4.2 ผลการศึกษา ประกอบด้วย

4.2.1 ผลการศึกษการจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสำรวจ

4.2.2 ผลการศึกษการจัดเก็บข้อมูล ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive

4.2.3 ผลการศึกษาความเป็นธรรมทางสังคมเปรียบเทียบกับปีที่แล้ว

รายละเอียดปรากฏดังนี้

4.1 ผลการดำเนินงานทั้งโครงการ

4.1.1 ผลการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์ จำนวน 4 ครั้ง

1) ผลการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 1

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ได้มีการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการสำรวจความเป็นธรรมทางสังคมผ่านข้อคำถามในแบบสำรวจ โดยจัดประชุม ณ ห้องประชุมวรรณไวทยากร ชั้น 1 ตึกโดมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2562 เวลา 13.00-15.00 น. ผลการจัดประชุม สรุปดังนี้

รศ.ดร.ธีระ สนิเตชารักษ์ (หัวหน้าโครงการ) เปิดการประชุม โดยกล่าวถึง ที่มาและความสำคัญของ โครงการศึกษาวิจัยนี้ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้ คือ การรับฟังความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจาก หน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมต่อแบบสำรวจความเป็นธรรมทางสังคมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งใน ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ด้านประสบการณ์และการรับรู้เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม ด้าน มิติของข้อคำถามที่จะสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อนำแบบสำรวจนี้ไปให้ประชาชนได้ตอบ อันจะ นำไปสู่การสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคม ตลอดจนการเข้ามาแก้ไขปัญหาคือความไม่เป็นธรรมของหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในลำดับต่อไป

จากการรวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในภาพรวม ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านที่เข้าร่วมประชุม สามารถแบ่งเป็นประเด็นหลักได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กรอบแนวคิดในการศึกษาซึ่งแบ่งความเป็นธรรมทางสังคมออกเป็น 10 มิตินั้น มีความ เหมาะสมแล้ว กล่าวคือ การแบ่งความเป็นธรรมทางสังคมออกเป็น 10 มิติ โดยมี 4 มิติ ที่มาจากแบบสำรวจ เดิมในโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมในปีที่แล้ว และเพิ่มเติมอีก 6 มิติ จากการทบทวน บรรณกรรม ได้แก่ มิติเดิม คือ (1) มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคม วัฒนธรรม (2) มิติทางด้านการ เมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ (3) มิติทางด้านเศรษฐกิจ ความยากจน การกระจายทรัพยากร (4) มิติกระบวนการยุติธรรม และมิติใหม่จากการทบทวนบรรณกรรม คือ (5) มิติการศึกษา (6) มิติเพศ (7) มิติ ชุมชน (8) มิติสุขภาพ (9) มิติสิ่งแวดล้อม (10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ซึ่งกรอบการศึกษา ดังกล่าวนั้น สามารถครอบคลุมประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมได้ในมิติต่าง ๆ ตามโครงสร้างของสังคมแล้ว

ประเด็นที่สอง แบบสำรวจซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ควรมีการปรับปรุงใน 5 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อคำถามควรจะเป็นคำถามที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากคำถามส่วนใหญ่ เป็นเชิงนามธรรม จึงควรทำให้เป็นรูปธรรมชัดเจนที่ประชาชนได้สัมผัสในเรื่งนั้น และหากจะนำข้อคำถามลง เว็บแอปพลิเคชันควรปรับข้อคำถามให้สั้นลง (2) ในส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไปบางข้อคำถามมีตัวเลือกที่เข้าใจได้ ยาก เช่น ลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีตัวเลือกที่ตอบยาก ผู้ตอบอาจตอบไม่ตรงความจริงเพราะสับสนในตัวเลือก เป็นต้น (3) ในส่วนที่ถามถึงการนึกถึงความเป็นธรรมทางสังคมตอบได้ยาก ควรปรับให้ตอบได้ง่ายขึ้นและใช้ เวลาคิดคำตอบไม่นาน (4) ควรแบ่งข้อคำถามในแต่ละมิติออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสิทธิและเสรีภาพ ด้านความ เสมอภาค ด้านการมีส่วนร่วม ด้านนโยบาย และด้านประเด็นคำถามเฉพาะมิติ โดยในด้านนโยบายควรเป็น นโยบายที่คงอยู่ถาวรไม่เป็นนโยบายเฉพาะรัฐบาล (5) ควรแบ่งลักษณะการตอบข้อคำถามออกเป็น การรับรู้ และประสบการณ์ในแต่ละข้อคำถาม

ทั้งนี้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4-1 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 1

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
1	รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	แนะนำเรื่องการมองประเด็น ในแบบสำรวจเน้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากเกินไป อยากให้เพิ่มเติมใน 3 ประเด็น (1) เพิ่มเรื่องสิทธิเสรีภาพในประเด็นคำถามที่สำคัญ ๆ เช่น การศึกษา การเข้าถึงโรงพยาบาล การดูแลสุขภาพ สวัสดิการ สิทธิขั้นพื้นฐาน การบริการสาธารณะที่ประชาชนควรจะได้รับ (2) ในด้านความเสมอภาคทางการเมือง ควรแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ (2.1) ด้านโอกาส เช่น การแข่งขัน การสอบเข้ารับราชการ (2.2) ด้านผลลัพธ์ เช่น งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล โดยให้เป็นข้อคำถามที่จะสะท้อนความเสมอภาคทางการเมือง (3) ในด้านนโยบายของรัฐบาล ควรถามว่า นโยบายเหล่านี้เป็นธรรมกับเขาหรือไม่ เช่น นโยบายการจัดระเบียบสังคม นโยบายจัดสรรที่ดินทำกิน นโยบายการศึกษา เป็นต้น ส่วนประเด็นอื่น ๆ ก็จะเป็นการใช้คำในข้อคำถาม เช่น พอใช้ กับ พอใจ คำถามอาจจะเข้าใจได้ยาก
2	รศ.ดร.ปกป้อง ศรีสนิท (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	ขอให้ความเห็นส่วนใหญ่ในมิติกระบวนการยุติธรรมเพราะมีความเชี่ยวชาญมากที่สุด ดังนี้ (1) ควรจัดกลุ่มข้อคำถามใหม่ในแต่ละมิติ เพราะตอนนี้รวมกันไปหมด (2) เรื่องของตัวบทกฎหมายที่เป็นธรรมให้เจาะเฉพาะในเรื่องตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมและรวบรวมคำถามใส่เข้าไป (3) เรื่องการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นธรรมซึ่งการบังคับใช้กฎหมายจะมองทั้งเรื่องของประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งวิธีการใช้กฎหมายที่ต้องปราศจากคอร์รัปชันหรือคอร์รัปชันให้น้อยที่สุด เช่น รัฐไม่จ่ายงบประมาณสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเยอะเกินไป เป็นต้น (4) เรื่องของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม คำถามอาจจะพูดถึงเรื่องการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็วและเสมอภาค เคยมีคำถามไว้ว่า “ความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม คือความไม่เป็นธรรม” (5) ยังไม่มีคำถามเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเลย ในคดีอาญาแยกได้เป็น 3 ส่วนดังนี้ (5.1) สังคม คือ สังคมคาดหวังอะไรจากกระบวนการยุติธรรม เช่น ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่คนทำผิดถูกลงโทษหรือการลงโทษนั้นเหมาะสมแล้วหรือยัง แพะในคดีถูกปล่อยตัว คนทำผิดถูกปล่อยตัว เป็นต้น (5.2) ตัวผู้เสียหาย ผู้ที่ได้รับการกระทบกระเทือน จากคดีอาญา (5.3) คนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทั้ง คนที่กระทำความผิดจริง และคนที่ถูกเข้าใจผิดว่ากระทำความผิด คนเหล่านี้ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเป็นธรรมหรือไม่ คนทำผิดถูกลงโทษอย่างเหมาะสมหรือไม่ คนที่ถูกจับได้รับการแจ้งสิทธิหรือไม่ มีมาตรฐานทางการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมหรือไม่

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
3	คุณนุชรี รุ่งวิทยากร (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	(1) ประเด็นเรื่องข้อคำถาม เช่น สถานภาพการสมรสให้ใช้คำว่า โสด หรือไม่มีคู่ครอง จะดีกว่า (2) ในคำถามการนับถือศาสนาว่า “ผี” อาจต้องปรับเปลี่ยน (3) ข้อ 11 ในส่วนที่ 1 ควรถามว่า สถานการณ์ทางการเงินของท่านเป็นอย่างไร (4) มิติการศึกษาควรถามว่า ท่านคิดว่าปัจจุบันมีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ อย่างไร (5) ในมิติเศรษฐกิจ ควรเพิ่มคำถามที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เป็นแรงงานนอกระบบ (6) ในมิติสิ่งแวดล้อมใช้คำถามที่เป็นนามธรรมเกินไป ตอบยาก ควรใช้คำที่ชัดเจนกว่านี้ (7) ข้อคำถามที่จะนำไปลงเว็บแอปพลิเคชันควรกระชับและสั้นลง
4	คุณยศวดี ทิพยมงคลอุดม (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน))	(1) คนยากจนแบ่งตามอะไรใช้เกณฑ์อะไรแบ่ง ควรมีเกณฑ์ที่ชัดเจน (2) ระดับการให้ข้อมูลใช้อะไรเป็นมาตรฐานในการแบ่งนอกจากพิจารณาของข้อมูลผู้สัมภาษณ์ ควรมีข้อระวัง เพราะพิจารณาของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน (3) ตัวเลือกในข้อคำถามเรื่องสถานภาพสมรสยังมีความสับสนอยู่ (4) ข้อที่เป็นมิติเศรษฐกิจ ถามกลุ่มที่มีรายได้ จากชนชั้นกลางขึ้นมา อาจจะต้องคำนึงถึงกลุ่มที่เป็นแรงงานบ้าง (5) ตัวเลือกในข้อคำถามเรื่องอาชีพ “ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ” กับ “ธุรกิจขนาดเล็ก” อาจทำให้ผู้ตอบสับสน ควรนิยามให้ชัดเจน (6) การถามถึงภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมีวัตถุประสงค์อย่างไร (7) ข้อคำถามในแต่ละมิตินั้นควรแยก ความเป็นธรรม และความทั่วถึงออกจากกัน (8) คำถามบางข้อเป็นเชิงลบมากเกินไปหรือเปล่า ควรพิจารณาให้เป็นคำถามกลาง ๆ
5	คุณสายชล ยิงรอด (สำนักงานกิจการยุติธรรม)	(1) คำถามมิติ 10 มิติ อาจจะรวมกันได้คือมิติสิ่งแวดล้อมและมิติชุมชน เรื่องน้ำเสียเรื่องขยะดูทับซ้อนกันใน 2 มิตินี้ และเรื่องที่น่าจะรวมกันอีกคือมิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคมวัฒนธรรมกับมิติเพศ (2) มิติกระบวนการยุติธรรม ควรแบ่งให้ชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการตอบคำถาม (3) การทบทวนวรรณกรรมเรื่องเว็บไซต์ที่ใช้สำรวจและร้องเรียนความยุติธรรม ควรเพิ่มของกระทรวงยุติธรรมเข้าไปด้วย (4) ในมิติกระบวนการยุติธรรม ข้อ 33 เป็นคำถามที่ผู้ตอบต้องตอบจากการคาดเดา ดังนั้นคำตอบจะไม่แน่นอนและอาจจะไม่สามารถสะท้อนความเป็นธรรมทางสังคมได้ (5) ในส่วนที่ 2 ข้อ 18 คำถามยาก ควรมีการยกตัวอย่าง

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
6	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) คำถามเรียงรายได้ การนำตัวเลขที่เราได้มาเอามาใช้เปรียบเทียบ มีความมั่นใจหรือไม่ (2) คำถามไม่ชัดเจน เช่น ในส่วนที่ 1 ข้อ 11 ข้อ 13 ท่านพึงพอใจกับสถานะทางการเงินของท่านมากน้อยเพียงใด และตอบว่าพอใช้ พอใช้ บางเดือน เพื่อให้ชัดเจน อาจจะต้องมีคำถาม เช่น มีภาระหนี้สินอะไรบ้างซึ่งจะทำให้ข้อมูลชัดเจนยิ่งขึ้น (3) คำถามกว้างเกินไป เช่น ในส่วนที่ 2 ข้อที่ 20 ท่านต้องการให้รัฐบาลสังคมชุมชนเข้ามาแก้ไขปัญหาเรื่องใด ที่จะทำให้ท่านได้รับความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น คำถามนี้เหมือนตีความแล้วว่าทุกคนได้รับผลกระทบเหมือนกัน แต่ในความเป็นจริงบางคนอาจไม่ได้รับผลกระทบ ในนโยบายบางเรื่องก็เป็นได้ ควรถามว่านโยบายรัฐมีผลกระทบอย่างไร และควรแยกด้วยว่ารับรู้หรือนโยบายนั้น ๆ หรือไม่ เพราะในคนที่ไม่ได้รับรู้ นโยบายก็จะมีผลกระทบอยู่แล้ว และคำถามเป็นเชิงลบมากเกินไป ควรถามนโยบายที่ทั่วถึงและคนส่วนใหญ่รับรู้
7	คุณสุปรียา หิรัญพรรณ (กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์)	(ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ส่งข้อคิดเห็นผ่านทางผู้ประสานงาน) (1) ในมติการเมือง ทุกข้อมีความเสี่ยงต่อผู้ตอบอย่างมาก ควรเพิ่มข้อความท้ายคำถามว่า “กรณีที่การกระทำไม่ละเมิดกฎหมาย” เพราะถ้าไม่เติมคำถามในมตินี้ อาจละเมิดสิทธิผู้ที่ไม่ใช่ผู้ตอบได้ ซึ่งเป็นผลกระทบทางลบของโครงการวิจัยที่ต้องป้องกันไว้ก่อน (2) ผลการวิจัยสามารถตอบในมิติความมั่นคงของมนุษย์ทั้งมิติสิทธิและความเป็นธรรม และมติการเมืองได้หรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะข้อ 6-12 ซึ่งเป็นมติการเมือง (3) ข้อคำถามในมติด้านอื่น ๆ ถามเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐาน ยกเว้นคำถามในมติการเมืองที่เน้นสิทธิการรวมกลุ่มเท่านั้น มีเหตุผลใดจึงไม่ถามเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานทางการเมือง

2) ผลการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 2

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ได้มีการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการ โดยจัดประชุม ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 14 ตึกเอส เอ็ม ทาวเวอร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2562 เวลา 10.00-12.00 น. โดยมีคณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 20 ท่าน (รายละเอียดผู้เข้าร่วมปรากฏในภาคผนวก ข)

ผลการรับฟังความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ สรุปประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

ตาราง 4-2 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 2

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
1	คุณวรรณา ลำเจียกเทศ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)	(1) หากจะมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ ควรถามเลขบัตรประชาชน 13 หลัก (2) รูปแบบคำถามไม่เหมาะกับประชาชนทั่วไป เช่น พิกัด GPS เป็นต้น (3) การตอบคำถามเรื่องเชื้อชาตินั้น โดยปกติแล้วหากไม่ใช่เชื้อชาติไทยไม่สามารถช่วยเหลือได้อยู่แล้ว (4) แนะนำให้ทำสัญญาร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (MOU) (5) การทดสอบแบบสำรวจยังไม่ครอบคลุมในทุกอาชีพ ไม่ได้ถามเรื่องหนี้สินครัวเรือน จากการทดสอบแบบสำรวจมีบางคำถามที่ผู้ตอบไม่สามารถตอบได้ต้องมีการปรับคำถาม (6) เว็บแอปพลิเคชันสามารถกรอกข้อมูลแบบออฟไลน์ได้หรือไม่เพราะบางพื้นที่อาจไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต มีประชาชนหลายคนเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตเลย (7) การเชื่อมโยงกับหน่วยงานจะทำได้จริงไหม เพราะแต่ละหน่วยงานก็มีพันธกิจของตัวเอง และความน่าเชื่อถือของข้อมูลมีความสำคัญ ข้อมูลในหน่วยงานมีแล้วบางส่วนอาจใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิได้ (8) บางข้อคำถามควรปรับให้เป็นเชิงบวกมากขึ้น เว็บแอปพลิเคชันนี้หน่วยงานใช้ได้หรือไม่? มีลิขสิทธิ์หรือไม่?
2	คุณกรสุภา นิตยวิมล (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	(1) ข้อคำถามในแบบสำรวจเหมาะกับนักวิชาการมากกว่าประชาชนทั่วไป (2) การใช้แบบสำรวจเดียวถามทุกกลุ่มไม่สามารถทำได้ (3) ข้อคำถามมีมากเกินไป บางข้อคำถามคิด ตัดสินและตอบเองไม่ได้ หากอยากให้ทุกคนตอบได้ต้องถามว่า คิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมอย่างไร อาจมีการถามเป็นกลุ่มหรือชุมชน อาจแบ่งข้อคำถามให้เฉพาะกลุ่ม กลุ่มละ 20 คำถาม แบบนี้สามารถนำไปแก้ปัญหาได้จริง ซึ่งทางกทท. ทำอยู่ และได้แนะนำข้อคำถามที่ทาง กทท. เคยนำไปถามประชาชนคือ ในชุมชนมีความเหลื่อมล้ำไหม? ถ้ามี เป็นเรื่องอะไร? คำตอบที่รับมาคือเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ รายได้ การว่างงาน การส่งเสริมอาชีพจากรัฐ ซึ่ง

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
		เมื่อทราบความเหลื่อมล้ำดังกล่าวแล้วทรงทบทวน. ได้แก้ปัญหาโดยให้แนวทางแก้ไขในชุมชนเป็นการทำตามศาสตร์พระราชา (4) เว็บไซต์แอปพลิเคชันอาจสำรวจได้ในภาพรวมแต่อาจจะยังไม่ได้ปัญหาจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งการแก้ไขของแต่ละหน่วยงานอาจมีข้อจำกัด ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสำรวจเองก็มีข้อจำกัดเช่นเดียวกันไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การรับรู้ ความแตกต่างจากการอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ
3	คุณสายชล ยังรอด (สำนักงานกิจการยุติธรรม)	(1) แบบสำรวจนี้เป็นการสำรวจทั่ว ๆ ไป ยังไม่กว้างและครอบคลุม (2) ในมิติกระบวนการยุติธรรม ควรพิจารณาตามหมวดต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ (3) การปฏิรูปประเทศมีหลายด้านแต่ในแบบสำรวจมีเพียงการปฏิรูปตำรวจ ควรใส่การปฏิรูปด้านอื่น ๆ ด้วย (4) จำนวนข้อคำถามจำเป็นต้องมีหลายข้อ เพราะจำเป็นและสำคัญในการประมวลผลเพื่อสะท้อนความเป็นธรรม
4	คุณสุตารักษ์ สุวรรณานนท์ (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน))	(1) เป็นห่วงเรื่องการประมวลผลและการรายงานผล ว่าจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ส่วนใดบ้างเพราะมีข้อมูลมาก และจะนำไปเชื่อมต่อกับหน่วยงานใด จะนำเสียดายมากถ้าข้อมูลทั้งหมดไม่ได้ใช้จริง (2) การประชาสัมพันธ์เว็บไซต์เข้าถึงได้ทุกคนหรือไม่? และนักวิชาการสามารถเข้าไปใช้ข้อมูลได้หรือไม่? (3) ข้อคำถามเกี่ยวกับรายได้ที่แบ่งตามเส้นความยากจน เหมือนมาแบ่งที่หลังเพราะมีการแบ่งกลุ่มคนยากจนเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายมาก่อนแล้ว (4) ผลกระทบจากนโยบายควรให้เลือกเฉพาะนโยบายที่ได้รับผลกระทบจริง ๆ อาจจะเพิ่มช่อง “ไม่มีความเห็น” หรือ “ไม่ทราบนโยบายนี้” เข้าไปด้วย (5) ในข้อคำถามด้านประสบการณ์การได้รับความเป็นธรรมนี้ได้อยู่แล้วสามารถนำไปต่อยอดด้านการแก้ไขได้ ซึ่งในส่วนนี้เป็นประโยชน์อย่างมาก (6) ด้านการดูแลเด็กหรือสิทธิเด็กยังไม่มีปรากฏในข้อคำถามเลย เสนอให้เพิ่มข้อคำถามดังกล่าวด้วย (7) การแก้ปัญหาเรื่องความขัดแย้ง เรื่องนโยบายในสังคมฯ ยาเสพติดกับเด็กแว้น และผู้หญิง อาจจะไม่ควรอยู่ในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ลองพิจารณาให้เปลี่ยนไปอยู่ในมิติอื่นน่าจะเหมาะสมกว่า (8) มิติกระบวนการยุติธรรมในข้อ 4.2 ข้อ 4) ข้อคำถามแปลผลได้ 2 ทางซึ่งไม่ควรเป็นเช่นนี้ เพราะโดยภาพรวมของข้อคำถามมีความยากในการตอบอยู่แล้วจึงอยากให้การแปลผลออกมาได้ชัดเจนว่าเป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรม
5	รศ.ดร.อนุสรณ์ อนุโณ (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) ยกตัวอย่างการมีความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ (2) พื้นที่ศึกษายังมีความกระจุกตัวควรกระจายตัวมากกว่านี้ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่มีจังหวัดที่จะศึกษา และไม่มี 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
		นอกจากนี้ในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ดังนั้นก็สะท้อนความเป็นธรรมในทุกพื้นที่ไม่ได้ (3) การทดสอบแบบสำรวจเลือกพื้นที่ภาคกลาง กทม. และปริมณฑล จึงทำให้มีผลดังปรากฏ ไม่มีคนจากกลุ่มนักธุรกิจตอบคำถามเลย (4) ส่วนที่ 2 ที่เป็นนโยบายรัฐจะมีความยากในการตอบ สามารถแปรนโยบายรัฐหรือใช้นโยบายรัฐที่คงที่เป็นข้อคำถามไม่ควรใช้นโยบายรัฐที่ผันแปรไปตามรัฐบาลแต่ละชุด (5) ข้อคำถามในแต่ละมิติทั้ง 2 ด้านย่อย ในด้านนโยบายและประเด็นอื่นๆ ข้อคำถามแบบสำรวจไม่ใช่นโยบายแต่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทำให้ไม่สามารถถามได้ตลอด อาจจะใช้ข้อคำถามตามหลักยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (6) แนะนำข้อคำถามเพิ่มเติมคือ คนที่มีอำนาจรัฐสามารถตรวจสอบการทำงานได้หรือไม่? การตัดสินใจของคนเหล่านี้มีความโปร่งใสหรือเป็นธรรมหรือไม่?
6	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) ประชาชนที่ได้รับผลการทบทวนจากความเป็นธรรมทางสังคมนั้นมีจำนวนมาก ความต้องการก็มากตามด้วย ดังนั้นควรเน้นจุดแข็งของตนเองคือด้านวิชาการ และไม่จำเป็นต้องถามทุกเรื่องเพราะคำถามจะเยอะและตอบไม่ได้หมด (2) ทำอย่างไรถึงจะได้ข้อมูลทั้งหมดแต่ไม่ต้องถามเองทั้งหมด แนะนำว่าให้ไปดูข้อร้องเรียนในแต่ละหน่วยงาน และวิเคราะห์ว่าเหตุใด ทำให้ถึงแก้ปัญหาไม่ได้ จุดสำคัญของปัญหาอยู่ตรงไหน และจะช่วยอย่างไร อาจจะไม่ต้องเก็บข้อมูลมาเสนอหน่วยงาน แต่ช่วยในเรื่องการแก้ปัญหาแทน (3) ข้อคำถามในมิติเศรษฐกิจ มีหลายคำถามที่ไม่จำเป็นต้องถามเพราะมีคำตอบเดียว รู้คำตอบอยู่แล้ว เค้าคำตอบได้ (4) มีบางคำถามที่ถามได้ไม่ครบทุกกลุ่มเพราะความแตกต่างทางอาชีพและจังหวัดที่อยู่อาศัย (5) ข้อคำถามที่ต้องใช้ข้อมูลจากการรับรู้ของผู้ตอบนั้นไม่ควรถาม ควรดูจากหน่วยงานอื่นว่าทำอะไรมาบ้างและจะไปเสริมหรือช่วยในเรื่องการเชื่อมต่ออย่างไร (6) การเอาเว็บแอปพลิเคชันมาใช้แทนแบบสำรวจนั้น สามารถตั้งคำถามคำถามให้การตอบในแต่ละครั้งกระตุ้นด้วยการให้ข้อมูล เพื่อจะได้ตั้งคำถามต่อได้และนำไปใช้ประโยชน์ต่อในชุมชน โดยบางคำถามสามารถวัดได้เลยว่าคนตอบไม่ตอบเพราะไม่เข้าใจหรือไม่

3) ผลการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ ครั้งที่ 3

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ได้มีการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการ โดยจัดประชุม ณ ห้องประชุมเลขาธิการสภามหาวิทยาลัย ชั้น 2 ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ผลการรับฟังความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ สรุปประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

ตาราง 4-3 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 3

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
1	คุณนุชรี รุ่งวิทยาธร (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	(1) เนื่องจากแบบสอบถามฉบับเต็มต้องใช้เวลา จะทำอะไรให้มีแรงจูงใจในการทำแบบสอบถาม รวมถึงการติดตั้งแอปพลิเคชัน (2) ถ้าแอปพลิเคชันสามารถรับเรื่องร้องเรียนก็จะทำให้น่าสนใจคนอยากจะใช้บริการ
2	คุณทวีศักดิ์ กาขาว (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	(1) ข้อคำถามหลายข้อที่ถามผู้นำชุมชน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐอาจไม่ได้คำตอบที่เป็นความจริง (2) ข้อคำถามมันไม่ครอบคลุมในพื้นที่การศึกษา อยากให้เพิ่มกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อคำถาม เช่นในเรื่องของศาสนา กระบวนการยุติธรรม ฯลฯ
3	คุณกระสินธุ์ เจริญกุล (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์)	แบบสอบถามแบบย่อไม่สัมพันธ์กับข้อคำถามที่ถาม
4	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) ตัวแบบสอบถามอาจยังอยู่ในขั้นตอนทดลองถูก จะทำอะไรให้กรอกข้อมูลให้น้อยที่สุดและสบายใจในการทำแบบสอบถาม
5	คุณสายชล ยังรอด (สำนักงานกิจการยุติธรรม)	(1) แบบสอบถามฉบับเต็มและฉบับย่อยังไม่สัมพันธ์กัน (2) แบบสอบถามยังไม่จูงใจให้คนอยากตอบแบบสอบถาม ทำให้คนยังไม่อยากใช้ หรือกลับไปใช้ application อีก (3) เวลาที่มีเรื่องร้องเรียนมา สามารถตรวจสอบ แล้วส่งเรื่องไปให้สื่อช่วยนำเสนอให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือ
6	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) แบบสอบถามแบบย่อจะใช้เวลาในการทำน้อยกว่า แต่ต้องอาจจะรวมภาพในแต่ละข้อมาทำเป็นคำถามในแต่ละมิติให้ครอบคลุม
7	ผู้แทน (ศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย)	(1) เห็นด้วยกับภาพรวมในแบบสอบถามฉบับเต็ม (2) ปัญหาของธรรมศาสตร์คือ ทำอย่างไรให้ประชาชนเข้ามาทำแบบสอบถาม

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
		(3) สามารถทำแบบสอบถามโดยไม่ต้องลงทะเบียนได้หรือไม่ ถ้าจะทำแบบลงทะเบียนก็ต้องพัฒนาให้ครอบคลุม ทั้งการร้องเรียนผ่านเว็บแจ้งผลได้ ตอบแบบสอบถาม (4) การขอความร่วมมือชาวบ้านในการลงพื้นที่ สามารถทำหนังสือไปถึงจังหวัดขอความร่วมมือให้ประชาสัมพันธ์เว็บไซต์ ก็จะมีการส่งต่อไปยังอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน (5) ปรับหน้าตาของเว็บไซต์ให้ดูน่าสนใจ (6) ไม่ควรถามเรื่องข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป เพราะบางครั้งอาจได้คำตอบที่ไม่เป็นจริง (7) การส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่น ต้องมีข้อมูลที่ชัดเจนครบถ้วน สามารถติดต่อได้ (8) ควรมีการประชาสัมพันธ์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น ทำหนังสือส่งไปกระทรวงมหาดไทย (9) สามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานกระทรวงยุติธรรมได้
8	คุณกระสินธุ์ เจริญกุล (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)	(1) เป็นห่วงกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตจะทำอย่างไร

4) ผลการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์ ครั้งที่ 4

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ได้มีการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อรายงานผลการศึกษาและขอความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยความเป็นธรรมทางสังคม โดยจัดประชุม ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 14 ตึกเอส เอ็ม ทาวเวอร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2562 เวลา 10.00-12.00 น. โดยมีคณะผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 28 ท่าน

ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สกว. ซึ่งเป็นประธานในการประชุมกล่าวเปิดการประชุม และกล่าวถึงความสำคัญของโครงการนี้

รศ.ดร.ธีระ สินเดชาภิรักษ์ (หัวหน้าโครงการ) เริ่มกล่าวรายงานผลการศึกษา โดยกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของโครงการศึกษาวิจัยนี้ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้ คือรายงานผลของการศึกษาจากการใช้แอปพลิเคชันแบบ Responsive สำรวจความเป็นธรรม และรับฟังความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุม เพื่อขยายผลการศึกษา

จากการรวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในภาพรวม ของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านที่เข้าร่วมประชุม สามารถแบ่งเป็นประเด็นหลักได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องแบบสอบถามในเว็บแอปพลิเคชันควรมีการปรับปรุงแก้ไขดังนี้

(1) แบบสอบถามฉบับเดิมมีข้อความที่มากเกินไปทำให้เสียเวลาในการตอบแบบสอบถาม และข้อความบางข้อยังคลุมเครือ ไม่ชัดเจน บางข้อไม่จัดอยู่ในหมวดนโยบาย รวมไปถึงความยากของข้อความทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจจึงไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ ควรมีการปรับปรุงและตัดข้อความที่เลื่อมซ้อนหรือซ้ำกันออก

(2) แบบสอบถามฉบับย่อเป็นการสะท้อนความรู้สึกมากกว่าความเป็นจริงซึ่งภาพที่แสดงยังไม่ชัดเจนส่วนใหญ่ชี้แนะให้มองไปด้านลบ ควรปรับแก้และระดมการนำรูปภาพมาใช้งาน แบบสอบถามทั้งฉบับเต็มและฉบับย่อควรมีการเชื่อมโยงกัน

ประเด็นที่สอง เรื่องเว็บแอปพลิเคชัน

(1) การใช้เว็บแอปพลิเคชันยังไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มประชาชน แต่เป็นสิ่งที่ดีหากจะพัฒนาต่อไปในอนาคต จะทำอย่างไรให้น่าสนใจดึงดูดให้คนทุกกลุ่มหันมาใช้ และอยากจะติดตั้งเว็บแอปพลิเคชัน

(2) เนื่องจากการตอบแบบสอบถามที่มีข้อความมากต้องใช้เวลามากรวมถึงเสียเวลาในการสมัคร ควรตัดข้อความที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อนกัน

(3) มีการแสดงความเป็นธรรมแบบเรียลไทม์

(4) ในส่วนการร้องเรียนควรมีการแสดงตัวตนที่ชัดเจน สามารถติดตามข้อมูลได้ มิเช่นนั้นการร้องเรียนอาจเกิดการกลั่นแกล้งก็เป็นได้

(5) ข้อมูลที่แสดงในเว็บแอปพลิเคชันควรมีความน่าเชื่อถือ ต้องทราบจุดแข็งและตอบใจความความต้องการของผู้ใช้สร้างแรงจูงใจในการตอบแบบสอบถาม

(6) สามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่สาม กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงอายุที่ยังไม่ครอบคลุมทุกวัยส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ รวมไปถึงอาชีพซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรทำให้น้ำหนักความเป็นธรรมอาจไม่ใช้ภาพรวมทั่วประเทศ ไม่สามารถเป็นตัวแทนของคนทุกกลุ่มที่ครอบคลุมทุกชนชั้น ซึ่งอาจแสดงผลความเป็นธรรมที่แตกต่างออกไป ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ตอบแบบสอบถามควรมีความหลากหลาย และสอดคล้องกับข้อความคำถามในแบบสอบถาม

โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมแต่ละท่านได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้

ตาราง 4-4 ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานผู้ใช้ประโยชน์จากการประชุม ครั้งที่ 4

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
1	ดร.เอกพันธ์ ปิณฑาณิช (ผู้อำนวยการสถาบันสิทธิมนุษยชน และสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล)	(1) การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเป็นอีกหนึ่งทางเลือกแต่ไม่ใช่ทางที่ดีที่สุด เนื่องจากการเข้าถึงการใช้งานของคนทั่วไปไม่เท่ากัน (2) ควรมีการรายงานถึงความเป็นธรรมโดยแบบเรียลไทม์ อาจดึงข้อมูลที่สะท้อนความเป็นธรรมจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นเสียงจริงที่สะท้อนออกมา (3) ขยายพื้นที่การศึกษา (4) เลือกเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพราะในบางพื้นที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจึงไม่สามารถเข้าเว็บแอปพลิเคชันได้ (5) อาจจะใช้นักวิชาการหลาย ๆ ศาสตร์เข้ามาร่วม (6) การนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงต่อสังคมได้ (7) แบบสอบถามฉบับย่อ สะท้อนความรู้สึกลึกซึ้งกว่าความเป็นจริง ดังนั้นฉบับย่อจึงไม่ใช่ตัวแทนของแบบสอบถามรูปแบบเต็มซึ่งแสดงความเป็นจริง (8) แบบสอบถามแบบย่อควรระวังเรื่องการใช้รูปภาพ (9) กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามสัมพันธ์กับข้อคำถามในแต่ละมิติ อาจสะท้อนความเป็นธรรมไม่เหมือนกัน เนื่องจากไม่ประสบเหตุการณ์ในข้อคำถาม
2	คุณบุญส่ง ไชยมณี (ผู้อำนวยการศูนย์ดำรงธรรม)	(1) ควรขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น (2) การใช้แอปพลิเคชันไม่เป็นที่นิยมของกลุ่มประชาชน แต่เป็นเรื่องที่ดีในอนาคตที่จะพัฒนา เช่น แบนรูปถ่าย แสดงข้อมูลการร้องเรียนที่ใช้จำนวนมาก (3) การใช้แอปพลิเคชัน ถ้าไม่มีการแสดงตัวตนอาจมีการร้องเรียนกลับกันเกิดขึ้นได้ (4) การเก็บข้อมูลถ้าในอนาคตสามารถคาดการณ์ได้ว่าการร้องเรียนส่วนใหญ่เป็นเรื่องใด ก็จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน (5) การส่งต่อข้อมูลเชื่อมโยงกับหน่วยงาน
3	คุณวรราภ ลำเจียกเทศ (ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พม.)	(1) เห็นด้วยที่จะส่งต่อข้อมูลตั้งต้นกับหน่วยงาน แต่ต้องดูข้อมูลว่าน่าเชื่อถือได้หรือไม่ (2) อาชีพแต่ละคนที่ให้ข้อมูลครอบคลุมหรือไม่ เพราะผู้ตอบข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร นักรักความเป็นธรรมไม่ใช่ภาพรวมประเทศ
4	คุณทวีศักดิ์ กาขาว (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	(1) มีข้อจำกัดในการเข้าถึงผู้ตอบแบบสอบถาม เช่นพื้นที่ชายขอบ 3 จังหวัดชายแดนใต้ (2) ผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่ครอบคลุมประเภทกลุ่มคนที่อยู่อาศัย ควรขยายพื้นที่เก็บข้อมูล

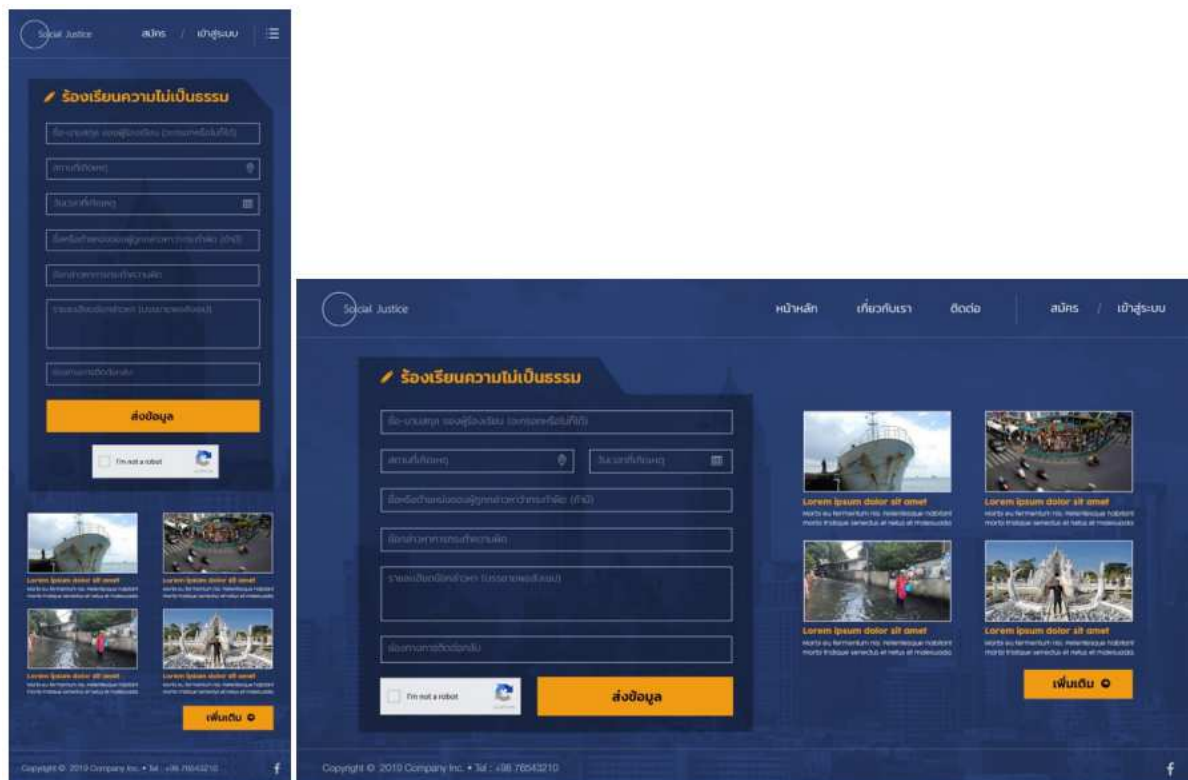
ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
5	รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) งานที่ทำตอบโจทย์กับคนกลุ่มไหน (2) จะทำอะไรให้คนปกติ อยากใช้แอปพลิเคชัน (3) นำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสื่อต่าง ๆ มาเชื่อมโยง (4) สามารถบอกว่าความเป็นธรรมทางสังคมเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากสาเหตุอะไร
6	รศ.ดร.ปกป้อง ศรีสนิท (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) ข้อคำถามกระบวนการยุติธรรมยังไม่ครอบคลุมและยังไม่ชัดเจน ควรแก้ไขเพิ่มเติม (2) คนอาจจะรับรู้จากสื่อมาให้ความเห็น ไม่ได้มีประสบการณ์จริงซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องลบ ผลของการประเมินอาจจะตกมากกว่า ควรแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม-เคย/ไม่เคย
7	คุณนุชรี รุ่งวิทย์ธร (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	ข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามมองว่าไม่เป็นธรรมเกิดจากอะไร เราสามารถเพิ่มการสอบถามตรงนี้ได้หรือไม่จะสามารถแก้ไขในส่วนที่มองว่าไม่เป็นธรรมได้อย่างไร นำมาวิเคราะห์ แล้วสามารถนำเสนอ เผยแพร่ ต่อหน่วยงานโดยตรง
8	คุณกรสุภา นิตยวิมล (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร)	(1) ถ้าเปิดใช้งาน กทม. สามารถนำข้อมูลไปใช้ได้หรือไม่ (2) การเข้าตอบแบบสอบถาม ในอนาคต สามารถทำเป็น QR CODE (3) คนที่ทำแบบสอบถามแล้ว สามารถกลับไปทำใหม่อีกครั้งได้หรือไม่ ถ้าทำได้ ความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลง (4) ควรมีความสนใจในการตอบแบบสอบถาม
9	รศ.พ.ต.อ.โสรัตน์ กลั้ววิลา (โรงเรียนนายร้อยตำรวจ)	(1) ข้อมูลในแต่ละมิติถ้าสะท้อนออกมาได้จริง สามารถยืนยันข้อมูลได้ จะมีประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ (2) ปรับแก้ไขข้อมูลในมิติการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ
10	คุณสุตารักษ์ สุวรรณานนท์ (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย)	(1) ตัวแอปพลิเคชันที่สามารถแก้ไขข้อมูล ทำต่อเนื่องได้ดีแล้ว (2) ตัวแอปพลิเคชันสามารถส่งข้อความเพื่อเตือนให้กลับมาทำแบบสอบถามอีกรอบ (3) ข้อมูลในแต่ละส่วน สามารถ cross กันได้ (4) แบบสอบถามฉบับเต็ม แยกข้อคำถามไม่ชัดเจนบางเรื่องเป็น fact (5) นโยบายในแบบสอบถามฉบับเต็มยังไม่ชัดเจน ว่ามีอยู่จริงหรือไม่อาจตอบไม่ได้ (6) แบบสอบถามฉบับย่อ ควรปรับแก้ไขแสดงยังไม่ชัดเจน ภาพส่วนใหญ่ มองในทางลบ (7) ผลความเป็นธรรมมีความน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน เมื่อผลออกมาแตกต่างกันมากระหว่างแบบเต็ม และแบบย่อ (8) ควรการนำเสนอผลแบบสถิติ มากกว่ากราฟ
11	รศ.ดร.อนุสรณ์ อนุโณ (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) ข้อคำถามที่มากจึงไม่น่าสนใจ (2) ควรตัดข้อคำถามที่เหลื่อมซ้อนกัน (3) ข้อคำถามนโยบายควรระวังในการเอามาใช้บางข้อไม่ได้อยู่ในหมวดนี้ (4) คำที่ใช้ในการถามบางคำคลุมเครือ (5) แบบสอบถามฉบับย่อ ต้องมีการแปลงค่าก่อนจะนำมาใช้ (6) ในเรื่องการเมือง เกิดเฉพาะบางช่วงเวลา ควรแยกออกมาจากกลุ่มคำถามเป็นหมวดเฉพาะกิจ

ลำดับ	ผู้ทรงคุณวุฒิ (หน่วยงาน)	ข้อคิดเห็น
		(7) คำถามบางข้อไม่ถูกนำไปใช้ในพื้นที่ที่คนประสบจริง (8) กลุ่มคนที่ตอบแบบสอบถามยังไม่ครอบคลุมช่วงอายุ เมื่อนำมาประมวลยังไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง
12	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา (คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)	(1) ตัวดัชนีจะเป็นที่ยอมรับ จะต้องมีความน่าเชื่อถือ (2) จะทำอะไรให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและมีคนสนใจในตัวเว็บแอปพลิเคชัน ต้องทราบจุดแข็งที่ได้เปรียบและตอบโจทย์ความต้องการ (3) อาจมีความร่วมมือกับบุคลากรท่านอื่น ๆ (4) แบบสอบถามฉบับเดิมบางข้อสามารถตัดออกได้ แบบสอบถามฉบับย่อส่วนใหญ่ชี้ว่า ควรปรับปรุงและสามารถโยกไปยังแบบสอบถามฉบับเดิมได้
13	คุณอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม (สำนักงานกิจการยุติธรรม)	(1) ควรแยกกลุ่มคนที่ทำแบบสอบถาม (2) ข้อมูลในแต่ละปีเปรียบเทียบกันได้หรือไม่เพราะไม่ใช่คนตอบแบบสอบถามคนเดิม (3) ข้อคำถามบางข้อยากเกินไปซึ่งคนสูงอายุไม่สามารถเข้าใจได้ และไม่สามารถตอบได้ (4) แบบสอบถามฉบับเดิมและฉบับย่อควรเชื่อมโยงกัน (5) ขั้นตอนการสมัครเว็บแอปพลิเคชันต้องกรอกข้อความจำนวนมาก ใช้เวลานาน รวมถึงการตอบแบบสอบถามควรมีแรงจูงใจ
14	คุณประชุมกร นนท์ธีระสวัสดิ์ (สำนักงานกิจการยุติธรรม)	(1) แบบสอบถามฉบับเดิมและย่อไม่สัมพันธ์กัน (2) เว็บแอปพลิเคชันยังไม่ชัดเจนว่าต้องการนำเสนอสิ่งใดมีไว้สำรวจหรือแก้ปัญหาด้วย (3) เว็บแอปพลิเคชันสามารถเข้าไปตอบได้ง่ายแล้วหายตัวออกไปได้ไหม ไม่จำเป็นต้องสมัคร (4) ควรเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือคนอื่น ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลนี้ได้

4.1.2 การพัฒนาและการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันในโครงการนี้ถูกพัฒนาขึ้นหลังจากที่มีการวางรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันแล้ว โดยมีการพัฒนารูปแบบเว็บแอปพลิเคชันให้รองรับการเข้าถึงทั้งจากคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ ที่อยู่เว็บคือ www.sojustthai.net ซึ่งหน้าเว็บจะแสดงผลจากคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ ดังภาพประกอบ

4-1

ภาพประกอบ 4-1 ตัวอย่างเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ที่ใช้ในการสำรวจ

เว็บแอปพลิเคชันมีรายละเอียดการใช้งาน 2 ส่วนหลักคือ ส่วนหน้าหน้าหรือหน้าเว็บ และส่วนหลังบ้าน โดยส่วนหน้าบ้านหรือหน้าเว็บมีการใช้งาน ดังนี้

1) ปุ่มกดสมัครใหม่ และลงทะเบียน

ปุ่มกดสมัครใหม่ (สำหรับผู้ที่เข้าใช้งานครั้งแรก) และลงทะเบียน (สำหรับผู้ที่สมัครใช้งานแล้ว) เพื่อทำแบบสอบถาม

2) กรอกข้อมูลร้องเรียนความไม่เป็นธรรม

3) ติดตามข่าวสารเรื่องความไม่เป็นธรรมต่าง ๆ

The screenshot shows a web interface for 'Social Justice'. At the top, there are navigation links: 'หน้าหลัก' (Home), 'เกี่ยวกับเรา' (About Us), 'ติดต่อ' (Contact), 'สมัคร' (Sign Up), and 'เข้าสู่ระบบ' (Login). The main content area is divided into two sections. The left section, labeled '2', is a form titled 'ร้องเรียนความไม่เป็นธรรม' (Complaint of Injustice). It contains several input fields: 'ชื่อ-นามสกุล ของผู้ร้องเรียน' (Name and Surname of the complainant), 'สถานที่เกิดเหตุ' (Location of the incident), 'วันเวลาที่เกิดเหตุ' (Date and Time of the incident), 'ชื่อหรือตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด (ถ้ามี)' (Name or position of the accused, if any), 'ข้อมูลส่วนราชการหรือหน่วยงานผิด' (Information of the government agency or organization that is wrong), 'รายละเอียดของข้อกล่าวหา (บรรยายพอสังเขป)' (Details of the accusation (briefly)), and 'ช่องทางการติดต่อกลับ' (Return contact channel). Below the form are a checkbox for 'I'm not a robot', a CAPTCHA image, and a 'ส่งข้อมูล' (Send information) button. The right section, labeled '3', is a news section with four articles. Each article has a small image and a headline. The bottom of the page contains copyright information: 'Copyright © 2019 คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนกึ่ง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) Tel : 0819911090'.

ภาพประกอบ 4-2 ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์

4.1.3 การพัฒนาแบบสำรวจที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลความเป็นธรรมทางสังคม

จากผลการทดสอบแบบสำรวจจะเป็นว่ามีข้อคำถามที่ผู้ตอบแบบสำรวจเลือกไม่ตอบเป็นจำนวนมาก ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการไม่เข้าใจในข้อคำถาม ดังนั้นจึงต้องมีการปรับแก้ข้อคำถามเพื่อให้ผู้ตอบสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยแบบสอบถามนั้นมีการเปลี่ยนแปลงมาแล้ว 4 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 คือการเปลี่ยนแปลงข้อคำถามจากแบบสำรวจจากโครงการเดิมในปีที่แล้ว ครั้งที่ 2 คือการปรับแก้ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมครั้งแรก ครั้งที่ 3 คือการปรับแก้หลังจากนำแบบสำรวจไปลงสนามทดสอบ และครั้งที่ 4 ปรับแก้ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากการประชุมครั้งที่ 2 ซึ่งการปรับแก้ในครั้งสุดท้ายนี้ทำให้ได้แบบสำรวจที่จะนำไปลงในเว็บแอปพลิเคชันเพื่อนำไปใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคม โดยการปรับแก้ในแต่ละครั้งมีรายละเอียดดังนี้

1) การปรับแก้แบบสำรวจครั้งที่ 1

การปรับแก้แบบสำรวจในครั้งนี้เป็นการคิดข้อคำถามเพิ่มเติมจากข้อคำถามเดิมในแบบสำรวจของโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมในปีที่แล้ว และปรับเปลี่ยนส่วนต้นของแบบสำรวจที่เป็นการกรอกข้อมูลของผู้สัมภาษณ์ โดยมีการเปลี่ยนแปลงข้อคำถามทั้ง 4 ส่วน ดังนี้

(1) ส่วนต้นของแบบสำรวจ

มีการเปลี่ยนแปลงโดยนำส่วนต้นและส่วนท้ายของแบบสำรวจเดิมมาผนวกรวมกันเป็นส่วนต้นในแบบสำรวจใหม่ ดังภาพประกอบ 4-3 และ ภาพประกอบ 4-4

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม" แบบสอบถามชุดที่

ชุมชน.....รหัสชุมชน.....	พิกัด GIS
ที่ตั้งชุมชนอยู่ในเขต	☐ 1) เขต อบต. ☐ 2) เขตเทศบาลตำบล ☐ 3) เขตเทศบาลเมือง ☐ 4) เขตเทศบาลนคร ☐ 5) เขตทกม. ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ระบุ

(1) ชื่อ-สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....

(2) สะดวกให้ติดต่อแบบไหน (ตอบได้หลายข้อ) ☐ 1.โดยการพูดคุยแบบเจอหน้ากัน
☐ 2.ติดต่อผ่านมือถือ ระบุเบอร์โทร
☐ 3.ติดต่อผ่านช่องทางไลน์ /Facebook/ อื่น ๆ ระบุ ระบุ ID/Username
☐ 4.แบบไปรษณีย์ ระบุที่อยู่ปัจจุบัน
☐ 5.ช่องทางอื่น ๆ ระบุ.....

สำหรับนักวิจัยเป็นผู้ระบุ

(1) ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง

(2) ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

(3) ข้อเสนอแนะ
.....

ภาพประกอบ 4-3 ส่วนต้นและส่วนท้ายของแบบสำรวจเดิม

โครงการสำรวจ "ความเป็นธรรมในสังคม" Social Justice

สำหรับผู้สัมภาษณ์		
รหัสผู้สัมภาษณ์	กลุ่ม	
ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต
ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน	ลำดับ

กลุ่ม	จังหวัด		ภูมิภาค
1-ประชาชนทั่วไป	1-เชียงใหม่	11-ชลบุรี	1-กลาง
2-ผู้สูงอายุ	2-เชียงใหม่	12-จันทบุรี	2-เหนือ
3-คนพิการ	3-สุโขทัย	13-ระยอง	3-ใต้
4-คนยากจน	4-น่าน	14-สระแก้ว	4-ตะวันออก
5-คนที่อยู่ในระบบยุติธรรม	5-อยุธยา	15-อุดรธานี	5-ตะวันออก
	6-สมุทรสงคราม	16-นครราชสีมา	เฉียงเหนือ
	7-กรุงเทพมหานคร	17-นครพนม	6-กรุงเทพและ
	8-นนทบุรี	18-ร้อยเอ็ด	ปริมณฑล
	9-นครปฐม	19-สงขลา	
	10-สมุทรปราการ	20-สุราษฎร์ธานี	

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์..... เวลาสัมภาษณ์..... น. ถึง..... น.

ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง

ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ พื้นที่ที่เป็น ☐ 1) เขต อบต. ☐ 2) เขตเทศบาลตำบล ☐ 3) เขตเทศบาลเมือง
☐ 4) เขตเทศบาลนคร ☐ 5) กทม./เมืองพัทยา ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

สถานะของผู้ให้ข้อมูล ☐ 1) หัวหน้าครัวเรือน ☐ 2) ผู้แทนครัวเรือน ☐ 3) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

รหัสพิกัด (เลขพิกัด)

ภาพประกอบ 4-4 ส่วนต้นของแบบสำรวจใหม่

(2) ส่วนที่ 1

มีการเปลี่ยนแปลงโดยเปลี่ยนจากมาตรวัดความพึงพอใจ 10 ระดับในแบบสำรวจเดิม มาเป็นตัวเลือก 3 ตัวเลือก คือ พอใช้ พอใช้บ้างเดือนและไม่พอใช้ ดังภาพประกอบ 4-5 และภาพประกอบ 4-6

11.ตามมาตรวัด 0-10 ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของท่านเพียงใด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. ตามมาตรวัด 0-10 ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของครอบครัวท่านเพียงใด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ภาพประกอบ 4-5 ส่วนที่ 1 ของแบบสำรวจเดิม

11.ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของท่านเพียงใด

☐ พอใช้ ☐ พอใช้บ้างเดือน ☐ ไม่พอใช้

12.รายได้ครอบครัว.....บาท/เดือน (โดยประมาณ)

13.ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของครอบครัวท่านเพียงใด

☐ พอใช้ ☐ พอใช้บ้างเดือน ☐ ไม่พอใช้

ภาพประกอบ 4-6 ส่วนที่ 1 ของแบบสำรวจใหม่

(3) ส่วนที่ 2

มีการเปลี่ยนแปลงคำในข้อคำถามจากในแบบสำรวจเดิมที่ถามว่า เมื่อท่านนึกถึง “ความเป็นธรรมทางสังคม” ท่านจะนึกถึงอะไร มาเป็น เมื่อท่านนึกถึง “ความไม่เป็นธรรมทางสังคม” ท่านจะนึกถึงอะไร ดังภาพประกอบ 4-7 และ ภาพประกอบ 4-8

ตอนที่ 2 ความเป็นธรรมในสังคม

16.เมื่อนึกถึง “ความเป็นธรรมทางสังคม” ท่านจะนึกถึงอะไร

	คำสำคัญ	เหตุผลหรือคำอธิบายการนึกถึงคำนั้น ๆ
คำที่ 1		
คำที่ 2		
คำที่ 3		

ภาพประกอบ 4-7 ส่วนที่ 2 ของแบบสำรวจเดิม

18.เมื่อท่านนึกถึง “ความไม่เป็นธรรมทางสังคม” ท่านนึกถึงอะไร

	คำสำคัญ	เหตุการณ์ เหตุผลหรือคำอธิบายการนึกถึงคำ ๆ นั้น
คำที่ 1		
คำที่ 2		
คำที่ 3		

ภาพประกอบ 4-8 ส่วนที่ 2 ของแบบสำรวจใหม่

(4) ส่วนที่ 3 ที่มีการเปลี่ยนแปลง

ในส่วนที่ 3 มีการมีการเพิ่มมิติซึ่งมาจากการทบทวนวรรณกรรมจากเดิม 4 มิติ เป็น 10 มิติ คิดข้อคำถามเพิ่มเติมจากเดิมมี 34 ข้อ เพิ่มเป็น 68 ข้อ และมีการเปลี่ยนค่าในข้อคำถามเดิมให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังภาพประกอบ 4-9 และ ภาพประกอบ 4-10

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"		แบบสอบถามชุดที่		
		[] [] [] []		
ตอนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย				
ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น 1-5	เหตุผล
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
1. มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคม วัฒนธรรม				
1.1 การยอมรับทางสังคม วัฒนธรรม				
(1) ท่านสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ เชื้อชาติและเพศของท่านได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยาม				
(2) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของท่าน เป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างอิสระและเสมอภาคเท่าเทียมกันกับศาสนาอื่น ๆ				
(3) ไม่ว่าท่านมีเชื้อชาติใดที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ภายในประเทศนี้ท่านจะได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียม				
(4) ท่านมีเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ รวมถึงยอมรับความหลากหลายทางเพศ				
1.2 ความเสมอภาคเท่าเทียม				
(5) ในการประกอบอาชีพของท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม				
(6) ท่านไม่ถูกข่มขู่หรือถูกต่อว่า หากท่านแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนหรือในสังคมที่ท่านอาศัยอยู่				
(7) ท่านคิดว่าคนรวยจะได้รับโอกาส และสิทธิมากกว่าคนจน				
(8) ท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมแม้ว่าฐานะของท่านจะยากจนหรือด้อยกว่าคนส่วนใหญ่				
2. มิติการมีส่วนร่วมและสิทธิทางการเมือง				
2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง				
(9) ได้รับการยอมรับเมื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักรบการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและ/หรือในระดับชาติได้				
(10) ท่านมีอิสระ มีสิทธิ และได้รับเสรีภาพอย่างเท่าเทียมในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ถูกกีดกัน				
(11) ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืน หรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้				
(12) การแสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นสิ่งที่ท่านกระทำได้อย่างอิสระภายใต้กฎหมาย				
2.2 สิทธิชุมชน				
(13) ท่านมีสิทธิในการสืบทอดและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้				
(14) ท่านมีสิทธิดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณี/วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้				
(15) หากมีโครงการพัฒนาก่อสร้างในพื้นที่ของท่าน ท่านสามารถที่จะมีส่วนร่วมทั้งในการแสดงความคิดเห็นและแม้แต่การตัดสินใจต่อโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ได้				
(16) ท่านได้รับโอกาสและได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมเพื่อการปกป้องทรัพยากรชุมชนทรัพยากรในท้องถิ่น ป่าชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ได้				

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น 1-5	เหตุผล
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
3. มิติเศรษฐกิจการกระจายทรัพยากร				
3.1 การจำแนกแจกจ่ายผลผลิตและรายได้				
(17) ท่านสามารถแข่งขันได้อย่างเท่าเทียมเพื่อให้ได้งานตามที่ต้องการโดยที่ไม่ถูกเอาเปรียบหรือใช้ระบบเส้นสาย				
(18) เมื่อท่านทำงานหรือประกอบอาชีพตามความสามารถท่านได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
(19) ไม่ว่าท่านจะประกอบอาชีพใดก็ตาม ท่านได้รับการโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถได้อย่างเท่าเทียม				
(20) ท่านได้รับการดูแลจากนายจ้าง/เจ้าของธุรกิจหรือจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียม				
(21) ท่านมีที่ดินและทรัพย์สินเพียงพอต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ				
3.2 การเข้าถึงและการได้รับสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ				
(22) ท่านได้รับโอกาสในการขอรับบริการสาธารณูปโภค (เช่น น้ำ ไฟฟ้า) หรือการบริการสาธารณะ (เช่น รถโดยสาร การแพทย์ การศึกษา) ได้อย่างเท่าเทียม มีคุณภาพเป็นมาตรฐานเพียงพอและเหมาะสม				
(23) ในการใช้บริการสาธารณะ ทั้งสาธารณูปโภค และการบริการสาธารณะท่านเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม				
(24) ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อท่านต้องเดินทางตามลำพังบริเวณที่พักอาศัยของท่าน				
(25) เมื่อประสบปัญหาในการรับบริการสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะท่านได้รับการดูแลแก้ไขอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมและเท่าเทียม				
4. มิติหลักกฎหมาย บรรทัดฐานและกระบวนการยุติธรรม				
4.1 หลักกฎหมายตามกฎหมาย				
(26) ท่านเห็นว่าเนื้อหา ตัวบทกฎหมายในปัจจุบันมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
(27) ท่านไม่ต้องจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมในการใช้กฎหมาย				
(28) ท่านสามารถต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและได้รับโอกาสในการพิสูจน์ความจริงอย่างเป็นธรรม				
(29) ท่านได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม				
4.2 หลักกระบวนการยุติธรรม				
(30) หากท่านมีความแตกต่างอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา รายได้ เพศ และการศึกษา ท่านจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตามหลักกระบวนการยุติธรรม				
(31) ท่านมีความเชื่อมั่นในหลักของกระบวนการยุติธรรมว่ามีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงและเรียกรับผลประโยชน์				

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น 1-5	เหตุผล
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
(32) ท่านได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง				
(33) กระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น				
(34) ท่านรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย				

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

ภาพประกอบ 4-9 ส่วนที่ 3 ในแบบสำรวจเดิม

ตอนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
1. มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคม วัฒนธรรม							
1. ท่านสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อของท่านได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยามจากบุคคลอื่น							
2. ท่านสามารถแสดงออกซึ่งเชื้อชาติของท่านได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยามจากบุคคลอื่น							
3. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของท่าน เป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างอิสระและเสมอภาคเท่าเทียมกันกับศาสนาอื่น ๆ							
4. ท่านมีสิทธิดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณี/วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้							
5. +ท่านสามารถพูดภาษาท้องถิ่นของท่านได้โดยอิสระ โดยไม่ถูกมองอย่างเหยียดหยาม							
2. การเมืองท้องถิ่น / การเมืองระดับประเทศ							
6. ท่านมีอิสระ มีสิทธิ และได้รับเสรีภาพอย่างเท่าเทียมในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความเห็นหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ถูกกีดกัน (ท่านมีอิสระในการรวมกลุ่มหรือชุมนุมเพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองโดยไม่ถูกกีดกัน)							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
7. ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนหรือ เรียกร้อง เพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้ (ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืน(ด้านการเมือง) หรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้)							
8. การแสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมือง การแสดงความเห็น การ วิพากษ์วิจารณ์ เป็นสิ่งที่ท่านกระทำได้อย่างอิสระภายใต้ กฎหมายและท่านจะได้รับการปกป้องคุ้มครองในการเข้าไม่มี ส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้ (เมื่อท่านวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองท่านจะได้รับการปกป้อง คุ้มครองตามกฎหมาย)							
9. ท่านได้รับการยอมรับเมื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดงความเห็น วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้นำในระดับท้องถิ่นได้							
10. +ท่านได้รับการยอมรับเมื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดง ความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมืองและผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติได้							
11. +ท่านมีสิทธิในการแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ ผู้นำในระดับท้องถิ่นได้							
12. +ท่านมีสิทธิในการแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ นักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติ ได้							
3.มิติเศรษฐกิจ / ความยากจน /การกระจายทรัพยากร							
13. ท่านได้รับการปฏิบัติจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของท่าน อย่างเท่าเทียม (เพื่อนร่วมงาน หัวหน้า ลูกค้)							
14. เมื่อท่านทำงานหรือประกอบอาชีพตามความสามารถท่านได้รับ ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรม							
15. ท่านสามารถเลื่อนตำแหน่งงานหรือได้รับค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้นเมื่อ ท่านมีผลงานหรือทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด							
16. ท่านได้รับโอกาสในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพิ่ม ทักษะในการทำงานตามความสามารถของท่านเมื่อมีโอกาส							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
17. ท่านมีที่ดิน และทรัพย์สินเพียงพอต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ							
18. +ท่านคิดว่าการรับสมัครงานในหน่วยงานรัฐหรือเอกชน มีการพิจารณาตามความรู้ความสามารถ ไม่มีเส้นสาย							
19. +ท่านคิดว่าราคาพืชผลทางการเกษตรในปัจจุบันเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกับตลาดราคากลาง							
20. +ท่านได้รับการจัดสรรทรัพยากรน้ำ ในการทำการเกษตรได้อย่างเท่าเทียมกัน							
21. +ท่านได้รับความได้รับความเป็นธรรมจากพ่อค้าคนกลาง							
4.กระบวนการยุติธรรม							
22. ท่านเห็นว่าเนื้อหา ด้วยกฎหมายในปัจจุบันมีความเหมาะสมและเป็นธรรม (ท่านเห็นว่าเนื้อหากฎหมายมีความเหมาะสม เข้าใจง่ายและมีความธรรม)							
23. ท่านได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาลอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม							
24. ท่านสามารถต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและได้รับโอกาสในการพิสูจน์ความจริงอย่างเป็นธรรม							
25. ท่านได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง							
26. กระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น							
27. ท่านรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย							
28. หากท่านมีความแตกต่างอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา รายได้ เพศ และการศึกษา ท่านจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตามหลักกระบวนการยุติธรรม (ท่านจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตามหลักกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าท่านจะมีความแตกต่างอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา รายได้ เพศ และการศึกษา							
29. ท่านมีความเชื่อมั่นในหลักของกระบวนการยุติธรรมว่ามีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงและเรียกรับผลประโยชน์							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
(ท่านมีความเชื่อมั่นในการทำงานของกระบวนการยุติธรรมว่ามีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงและเรียกรับผลประโยชน์)							
30. +ท่านไม่ต้องจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมในการใช้กฎหมาย							
31. +เมื่อท่านได้รับความไม่เป็นธรรม ท่านแจ้ง/รายงานหรือติดต่อกับส่วนราชการเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของท่านได้							
32. +ท่านได้รับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง							
33. +ท่านคิดว่า เมื่อท่านถูกจำคุก ท่านจะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ตามหลักกระบวนการยุติธรรม							
34. หากท่านต้องเป็นพยานในคดี ท่านจะได้รับความคุ้มครองอย่างดีจากกระบวนการยุติธรรม							
5.การศึกษา							
35. ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน แม้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันก็ตาม							
36. +ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน แม้ท่านจะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา							
37. +ท่านคิดว่าทุกสถาบันการศึกษา มีมาตรฐานการศึกษาเท่ากัน							
38. +ท่านคิดว่านักเรียน/นักศึกษา ได้รับการปฏิบัติจาก ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน							
39. +ท่านคิดว่าทุกสถาบันการศึกษา มีสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่แตกต่างกัน							
40. +ท่านคิดว่าไม่ว่าจะจบการศึกษาจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการทำงานอย่างเท่าเทียม							
6.เพศ							
41. ท่านมีเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ รวมถึงยอมรับความหลากหลายทางเพศ (ท่านคิดว่า ไม่ว่าท่านจะเป็นเพศใดก็การแสดงออกถึงความเป็นตัวตน ได้อย่างอิสระ)							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

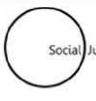
ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
42. +ท่านสามารถยอมรับได้ เมื่อเพศที่ไม่ใช่เพศหญิงหรือเพศชาย มีบทบาทหรืออำนาจเหนือกว่าท่าน							
43. +ท่านสามารถยอมรับได้ถ้ามีการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน							
44. +ท่านคิดว่าสังคมยังยึดถือ “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง”							
7. ชุมชน							
45. ท่านไม่ถูกข่มขู่หรือถูกต่อว่า หากท่านแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนหรือในสังคมที่ท่านอาศัยอยู่							
46. การที่ท่านมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ ท่านควรจะได้รับปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ร้องขออภิสิทธิ์เหนือบุคคลอื่น (ท่านคิดว่าคนรวยจะได้รับโอกาสและสิทธิมากกว่าคนจน)							
47. ท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมแม้ว่าสภาพทางเศรษฐกิจของท่านจะยากจนหรือด้อยกว่าคนส่วนใหญ่							
48. ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนหรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ได้ (ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนด้านการเมืองหรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ได้)							
49. ท่านมีสิทธิในการสืบทอดและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้							
50. หากมีโครงการพัฒนาก่อสร้างในพื้นที่ของท่าน ท่านสามารถที่จะมีส่วนร่วมทั้งในการแสดงความคิดเห็นและแม้แต่การตัดสินใจต่อโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ได้ (ถ้ามีการสร้างถนน สะพาน อาคารหรือสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ชุมชนของท่าน ท่านสามารถแสดงความคิดเห็น ยินยอม/คัดค้าน ต่อโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ได้)							
51. ท่านได้รับโอกาสและได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมเพื่อการปกป้องทรัพยากรชุมชน ทรัพยากรในท้องถิ่น ป่าชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
52. +ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ให้ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้							
53. +ท่านคิดว่าทุกคนมีความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรวย หรือผู้มีตำแหน่งระดับใด ๆ ควรได้รับการยอมรับและปฏิบัติเหมือนกัน							
8.สุขภาพ							
54. ท่านได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเท่าเทียม ไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากบุคลากรทางการแพทย์							
55. +ท่านคิดว่าทุกคนสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ดีเท่ากัน แม้จะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา							
56. +ท่านสามารถใช้สิทธิการรักษาพยาบาล ตามสิทธิของตนได้อย่างเป็นธรรม							
57. +ท่านคิดว่าคนรวยจะได้รับการบริการที่ดีกว่าคนจน							
58. +ท่านคิดว่ามาตรฐานการรักษาพยาบาล ระหว่างโรงพยาบาลรัฐและเอกชน มีความเท่ากัน							
9.สิ่งแวดล้อม							
59. +หน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชน							
60. +ภาครัฐมีระบบการจัดการน้ำได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
61. +ภาครัฐมีระบบการจัดการอากาศได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
62. +ภาครัฐมีระบบการจัดการเสียงได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
63. +ภาครัฐมีระบบการจัดการขยะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
10.การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค							
64. ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ท่านเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม							
65. ท่านจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม							
66. ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อท่านต้องเดินตามลำพังบริเวณที่พักอาศัยของท่าน (ในบริเวณชุมชนหรือที่อยู่อาศัยของท่าน มีระบบส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของท่าน)							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
67. เมื่อระบบ ประปา/ไฟฟ้า มีปัญหา ท่านได้รับการดูแลแก้ไขอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมและเท่าเทียม							
68. +ท่านได้รับโอกาสในการขอรับบริการสาธารณสุข (เช่น น้ำ ไฟฟ้า) ได้อย่างเท่าเทียม มีคุณภาพเป็นมาตรฐานเพียงพอและเหมาะสม							

ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบคำถาม

ภาพประกอบ 4-10 ส่วนที่ 3 ในแบบสำรวจใหม่

2) การปรับแก้แบบสำรวจครั้งที่ 2

การปรับแก้แบบสำรวจในครั้งนี้ 2 นี้ มาจากการประชุมรับฟังความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์ (การประชุมครั้งที่ 1) เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ.2562 โดยมีการปรับเปลี่ยนแบบสำรวจ 2 ประเด็นหลักคือ ประเด็นที่ 1 การแบ่งแต่ละมิติออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิเสรีภาพ ด้านความเสมอภาค ด้านการมีส่วนร่วม ด้านนโยบาย และด้านประเด็นคำถามเฉพาะ ซึ่งหลังจากปรับแก้แล้วทำให้ได้ข้อคำถามในมิติทั้ง 10 มิติรวมกัน 250 ข้อ และประเด็นที่ 2 คือ เพิ่มข้อคำถามเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่ 2 ทำให้ได้ข้อคำถามในส่วนที่ 2 เพิ่มอีก 1 ข้อใหญ่ 12 ข้อย่อย

3) การปรับแก้แบบสำรวจครั้งที่ 3

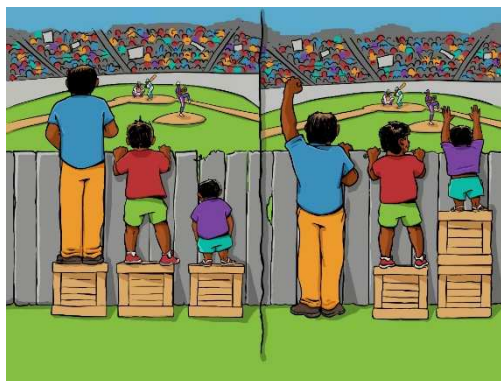
การปรับแก้แบบสำรวจในครั้งนี้ 3 นี้ มาจากการนำแบบสำรวจจากการปรับแก้ในครั้งที่ 2 ไปลงนามทดสอบความเข้าใจในข้อคำถามและการสะท้อนความเป็นธรรมจากข้อคำถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีปัญหาในการตอบเพราะไม่เข้าใจในข้อคำถาม และจำนวนคำถามมีมากทำให้มีมติท้าย ๆ ผู้ตอบไม่กระตือรือร้นในการตอบเหมือนในมิติแรก ๆ ซึ่งหลังจากการปรับข้อคำถามในครั้งที่ 3 ทำให้มีการยุบรวมด้านย่อยทั้ง 5 ด้าน เหลือเพียง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค และด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังได้ลดข้อคำถามลง โดยตัดคำถามที่ไม่สะท้อนความเป็นธรรม และคำถามที่มีการเปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้เหลือข้อคำถาม 116 ข้อ

4) การปรับแก้แบบสำรวจครั้งที่ 4

การปรับแก้แบบสำรวจในครั้งที่ 4 นี้เป็นการปรับแก้ครั้งสุดท้ายก่อนจะนำแบบสำรวจไปใช้สำรวจข้อมูลจริง โดยการปรับแก้มาจากการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์ เพื่อรายงานความก้าวหน้าโครงการและขอข้อเสนอแนะต่อโครงการ ซึ่งมีการประชุมเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2562 มีการปรับแก้ในส่วนที่ 2 เรื่องนโยบายของรัฐบาลที่นำมาจากการแถลงนโยบายของรัฐบาลเมื่อปี พ.ศ.2557 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่านโยบายที่นำมาตั้งเป็นข้อคำถามนั้นเป็นนโยบายเฉพาะรัฐบาล และแนะนำให้ใช้ข้อคำถามตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งหลังจากปรับตามข้อเสนอแนะนี้แล้วทำให้ได้ข้อคำถามในส่วนนี้เพิ่มจาก 12 ข้อ เป็น 31 ข้อ ครอบคลุมในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มข้อคำถามบางประเด็นใน 10 มิติ ที่ยังไม่มี เช่น สิทธิเด็ก เป็นต้น หลังจากปรับข้อคำถามดังข้อเสนอแนะแล้วทำให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมขึ้น และมีข้อคำถามรวม 122 ข้อ

5) การเพิ่มแบบสำรวจฉบับย่อ

จากการลงพื้นที่ทดสอบแบบสอบถามฉบับเต็มที่มีข้อคำถาม 122 ข้อ นั้น ทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการตอบแบบสำรวจใช้เวลานานส่งผลให้ผู้ตอบส่วนใหญ่ทำแบบสำรวจไม่เสร็จเนื่องจากมีเวลาจำกัด คณะผู้วิจัยจึงได้นำภาพที่เป็นตัวแทนในแต่ละมิติมาเป็นแบบสำรวจฉบับย่อซึ่งใช้เวลาในการตอบน้อยและอาจทำให้ผู้ตอบสนใจที่จะตอบแบบสำรวจมากขึ้น โดยภาพทั้ง 10 ภาพ มีดังนี้

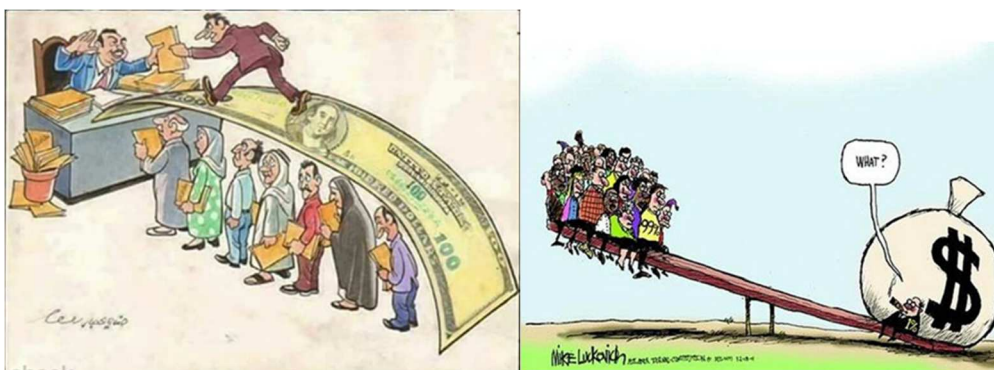
ภาพประกอบ 4-11 ภาพที่ใช้ในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา

ที่มา: <https://brettfish.co.za/2016/02/11/equality/>

ภาพประกอบ 4-12 ภาพที่ใช้ในมิติการเมือง

ที่มา: <http://www.jayspaper.com/on-the-paper>

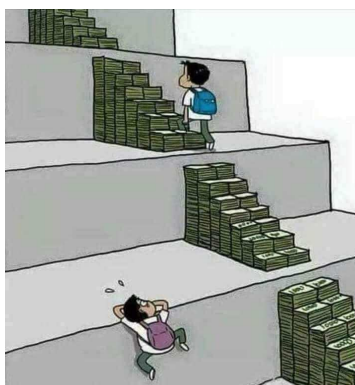
ภาพประกอบ 4-13 ภาพที่ใช้ในมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร

ที่มา: <https://www.quora.com/Which-photos-make-you-re-think-about-your-life>
<https://newcognitron.files.wordpress.com/2013/02/peso-del-dinero.jpg?w=474>

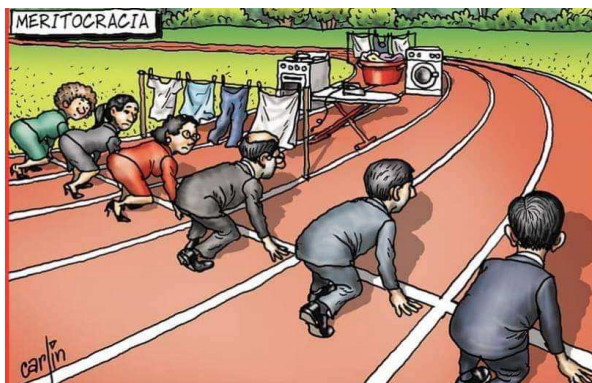
ภาพประกอบ 4-14 ภาพที่ใช้ในมิติกระบวนการยุติธรรม

ที่มา: <https://www.dailynews.co.th/article/571763>
<https://www.dailynews.co.th/article/629790>

ภาพประกอบ 4-15 ภาพที่ใช้ในมิติการศึกษา

ที่มา: <https://i.pinimg.com/originals/56/a3/19/56a319d77e2ea07131bc288de3f07ba2.jpg>

ภาพประกอบ 4-16 ภาพที่ใช้ในมิติเพศ

ที่มา: <https://www.idiva.com/news-work-life/why-anand-mahindras-tweet-about-challenges-faced-by-working-women-has-gone-viral/17079199>

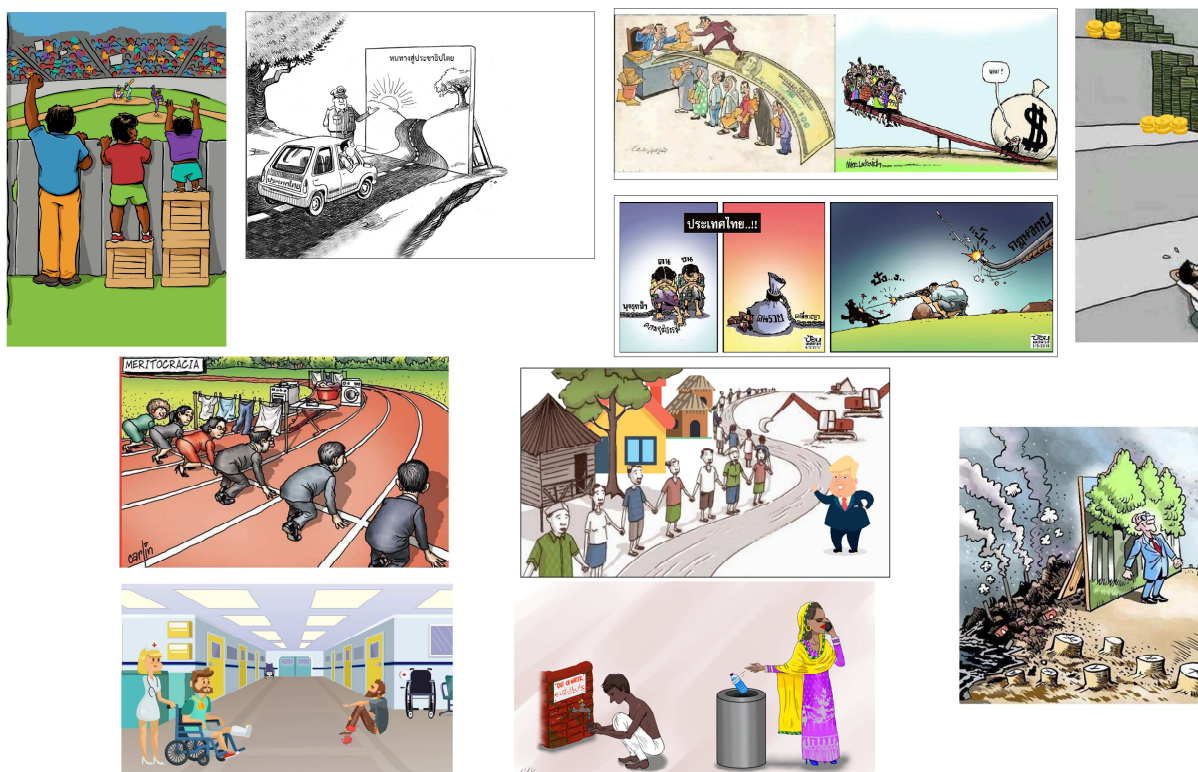
ภาพประกอบ 4-17 ภาพที่ใช้ในมิติชุมชน

ที่มา: <https://www.lifemosaic.net/eng/projects/pulp-and-paper/>

ภาพประกอบ 4-18 ภาพที่ใช้ในมิติสุขภาพ

ที่มา: <https://65blogs.com/entertainment/14-illustrations-of-social-effect-in-twenty-century/>

ภาพประกอบ 4-21 ภาพที่ใช้เป็นแบบสำรวจฉบับย่อในเว็บแอปพลิเคชัน

4.1.4 ผลการจัดเก็บข้อมูลความเป็นธรรมทางสังคม

1) การจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสำรวจ

1.1) การจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสำรวจฉบับเต็มใน 3 จังหวัด

(1) จำนวนผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็นรายจังหวัด

การดำเนินงานเพื่อทดสอบแบบสำรวจจัดเก็บข้อมูลความเป็นธรรมทางสังคมใน 3 พื้นที่ใน 3 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (ชุมชนรอบวัดนิมมานรดี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หมู่ 2 บ้านสามเรือน) และจังหวัดนครปฐม (หมู่ 3 บ้านท่ามอญ) โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลรวม 44 คน แยกเป็นรายจังหวัด มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4-5 จำนวนร้อยละตัวอย่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็นรายจังหวัด

ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต	ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาคกลาง						
	พระนครศรีอยุธยา	บางปะอิน	สามเรือน	หมู่ 2 บ้านสามเรือน	17	38.6
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล						
	กรุงเทพมหานคร	ภาษีเจริญ	บางหว้า	ชุมชนรอบวัดนิมมานรดี	18	40.9
	นครปฐม	นครชัยศรี	ท่าตำหนัก	หมู่ 3 บ้านท่ามอญ	9	20.5
รวม					44	100

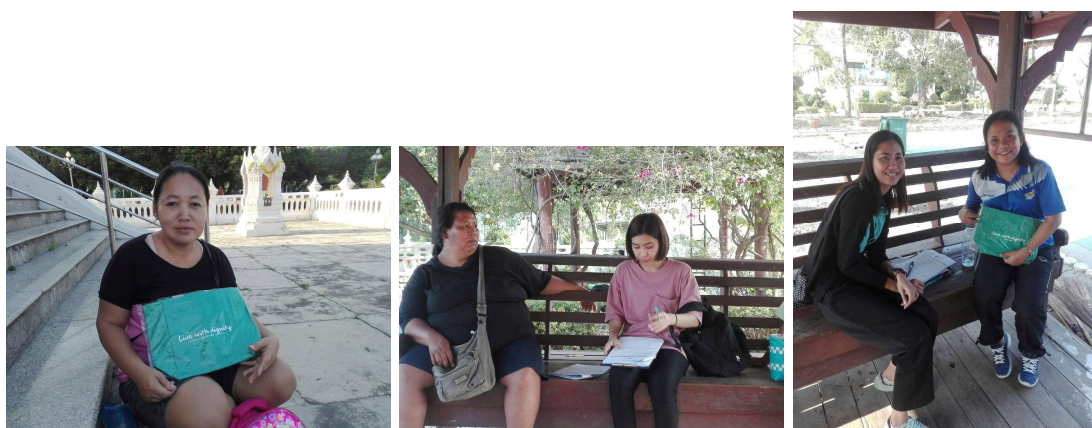
(3) ภาพบรรยากาศในลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจ

ภาพประกอบ 4-25 บรรยากาศการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในกรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบ 4-26 บรรยากาศการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพประกอบ 4-27 บรรยากาศการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจในจังหวัดนครปฐม

1.2) การจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสำรวจฉบับย่อ

การจัดเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบแบบสำรวจฉบับย่อนี้ เป็นการนำภาพที่จะใช้เป็นแบบสำรวจฉบับย่อไปทดลองให้กลุ่มตัวอย่างใน 3 จังหวัดเดิมที่มีการทดสอบแบบสำรวจฉบับเต็มไปแล้วเพื่อทดลองว่ามีความเข้าใจภาพมากน้อยเพียงใด และคณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมาปรับแก้ให้เหมาะสมและเข้าใจง่ายขึ้น

ภาพประกอบ 4-28 การลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจฉบับย่อใน 3 จังหวัด

2) การสำรวจข้อมูลผ่านเว็บแอปพลิเคชันใน 10 จังหวัด

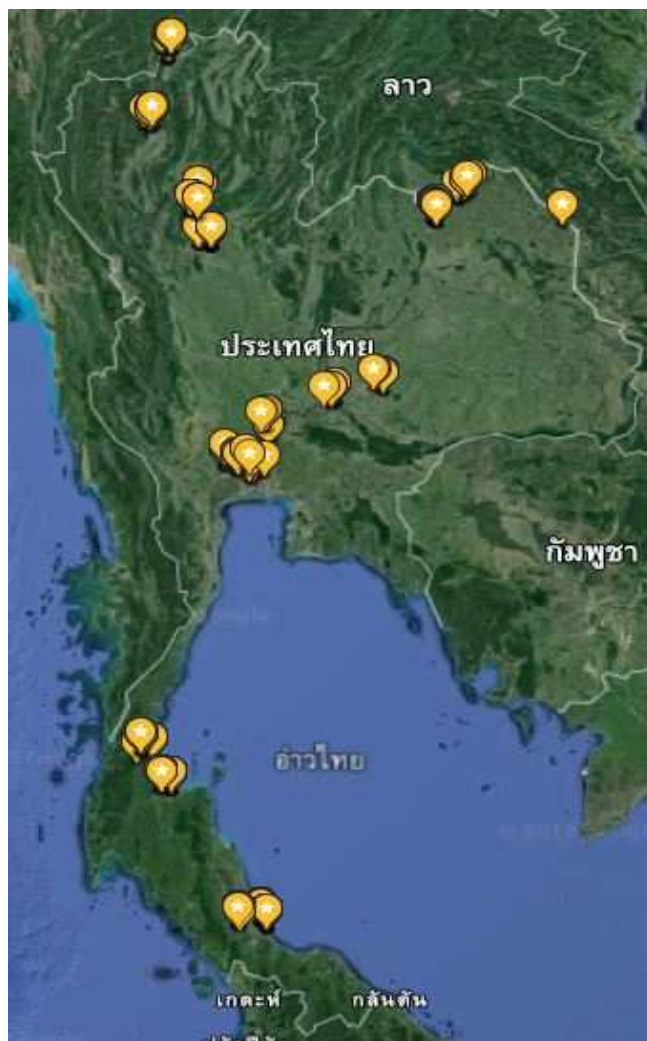
(1) จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจในการสำรวจข้อมูลผ่านเว็บแอปพลิเคชัน

จากการจัดเก็บข้อมูลจริงผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ในช่วงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ถึง 8 มิถุนายน พ.ศ.2561 ในพื้นที่ต่อเนื่อง 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม เชียงใหม่ สุโขทัย นครราชสีมา อุตรดิตถ์ นครพนม พระนครศรีอยุธยา สุราษฎร์ธานี สงขลา และจันทบุรี นอกจากนี้ยังมีการจัดเก็บข้อมูลในจังหวัดพื้นที่ศึกษา SRI4 เพิ่มอีก 1 จังหวัด คือ นครพนม โดยมีผู้ตอบแบบสำรวจรวมทั้งสิ้น 1,419 คน โดยเป็นการตอบแบบสำรวจฉบับย่อ และในจำนวนนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามฉบับเต็ม 315 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตัวแทนภาคใต้มีมากที่สุดร้อยละ 36.58 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ภาคเหนือที่ร้อยละ 28.75

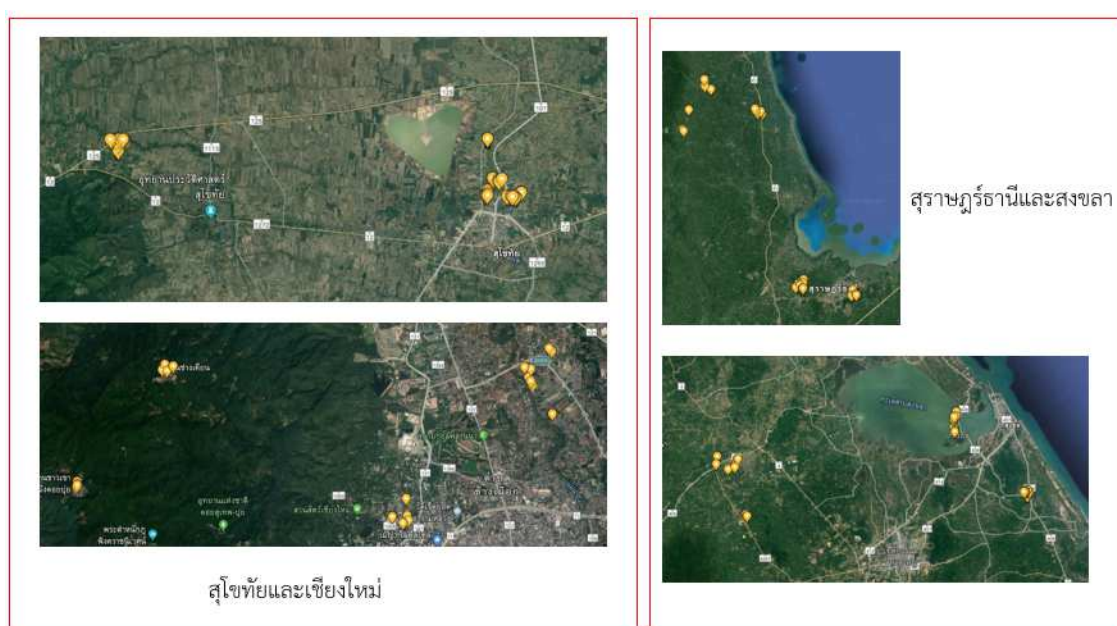
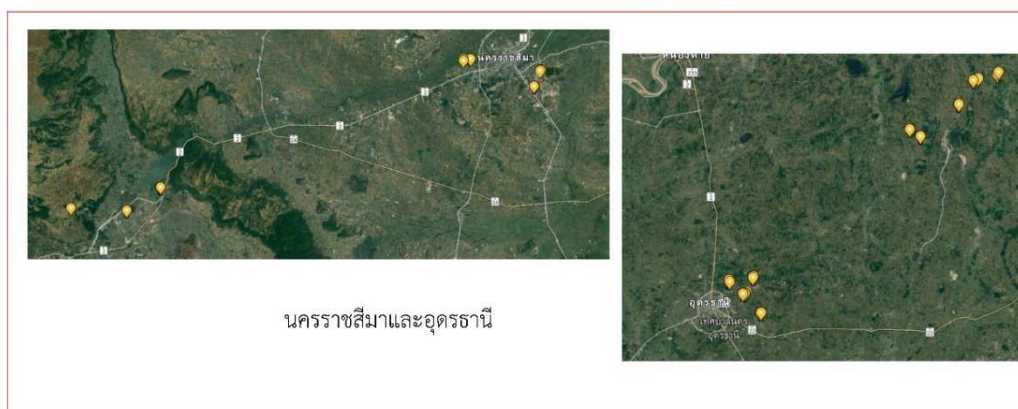
ตาราง 4-6 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสำรวจแยกรายพื้นที่

พื้นที่		จำนวนคน	ร้อยละ
กรุงเทพและปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	86	6.06
	นครปฐม	45	3.17
	รวม	131	9.23
ภาคเหนือ	เชียงใหม่	199	14.02
	สุโขทัย	209	14.73
	รวม	408	28.75
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	69	4.86
	อุดรธานี	192	13.53
	นครพนม	10	0.70
	รวม	271	19.10
ภาคกลาง	พระนครศรีอยุธยา	60	4.23
ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	259	18.25
	สงขลา	260	18.32
	รวม	519	36.58
ภาคตะวันออก	จันทบุรี	15	1.06
	อื่น ๆ	15	1.06
รวมทั้งสิ้น		1,419	100.00

(2) แผนที่และพิกัดที่ทำการสำรวจข้อมูลความเป็นธรรมใน 10 จังหวัด

ภาพประกอบ 4-29 พื้นที่สำรวจข้อมูลในภาพรวมกระจายทั่วประเทศ

ภาพประกอบ 4-30 พื้นที่สำรวจข้อมูลแยกรายจังหวัด

(3) ภาพบรรยากาศการสำรวจข้อมูลความเป็นธรรมผ่านเว็บแอปพลิเคชัน

ภาพประกอบ 4-31 บรรยากาศการลงพื้นที่สำรวจข้อมูล

4.2 ผลการศึกษา

4.2.1 ผลการศึกษาจากการทดลองจัดเก็บข้อมูล

1) การคำนวณค่าความเที่ยงตรงของแบบสำรวจ

ในการนำแบบสำรวจไปใช้สำรวจความคิดเห็นหรือทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนั้น จะต้องใช้แบบสำรวจที่มีความเที่ยงตรงหรือความแม่นยำ กล่าวคือ ไม่ว่าจะมีการสำรวจกี่ครั้งในกลุ่มตัวอย่างเดิมจะได้ผลเหมือนเดิมทุกครั้ง (ยกเว้นมีอิทธิพลจากปัจจัยอื่น) ค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ของข้อคำถามจะต้องมากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้น ๆ มีความเที่ยงตรง โดยในการคำนวณความเที่ยงตรงโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคนั้นจะคำนวณใน 2 ส่วนคือ ความเที่ยงตรงของข้อคำถามในส่วนนโยบายรัฐ และความเที่ยงตรงของข้อคำถามในส่วนมิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

เมื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของข้อคำถามในส่วนนโยบายรัฐซึ่งมีคำถามทั้งหมด 6 ด้าน 31 ข้อ โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคดังตาราง 4-7 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากการรับรู้ของข้อคำถามในนโยบายด้านต่าง ๆ มีค่ามากกว่า 0.7 ยกเว้นด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีค่า 0.29 และ -2.40 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 0.7 นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากความเป็นธรรมของข้อคำถามในนโยบายด้านต่าง ๆ มีค่ามากกว่า 0.7 ยกเว้นด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีค่า -2.00 -2.40 และ 0.54 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่า 0.7 โดยในเบื้องต้นยังไม่ตัดข้อคำถามออก เนื่องจากคณะผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจแล้วพบว่าข้อคำถามเป็นประโยชน์ต่อผู้ตอบแบบสำรวจ ซึ่งทำให้ผู้ตอบแบบสำรวจได้รับรู้และตระหนักถึงนโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่มาจากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ตาราง 4-7 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากข้อคำถามเกี่ยวกับนโยบายรัฐ

นโยบายรัฐ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากการรับรู้	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากความเป็นธรรม
ด้านความมั่นคง	1.00	-2.00
ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	0.93	-2.40
ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	0.29	0.54
ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	0.71	0.89
ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	0.93	0.95
ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	-2.40	0.90

เมื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของข้อคำถามในส่วนมิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลายซึ่งมีคำถามทั้งหมด 10 มิติ แต่ละมิติแบ่งเป็น 2 ด้าน รวม 122 ข้อ โดยหากพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคดังตาราง 4-8 พบว่า ข้อคำถามในแต่ละมิติมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปยกเว้นบางด้านในบางมิติที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาน้อยกว่า 0.7 จำนวน 5 ด้านใน 5 มิติ ได้แก่ (1) ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.41 (2) ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม ในมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.61 (3) ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในมิติกระบวนการยุติธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.41 (4) ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในมิติการศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.28 และ (5) ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในมิติเพศมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.10 โดยในเบื้องต้นยังไม่ตัดข้อคำถามออกเช่นเดียวกับข้อคำถามในส่วนนโยบายรัฐ เนื่องจากคณะผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพจากการลงพื้นที่ทดสอบแบบสำรวจแล้วพบว่าข้อคำถามเป็นประโยชน์ต่อผู้ตอบแบบสำรวจในการตระหนักถึงความเป็นธรรมในมิติต่าง ๆ

ตาราง 4-8 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคจากข้อคำถามทั้ง 10 มิติ

มิติความเป็นธรรม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
1. มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	
1.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.70
1.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.41
2. มิติการเมือง	
2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.83
2.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.75
3. มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	
3.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.61
3.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.81
4. มิติกระบวนการยุติธรรม	
4.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.87
4.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.41
5. มิติการศึกษา	
5.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.82
5.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.28
6. มิติเพศ	
6.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.72
6.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.10
7. มิติชุมชน	
7.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.70

มิติความเป็นธรรม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
7.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.89
8. มิติสุขภาพ	
8.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.79
8.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.79
9. มิติสิ่งแวดล้อม	
9.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.82
9.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.79
10. มิติการบริหารสาธารณะและสาธารณูปโภค	
10.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	0.86
10.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	0.88

2) การคำนวณค่าทางสถิติจากการทดสอบแบบสำรวจ

การคำนวณค่าทางสถิติจากการทดสอบแบบสำรวจนี้เป็นการนำแบบสำรวจจากการพัฒนาในครั้งที่ 2 มาคำนวณเนื่องจากอยู่ในกรอบระยะเวลาในการจัดทำรายงานความก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมถึงการนำแบบสำรวจไปทดลองใช้ด้วย โดยรายละเอียดต่าง ๆ ปรากฏดังนี้

(1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

การสำรวจข้อมูลด้านประชากรของตัวอย่างที่ศึกษา คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส เชื้อชาติ ศาสนา พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงถึงร้อยละ 72.7 มีช่วงอายุอยู่ที่ 18-29 ปี ร้อยละ 20.5 ช่วงอายุ 30-45 ปี ร้อยละ 29.5 ช่วงอายุ 46-59 ปี ร้อยละ 22.7 และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 25.0 ส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรสโดยการจดทะเบียนอยู่ที่ร้อยละ 34.1 พบว่าเป็นคนเชื้อชาติไทยและนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ในส่วนของระดับการศึกษา ตัวอย่างส่วนใหญ่จะอยู่ระดับการศึกษาประถมศึกษาตอนต้นร้อยละ 22.7 กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย เล็ก ๆ น้อย ๆ แบบที่ไม่มีการจ้างงานอยู่ที่ร้อยละ 29.5 รองลงมาไม่ได้ประกอบอาชีพร้อยละ 20.5 และรับจ้างทั่วไปร้อยละ 13.6

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน อยู่ที่ร้อยละ 52.3 และรองลงมาคือร้อยละ 29.5 พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ที่ 2-3 คน ในส่วนของช่วงรายได้ส่วนตัว ส่วนใหญ่จะไม่ตอบรายได้ส่วนตัวถึงร้อยละ 45.5 จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด รองลงมามีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนที่ร้อยละ 31.8 และมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนที่ร้อยละ 22.7 และมีสถานะการเงินส่วนตัวอยู่ในระดับพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บที่ร้อยละ 47.7 กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่ตอบคำถามรายได้ของครอบครัวถึงร้อยละ 56.8 รองลงมามีช่วงรายได้ครอบครัวต่ำกว่าเส้นความยากจนร้อยละ 31.8 และพบว่ามีสถานะการเงินครอบครัวอยู่ในระดับพอใช้แต่ไม่เหลือเก็บที่ร้อยละ 45.5

ในส่วนของภูมิถิ่นกำเนิดพบว่าส่วนใหญ่ย้ายมาจากที่อื่นร้อยละ 61.4 ที่เหลือเป็นคนในพื้นที่หรืออาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิดร้อยละ 38.6 โดยคนที่ย้ายมาจากที่อื่นนั้น มาจากจังหวัดอื่นมากที่สุดร้อยละ 50

กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชุมชนอยู่ที่ร้อยละ 54.5 ลักษณะพื้นที่อาศัยของผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเขตปกครองพิเศษและเทศบาลตำบลเท่ากันที่ร้อยละ 27.3 และทุกคนที่ตอบแบบสำรวจใช้ภาษาในการสื่อสารคือภาษาไทยกลาง

ตาราง 4-9 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	27.3
หญิง	32	72.7
เพศทางเลือก	0	0.0
ช่วงอายุ		
18-29 ปี	9	20.5
30-45 ปี	13	29.5
46-59 ปี	10	22.7
60 ปี ขึ้นไป	11	25.0
ไม่ทราบอายุ	1	2.3
สถานภาพ		
โสดหรือไม่เคยแต่งงานมาก่อน	9	20.5
สมรสโดยการจดทะเบียน	15	34.1
หม้าย	7	15.9
หย่าร้าง	3	6.8
แยกกันอยู่โดยไม่หย่าร้าง	1	2.3
อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่ง/จดทะเบียน	8	18.2
ไม่ทราบสถานะภาพ	1	2.3
เชื้อชาติ		
ไทย	44	100
จีน	0	0
ลาว	0	0
มลายู	0	0
มอญ	0	0
อื่น ๆ	0	0
ศาสนา/ความเชื่อ		
พุทธ	44	100
คริสต์	0	0
อิสลาม	0	0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผี	0	0
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1	2.3
ประถมศึกษาตอนต้น	10	22.7
ประถมศึกษาตอนปลาย	8	18.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	13.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย	6	13.6
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวส.)	5	11.4
ปริญญาตรี	5	11.4
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	3	6.8
อื่น ๆ ระบุ	0	0
อาชีพ		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	9.1
พนักงานเอกชน	1	2.3
นักเรียน/นักศึกษา	1	2.3
รับจ้างทั่วไป	6	13.6
เกษตรกรกรรม	0	0
ประมง	0	0
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ	13	29.5
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	0	0
ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม(SME)	2	4.5
องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs)	0	0
อิสระ/ฟรีแลนซ์	1	2.3
ข้าราชการบำนาญ	2	4.5
แม่บ้าน	4	9.1
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	9	20.5
อื่น ๆ	1	2.3
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 คน	1	2.3
2-3 คน	13	29.5
4-6 คน	23	52.3
7 คน ขึ้นไป	5	11.4
ไม่ทราบข้อมูล	2	4.5
ช่วงรายได้ส่วนตัว		

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าเส้นความยากจน น้อยกว่า 100,000 บาท/ปี	10	22.7
สูงกว่าเส้นความยากจน มากกว่า 100,000 บาท/ปี	14	31.8
ไม่ทราบข้อมูล	20	45.5
สถานะการเงินส่วนตัว		
พอใช้ มีเหลือเก็บ	11	25
พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	21	47.7
พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	6	13.6
ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	2	4.5
อื่น ๆ	0	0
ไม่ทราบข้อมูล	4	9.1
ช่วงรายได้ครอบครัว		
ต่ำกว่าเส้นความยากจน น้อยกว่า 262,000 บาท/ปี	14	31.8
สูงกว่าเส้นความยากจน มากกว่า 262,000 บาท/ปี	5	11.4
ไม่ทราบข้อมูล	25	56.8
สถานะการเงินครอบครัว		
พอใช้ มีเหลือเก็บ	14	31.8
พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	20	45.5
พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	5	11.4
ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	1	2.3
อื่น ๆ	0	0
ไม่ทราบข้อมูล	4	9.1
ภูมิลำเนา		
เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)	17	38.6
ย้ายมาจากที่อื่น	27	61.4
ย้ายมาจากที่อื่น		
ชุมชนอื่น	0	0
ตำบลอื่น	2	4.5
อำเภออื่น	2	4.5
จังหวัดอื่น	22	50
ไม่ทราบข้อมูล	18	40.9
สถานภาพในชุมชน		
สมาชิกชุมชน	24	54.5
ผู้นำชุมชน	0	0
กรรมการชุมชน	0	0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้มีส่วนร่วม	16	36.4
อื่น ๆ	1	2.3
ไม่ทราบสถานะภาพในชุมชน	3	6.8
ลักษณะพื้นที่อาศัย		
เขตปกครองพิเศษ	12	27.3
เทศบาลนคร	0	0
เทศบาลเมือง	6	13.6
เทศบาลตำบล	12	27.3
อบต.	9	20.5
อื่น ๆ	1	2.3
ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร		
ไทยกลาง	44	100
ภาษาถิ่นเหนือ	0	0
ภาษาถิ่นภาคอีสาน	0	0
ภาษาถิ่นภาคใต้	0	0
ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์	0	0
ภาษาอื่นๆ	0	0

(2) ความเป็นธรรมทางสังคม

(2.1) เหตุการณ์ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม

จากตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจในข้อคำถามที่ว่า ‘ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านนึกถึง เหตุการณ์ “ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม” อะไรบ้าง ยกตัวอย่างเหตุการณ์นั้น’ ได้ทำการจำแนก และจัดกลุ่มคำตอบตามข้อคำถาม โดยพบว่าในข้อย่อย 1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านเอง นั้นมี ผู้ตอบเนื่องจากประสบเหตุการณ์ความไม่เป็นธรรมร้อยละ 79.5 ซึ่งส่วนใหญ่เจอกับเหตุการณ์ในมิติ สุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติกระบวนการยุติธรรม และมิติสังคม เท่ากันที่ร้อยละ 22 และมิติสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 12 ส่วนในข้อย่อย 2) เหตุการณ์ที่ผ่านการรับรู้จากสื่อ/เรื่องอื่น ๆ ในสังคม มีผู้ตอบเนื่องจาก ได้รับรู้เกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมร้อยละ 31.8 ซึ่งส่วนใหญ่รับรู้ในมิติกระบวนการยุติธรรมร้อยละ 64.3

ตาราง 4-10 จำนวนร้อยละการพบเจอและรับรู้เหตุการณ์ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม

ข้อคำถาม	ไม่ตอบ		ตอบ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านเอง	35	79.5	9	20.5	44	100
1.1) มิติสุขภาพ	-	-	2	22	-	-
1.2) มิติเศรษฐกิจ	-	-	2	22	-	-

ข้อคำถาม	ไม่ตอบ		ตอบ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.3) มิติกระบวนการยุติธรรม	-	-	2	22	-	-
1.4) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	-	-	2	22	-	-
1.5) มิติสิ่งแวดล้อม	-	-	1	12	-	-
2) เหตุการณ์ที่ผ่านการรับรู้จากสื่อ/เรื่องอื่น ๆ ในสังคม	30	68.2	14	31.8	44	100
2.1) มิติสุขภาพ	-	-	1	7.1	-	-
2.2) มิติเศรษฐกิจ	-	-	2	14.3	-	-
2.3) มิติกระบวนการยุติธรรม	-	-	9	64.3	-	-
2.4) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	-	-	1	7.1	-	-
2.5) มิติการเมือง	-	-	1	7.1	-	-

(2.2) มุมมองต่อภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคมไทย

จากตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจในข้อคำถาม “สังคมไทย” วันนี้มี “ความเป็นธรรมหรือไม่?” พบว่า มีผู้ตอบข้อคำถามนี้ร้อยละ 61.4 และไม่ตอบร้อยละ 38.6 ในจำนวนผู้ที่ตอบนั้นมียุทธศาสตร์ว่าสังคมไทยมี ความเป็นธรรม

ตาราง 4-11 จำนวนร้อยละภาพรวมความเป็นธรรม

ข้อความ	ตอบ				ไม่ตอบ	
	จำนวน		ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
“สังคมไทย” วันนี้มี “ความเป็นธรรม” หรือไม่?	27		61.4		17	38.6
	มีความเป็นธรรม		ไม่มีความเป็นธรรม		-	-
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	-	-
	15	55.6	12	44.4	-	-

(2.3) การรับรู้/ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายรัฐบาล

จากตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจในข้อคำถาม “ท่านรับรู้/ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายรัฐบาลด้านใดบ้าง” มีผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่านโยบายการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี มีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 86.4 ส่วนนโยบายที่ไม่เป็นธรรมมากที่สุดคือการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในความมั่นคง ร้อยละ 47.7

ตาราง 4-12 จำนวนร้อยละการรับรู้/ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายรัฐบาล

นโยบาย	เป็นธรรม		ไม่เป็นธรรม		ไม่มีความเห็น		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์	29	65.9	6	13.6	8	18.2	1	2.3
2) การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในความมั่นคง	5	11.4	21	47.7	12	27.3	6	13.6
3) การแก้ไขปัญหาเขตที่ดินทับซ้อนและแนวเขตป่าที่ไม่ชัดเจน	16	36.4	14	31.8	9	20.5	5	11.4
4) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี	38	86.4	5	11.4	0	0	1	2.3
5) การวางรากฐานให้ระบบประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรทุกคน	31	70.5	8	18.2	3	6.8	2	4.5
6) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	26	59.1	15	34.1	2	4.5	1	2.3
7) กฎหมายแรงงาน	26	59.1	7	15.9	8	18.2	3	6.8
8) การพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง	23	52.3	6	13.6	11	25	4	9.1
9) การสร้างรถไฟเพื่อการคมนาคมเชื่อมโยงภายในประเทศ	32	72.7	3	6.8	8	18.2	1	2.3
10) การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม	23	52.3	14	31.8	5	11.4	2	4.5
11) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ	19	43.2	20	45.5	4	9.1	1	2.3
12) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	18	40.9	18	40.9	7	15.9	1	2.3

(2.4) การประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมและการจัดการกับปัญหา

จากตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจในข้อคำถาม “ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่” และ “เมื่อท่านไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านจัดการกับปัญหาอย่างไร” มีผู้ตอบแบบสำรวจที่ไม่เคยประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมร้อยละ 77.3 ส่วนผู้ที่เคยประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมมีร้อยละ 20.5 ในจำนวนนี้มีผู้ที่ยอมรับและไม่ได้แก้ไขปัญหาร้อยละ 15.9

ตาราง 4-13 จำนวนร้อยละการประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมและการจัดการกับปัญหา

ข้อความ	เคย		ไม่เคย		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่	9	20.5	34	77.3	1	2.3
ข้อความ	ยอมรับ		ร้องเรียน		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เมื่อท่านไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านจัดการกับปัญหาอย่างไร	7	15.9	1	2.3	36	81.8

(2.5) มิติความเป็นธรรมทางสังคมที่ควรแก้ไข

จากตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจในมิติความเป็นธรรมทางสังคมที่ควรจัดการแก้ไข และให้จัดลำดับความสำคัญจำนวน 5 อันดับ พบว่าจำนวนผู้ตอบมีน้อยกว่าจำนวนผู้ไม่ตอบ ซึ่งผู้ที่ตอบส่วนใหญ่จะเลือกมิติการเมืองและมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากรมากที่สุดมาเป็นลำดับแรก ร้อยละ 13.6 ลำดับที่ 2 ที่ควรแก้ไขคือมิติการเมืองและมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากรเช่นเดียวกัน ร้อยละ 15.9 ลำดับที่ 3 คือมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา และมิติกระบวนการยุติธรรม ร้อยละ 11.4 ลำดับที่ 4 คือมิติกระบวนการยุติธรรม ร้อยละ 13.6 และลำดับที่ 5 มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากรร้อยละ 11.4 ซึ่งในผู้ที่ตอบข้อคำถามนี้ทุกคนมีความเห็นว่าไม่มีเรื่องใดที่ควรแก้ไขเป็นพิเศษ ควรแก้ไขในหลาย ๆ เรื่องในภาพรวมของแต่ละมิติ

ตาราง 4-14 จำนวนร้อยละความเห็นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาความเป็นธรรมทางสังคม (เรียงลำดับความเห็นสำคัญ 1-5)

มิติความเป็นธรรมทางสังคม	ลำดับ 1		ลำดับ 2		ลำดับ 3		ลำดับ 4		ลำดับ 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา	4	9.1	2	4.5	5	11.4	3	6.8	2	4.5
มิติการเมือง	6	13.6	7	15.9	1	2.3	2	4.5	2	4.5
มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร	6	13.6	7	15.9	2	4.5	1	2.3	5	11.4
มิติกระบวนการยุติธรรม	2	4.5	1	2.3	5	11.4	6	13.6	3	6.8
มิติการศึกษา	3	6.8	4	9.1	1	2.3	3	6.8	3	6.8
มิติเพศ	1	2.3	1	2.3	2	4.5	1	2.3	2	4.5
มิติชุมชน	1	2.3	1	2.3	1	2.3	1	2.3	1	2.3
มิติสุขภาพ	0	0	2	4.5	4	9.1	4	9.1	2	4.5
มิติสิ่งแวดล้อม	4	9.1	0	0	2	4.5	1	2.3	1	2.3

มิติความเป็นธรรมทางสังคม	ลำดับ 1		ลำดับ 2		ลำดับ 3		ลำดับ 4		ลำดับ 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มิติการบริการด้าน สาธารณะ สาธาณูปโภค	1	2.3	1	2.3	3	6.8	2	4.5	3	6.8
ไม่ตอบ	16	36.4	18	40.9	18	40.9	20	45.5	20	45.6
รวม	44	100	44	100	44	100	44	100	44	100

(3) มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

จากการสอบถามตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลถึงความเป็นความเป็นธรรมทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมที่ครอบคลุมถึงความเป็นธรรมเท่าเทียม เทียงธรรมของทั้งสังคม ตลอดจนเป็นการวางบรรทัดฐานของความเป็นธรรมเพื่อคุ้มครองผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยเป้าหมายความเป็นธรรมทางสังคมนั้นก็เพื่อสร้างความเสมอภาคให้คนในสังคม โดยพิจารณาจากมิติความเป็นธรรมใน 10 มิติดังนี้ คือ (3.1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา (3.2) มิติการเมือง (3.3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร (3.4) มิติกระบวนการยุติธรรม (3.5) มิติการศึกษา (3.6) มิติเพศ (3.7) มิติชุมชน (3.8) มิติสุขภาพ (3.9) มิติสิ่งแวดล้อม (3.10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค โดยในแต่ละมิติประกอบด้วยด้านย่อย 5 ด้าน คือ การยอมรับทางสังคม วัฒนธรรม และมิตีย่อยความเสมอภาคเท่าเทียม ผลการสำรวจความเห็นของตัวอย่างแยกเป็นรายมิติดังนี้

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยสูงถึงกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่ตอบคำถาม

ตาราง 4-15 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา						
1.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	38	86.4	6	13.6	0	0
2) คนที่พูดภาษาถิ่น ไม่ถูกมองอย่างเหยียดหยามทำให้ได้ายจากคนอื่น	40	90.9	4	9.1	0	0
3) ในการเลือกนับถือ ไม่นับถือ หรือเปลี่ยนศาสนาเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ได้ถูกบังคับ	42	95.5	2	4.5	0	0
4) การแต่งกายตามวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นไปโดยเสรีตามแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน	44	100	0	0	0	0
5) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	43	97.7	1	2.3	0	0

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.2 ด้านความเสมอภาค						
1) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสิ่งที่ทำได้เสมอภาคไม่ต่างกันไม่ว่าศาสนาใด	42	95.5	2	4.5	0	0
2) ไม่มีการถูกกีดกันในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา	40	90.9	3	6.8	1	2.3
3) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	42	95.5	1	2.3	1	2.3
4) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน	40	90.9	3	6.8	1	2.3
5) ภาษาที่ใช้ต่างถิ่นที่อยู่ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการถูกปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม	41	93.2	2	4.5	1	2.3
1.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) การแสดงความเห็นเพื่อพัฒนาสังคมเราเป็นไปอย่างกว้างขวางและหวังผลได้	40	90.9	3	6.8	1	2.3
2) ในสังคมเราสามารถร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นได้	39	88.6	4	9.1	1	2.3
3) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง	33	75	8	18.2	3	6.8
4) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ไม่ทันสมัยสามารถทำได้จริงในสังคมเรา	17	38.6	10	22.7	17	38.6
5) ปัญหาความขัดแย้งที่มีเหตุมาจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์แก้ไขได้หากร่วมมือกัน	40	90.9	2	4.6	3	6.8
1.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายส่งเสริม ปลุกฝัง และเผยแพร่ วัฒนธรรมท้องถิ่นของรัฐบาลมีความเหมาะสม	37	84.1	3	6.8	4	9.1
2) บุคคลที่ไม่ใช่คนบวชทางศาสนาควรเข้ามากำกับดูแลนักบวชให้ทำตามกฎระเบียบ	12	27.3	15	34.1	17	38.6
3) กรุงเทพมหานครควรเข้ามาบริหารงานหอศิลป์เอง	11	25	4	9.1	29	65.9
4) รัฐบาลเพิ่มเนื้อหาการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม	30	68.2	5	11.4	9	20.5
5) การจัดให้มีกิจกรรม “อุ่นไอรักคลายความหนาว” เข้าถึงคนทุกกลุ่ม	21	47.7	3	6.8	20	45.5
1.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	23	52.3	19	43.2	2	4.5
2) ในช่วงสงกรานต์หญิงแต่งตัวและมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเป็นเรื่องที่รับได้ในสังคม	22	50	21	47.7	1	2.3
3) ในวัดหากมีการแสดงที่มีเสียงดังและทางเครื่องแต่งตัวโป๊เป็นเรื่องยอมรับและเข้าใจได้	11	25	15	34.1	18	40.9
4) ชาวไทยพุทธหรือมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ล้วนเป็นคนไทยเหมือนกัน	43	97.7	0	0	1	2.3
5) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาตีกัน ผู้เสียหาย ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	18	40.9	21	47.7	5	11.4

มิตติการเมือง พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิตติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วย ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามที่มีสัดส่วนเห็นด้วยสูงกว่าไม่เห็นด้วยถึงร้อยละ 60 ขึ้นไป

ตาราง 4-16 จำนวนร้อยละความเห็นในมิตติการเมือง

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2. มิตติการเมือง						
2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี	40	90.9	2	4.5	2	4.5
2) การสนทนาเรื่องการเมืองในพื้นที่สาธารณะเป็นไปอย่างอิสระ	32	72.7	11	25	1	2.3
3) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้	29	65.9	11	25	4	9.1
4) การเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมืองเพื่อปกป้องสิทธิสามารถทำได้	31	70.5	8	18.2	5	11.4
5) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	31	70.5	12	27.3	1	2.3
2.2 ด้านความเสมอภาค						
1) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งมีความทั่วถึงในทุกพื้นที่	36	81.8	5	11.4	3	6.8
2) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	40	90.9	2	4.5	2	4.5
3) การปราศรัยจากพรรคการเมืองทำได้โดยไม่ถูกกีดกัน	36	81.8	6	13.6	2	4.5
4) ผู้แทนจากการเลือกตั้งจะได้รับการยอมรับจากท้องถิ่น/ชุมชน	39	88.6	3	6.8	2	4.5
5) แม้พื้นที่จะไม่ใช้ฐานเสียงของรัฐบาลแต่การพัฒนาเทียบเท่ากับพื้นที่ของรัฐบาล	26	59.1	13	29.5	5	11.4
2.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) การแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้นำทางการเมืองสามารถทำได้	33	75	9	20.5	2	4.5
2) ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	43	97.7	0	0	1	2.3
3) เราสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	28	63.6	13	29.5	3	6.8
4) การคัดค้าน ประท้วง หรือแสดงความไม่เห็นด้วยกับเรื่องทางการเมืองทำได้ปกติ	26	59.1	16	36.4	2	4.5
5) การตรวจสอบความโปร่งใสในโครงการรัฐทำได้จริงและหวังผลการเปลี่ยนแปลงได้	20	45.5	6	13.6	18	40.9
2.4 ด้านนโยบาย						

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้อย่างจริงจัง	32	72.7	7	15.9	5	11.4
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรม	28	63.6	12	27.3	4	9.1
3) การให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาลงคะแนนเสียงเลือกนายกฯ มีความเหมาะสมเป็นธรรม	23	52.3	16	36.4	5	11.4
4) การให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา (ลากตั้ง) ไม่เหมาะสม	20	45.5	16	36.4	8	18.2
5) การดำเนินการนโยบายของรัฐในเรื่องต่าง ๆ เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรม	26	59.1	14	31.8	4	9.1
2.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	36	81.8	4	9.1	4	9.1
2) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักนิติรัฐ	36	81.8	5	11.4	3	6.8
3) การรวบรวมรายชื่อเพื่อหวังเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสามารถทำได้และเกิดผลจริง	25	56.8	14	31.8	5	11.4
4) การยุบสภาถือเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมทางการเมือง	25	56.8	14	31.8	5	11.4
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำให้รัฐประหารมีความเหมาะสม	17	38.6	22	50	5	11.4

มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 45 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-17 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร						
3.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) ในสังคมไทยมีสิทธิเสรีภาพในการทำมาหากินหาเลี้ยงชีพได้โดยอิสระ	43	97.7	0	0	1	2.3
2) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นพลเมืองเป็นไปอย่างเท่าเทียม	36	81.8	6	13.6	2	4.5
3) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกอย่างเท่าเทียมกัน	34	77.3	7	15.9	3	6.8
4) ความแตกต่างทางชนชั้นไม่มีผลต่อเสรีภาพในการเข้าถึงทรัพยากร	20	45.5	8	18.2	16	36.4

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5) สิทธิเข้าถึงแหล่งฝึกอบรมอาชีพในสังคมไทยเรามีความเป็นธรรมเท่าเทียม	36	81.8	5	11.4	3	6.8
3.2 ด้านความเสมอภาค						
1) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นไปด้วยความเท่าเทียม	29	65.9	11	25	4	9.1
2) ไม่ว่าอาชีพใดจะได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	38	86.4	5	11.4	1	2.3
3) โอกาสในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะในการทำงานมีความเท่าเทียมกัน	35	79.5	7	15.9	2	4.5
4) การรับสมัครเข้าทำงานไม่ว่ารัฐ/เอกชนพิจารณาตามความรู้ความสามารถไม่มีเส้นสาย	30	68.2	13	29.5	1	2.3
5) การเลื่อนขั้นขึ้นตำแหน่งในองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน	30	68.2	12	27.3	2	4.5
3.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) การแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ไขและพัฒนาเศรษฐกิจของเราทำได้และหวังผลได้จริง	30	68.2	11	25	3	6.8
2) การมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเพื่อแก้ปัญหาความยากจนจะได้รับการตอบรับ	30	68.2	11	25	3	6.8
3) การกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจประชาชนมีส่วนร่วมด้วยจริง	27	61.4	13	29.5	4	9.1
4) ปัญหาเศรษฐกิจที่ทำให้คนยากจนเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งมาจากคนยากจนไม่มีส่วนร่วม	20	45.5	7	15.9	17	38.6
5) การแสดงความไม่เห็นด้วยในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ เรามีส่วนร่วมได้จริง	27	61.4	12	27.3	5	11.4
3.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้	25	56.8	14	31.8	5	11.4
2) นโยบายเกี่ยวกับการเกษตร การค้าและการลงทุนของรัฐบาลสร้างความเป็นธรรม	27	61.4	12	27.3	5	11.4
3) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสมเท่าเทียม	26	59.1	15	34.1	3	6.8
4) นโยบายการจ้างแรงงานในท้องถิ่นเพื่อให้ย้ายถิ่นฐานกลับมายังบ้านเกิดเหมาะสม	33	75	6	13.6	5	11.4
5) การจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติคนทั่วไปเห็นประโยชน์จริง	23	52.3	10	22.7	11	25.1
3.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจลดลง	19	43.2	21	47.7	4	9.1
2) การเข้ามาพุงราคาพืชผลทางการเกษตรมีความทั่วถึงในทุกพื้นที่	23	52.3	15	34.1	9	20.5
3) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	16	36.4	22	50	6	13.6
4) การเสียภาษีบ้านและที่ดิน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	23	52.3	12	27.3	9	20.4
5) การปรับปรุงกฎหมายการเสียภาษีที่จะเริ่มใช้ใน พ.ศ.2562 เหมาะสมและเป็นธรรม	25	56.8	9	20.5	10	22.7

มิติกระบวนการยุติธรรม พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 45 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-18 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติกระบวนการยุติธรรม

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. กระบวนการยุติธรรม						
4.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายจริง	35	79.5	5	11.4	4	9.1
2) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	30	68.2	13	29.5	1	2.3
3) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความทั่วถึง	29	65.9	13	29.5	2	4.5
4) การเป็นพยานในคดี จะได้รับความคุ้มครองอย่างดีจากกระบวนการยุติธรรม	28	63.6	11	25	5	11.4
5) หากมีความไม่เป็นธรรม การดำเนินการเพื่อเรียกร้อง ทำและหวังผลได้จริง	29	65.9	9	20.5	9	20.5
4.2 ด้านความเสมอภาค						
1) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ควรถูกปล่อยตัวและได้รับอิสรภาพ	36	81.8	4	9.1	4	9.1
2) การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	30	68.2	11	25	3	6.8
3) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	33	75	9	20.5	2	4.5
4) ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม	20	45.5	9	20.5	15	34.1
5) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	25	56.8	15	34.1	4	9.1
4.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) การตรวจสอบความโปร่งใส อิสระ ไม่แทรกแซง และเรียกเก็บผลประโยชน์ทำได้จริง	19	43.2	21	47.7	4	9.1
2) การแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมทำได้จริง	27	61.4	14	31.8	3	6.8
3) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเชื่อว่าทำได้จริง	31	70.5	10	22.7	3	6.8
4) ในกระบวนการยุติธรรม ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับความเป็นธรรม	32	72.7	8	18.2	4	9.1
5) ความยุติธรรมมีอยู่จริง หากทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมจริง	24	54.5	2	4.5	18	40.9
4.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	26	59.1	13	29.5	5	11.4
2) การใช้กฎหมายนิรโทษกรรมมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	23	52.3	16	36.4	5	11.4

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3) การบังคับใช้กฎหมายมาตรา 44 มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	12	27.3	23	52.3	9	20.5
4) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	18	40.9	22	50	4	9.1
5) นโยบายกองทุนยุติธรรมทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนลดลง	22	50	14	31.8	8	18.2
4.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	30	68.2	12	27.3	2	4.5
2) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	23	52.3	17	38.6	4	9.1
3) กระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น	31	70.5	9	20.5	4	9.1
4) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมเป็นเรื่องปกติ	21	47.7	22	50	1	2.3
5) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	39	88.6	0	0	5	11.4

มิติการศึกษา พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 50 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามที่มีสัดส่วนเท่ากันระหว่างความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-19 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติการศึกษา

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5. การศึกษา						
5.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	37	84.1	5	11.4	2	4.5
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้	42	95.5	2	4.5	0	0
3) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	42	95.5	2	4.5	0	0
4) การเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาใดก็ได้ตามความต้องการโดยไม่มีข้อจำกัด	37	84.1	6	13.6	1	2.3
5) การเรียกร้องเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนยังมีอยู่ในสังคมไทย	21	47.7	21	47.7	2	4.5
5.2 ด้านความเสมอภาค						
1) เด็กได้รับการปฏิบัติจากครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	29	65.9	12	27.3	3	6.8
2) ยากดมีเงินในเรื่องเรียนทุกคนมีสิทธิ์เสมอภาคกันไม่มีแบ่งแยกในเรื่องการเรียนรู้อย่างไร	37	84.1	7	15.9	0	0

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	33	75	11	25	0	0
4) เรายอมรับได้ว่าคนเก่งย่อมควรมีโอกาสที่ดีกว่าในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น	38	86.4	6	13.6	0	0
5) การศึกษาขั้นพื้นฐานแม้ว่าจะมีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกาย ต้องได้เรียน	42	95.5	2	4.5	0	0
5.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็ก ผู้ปกครอง ครู ร่วมในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา	38	86.4	6	13.6	0	0
2) เราแสดงความเห็นเพื่อพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในสถานศึกษาได้	34	77.3	9	20.5	1	2.3
3) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้	31	70.5	11	25	2	4.5
4) เราแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้	32	72.7	10	22.7	2	4.5
5) ครูหรืออาจารย์กับเด็กนักเรียนนักศึกษาเป็นมนุษย์เหมือนกัน ต่างกันที่บทบาทเท่านั้น	25	56.8	1	2.3	18	40.9
5.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายเรียนฟรี 15 ปีมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	36	81.8	5	11.4	3	6.8
2) นโยบายการแก้ไขปัญหานักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียนมีความเหมาะสม	26	59.1	15	34.1	3	6.8
3) นโยบายการแก้ไขปัญหาด้านคดีของผู้สอนต่อบุคคลข้ามเพศสร้างความเป็นธรรม	33	75	11	25	0	0
4) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	22	50	12	27.3	10	22.7
5) นโยบายเยียวยาทางการเงินให้นักเรียน/นักศึกษา กรณีเกิดภัยพิบัติมีความเหมาะสม	38	86.4	0	0	6	13.6
5.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) นักศึกษาสามารถเลือกเข้าร่วมหรือไม่ร่วมกิจกรรมรับน้องทำได้โดยไม่ถูกบีบบังคับ	41	93.2	1	2.3	2	4.5
2) การเรียนในสาขาวิชาชีพ (อาชีวะ) แสดงให้เห็นสังคมอีกชนชั้นทั้งขณะเรียนและจบ	32	72.7	8	18.2	4	9.1
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	31	70.5	12	27.3	1	2.3
4) การใช้เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	38	86.4	4	9.1	2	4.5
5) ระบบการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนมหาวิทยาลัย (TCAS) มีความธรรมเท่าเทียม	30	68.2	7	15.9	7	15.9

มิติเพศ พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมติดังกล่าว ซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 45 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามที่ผู้ตอบ เลือกไม่ตอบ

ตาราง 4-20 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติเพศ

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. เพศ						
6.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) ในสังคมไทย เรายอมรับความเป็นตัวตนได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม	41	93.2	2	4.5	1	2.3
2) สิทธิในการคุ้มครองทางเพศเป็นไปตามกฎหมายกำหนดและทางปฏิบัติก็เป็นเช่นนั้น	40	90.9	2	4.5	2	4.5
3) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกทางเพศได้อย่างเสรี	43	97.7	1	2.3	0	0
4) การกระทำใด ๆ ก็ร่างกายของแต่ละบุคคลเป็นเรื่องของบุคคล	43	97.7	1	2.3	0	0
5) การเลือกปฏิบัติเพราะมีเพศสภาพที่แตกต่างจากคนอื่นในสังคมไทย ไม่มี	30	68.2	9	20.5	5	11.4
6.2 ด้านความเสมอภาค						
1) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยเรายอมรับได้	39	88.6	4	9.1	1	2.3
2) การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันถือเป็นเรื่องปกติเพราะเป็นเรื่องส่วนบุคคล	39	88.6	5	11.4	0	0
3) สังคมในปัจจุบันยังยึดถือ “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” อยู่	25	56.8	19	43.2	0	0
4) คนข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกกีดกัน หรือจำกัดสิทธิใด ๆ	38	86.4	4	9.1	2	4.5
5) ไม่มีกรณีถูกคนอื่นใช้คำพูดดูถูกเหยียดหยาม ส่อเสียด ล้อเลียนกับคนข้ามเพศ	36	81.8	7	15.9	1	2.3
6.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) คนข้ามเพศสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้เช่นคนทั่วไป	40	90.9	1	2.3	3	6.8
2) การแจ้งความร้องเรียนหากพบเห็นการทำร้ายร่างกายระหว่างเพศหรือเพศเดียวกันได้	35	79.5	9	20.5	0	0
3) การร้องเรียนทำได้จริงหากเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติไม่เหมาะสมต่อคนข้ามเพศ	33	75	1	2.3	10	22.7
4) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	34	77.3	7	15.9	3	6.8

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5) การดูถูกเหยียดหยามล้อเลียนคนข้ามเพศมีอยู่บ้างในสังคมไทยแต่ไม่มากนัก	20	45.5	5	11.4	19	43.2
6.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	28	63.6	12	27.3	4	9.1
2) เกย์และเลสเบียนสามารถรับราชการทหารได้โดยเปิดเผย	35	79.5	8	18.2	1	2.3
3) การกำหนดให้แต่งงานกันได้ระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น ถือว่าไม่เป็นธรรม	20	45.5	5	11.4	18	43.1
4) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการรับราชการทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	30	68.2	12	27.3	2	4.5
5) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	43	97.7	0	0	1	2.3
6.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	43	97.7	1	2.3	0	0
2) ความรุนแรงต่อเพศหญิง เป็นปัญหาที่หน่วยงานภาครัฐควรมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน	42	95.5	2	4.5	0	0
3) การรณรงค์ผลักดัน "พ.ร.บ.คู่ชีวิต" เพื่อความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องจำเป็น	37	84.1	3	6.8	4	9.1
4) บทบาทชายหญิงในสังคมไทยมีความเท่าเทียมกัน	26	59.1	2	4.5	16	36.4
5) “แก่ง่ายตายยาก” เป็นคำกล่าวที่ไม่ให้เกียรติผู้หญิง มีการใช้กันโดยทั่วไปทั้งที่ไม่ควร	21	47.7	1	2.3	22	50

มติชุมชน พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 65 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามมีสัดส่วนที่ผู้ตอบเลือกไม่ตอบมากกว่าตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-21 จำนวนร้อยละความเห็นในมติชุมชน

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. ชุมชน						
7.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) การแสดงออกซึ่งจุดยืนเห็นด้วยไม่เห็นด้วยเรื่องอะไรก็ตามในชุมชนทำได้โดยสิทธิ	28	63.6	1	2.3	15	34.1
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	42	95.5	1	2.3	1	2.3
3) บุคคลไม่มีสิทธิละเมิดสิทธิของผู้อื่น ในสังคมเราเป็นเช่นนั้น	37	84.1	2	4.5	5	11.4
4) ชุมชนมีสิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐจริง	41	93.2	1	2.3	2	4.5
5) ชุมชนมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในพื้นที่ดั้งเดิมตามกฎหมายโดยไม่ถูกขับไล่หรือรื้อถอน	41	93.2	2	4.5	1	2.3
7.2 ด้านความเสมอภาค						
1) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	34	77.3	9	20.5	1	2.3
2) ไม่ว่ารายหรือจน การปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมมีอยู่ในชุมชน	34	77.3	7	15.9	3	6.8
3) ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ให้ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้	24	54.5	5	11.4	15	34.1
4) ทุกชุมชนมีสิทธิและเสรีภาพไม่เว้นแม้แต่ชุมชนชายขอบชุมชนห่างไกล	37	84.1	5	11.4	2	4.5
5) การชดเชยและเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเพื่อเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	29	65.9	10	22.7	5	11.4
7.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) ประชาชนมีส่วนร่วมเพื่อการปกป้องทรัพยากรชุมชน ทรัพยากรในท้องถิ่น ป่าชุมชน	41	93.2	2	4.5	1	2.3
2) หากมีการสร้างสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ชุมชน เราแสดงความเห็นยินยอม/คัดค้านได้จริง	38	86.4	3	6.8	3	6.8
3) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้จริง	43	97.7	1	2.3	0	0.0
4) การจัดกิจกรรม เพื่อการอนุรักษ์ พันธุ์ ทรัพยากรท้องถิ่นเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมจริง	42	95.5	2	4.5	0	0.0

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5) หลักเกณฑ์กฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเกิดจากชุมชนจริง	36	81.8	5	11.4	3	6.8
7.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	31	70.5	7	15.9	6	13.7
2) นโยบายป้องกันการกัดเซาะของน้ำทะเลในชุมชนบริเวณปากแม่น้ำมีประสิทธิภาพ	21	47.7	3	6.8	20	45.5
3) นโยบายการป้องกันน้ำท่วมเมื่อถึงฤดูน้ำหลากมีประสิทธิภาพเป็นธรรม	29	65.9	8	18.2	7	15.9
4) นโยบายเยียวยาชุมชนมาตาพุดที่ได้รับผลกระทบจากนิคมฯ มีความเป็นธรรม	29	65.9	7	15.9	8	18.2
5) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและถ่วงถึง	34	77.3	7	15.9	3	6.8
7.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) ในระดับชุมชนสามารถเข้าถึงนโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ (OTOP)	34	77.3	6	13.6	4	9.0
2) มีการคุ้มครองอย่างเหมาะสม จากโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนรุนแรง	36	81.8	4	9.1	4	9.1
3) ชุมชนหนึ่งใน อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ถูกฟ้องไล่ที่โดยนายทุนที่อ้างสิทธิในที่ดินไม่ชอบ	14	31.8	9	20.5	21	47.7
4) รัฐมีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรเหนือชุมชนท้องถิ่น	29	65.9	7	15.9	8	18.2
5) รัฐยกเลิกโครงการสร้างเขื่อนแม่วงก์ตามคำเรียกร้องของชาวบ้าน	18	40.9	2	4.5	24	54.5

มิติสุขภาพ พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 47 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามมีสัดส่วนที่ผู้ตอบเลือกไม่ตอบมากกว่าตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-22 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติสุขภาพ

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. สุขภาพ						
8.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	30	68.2	11	25.0	3	6.8
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	36	81.8	7	15.9	1	2.3
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง	37	84.1	5	11.4	2	4.5
4) การเข้าถึงบริการสุขภาพเป็นสิทธิที่คนไทยพึงต้องมี แต่คนต่างด้าวก็ควรจะได้ด้วย	38	86.4	5	11.4	1	2.3
5) ขึ้นชื่อว่าคน ควรต้องเท่าเทียม เสมอภาค สิทธิการรักษาไม่ว่ายากดีมีจนต้องรับรักษา	40	90.9	2	4.5	2	4.5
8.2 ด้านความเสมอภาค						
1) คนรวยจะได้รับการบริการที่ดีกว่าคนจน	21	47.7	18	40.9	5	11.4
2) ทุกคนสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ดีเท่ากัน แม้จะแตกต่างกันเรื่องอะไรก็ตาม	22	50.0	5	11.4	17	38.6
3) การบริการทางการแพทย์มีความเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติจากหมอพยาบาล อื่น ๆ	32	72.7	8	18.2	4	9.1
4) มาตรฐานการรักษาพยาบาล ระหว่างโรงพยาบาลรัฐและเอกชน มีความเท่าเทียมกัน	25	56.8	16	36.4	3	6.8
5) การรับรองมาตรฐานสถานพยาบาลที่ไหนก็เหมือนกันใช้ได้ทุกแห่ง	18	40.9	7	15.9	19	43.2
8.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) เราสามารถวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ได้ในขอบเขต	39	88.6	3	6.8	2	4.5
2) ค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	39	88.6	1	2.3	4	9.1
3) สุขภาพดีหาซื้อไม่ได้ จำเป็นต้องทำเอง การออกกำลังกายเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ง่าย ๆ	30	68.2	1	2.3	13	29.5
4) คนสูงอายุ พักการ ด้อยโอกาส ควรเข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	38	86.4	3	6.8	3	6.8
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย การฟ้องร้องสมควรแล้ว	42	95.5	1	2.3	1	2.3

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	38	86.4	3	6.8	3	6.8
2) นโยบายการยกระดับสถานีนอมนัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลแล้ว	36	81.8	1	2.3	7	15.9
3) การเน้นการป้องกันโรคดีกว่ารอให้ป่วยแล้วจึงมารักษา เพราะลดค่าใช้จ่ายของรัฐ	25	56.8	3	6.8	16	36.4
4) ผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤต สามารถรักษาได้ทุกที่ ได้ทุกสิทธิโดยไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่ม	41	93.2	2	4.5	1	2.3
5) ผู้สูงอายุสามารถเข้ารับการรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจากสิทธิบัตรผู้สูงอายุเหมาะสมดี	42	95.5	0	0.0	2	4.5
8.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	30	68.2	10	22.7	4	9.1
2) สังคมไทยเรา คนทั่วไปสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพโดยไม่มีอุปสรรคทางการเงิน	17	38.6	8	18.2	19	43.2
3) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	28	63.6	10	22.7	6	13.7
4) พื้นที่ห่างไกลใกล้จะมั่นใจได้ว่าให้ความสำคัญกับชีวิตคนเท่ากัน	31	70.5	9	20.5	4	9.1
5) การบุกทลายโรงงานเครื่องสำอางเถื่อนดังที่ปรากฏในข่าวบ่อยครั้งสมควรแล้ว	21	47.7	1	2.3	22	50.0

มิติสิ่งแวดล้อม พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 50 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม ในขณะที่เดียวกันก็มีบางข้อคำถามมีสัดส่วนของผู้ที่เลือกตอบว่าเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเท่ากัน นอกจากนี้มีบางข้อที่ผู้ตอบเลือกไม่ตอบมากกว่าตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-23 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติสิ่งแวดล้อม

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9. สิ่งแวดล้อม						
9.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) ในชุมชนทั่วไปมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	33	75.0	5	11.4	6	13.6
2) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	29	65.9	8	18.2	7	15.9
3) สิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นของทุกคน	38	86.4	2	4.5	4	9.1
4) สิทธิที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีดำเนินการจริง	34	77.3	4	9.1	6	13.6
5) สิทธิในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นของทุกคน	30	68.2	0	0.0	14	31.8
9.2 ด้านความเสมอภาค						
1) การเข้ามาแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของภาครัฐเป็นไปอย่างทั่วถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	28	63.6	12	27.3	4	9.1
2) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	24	54.5	11	25.0	9	20.5
3) ป่าไม้ในประเทศไทยได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดีเท่าเทียมกันทุกแห่ง	24	54.5	15	34.1	5	11.4
4) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	23	52.3	14	31.8	6	15.9
5) กฎหมายอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่ามีความเป็นธรรม เท่าเทียม ไม่มีกรณียกเว้น	21	47.7	17	38.6	6	13.7
9.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถทำได้ตามความสนใจ	34	77.3	4	9.1	6	13.6
2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทำได้จริงและหวังผลได้	30	68.2	10	22.7	4	9.1
3) เราสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้	24	54.5	5	11.4	15	34.1

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4) เมื่อเกิดภัยพิบัติเราสามารถระดมทุน หรือเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้	37	84.1	3	6.8	4	9.1
5) กฎหมายคุ้มครองป่าไม้และสัตว์ป่าประชาชนรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงได้	31	70.5	10	22.7	3	6.8
9.4 ด้านนโยบาย						
1) นโยบายลดผลกระทบทางฝุ่นละอองมีประสิทธิภาพและจริงจังในการแก้ปัญหา	20	45.5	19	43.2	5	11.4
2) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	26	59.1	13	29.5	5	11.4
3) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	19	43.2	16	36.4	9	20.5
4) การรณรงค์ใช้ถุงพลาสติกที่รัฐบาลดำเนินการอยู่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม	26	59.1	16	36.4	2	4.5
5) การบังคับใช้กฎหมายการควบคุมและกำจัดน้ำเสียโรงงานได้ให้ความเป็นธรรมทุกฝ่าย	13	29.5	13	29.5	18	40.9
9.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	29	65.9	10	22.7	5	11.4
2) จากเหตุการณ์น้ำท่วมที่ผ่านมา การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองเรามีประสิทธิภาพ	29	65.9	11	25.0	4	9.1
3) การจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้ยาก ทำให้ประชาชนได้รับความไม่สะดวกในชีวิต	13	29.5	10	22.7	21	47.8
4) การรณรงค์แก้ไขปัญหามลภาวะโลกร้อนของทุกภาคส่วนเพียงพอและมีประสิทธิภาพ	22	50.0	14	31.8	8	18.1
5) การลงโทษเมื่อผิดตามกฎหมายอาญาเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่ามีความเหมาะสมแล้ว	19	43.2	16	36.4	9	20.4

มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมติดังกล่าวซึ่งมีสัดส่วนเห็นด้วยร้อยละ 50 ขึ้นไปในหลายข้อคำถาม นอกจากนี้มีบางข้อที่ผู้ตอบเลือกไม่ตอบมากกว่าตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ตาราง 4-24 จำนวนร้อยละความเห็นในมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
10. การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค						
10.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ						
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพตามกฎหมายกำหนดเป็นจริง	38	86.4	1	2.3	5	11.4
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภคที่มีคุณภาพเพื่อใช้ชีวิตในฐานะพลเมืองทำได้จริง	40	90.9	1	2.3	3	6.8
3) เรามีเสรีภาพในการเลือกรับบริการสาธารณะและสาธารณูปโภคอิสระ ไม่ถูกกีดกัน	41	93.2	1	2.3	2	4.6
4) การบริการสาธารณะของเรามีมาตรฐาน ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบและทุจริต	39	88.6	3	6.8	2	4.6
5) มาตรฐานการให้บริการสาธารณูปโภคเป็นเรื่องยอมรับได้แม้จะไม่ดีแต่ดีกว่าไม่มีใช้	38	86.4	1	2.3	5	11.4
10.2 ด้านความเสมอภาค						
1) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	28	63.6	13	29.5	3	6.8
2) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของคนทุกประเภท	36	81.8	5	11.4	3	6.8
3) เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับสาธารณูปโภค เราได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วได้จริง	36	81.8	5	11.4	3	6.8
4) ไฟน้ำไม่เคยดับเคยหยุด เราใช้ได้เต็มที่ทราบเท่าที่เงินจ่ายให้หลวง	30	68.2	10	22.7	4	9.1
5) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	33	75.0	10	22.7	1	2.3
10.3 ด้านการมีส่วนร่วม						
1) การปรับปรุงบริการสาธารณะสามารถทำได้จริงโดยประชาชนมีส่วนร่วม	33	75.0	9	20.5	2	4.5
2) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	33	75.0	9	20.5	2	4.5
3) ช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียน เมื่อบริการสาธารณะหรือสาธารณูปโภคไม่เป็นธรรม	37	84.1	3	6.8	4	9.1
4) การตรวจสอบการทำงานด้านการบริการสาธารณะหรือสาธารณูปโภคสามารถทำได้	33	75.0	9	20.5	2	4.5

ข้อคำถาม	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		ไม่ตอบคำถาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5) การเสนอนโยบายสาธารณะโดยประชาชนทำได้จริงและหวังผลได้ด้วย	33	75.0	9	20.5	2	4.5
10.4 ด้านนโยบาย						
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	33	75.0	8	18.2	3	6.8
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพรถประจำทางมีความเหมาะสม	30	68.2	12	27.3	2	4.5
3) นโยบายการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะ เร่งรัดการจัดหารถเมล์ NGV ดีแล้ว	27	61.4	13	29.5	4	9.1
4) นโยบายการยกระดับคุณภาพการบริการ ป้องกันและแก้ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุดีแล้ว	34	77.3	7	15.9	3	6.8
5) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการ ทั่วถึงดีแล้ว	38	86.4	5	11.4	1	2.3
10.5 คำถามเฉพาะมิติ						
1) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	36	81.8	5	11.4	3	6.8
2) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	33	75.0	9	20.5	2	4.5
3) ความปลอดภัยจากการใช้บริการรถโดยสารประจำทางมีความเสี่ยงมากกว่าขับรถเอง	14	31.8	9	20.5	21	47.7
4) รัฐบาลลงทุนไปกับการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่เหมาะสมและเป็นธรรม	23	52.3	3	6.8	18	40.9
5) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอดสำหรับผู้พิการที่เดินเท้า ที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ	27	61.4	14	31.8	3	6.8

4.2.2 ผลการศึกษาจากการจัดเก็บข้อมูลจริง

1) ภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคมในมิติที่หลากหลาย

1.1) ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

การศึกษาข้อมูลด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,419 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.97 ในกลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสเป็นสมรสโดยการจดทะเบียนมากที่สุดร้อยละ 65.07 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 60 ปี ขึ้นไปร้อยละ 35.34 รองลงมาคือช่วงอายุ 46-59 ปี ร้อยละ 33.60 โดยมีเชื้อชาติไทยมากที่สุดร้อยละ 97.30 และส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 91.34 นอกจากนี้จากกลุ่มตัวอย่างพบว่าสำเร็จการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุดร้อยละ 38.59 และส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 31.13

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่ในครอบครัวมีจำนวนสมาชิก 4-6 คน ร้อยละ 45.10 โดยกลุ่มตัวอย่างมีช่วงรายได้ส่วนตัวสูงกว่าเส้นความยากจน (มากกว่า 100,000 บาท/ปี) ร้อยละ 75.45 แต่มีสถานการณ์การเงินของตนเองในแต่ละเดือนเป็น พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง ร้อยละ 41.16 และแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีช่วงรายได้ครอบครัวสูงกว่าเส้นความยากจน (มากกว่า 100,000 บาท/ปี) สูงถึงร้อยละ 95.50 แต่มีสถานะการเงินของครอบครัวในแต่ละเดือนเช่นเดียวกับสถานะการเงินของตนเองคือ พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง ร้อยละ 42.11

ในส่วนข้อมูลด้านภูมิลำเนาพบว่า เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด) ร้อยละ 69.11 ในกลุ่มตัวอย่างที่มีการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ย้ายมาจากจังหวัดอื่นร้อยละ 50.23 มีสถานภาพในชุมชนเป็นสมาชิกในชุมชนมากที่สุดถึงร้อยละ 91.91 โดยอาศัยอยู่ในเขต อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) สูงถึงร้อยละ 85.67 และในชีวิตประจำวันใช้ภาษาไทยกลางและภาษาถิ่นภาคใต้ในการสื่อสารจำนวนใกล้เคียงกันที่ร้อยละ 36.41 และร้อยละ 34.69 ตามลำดับ ดังตาราง 4-25

ตาราง 4-25 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสำรวจรอบจัดเก็บจริง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	515	37.24
หญิง	857	61.97
ทางเลือก	11	0.80
สถานภาพ		
โสดหรือไม่เคยแต่งงานมาก่อน	188	13.46
สมรสโดยการจดทะเบียน	909	65.07
หม้าย	123	8.80
หย่าร้าง	52	3.72
แยกกันอยู่โดยไม่หย่าร้าง	6	0.43
อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่ง/จดทะเบียน	119	8.52
ช่วงอายุ		
18 - 29 ปี	141	10.21
30 - 45 ปี	288	20.85
46 - 59 ปี	464	33.60
60 ปี ขึ้นไป	488	35.34
เชื้อชาติ		
ไทย	1,369	97.30
จีน	5	0.36
มลายู	16	1.14
อื่น ๆ	17	1.21
ศาสนา		
พุทธ	1,286	91.34
คริสต์	40	2.84
อิสลาม	77	5.47
ผี	5	0.36
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	112	7.99
ประถมศึกษาตอนต้น	541	38.59
ประถมศึกษาตอนปลาย	174	12.41
มัธยมศึกษาตอนต้น	185	13.20

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	173	12.34
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวส.)	93	6.63
ปริญญาตรี	104	7.42
สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	12	0.86
อื่น ๆ ระบุ	8	0.57
อาชีพ		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	43	3.05
พนักงานเอกชน	37	2.62
นักเรียน/นักศึกษา	17	1.21
รับจ้างทั่วไป	186	13.19
เกษตรกรกรรม	439	31.13
ประมง	20	1.42
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ (ไม่มีการจ้างงาน)	245	17.38
ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่	1	0.07
ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม	92	6.52
อิสระ/ฟรีแลนซ์	6	0.43
ข้าราชการบำนาญ	20	1.42
แม่บ้าน (มีรายได้)	31	2.20
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	262	18.58
อื่น ๆ ระบุ	11	0.78
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 คน	73	5.30
2 - 3 คน	509	36.96
4 - 6 คน	621	45.10
7 คน ขึ้นไป	174	12.64
ช่วงรายได้ส่วนตัว		
ต่ำกว่าเส้นความยากจน (น้อยกว่า 100,000 บาท/ปี)	259	24.55
สูงกว่าเส้นความยากจน (มากกว่า 100,000 บาท/ปี)	796	75.45
สถานะการเงินของตนเองในแต่ละเดือน		
พอใช้ มีเหลือเก็บ	124	11.42
พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	304	27.99
พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	447	41.16

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	211	19.43
ช่วงรายได้ครอบครัว		
ต่ำกว่าเส้นความยากจน (น้อยกว่า 100,000 บาท/ปี)	40	4.50
สูงกว่าเส้นความยากจน (มากกว่า 100,000 บาท/ปี)	848	95.50
สถานะการเงินของครอบครัวในแต่ละเดือน		
พอใช้ มีเหลือเก็บ	115	12.61
พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	202	22.15
พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	384	42.11
ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	211	23.14
ภูมิลำเนา		
เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)	904	69.11
ย้ายมาจากที่อื่น	404	30.89
ย้ายมาจากที่อื่น		
ชุมชนอื่น	78	18.06
ตำบลอื่น	47	10.88
อำเภออื่น	90	20.83
จังหวัดอื่น	217	50.23
สถานภาพในชุมชน		
สมาชิกชุมชน	1273	91.91
ผู้นำชุมชน	49	3.54
กรรมการชุมชน	49	3.54
อื่น ๆ ระบุ	14	1.01
ลักษณะพื้นที่อาศัย		
เขตปกครองพิเศษ	36	2.62
เทศบาลนคร	6	0.44
เทศบาลเมือง	76	5.53
เทศบาลตำบล	79	5.75
อบต.	1178	85.67
ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร		
ภาษาไทยกลาง	509	36.41
ภาษาถิ่นภาคเหนือ	124	8.87
ภาษาถิ่นภาคอีสาน	202	14.45

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาษาถิ่นภาคใต้	485	34.69
ภาษาจีน	4	0.29
ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์	68	4.86
ภาษาอื่น ๆ ระบุ	6	0.43

1.2) ความเป็นธรรมทางสังคม

แบบสอบถามในส่วนที่ 2 ความเป็นธรรมทางสังคม มีผลการศึกษที่น่าสนใจ 2 ข้อ คือ มิติความเป็นธรรมที่ต้องได้รับการแก้ไข และภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) มิติความเป็นธรรมที่ต้องได้รับการแก้ไข

มิติความเป็นธรรมทางสังคมที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรได้รับการแก้ไขมากที่สุด 3 อันดับแรกพบว่า มิติที่ควรได้รับการแก้ไขในลำดับที่ 1 มี 2 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร และมิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีค่าร้อยละเท่ากันที่ร้อยละ 25.00 ส่วนมิติที่ควรได้รับการแก้ไขในลำดับที่ 2 คือ มิติการเมือง ร้อยละ 20.84 และมิติที่ควรได้รับการแก้ไขในลำดับที่ 3 คือ มิติการศึกษา ร้อยละ 27.08 นอกจากนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ค่าน้ำหนักการแก้ไขปัญหาในมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร มากที่สุดร้อยละ 20.42 ดังตาราง 4-26

ตาราง 4-26 จำนวนและร้อยละความเห็นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาความเป็นธรรมทางสังคม (เรียงลำดับความสำคัญ 1-3)

มิติความเป็นธรรมทางสังคม	ลำดับ 1	ลำดับ 2	ลำดับ 3	ค่าน้ำหนัก
มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา	2.08	4.17	18.75	6.04
มิติการเมือง	18.75	20.84	12.50	18.12
มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร	25.00	20.82	8.33	20.42
มิติกระบวนการยุติธรรม	25.00	18.75	6.25	19.38
มิติการศึกษา	6.25	14.58	27.08	12.92
มิติเพศ	8.34	4.17	10.43	7.51
มิติชุมชน	0.00	0.00	0.00	0.00
มิติสุขภาพ	0.00	0.00	0.00	0.00
มิติสิ่งแวดล้อม	6.25	4.17	8.33	6.04
มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	8.33	12.50	8.33	9.58
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00

(2) ภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคม

จากกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นในข้อคำถาม ท่านมองภาพรวมเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมไทยอย่างไร “สังคมไทย” วันนี้มี “ความเป็นธรรม” หรือไม่? พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าสังคมไทยมีความเป็นธรรมที่ร้อยละ 54.14 โดยมีความเป็นธรรมที่ระดับ “เป็นธรรม” (ให้ระดับคะแนนความเป็นธรรม 1-3) ร้อยละ 66.98 ดังตาราง 4-27 และ 4-28

ตาราง 4-27 จำนวนและร้อยละความเห็นภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคม

ความเป็นธรรมทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
เป็นธรรม	641	54.14
ไม่เป็นธรรม	543	45.86
รวม	1,184	100.00

ตาราง 4-28 การแปลผลคะแนนความเห็นภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคม

ระดับคะแนน	ระดับความเป็นธรรม/ไม่เป็นธรรม	ร้อยละ
-5	ไม่เป็นธรรมน้อย	8.89
-4		
-3		
-2	ไม่เป็นธรรม	15.77
-1		
1		
2	เป็นธรรม	66.98
3		
4		
5	เป็นธรรมอย่างยิ่ง	8.36
รวม		100.00

(3) ความคิดเห็นต่อนโยบายรัฐ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายรัฐในภาพรวมแต่ละด้าน ประกอบด้วย ด้านความมั่นคง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้ร้อยละ 55.43 ในคนที่รับรู้มีความคิดเห็นว่ายโยบายมีความเป็นธรรมร้อยละ 41.37 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้ร้อยละ 40.85 ในคนที่รับรู้มีความคิดเห็นว่ายโยบายมีความเป็นธรรมร้อยละ 53.00 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้ร้อยละ 50.33 ในคนที่รับรู้มีความคิดเห็นว่ายโยบายมีความเป็นธรรมร้อยละ 65.71 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้ร้อยละ 44.17 ในคนที่รับรู้มีความคิดเห็นว่ายโยบายมีความเป็นธรรมร้อยละ 59.24 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านนี้ร้อยละ 47.70 ในคนที่รับรู้มีความคิดเห็นว่าย

นโยบายมีความเป็นธรรมร้อยละ 46.20 และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้นโยบายด้านนี้ร้อยละ 36.56 ในคนที่รับรู้มีความคิดเห็นว่านโยบายมีความเป็นธรรมร้อยละ 53.18 ดังตาราง 4-29

ตาราง 4-29 ร้อยละความเห็นต่อนโยบายรัฐ

นโยบายรัฐ	ร้อยละการรับรู้		ร้อยละความเป็นธรรม	
	รับรู้	ไม่รับรู้	เป็นธรรม	ไม่เป็นธรรม
ด้านความมั่นคง	55.43	44.58	41.37	58.63
ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน	40.85	59.15	53.00	47.00
ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	50.33	49.67	65.71	34.29
ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	44.17	55.83	59.24	40.76
ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	47.70	52.30	46.20	53.80
ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	36.56	63.44	53.18	46.82

หากพิจารณานโยบายในแต่ละด้านจะพบว่า ในด้านความมั่นคงมีนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ “การเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” ร้อยละ 65.23 และในคนที่รับรู้คิดว่านโยบายนี้เป็นธรรมร้อยละ 65.31 ในด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันมีนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ “การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรและพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีกินดี” ร้อยละ 51.32 และในคนที่รับรู้คิดว่านโยบายนี้เป็นธรรมร้อยละ 34.69 ในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ “การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี” ร้อยละ 75.08 และในคนที่รับรู้คิดว่านโยบายนี้เป็นธรรมร้อยละ 66.98 ในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมมีนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ “การพัฒนาระบบสวัสดิการทั้งในคนพิการ ผู้สูงอายุ และคนวัยทำงาน” ร้อยละ 50.00 และในคนที่รับรู้คิดว่านโยบายนี้เป็นธรรมร้อยละ 71.63 ในด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ “การการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทั้งป่าไม้และสัตว์ป่า” ร้อยละ 59.27 และในคนที่รับรู้คิดว่านโยบายนี้เป็นธรรมร้อยละ 36.05 และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐมีนโยบายที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้มากที่สุดคือ “ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และบริการรวดเร็ว โปร่งใส” ร้อยละ 43.05 และในคนที่รับรู้คิดว่านโยบายนี้เป็นธรรมร้อยละ 42.28 ดังตาราง 4-30

ตาราง 4-30 จำนวนและร้อยละความเห็นต่อนโยบายรัฐแจกแจงรายละเอียดรายข้อ

นโยบาย	การรับรู้				ความเป็นธรรม			
	รับรู้		ไม่รับรู้		เป็นธรรม		ไม่เป็นธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3.1 ด้านความมั่นคง								
1) การเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	197	65.23	105	34.77	128	65.31	68	34.69
2) การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในความมั่นคง	162	53.64	140	46.36	33	21.29	122	78.71
3) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ	154	50.99	148	49.01	49	32.67	101	67.33
4) การปฏิรูปบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น กระบวนการยุติธรรม	155	51.84	144	48.16	51	33.77	100	66.23
3.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน								
1) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรและพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีกินดี	155	51.32	147	48.68	51	34.69	96	65.31
2) การพัฒนาอุตสาหกรรมและการบริการอย่างยั่งยืนด้วยเทคโนโลยี	110	36.42	192	63.58	57	55.88	45	44.12
3) การสร้างความหลากหลายทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	121	40.47	178	59.53	76	68.47	35	31.53
4) การพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศ	107	35.43	195	64.57	54	54.55	45	45.45
5) การสร้างรถไฟฟ้าเพื่อการคมนาคมเชื่อมโยงภายในประเทศ	129	42.72	173	57.28	59	48.76	62	51.24
6) การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs ทั้งด้านการลงทุนและแรงงาน	115	38.72	182	61.28	48	44.86	59	55.14
3.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์								
1) การวางรากฐานให้ระบบประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรทุกคน	153	50.83	148	49.17	104	72.73	39	27.27
2) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี	226	75.08	75	24.92	144	66.98	71	33.02
3) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้งในภาคการศึกษาและชุมชน	135	45.76	160	54.24	83	66.4	42	33.6
4) การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	126	41.86	175	58.14	81	69.83	35	30.17
5) การสนับสนุนด้านกีฬาทั้งงบประมาณและการพัฒนาด้วยเทคโนโลยี	114	38.13	185	61.87	72	69.23	32	30.77
3.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม								
1) การกระจายการถือครองที่ดินและทรัพยากร	128	42.38	174	57.62	56	46.67	64	53.33

นโยบาย	การรับรู้				ความเป็นธรรม			
	รับรู้		ไม่รับรู้		เป็นธรรม		ไม่เป็นธรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
2) การพัฒนาระบบสวัสดิการทั้งในคนพิการ ผู้สูงอายุ และคนวัยทำงาน	151	50.00	151	50.00	101	71.63	40	28.37
3) การกระจายศูนย์กลางความเจริญทาง เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี	112	37.09	190	62.91	56	54.90	46	45.10
4) การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและ บทบาทสตรี	141	46.69	161	53.31	99	75.57	32	24.43
5) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารและ เทคโนโลยีของคนในชุมชน	135	44.70	167	55.30	91	72.80	34	27.20
3.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม								
1) การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทั้ง ป่าไม้และสัตว์ป่า	179	59.27	123	40.73	62	36.05	110	63.95
2) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง	139	46.03	163	53.97	45	34.09	87	65.91
3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และหยุดยั้งการ ทำลายผืนป่า	174	57.62	128	42.38	48	29.81	113	70.19
4) การปรับปรุง พื้นฟู และสร้างใหม่ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	125	41.39	177	58.61	70	59.32	48	40.68
5) การบริหารจัดการเพื่อลดการปล่อยแก๊ส เรือนกระจก	125	41.81	174	58.19	67	59.82	45	40.18
6) การพัฒนาด้านพลังงานทั้งที่มีอยู่เดิมและ สร้างพลังงานทดแทน	121	40.07	181	59.93	67	60.36	44	39.64
3.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ								
1) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนอง ความต้องการ และบริการรวดเร็ว โปร่งใส	130	43.05	172	56.95	52	42.28	71	57.72
2) ลดขนาดภาครัฐและยุบรวมหน่วยงานที่ ซ้ำซ้อน ให้ประชาชนร่วมพัฒนาประเทศ	104	34.44	198	65.56	63	63.00	37	37.00
3) ส่งเสริมประชาชนและภาคีให้เข้าร่วม ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานรัฐ	105	34.77	197	65.23	47	48.45	50	51.55
4) บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และจับกุมผู้ทำผิดได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว	106	35.1	196	64.9	50	52.08	46	47.92
5) ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	106	35.45	193	64.55	59	59.60	40	40.40

1.3) มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

(1) ภาพรวมมิติความเป็นธรรมของทุกพื้นที่

จากการสอบถามตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลถึงความเป็นธรรมทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม ที่ครอบคลุมถึงความเป็นธรรม เท่าเทียม เทียงธรรมของทั้งสังคม ตลอดจนเป็นการวางบรรทัดฐานของความเป็นธรรมเพื่อคุ้มครองผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยเป้าหมายความเป็นธรรมทางสังคมนั้นก็เพื่อสร้างความเสมอภาคให้คนในสังคม โดยพิจารณาจากมิติความเป็นธรรมใน 10 มิติดังนี้ คือ (1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา (2) มิติการเมือง (3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร (4) มิติกระบวนการยุติธรรม (5) มิติการศึกษา (6) มิติเพศ (7) มิติชุมชน (8) มิติสุขภาพ (9) มิติสิ่งแวดล้อม และ (10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค โดยในแต่ละมิติประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม และด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการสำรวจความเห็นของตัวอย่างพบว่า

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา พบว่า ตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิตินี้ โดยคนที่เห็นด้วยมีร้อยละ 50 ขึ้นไปในทุกข้อคำถาม ยกเว้นด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในข้อคำถาม “การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่” ที่มีคนเห็นด้วยเพียงร้อยละ 47.40 แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างให้ระดับความเห็นในแต่ละข้อคำถามสูงจึงมีระดับความเห็นเฉลี่ยสูงสุดถึง 8.14 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน แม้ว่าข้อคำถามที่มีคนเห็นด้วยน้อยที่สุดก็ยังมีระดับความเห็นเฉลี่ยมากกว่ากึ่งหนึ่งคือ 6.01 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มิติการเมือง พบว่า จากจำนวนตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด มีคนที่เห็นด้วยกับความเป็นธรรมทางสังคมในมิตินี้ 6 ข้อจาก 12 ข้อ โดยคนที่เห็นด้วยมีร้อยละ 53.50 ขึ้นไปในทุกข้อคำถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อคำถาม “สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ” ในด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม มากที่สุดร้อยละ 78.60 และมีระดับความเห็นเฉลี่ย 8.10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีระดับความเห็นเฉลี่ยสูงที่สุดด้วย ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช่ฐานเสียง” ร้อยละ 40.30 และมีระดับความเห็นเฉลี่ย 3.92 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อคำถาม “การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการมีเส้นสาย” มากที่สุดร้อยละ 82.70 มีระดับความเห็นเฉลี่ย 3.36 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพยังคงต้องพึ่งพาระบบอุปถัมภ์หรือเส้นสายอยู่มาก ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว” โดยเห็นด้วยเพียงร้อยละ 32.70 และมีระดับความเห็นเฉลี่ย 5.08 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มิติกระบวนการยุติธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อความในภาพรวมจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับมิติอื่น ๆ โดยข้อความที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดคือ “การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม” ร้อยละ 59.90 มีระดับความเห็นเฉลี่ยสูงสุด 7.25 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนข้อความที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง” โดยเห็นด้วยเพียงร้อยละ 35.30 มีระดับความเห็นเฉลี่ย 5.25 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มิติการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อความในภาพรวมมากกว่ากึ่งหนึ่ง โดยข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุดคือ “คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ” ร้อยละ 92.00 ระดับความเห็นเฉลี่ย 8.06 ส่วนข้อความที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม” ร้อยละ 52.90 มีระดับความเห็นเฉลี่ย 6.27 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อย่างไรก็ตามข้อความที่มีระดับความเห็นเฉลี่ยต่ำที่สุดไม่ใช่ข้อความนี้แต่เป็นข้อความ “คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย” ซึ่งมีระดับความเห็นเฉลี่ย 5.05 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อาจกล่าวได้ว่าทัศนคติของคนในสังคมต่อการเรียนสายอาชีพยังคงด้อยกว่าการเรียนต่อในมหาวิทยาลัย โดยทัศนคตินี้เองอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน

มิติเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในปัจจุบันสังคมไทยให้อิสระและยอมรับความแตกต่างทางเพศมากขึ้นดังจะเห็นได้จากข้อความ “ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้” ที่มีคนเห็นด้วยมากถึงร้อยละ 90.10 และมีระดับความเห็นเฉลี่ย 8.11 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อาจกล่าวได้ว่าการแสดงออกว่าเป็นบุคคลข้ามเพศก็ทำได้อย่างเปิดเผยมากขึ้นไม่ต้องปกปิดเหมือนในอดีต แต่อย่างไรก็ตามในบทบาทความเป็นผู้นำของบุคคลข้ามเพศนั้นสังคมยังไม่ได้เปิดกว้างมากนัก ดังจะเห็นในข้อความ “หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยเรายอมรับได้” ที่มีคนเห็นด้วยเพียงร้อยละ 37.50 และมีระดับคะแนนเฉลี่ย 5.24 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มิติชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความ “ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง” มากที่สุดร้อยละ 94.10 ระดับความเห็นเฉลี่ย 8.04 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนข้อความที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้” ร้อยละ 39.90 ระดับความเห็นเฉลี่ย 4.83 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน นั้นหมายถึงกลุ่มตัวอย่างกำลังสะท้อนว่าในชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัยนั้นมีการเปิดกว้างในเรื่องการแสดงความคิดเห็นและคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างกับคนส่วนใหญ่ในชุมชนก็ไม่ได้เกิดความแตกแยกแต่อย่างใด

มิติสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อความในภาพรวมของมิตินี้สูงกว่าทุกมิติ โดยข้อความ “หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน” ที่มีคนเห็นด้วยน้อยที่สุดก็ยังมีคนเห็นด้วยถึงร้อยละ 72.50 กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า คนไข้บางคนที่ได้

สิทธิพิเศษในโรงพยาบาลนั้นแล้วแต่เป็นข้าราชการหรือคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีซึ่งเป็นเรื่องปกติของสังคมอยู่แล้ว แต่ในขณะเดียวกันในคนที่ไม่ได้สิทธิพิเศษก็ยังได้รับการรักษาภายใต้เงื่อนไขของบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่ทำให้เข้าถึงการรักษาพยาบาลได้อยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากข้อคำถาม “นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม” ที่มีคนเห็นด้วยถึงร้อยละ 85.80 และยังส่งผลถึงภาพรวมในด้านสุขภาพจากข้อคำถาม “สิทธิการรักษาพยาบาล ทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม” ที่มีคนเห็นด้วยสูงถึงร้อยละ 85.40 และมีระดับความเห็นเฉลี่ย 8.05 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

มิติสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อคำถาม “สิทธิในการลงประชามติ คัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง” มากที่สุดร้อยละ 86.30 และมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 8.10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ” ร้อยละ 58.50 โดยส่วนใหญ่ที่ตอบว่าไม่เห็นด้วยนั้นให้เหตุผลว่าบทลงโทษตามกฎหมายยังเบาเกินไปซึ่งความคิดเห็นในประเด็นนี้เกิดจากการรับรู้ข่าวสารที่มีการนำเสนอจากสื่อ

และมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับข้อคำถาม “สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและทุจริต” ร้อยละ 83.00 ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ “ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม” โดยเห็นด้วยร้อยละ 58.80 และมีระดับความเห็นเฉลี่ย 6.61 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบัน ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการและบางส่วนไม่มีคุณภาพใช้ไม่ได้จริง

รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏดังตาราง 4-31

ตาราง 4-31 จำนวนร้อยละความเห็น และระดับความเห็นเฉลี่ย

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา					
1.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	271	86.60	42	13.40	7.88
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย	284	90.70	29	9.30	7.87
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	296	94.60	17	5.40	7.92
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	295	94.20	18	5.80	8.14
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน	284	90.70	29	9.30	7.93
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม	288	92.30	24	7.70	8.02
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง	281	90.10	31	9.90	7.94
1.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่	148	47.40	164	52.60	6.01
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ	174	55.60	139	44.40	6.84
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม	231	73.80	82	26.20	7.00
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้	239	76.40	74	23.60	7.85
2. มิติการเมือง					
2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด	186	59.40	127	40.60	6.72
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้	191	61.00	122	39.00	6.78
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	204	65.20	109	34.80	7.17

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	246	78.60	67	21.40	8.10
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช่ฐานเสียง	126	40.30	187	59.70	3.92
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	167	53.50	145	46.50	6.94
2.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง	150	48.10	162	51.90	6.16
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	140	44.70	173	55.30	6.10
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	153	48.90	160	51.10	6.47
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง	171	54.60	142	45.40	7.13
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำรัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้	114	46.20	168	53.80	3.92
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน	154	49.20	159	50.80	6.84
3. มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร					
3.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม	171	54.80	141	45.20	6.53
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน	151	48.40	161	51.60	5.91
3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม	180	57.70	132	42.30	6.57
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ	192	61.50	120	38.50	7.06
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความสามารถ	258	82.70	54	17.30	3.36

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
3.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้	170	54.50	142	45.50	6.61
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม	144	46.20	168	53.80	6.05
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน	122	39.10	190	60.90	5.67
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	102	32.70	210	67.30	5.08
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	159	51.00	153	49.00	6.62
4. กระบวนการยุติธรรม					
4.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	163	52.20	149	47.80	6.64
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้ และเห็นผลจริง	151	48.40	161	51.60	6.32
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างเป็นธรรม	133	42.60	179	57.40	5.80
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	161	51.60	151	48.40	6.24
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	151	48.40	161	51.60	6.25
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	134	42.90	178	57.10	6.01
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง	124	39.70	188	60.30	5.79
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม	146	46.80	166	53.20	6.19
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง	155	49.70	157	51.30	6.16

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
10) คนแจ้งความและคนถูกแจ้งความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย	168	53.80	144	46.20	6.62
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง	165	52.90	147	47.10	5.02
4.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	118	37.80	194	62.20	5.60
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	138	44.20	174	55.80	6.09
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	110	35.30	202	64.70	5.25
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	187	59.90	125	40.10	7.25
5) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	94	30.30	216	69.70	5.02
6) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาตีกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	107	34.50	203	65.50	4.20
5. การศึกษา					
5.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	258	82.70	54	17.30	7.78
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	276	88.50	36	11.50	8.04
3) การเรียกร้องเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้	182	58.30	130	41.70	5.42
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	224	78.20	68	21.80	7.61
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	243	77.90	69	22.10	7.83
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ	264	84.60	48	15.40	8.02

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	252	80.80	60	19.20	7.76
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	217	69.60	95	30.40	7.28
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ	287	92.00	25	8.00	8.06
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของ ผู้บริหารในสถานศึกษาได้	247	79.20	65	20.80	7.67
5.2 ด้านนโยบาย และประเด็นอื่น ๆ					
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	166	53.20	146	46.80	6.27
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย	165	52.90	147	47.10	5.05
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	173	55.40	139	44.60	7.00
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	194	62.20	118	37.80	7.14
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม	241	77.20	71	22.80	8.08
6. เพศ					
6.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	256	82.10	56	17.90	7.49
2) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้	281	90.10	31	9.90	8.11
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำสังคมไทยเรายอมรับได้	117	37.50	195	62.50	5.24
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	235	75.30	77	24.70	7.58
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ	242	77.60	70	22.40	7.80
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม	261	83.70	51	16.30	8.00

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	254	81.40	58	18.60	7.82
6.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	210	67.30	102	32.70	7.16
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	288	92.30	24	7.70	8.10
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	248	79.50	64	20.50	7.70
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	155	49.70	157	50.30	6.23
7. ชุมชน					
7.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	289	94.10	18	5.90	8.04
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ	281	91.20	27	8.80	7.88
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	123	39.90	185	60.10	4.83
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน	238	77.30	70	22.70	7.44
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้	270	87.70	38	12.30	7.88
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	269	87.30	39	12.70	7.85
7.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	222	72.10	86	27.90	7.50
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม	196	63.60	112	36.40	7.09
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	214	69.70	93	30.30	7.32

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	188	61.00	120	39.00	7.19
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีเกิดผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม	196	63.60	112	36.40	7.35
8. สุขภาพ					
8.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	264	85.40	45	14.60	8.05
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	232	75.10	77	24.90	7.67
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง	263	85.10	46	14.90	7.89
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน	224	72.50	85	27.50	7.12
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตรายสามารถฟ้องร้องได้	249	80.60	60	19.40	7.59
8.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	265	85.80	44	14.20	7.92
2) คนสูงอายุ พิกุล ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	267	86.40	42	13.60	7.88
3) ประชาชนคนไทยได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	251	81.20	58	18.80	7.85
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	248	80.50	60	19.50	7.80
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	227	73.50	82	26.50	7.52
6) หากค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	239	77.30	70	22.70	7.92
9. สิ่งแวดล้อม					
9.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและการมีส่วนร่วม					

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	264	86.30	42	13.70	8.10
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ	253	82.70	53	17.30	7.91
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลทั่วถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	203	66.30	103	33.70	7.12
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	197	64.40	109	35.60	6.96
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	196	64.10	110	35.90	7.08
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล	207	67.60	99	32.40	7.41
9.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	180	59.00	125	41.10	6.54
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	186	60.80	120	39.20	7.31
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	184	60.10	122	39.90	7.00
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ	179	58.50	127	41.50	6.87
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	247	80.70	59	19.30	7.89
10. การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค					
10.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม					
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและทุจริต	258	83.00	53	17.00	7.84
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	252	81.00	59	19.00	7.71

มิติความเป็นธรรม	ความเห็น				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	226	72.70	85	27.30	7.37
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน	227	73.00	84	27.00	7.64
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม	233	74.90	78	25.10	7.23
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	223	71.70	88	28.30	7.17
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	198	63.70	113	36.30	6.92
10.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	211	68.30	98	37.10	7.02
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพรถประจำทางให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว	214	69.00	96	31.00	7.04
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว	217	69.80	94	30.20	7.28
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	221	71.10	90	28.90	7.46
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	225	72.30	86	27.70	7.52
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม	183	58.80	128	41.20	6.61

(2) ดัชนีชี้วัดมิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

คณะผู้วิจัยได้จัดทำดัชนีความเป็นธรรม โดยแบ่งออกเป็น 10 มิติ ประกอบด้วย มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มิติการเมือง มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร มิติกระบวนการยุติธรรม มิติการศึกษา มิติเพศ มิติชุมชน มิติสุขภาพ มิติสิ่งแวดล้อม และมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค โดยในแต่ละมิติประกอบไปด้วยด้านย่อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม และด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างดัชนี

ชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในขณะเดียวกันได้วิเคราะห์การให้ค่าน้ำหนักในแต่ละมิติซึ่งแตกต่างกันไปตามการให้คุณค่าของแต่ละมิตินั้น ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวม จากจำนวนตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วประเทศกว่า 80 ชุมชน พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ระดับ 73.66 กล่าวคือภาพรวมความเป็นธรรมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติที่มีความเป็นธรรมสูงที่สุดคือ มิติสุขภาพ คือ ร้อยละ 77.40 ค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 0.00 เช่นเดียวกับมิติชุมชนที่มีค่าน้ำหนักเท่ากันและมีความเป็นธรรมอยู่ที่ระดับ 73.05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในมิตินี้น้อยที่สุดเพราะเห็นว่าทั้ง 2 มิตินี้มีความเป็นธรรมมากที่สุดจึงไม่ใช่มิติความเป็นธรรมที่ต้องเร่งแก้ไข รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ระดับ ร้อยละ 74.41 ค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 6.04 ส่วนมิติที่กลุ่มตัวอย่างให้ค่าน้ำหนักมากเป็นอันดับ 1 คือมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 20.42 มีความเป็นธรรมร้อยละ 59.46 กล่าวคือความเป็นธรรมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมปานกลาง” มิติที่กลุ่มตัวอย่างให้ค่าน้ำหนักรองลงมาคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยให้ค่าน้ำหนักที่ร้อยละ 19.38 และมีความเป็นธรรมร้อยละ 58.31 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

ตาราง 4-32 ความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

มิติความเป็นธรรมทางสังคม	ค่าน้ำหนัก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ภาพรวม	100.00	73.66	มีความเป็นธรรมมาก
มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	6.04	74.41	มีความเป็นธรรมมาก
มิติการเมือง	18.12	63.54	มีความเป็นธรรมปานกลาง
มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	20.42	59.46	มีความเป็นธรรมปานกลาง
มิติกระบวนการยุติธรรม	19.38	58.31	มีความเป็นธรรมปานกลาง
มิติการศึกษา	12.92	71.28	มีความเป็นธรรมมาก
มิติเพศ	7.51	73.66	มีความเป็นธรรมมาก
มิติชุมชน	0.00	73.05	มีความเป็นธรรมมาก
มิติสุขภาพ	0.00	77.40	มีความเป็นธรรมมาก
มิติสิ่งแวดล้อม	6.04	72.76	มีความเป็นธรรมมาก
มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	9.58	72.83	มีความเป็นธรรมมาก

1.4) ความเป็นธรรมในมิติต่าง ๆ จากแบบสำรวจฉบับย่อ

การสำรวจความเป็นธรรมนอกจากจะมีแบบสำรวจฉบับเต็มที่มีข้อคำถาม 122 ข้อแล้วนั้น ยังมีการสะท้อนความเป็นธรรมผ่านทางแบบสำรวจฉบับย่อซึ่งใช้ภาพแทนมิติทั้ง 10 มิติด้วย โดยให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาภาพแล้วแสดงความคิดเห็นว่าภาพในมิติต่าง ๆ นั้นสะท้อนความเป็นจริงในสังคมไทยปัจจุบันหรือไม่ ผลการสำรวจจะนำเสนอโดยการแปลงผลคะแนนความจริง/ไม่จริง เป็นระดับความเห็น (เฉลี่ย) -5 ถึง 5 กล่าวคือ “ไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง” ถึง “เป็นธรรมอย่างยิ่ง” ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าในมิติกระบวนการยุติธรรม มีระดับความเห็นอยู่ที่ -3.70 กล่าวคือ “ไม่เป็นธรรม” ส่วนมิติที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความเป็นธรรมมากที่สุดคือ มิติชุมชน มีระดับความเห็นอยู่ที่ 2.62 กล่าวคือ “เป็นธรรม” ดังตาราง 4-33

ตาราง 4-33 ความเป็นธรรมจากแบบสำรวจฉบับย่อ

มิติความเป็นธรรม	ความเป็นธรรม				ระดับ ความเห็น (เฉลี่ย)
	เป็นธรรม		ไม่เป็นธรรม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา	872	61.76	504	35.69	1.20
มิติการเมือง	221	15.61	986	69.63	-2.72
มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร	122	8.62	1,260	89.05	-3.51
มิติกระบวนการยุติธรรม	103	7.28	1,263	89.32	-3.70
มิติการศึกษา	278	19.66	1,106	78.22	-2.55
มิติเพศ	760	53.71	617	43.6	0.46
มิติชุมชน	1,147	81.12	231	16.34	2.62
มิติสุขภาพ	384	27.16	1,001	70.79	-1.84
มิติสิ่งแวดล้อม	447	31.59	903	63.82	-1.49
มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	530	37.48	867	61.32	-0.88

2) ความเป็นธรรมทางสังคมรายมิติในแต่ละพื้นที่

2.1) ความเป็นธรรมทางสังคมแต่ละพื้นที่ในภาพรวมรายมิติ

ผลการวิเคราะห์ความเป็นธรรมทางสังคมแต่ละพื้นที่ในภาพรวมรายมิติ พบว่า ในพื้นที่ภาคเหนือที่จังหวัดสุโขทัยมีค่าดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมในภาพรวมสูงที่สุดร้อยละ 76.01 ซึ่งมีความเป็นธรรมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนจังหวัดที่มีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยมีความเป็นธรรมร้อยละ 63.97 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

หากพิจารณาในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 76.69 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนจังหวัดที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือจังหวัดนครราชสีมา โดยมีความเป็นธรรมร้อยละ 44.97 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

หากพิจารณาในมิติการเมือง พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 76.69 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยมีความเป็นธรรมร้อยละ 21.51 คือ “มีความเป็นธรรมน้อย”

หากพิจารณาในมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 72.87 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 37.88 คือ “มีความเป็นธรรมน้อย”

หากพิจารณาในมิติกระบวนการยุติธรรม พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 74.12 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 38.75 คือ “มีความเป็นธรรมน้อย”

หากพิจารณาในมิติการศึกษา พบว่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 73.75 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 38.01 คือ “มีความเป็นธรรมน้อย”

หากพิจารณาในมิติเพศ พบว่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 80.00 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 50.91 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

หากพิจารณาในมิติชุมชน พบว่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 80.00 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 51.91 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

หากพิจารณาในมิติสุขภาพ พบว่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 81.04 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 53.42 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

หากพิจารณาในมิติสิ่งแวดล้อม พบว่า ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีมีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 79.86 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมในมิตินี้ต่ำที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 54.82 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

และหากพิจารณาในมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค พบว่า ในพื้นที่จังหวัด
จันทบุรีมีความเป็นธรรมมากที่สุดร้อยละ 79.30 คือ “มีความเป็นธรรมมาก” ส่วนพื้นที่ที่มีความเป็น
ธรรมในมิตินี้้น้อยที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร โดยมีความเป็นธรรมเพียงร้อยละ 54.77 คือ “มีความเป็น
ธรรมปานกลาง”

ตาราง 4-34 ดัชนีความเป็นธรรมในภาพรวมและแยกรายจังหวัด

พื้นที่		ดัชนีชี้วัด ความเป็น ธรรมทาง สังคม	มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและ ศาสนา	มิติ การเมือง	มิติ เศรษฐกิจ ความ ยากจนและ การกระจาย ทรัพยากร	มิติ กระบวนการ ยุติธรรม	มิติ การศึกษา	มิติเพศ	มิติ ชุมชน	มิติ สุขภาพ	มิติ สิ่งแวดล้อม	มิติการ บริการ สาธารณะ และ สาธารณูป โภค
กรุงเทพฯและ ปริมณฑล	กรุงเทพมหานคร	63.97	49.60	21.51	59.45	60.86	53.15	56.42	53.07	54.82	53.07	54.77
	นครปฐม	69.42	64.50	53.38	71.83	72.73	67.50	77.73	77.50	65.77	77.50	65.77
ภาคเหนือ	เชียงใหม่	69.33	54.11	58.77	69.51	71.08	59.26	68.13	57.21	60.16	59.30	61.79
	สุโขทัย	76.01	49.10	52.22	60.45	61.83	62.71	59.88	64.13	63.69	64.13	68.84
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	นครราชสีมา	69.16	44.97	38.50	37.88	38.75	38.01	50.91	51.93	61.44	51.93	61.44
	อุดรธานี	75.89	57.25	50.80	71.45	69.84	66.33	68.15	54.18	59.21	57.64	59.27
ภาคกลาง	พระนครศรีอยุธยา	74.39	76.69	72.97	72.87	74.12	70.93	77.50	76.14	73.27	76.14	73.27
ภาคตะวันออก	จันทบุรี	75.82	70.10	71.67	67.00	70.00	73.75	80.00	80.00	81.04	79.86	79.30
ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	73.50	49.51	48.98	67.86	68.93	66.14	66.65	67.29	68.45	67.29	69.70
	สงขลา	68.02	53.12	53.30	62.27	69.05	65.39	67.61	67.31	67.41	55.83	65.52

2.2) ความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตาราง 4-35 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	79.44	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	67.09	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	78.33	มาก
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย	71.67	มาก
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	82.78	มาก
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	83.33	มาก
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน	76.11	มาก
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม	81.67	มาก
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง	82.22	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่	56.00	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ	68.00	ปานกลาง
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม	76.88	มาก
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้	67.50	ปานกลาง

ตาราง 4-36 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	57.52	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	63.50	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด	50.71	ปานกลาง
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้	62.86	ปานกลาง
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	51.43	ปานกลาง
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	79.29	มาก
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช่ฐานเสียง	54.17	ปานกลาง
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	46.67	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง	67.00	ปานกลาง
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	57.00	ปานกลาง
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	68.00	ปานกลาง
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง	66.00	ปานกลาง
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำให้รัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้	53.00	ปานกลาง
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน	70.00	มาก

ตาราง 4-37 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	57.22	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	56.00	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม	62.14	ปานกลาง
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน	52.86	ปานกลาง
3) การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม	62.86	ปานกลาง
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ	66.25	ปานกลาง
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความสามารถ	42.00	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้	59.09	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม	52.00	ปานกลาง
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน	50.00	ปานกลาง
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	48.00	ปานกลาง
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	70.91	มาก

ตาราง 4-38 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติกระบวนการยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	51.30	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	42.17	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	64.00	ปานกลาง
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง	46.00	ปานกลาง
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม	44.00	ปานกลาง
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	69.00	ปานกลาง
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	47.00	ปานกลาง
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	45.00	ปานกลาง
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง	34.00	น้อย
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม	54.00	ปานกลาง
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง	44.00	ปานกลาง
10) คนแฉความและคนถูกแฉความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย	68.18	ปานกลาง
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง	49.09	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	41.00	ปานกลาง
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	55.00	ปานกลาง
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	34.00	น้อย
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	70.00	มาก
5) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	27.00	น้อย
6) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาติดกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	26.00	น้อย

ตาราง 4-39 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	69.42	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	63.40	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	71.76	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	72.50	มาก
3) การเรียกรับเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้	46.15	ปานกลาง
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	65.33	ปานกลาง
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	74.00	มาก
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ	79.41	มาก
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำความผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	72.35	มาก
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	69.33	ปานกลาง
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ	72.00	มาก
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้	71.33	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	49.00	ปานกลาง
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย	50.00	ปานกลาง
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	69.00	ปานกลาง
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	71.00	มาก
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม	78.00	มาก

ตาราง 4-40 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติเพศ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	70.56	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	65.42	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	66.47	ปานกลาง
2) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้	72.50	มาก
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยยอมรับได้	63.85	ปานกลาง
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	65.33	ปานกลาง
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ	74.00	มาก
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม	79.41	มาก
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	72.35	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	69.33	ปานกลาง
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	72.00	มาก
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	71.33	มาก
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	49.00	ปานกลาง

ตาราง 4-41 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	64.12	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	58.27	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	73.53	ปานกลาง
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ	62.35	ปานกลาง
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	43.53	ปานกลาง
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน	62.35	ปานกลาง
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้	70.00	มาก
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	72.94	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	59.00	ปานกลาง
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม	57.27	ปานกลาง
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	63.08	ปานกลาง
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	53.00	ปานกลาง
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม	59.00	ปานกลาง

ตาราง 4-42 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	69.76	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	65.76	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	67.06	ปานกลาง
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	68.82	ปานกลาง
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง	70.00	มาก
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน	70.00	มาก
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้	72.94	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	71.18	มาก
2) คนสูงอายุ พิกัด ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	72.94	มาก
3) ประชาชนคนไทยได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	68.24	ปานกลาง
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	66.47	ปานกลาง
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	61.43	ปานกลาง
6) หากค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	54.29	ปานกลาง

ตาราง 4-43 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มิติสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	70.21	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	66.77	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	75.63	มาก
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ	66.88	ปานกลาง
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	72.50	มาก
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	63.13	ปานกลาง
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	71.25	มาก
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล	71.88	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	62.86	ปานกลาง
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	69.29	ปานกลาง
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	63.57	ปานกลาง
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ	70.00	มาก
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	68.13	ปานกลาง

ตาราง 4-44 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	65.34	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	60.65	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและขูดรีด	66.00	ปานกลาง
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	70.67	มาก
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	59.38	ปานกลาง
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้อื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน	66.67	ปานกลาง
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม	63.33	ปานกลาง
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	66.00	ปานกลาง
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	65.33	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	64.38	ปานกลาง
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพรถประจำทางให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว	68.13	ปานกลาง
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว	45.71	ปานกลาง
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	65.00	ปานกลาง
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	57.14	ปานกลาง
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม	63.57	ปานกลาง

2.3) ความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่ภาคเหนือแยกรายมิติ

ตาราง 4-45 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	79.33	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	75.45	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	79.66	มาก
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย	78.65	มาก
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	79.60	มาก
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	81.44	มาก
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน	80.95	มาก
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม	78.51	มาก
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง	76.53	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่	64.86	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ	69.44	ปานกลาง
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม	88.16	มาก
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้	79.34	มาก

ตาราง 4-46 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	64.50	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	62.51	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด	64.43	ปานกลาง
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้	65.48	ปานกลาง
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	68.93	ปานกลาง
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	82.40	มาก
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ที่ไม่ใช่ฐานเสียง	35.15	น้อย
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	70.62	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง	65.61	ปานกลาง
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	61.45	ปานกลาง
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	64.85	ปานกลาง
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง	74.70	มาก
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำรัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้	35.15	น้อย
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน	73.33	มาก

ตาราง 4-47 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	60.77	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	65.98	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม	67.79	ปานกลาง
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน	63.29	ปานกลาง
3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม	66.76	ปานกลาง
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ	72.31	มาก
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความสามารถ	33.70	น้อย
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้	69.17	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม	66.41	ปานกลาง
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน	64.03	ปานกลาง
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	60.30	ปานกลาง
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	70.00	มาก

ตาราง 4-48 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติกระบวนการยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	63.36	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	60.56	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	72.33	มาก
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง	66.95	ปานกลาง
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม	59.15	ปานกลาง
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	67.62	ปานกลาง
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	65.30	ปานกลาง
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	68.52	ปานกลาง
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง	60.48	ปานกลาง
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม	62.13	ปานกลาง
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง	62.92	ปานกลาง
10) คนแฉความและคนถูกแฉความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย	67.68	ปานกลาง
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง	43.82	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	58.36	ปานกลาง
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	60.67	ปานกลาง
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	57.89	ปานกลาง
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	75.07	มาก
5) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	53.57	ปานกลาง
6) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาติดกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	57.78	ปานกลาง

ตาราง 4-49 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	74.92	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	66.78	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	76.36	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	81.00	มาก
3) การเรียกรับเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้	49.68	ปานกลาง
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	77.18	มาก
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	79.14	มาก
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ	80.00	มาก
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำความผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	78.08	มาก
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	74.92	มาก
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ	78.50	มาก
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้	74.31	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	64.03	ปานกลาง
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย	51.54	ปานกลาง
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	69.35	ปานกลาง
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	70.46	มาก
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม	78.51	มาก

ตาราง 4-50 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติเพศ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	75.73	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	72.94	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	74.42	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้	81.00	มาก
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยยอมรับได้	60.32	ปานกลาง
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	77.18	มาก
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ	79.14	มาก
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม	80.00	มาก
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	78.08	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	74.92	มาก
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	78.50	มาก
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	74.31	มาก
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	64.03	ปานกลาง

ตาราง 4-51 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	73.24	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	74.97	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	80.46	มาก
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ	78.54	มาก
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	47.13	ปานกลาง
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน	76.51	มาก
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้	79.53	มาก
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	77.29	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	76.10	มาก
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม	73.51	มาก
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	75.77	มาก
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	72.96	มาก
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม	76.53	มาก

ตาราง 4-52 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	78.96	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	77.22	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	80.48	มาก
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	76.67	มาก
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง	79.02	มาก
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน	78.24	มาก
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้	80.38	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	77.38	มาก
2) คนสูงอายุ พิกัด ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	77.90	มาก
3) ประชาชนคนไทยได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	77.56	มาก
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	76.81	มาก
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	75.60	มาก
6) หากค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	78.08	มาก

ตาราง 4-53 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	76.02	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	73.31	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	79.73	มาก
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ	79.86	มาก
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	71.18	มาก
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	75.22	มาก
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	75.94	มาก
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล	74.20	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	68.77	ปานกลาง
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	73.28	มาก
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	73.13	มาก
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ	71.36	มาก
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	80.00	มาก

ตาราง 4-54 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคเหนือ

มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	76.39	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	72.27	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและขูดรีด	77.57	มาก
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	77.50	มาก
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	73.81	มาก
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน	77.76	มาก
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม	75.81	มาก
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	79.38	มาก
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	72.92	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	72.32	มาก
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพพรตประจำวันให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว	71.59	มาก
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว	74.83	มาก
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	75.50	มาก
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	72.84	มาก
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม	66.52	ปานกลาง

2.4) ความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่ภาคกลางแยกรายมิติ

ตาราง 4-55 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	83.57	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	76.88	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	77.50	มาก
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย	92.50	มากที่สุด
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	80.00	มาก
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	80.00	มาก
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน	75.00	มาก
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม	95.00	มากที่สุด
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่ามันถูกต้อง	85.00	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่	65.00	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ	75.00	มาก
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม	82.50	มาก
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้	85.00	มาก

ตาราง 4-56 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	69.58	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	67.08	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด	77.50	มาก
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้	77.50	มาก
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	82.50	มาก
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	75.00	มาก
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ที่ไม่ใช่ฐานเสียง	30.00	น้อย
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	75.00	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง	72.50	มาก
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	80.00	มาก
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	70.00	มาก
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง	67.50	ปานกลาง
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำรัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้	30.00	น้อย
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน	82.50	มาก

ตาราง 4-57 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	70.33	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	79.50	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม	80.00	มาก
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน	82.50	มาก
3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม	72.50	มาก
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ	80.00	มาก
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการมีเส้นสาย	36.67	น้อย
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้	67.50	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม	90.00	มากที่สุด
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน	83.33	มาก
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	70.00	มาก
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	86.67	มาก

ตาราง 4-58 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติกระบวนการยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	71.82	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	72.36	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	65.00	ปานกลาง
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง	90.00	มาก
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม	80.00	มาก
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	60.00	ปานกลาง
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	80.00	มาก
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	70.00	มาก
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง	87.50	มาก
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม	60.00	ปานกลาง
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง	72.50	มาก
10) คนแฉความและคนถูกแฉความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย	85.00	มาก
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง	40.00	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	73.33	มาก
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	65.00	ปานกลาง
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	72.50	มาก
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	70.00	มาก
5) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	73.33	มาก
6) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาตีกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	80.00	มาก

ตาราง 4-59 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	75.17	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	66.50	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	76.67	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	83.33	มาก
3) การเรียกรับเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้	66.67	ปานกลาง
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	77.50	มาก
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	72.50	มาก
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ	80.00	มาก
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำความผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	55.00	ปานกลาง
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	77.50	มาก
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ	85.00	มาก
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้	77.50	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	67.50	ปานกลาง
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย	37.50	น้อย
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	67.50	ปานกลาง
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	75.00	มาก
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม	85.00	มาก

ตาราง 4-60 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติเพศ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	69.76	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	76.88	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	76.67	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้	83.33	มาก
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยยอมรับได้	43.33	ปานกลาง
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	77.50	มาก
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ	72.50	มาก
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม	80.00	มาก
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	55.00	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	77.50	มาก
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	85.00	มาก
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	77.50	มาก
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	67.50	ปานกลาง

ตาราง 4-61 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	67.36	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	75.00	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	76.67	มาก
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ	80.00	มาก
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	35.00	น้อย
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน	75.00	มาก
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้	70.00	มาก
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	67.50	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	80.00	มาก
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม	80.00	มาก
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	70.00	มาก
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	85.00	มาก
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม	60.00	ปานกลาง

ตาราง 4-62 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	81.00	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	74.58	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	85.00	มาก
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	87.50	มาก
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและให้บริการได้จริง	72.50	มาก
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน	70.00	มาก
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้	90.00	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	65.00	ปานกลาง
2) คนสูงอายุ พิกัด ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	82.50	มาก
3) ประชาชนคนไทยได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	75.00	มาก
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	90.00	มากที่สุด
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	70.00	มาก
6) หากค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	65.00	ปานกลาง

ตาราง 4-63 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	71.11	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	79.00	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	82.50	มาก
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ	50.00	ปานกลาง
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	80.00	มาก
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	66.67	ปานกลาง
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	70.00	มาก
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล	77.50	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	82.50	มาก
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	75.00	มาก
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	80.00	มาก
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ	75.00	มาก
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	82.50	มาก

ตาราง 4-64 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคกลาง

มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	72.50	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	74.17	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและขูดรีด	77.50	มาก
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	65.00	ปานกลาง
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	67.50	ปานกลาง
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน	75.00	มาก
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม	65.00	ปานกลาง
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	75.00	มาก
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	82.50	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	80.00	มาก
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพพรตประจำวันให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว	67.50	ปานกลาง
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว	80.00	มาก
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	70.00	มาก
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	77.50	มาก
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม	70.00	มาก

2.5) ความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่ภาคใต้แยกรายมิติ

ตาราง 4-65 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคใต้

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	79.18	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	68.49	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	78.78	มาก
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย	78.35	มาก
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	78.79	มาก
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	80.72	มาก
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน	78.19	มาก
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม	79.42	มาก
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่ามันถูกต้อง	80.00	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่	56.73	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ	64.55	ปานกลาง
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม	75.43	มาก
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้	77.24	มาก

ตาราง 4-66 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคใต้

มิติการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	66.67	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	56.18	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด	69.19	ปานกลาง
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้	68.02	ปานกลาง
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	72.73	มาก
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	79.21	มาก
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช่ฐานเสียง	42.00	ปานกลาง
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	68.87	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง	55.23	ปานกลาง
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	56.27	ปานกลาง
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	59.27	ปานกลาง
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง	65.52	ปานกลาง
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำรัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้	41.63	ปานกลาง
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน	59.14	ปานกลาง

ตาราง 4-67 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ภาคใต้

มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	56.29	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	55.21	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม	60.84	ปานกลาง
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกอย่างอย่างเท่าเทียมกัน	55.73	ปานกลาง
3) การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม	65.13	ปานกลาง
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ	67.23	ปานกลาง
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับเส้นสาย	32.54	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้	61.82	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม	57.57	ปานกลาง
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน	52.08	ปานกลาง
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	44.10	ปานกลาง
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	60.48	ปานกลาง

ตาราง 4-68 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคใต้

มิติกระบวนการยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	58.33	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	55.15	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	61.62	ปานกลาง
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง	60.53	ปานกลาง
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม	57.23	ปานกลาง
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	58.02	ปานกลาง
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	58.80	ปานกลาง
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	56.33	ปานกลาง
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง	55.61	ปานกลาง
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม	58.89	ปานกลาง
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง	58.20	ปานกลาง
10) คนแฉความและคนถูกแฉความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย	61.02	ปานกลาง
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง	55.38	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	53.92	ปานกลาง
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	57.32	ปานกลาง
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	50.78	ปานกลาง
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	69.05	ปานกลาง
5) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	48.28	ปานกลาง
6) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาตีกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	51.55	ปานกลาง

ตาราง 4-69 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคใต้

มิติการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	75.42	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	65.66	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	77.98	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	79.44	มาก
3) การเรียกรับเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้	54.95	ปานกลาง
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	76.07	มาก
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	78.00	มาก
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ	80.92	มาก
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำความผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	77.39	มาก
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	70.18	มาก
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ	81.45	มาก
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้	77.82	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	60.95	ปานกลาง
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย	49.23	ปานกลาง
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	67.33	ปานกลาง
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	70.49	มาก
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม	80.29	มาก

ตาราง 4-70 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคใต้

มิติเพศ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	73.68	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	72.18	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	74.02	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้	80.90	มาก
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยยอมรับได้	48.79	ปานกลาง
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	75.61	มาก
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ	77.44	มาก
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม	80.41	มาก
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	78.57	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	68.02	ปานกลาง
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	82.21	มาก
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	78.40	มาก
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	60.09	ปานกลาง

ตาราง 4-71 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคใต้

มิติชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	73.16	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	70.68	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	79.85	มาก
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ	79.47	มาก
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	49.44	ปานกลาง
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน	73.31	มาก
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้	78.27	มาก
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	78.62	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	73.19	มาก
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม	68.55	ปานกลาง
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	70.86	มาก
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	70.35	มาก
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม	70.44	มาก

ตาราง 4-72 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคใต้

มิติสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	75.23	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	78.41	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	79.92	มาก
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	75.45	มาก
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง	78.52	มาก
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน	68.10	ปานกลาง
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้	74.15	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	79.58	มาก
2) คนสูงอายุ พิกัด ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	78.54	มาก
3) ประชาชนคนไทยได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	78.95	มาก
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	78.00	มาก
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	74.70	มาก
6) หากค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	80.67	มาก

ตาราง 4-73 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคใต้

มิติสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	73.28	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	69.76	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	81.52	มาก
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ	79.85	มาก
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	69.84	ปานกลาง
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	67.36	ปานกลาง
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	67.89	ปานกลาง
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล	73.20	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	63.72	ปานกลาง
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	70.71	มาก
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	68.57	ปานกลาง
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ	66.67	ปานกลาง
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	79.12	มาก

ตาราง 4-74 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคใต้

มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	73.97	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	71.53	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและขูดรีด	78.61	มาก
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	77.17	มาก
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	74.72	มาก
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน	74.87	มาก
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม	72.50	มาก
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	70.49	มาก
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	69.41	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	69.41	ปานกลาง
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพพรตประจำวันให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว	69.43	ปานกลาง
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว	73.87	มาก
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	74.31	มาก
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	76.81	มาก
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม	65.34	ปานกลาง

2.6) ความเป็นธรรมทางสังคมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแยกรายมิติ

ตาราง 4-75 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	81.84	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	76.92	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน	76.21	มาก
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย	83.33	มาก
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ	78.67	มาก
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน	84.33	มาก
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่ต่างกัน	82.33	มาก
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม	85.67	มาก
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่ามันถูกต้อง	82.33	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่	62.50	ปานกลาง
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ	78.28	มาก
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม	81.72	มาก
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้	85.17	มาก

ตาราง 4-76 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการเมือง ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติการเมือง	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	71.05	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	74.99	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด	71.15	มาก
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้	73.08	มาก
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ	83.85	มาก
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ	86.92	มาก
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช่ฐานเสียง	33.21	น้อย
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้	78.08	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง	72.69	มาก
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	78.46	มาก
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง	83.70	มาก
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง	87.78	มาก
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการรัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้	36.92	น้อย
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน	90.37	มากที่สุด

ตาราง 4-77 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	64.80	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	64.70	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม	78.52	มาก
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน	62.50	ปานกลาง
3) การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม	65.93	ปานกลาง
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ	83.46	มาก
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการมีเส้นสาย	33.57	น้อย
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้	79.29	มาก
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม	60.00	ปานกลาง
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน	57.41	ปานกลาง
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว	52.50	ปานกลาง
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว	74.29	มาก

ตาราง 4-78 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติกระบวนการยุติธรรม ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติกระบวนการยุติธรรม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	69.75	ปานกลาง
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	65.85	ปานกลาง
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย	74.55	มาก
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง	70.00	มาก
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม	59.05	ปานกลาง
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง	65.71	ปานกลาง
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม	78.57	มาก
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม	59.52	ปานกลาง
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง	67.62	ปานกลาง
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม	82.00	มาก
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง	82.00	มาก
10) คนแฉความและคนถูกแฉความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย	81.90	มาก
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง	46.36	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม	63.50	ปานกลาง
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม	80.50	มาก
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง	49.00	ปานกลาง
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรม	80.95	มาก
5) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม	56.84	ปานกลาง
6) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาติดกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม	64.29	ปานกลาง

ตาราง 4-79 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการศึกษา ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	81.55	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	75.71	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	86.15	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ	87.78	มาก
3) การเรียกรับเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้	65.20	ปานกลาง
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	79.23	มาก
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	81.54	มาก
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ	79.26	มาก
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำความผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	85.00	มาก
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม	81.67	มาก
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ	87.69	มาก
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้	82.00	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	70.40	มาก
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย	56.25	ปานกลาง
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส	84.00	มาก
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้	77.50	มาก
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม	90.40	มากที่สุด

ตาราง 4-80 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติเพศ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติเพศ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	77.68	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	80.44	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน	86.15	มาก
2) ทุกคนมีสิทธิ์จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้	87.78	มาก
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยยอมรับได้	44.80	ปานกลาง
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน	79.23	มาก
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ	81.54	มาก
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม	79.26	มาก
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน	85.00	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง	81.67	มาก
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ	87.69	มาก
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น	82.00	มาก
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว	70.40	มาก

ตาราง 4-81 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติชุมชน ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	81.01	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	83.13	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง	88.75	มาก
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ	87.92	มาก
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้	53.75	ปานกลาง
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน	80.87	มาก
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้	86.52	มาก
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน	88.26	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่	85.65	มาก
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม	79.17	มาก
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง	82.08	มาก
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม	81.67	มาก
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม	87.08	มาก

ตาราง 4-82 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสุขภาพ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	79.69	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	87.24	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั้งถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม	91.15	มากที่สุด
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ	85.77	มาก
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง	86.92	มาก
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน	65.00	ปานกลาง
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้	69.62	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม	90.77	มากที่สุด
2) คนสูงอายุ พิกัด ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น	86.15	มาก
3) ประชาชนคนไทยได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	85.00	มาก
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม	86.54	มาก
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด	83.85	มาก
6) หากค่ารักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้	91.15	มากที่สุด

ตาราง 4-83 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติสิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	77.80	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	73.89	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง	85.91	มาก
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ	84.78	มาก
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ	76.09	มาก
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม	69.09	ปานกลาง
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ	70.91	มาก
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล	80.00	มาก
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่	60.83	ปานกลาง
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่	86.52	มาก
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	71.25	มาก
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ	69.58	ปานกลาง
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	81.25	มาก

ตาราง 4-84 ความเป็นธรรมทางสังคม มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม	74.39	มาก
ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	75.41	มาก
1. ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม		
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและขูดรีด	86.30	มาก
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี	81.48	มาก
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง	78.89	มาก
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้อื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน	85.93	มาก
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม	67.78	ปานกลาง
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง	61.48	ปานกลาง
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้	58.89	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม	69.60	ปานกลาง
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพรถประจำทางให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว	74.00	มาก
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว	76.54	มาก
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	80.00	มาก
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม	83.08	มาก
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม	69.23	ปานกลาง

3) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม

3.1) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม พบว่า ตัวแปรด้านเพศ ช่วงอายุ สถานะการเงินส่วนตัว และภูมิลำเนา มีค่าดัชนีความเป็นธรรมใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในช่วงร้อยละ 69-74 แต่หากพิจารณาตัวแปรด้านลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัย (เขตการปกครอง) จะพบความแตกต่างกัน คือ ในกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองพิเศษ (กรุงเทพมหานคร) มีความเห็นต่อความเป็นธรรมอยู่ที่ร้อยละ 56.89 ซึ่งเป็นระดับที่น้อยที่สุด โดยน้อยกว่าในเขตปกครองอื่นสูงถึงร้อยละ 15.38 และหากพิจารณาด้านภาษาที่ใช้สื่อสารจะเห็นความแตกต่างในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาจีนที่เห็นว่าภาพรวมความเป็นธรรมทางสังคมมีค่าเพียงร้อยละ 51.18 ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาอื่นนั้นมีความเป็นธรรมใกล้เคียงกันในช่วงร้อยละ 70-75

ตาราง 4-85 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีความเป็นธรรม

ตัวแปร		ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม
เพศ	ชาย	70.54
	หญิง	71.92
	เพศทางเลือก	71.54
ช่วงอายุ	18-29 ปี	73.32
	30-45 ปี	71.38
	46-59 ปี	73.35
	60 ปี ขึ้นไป	69.33
สถานะการเงินส่วนตัว	พอใช้ มีเหลือเก็บ	69.76
	พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	72.08
	พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	72.07
	ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	69.17
ภูมิลำเนา	เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)	71.47
	ย้ายมาจากที่อื่น	70.32
พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะ	เขตปกครองพิเศษ	56.89
	เทศบาลเมือง	69.07
	เทศบาลตำบล	63.61
	อบต.	72.27
ภาษาที่ใช้สื่อสาร	ภาษาไทยกลาง	72.99
	ภาษาถิ่นภาคเหนือ	70.44
	ภาษาถิ่นภาคอีสาน	74.11
	ภาษาถิ่นภาคใต้	70.11
	ภาษาจีน	51.18
	ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์	72.76

3.2) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม จำแนกรายมิติ

ผลจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 10 มิติ ได้แก่ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา มิติการเมือง มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร มิติกระบวนการยุติธรรม มิติการศึกษา มิติเพศ มิติชุมชน มิติสุขภาพ มิติสิ่งแวดล้อม และมิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค เมื่อเทียบกับคุณลักษณะทางประชากรข้อมูลทั่วไปอันประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ สถานะการเงินส่วนตัว ภูมิลำเนา ลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัย และภาษาที่ใช้ในสื่อสาร ผลการทดสอบจากค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคม เมื่อพิจารณาทั้ง 10 มิติ พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีค่าดัชนีอยู่ในระดับปานกลาง ที่ร้อยละ 44.13-67.83 ในขณะที่เพศทางเลือกมีความคิดเห็นว่ามีสิ่งแวดล้อมและมิติการบริการสาธารณะมีความเป็นธรรมน้อย ที่ร้อยละ 28.07, 32.60 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาช่วงอายุพบว่าความเป็นธรรมทั้ง 10 มิติ มีค่าดัชนีอยู่ในระดับปานกลาง โดยอายุ 18-29 มีค่าดัชนีระดับปานกลางน้อยที่สุดในมิติการเมือง ที่ร้อยละ 40.46 และส่วนใหญ่สถานะทางการเงินส่วนตัวมีค่าดัชนีความเป็นธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ที่ร้อยละ 52.45-66.94 แต่มิติกระบวนการยุติธรรมในสถานะการเงินส่วนตัวที่พอใช้ ไม่มีเหลือเก็บ มีค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมในระดับมาก ที่ร้อยละ 70.83 เมื่อพิจารณาภูมิลำเนาระหว่างคนในพื้นที่และคนที่ย้ายมาจากที่อื่น มีความเห็นคิดเห็นไม่แตกต่างกันมาก ค่าดัชนีความเป็นธรรมอยู่ในระดับปานกลางที่ 51.06-67.94 ในขณะที่ลักษณะพื้นที่ที่อยู่อาศัย พบว่าพื้นที่ในเขตปกครองพิเศษ มีค่าดัชนีความเป็นธรรมในมิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา มิติการเมือง มิติเศรษฐกิจ ความยากจน มิติกระบวนการยุติธรรม มิติการศึกษา มิติเพศ มิติชุมชน มิติสุขภาพ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีความแตกต่างกับพื้นที่เทศบาลเมืองใน มิติกระบวนการยุติธรรม มิติการศึกษา มิติเพศ มิติสุขภาพ ที่มีค่าดัชนีความเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก ที่ร้อยละ 70.54-75.00 ส่วนภาษาที่ใช้สื่อสารพบว่า ภาษาถิ่นภาคใต้มีค่าดัชนีความเป็นธรรมในมิติสิ่งแวดล้อมที่ร้อยละ 28.36 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ส่วนภาษาจีนมีค่าดัชนีความเป็นธรรมในมิติส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ยังพบว่าในมิติเศรษฐกิจ ความยากจน มีค่าดัชนีความเป็นธรรมมากที่สุด ที่ร้อยละ 70.24 ซึ่งจะเห็นได้ว่าแต่ละคุณลักษณะทางประชากรมีค่าดัชนีที่แตกต่างกันในมิติต่าง ๆ

ตาราง 4-86 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีความเป็นธรรม จำแนกรายมิติ

ตัวแปร		มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและ ศาสนา	มิติ การเมือง	มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจาย ทรัพยากร	มิติ กระบวนการ ยุติธรรม	มิติ การศึกษา	มิติเพศ	มิติ ชุมชน	มิติ สุขภาพ	มิติ สิ่งแวดล้อม	มิติการบริการ สาธารณะและ สาธารณูปโภค
เพศ	ชาย	45.46	45.88	60.77	61.46	57.77	59.61	59.59	62.02	44.13	47.33
	หญิง	54.56	54.06	65.97	69.30	65.80	67.83	65.17	65.78	49.65	51.53
	เพศทางเลือก	69.39	48.29	65.06	73.94	76.24	81.57	68.98	78.70	28.07	32.60
ช่วงอายุ	18-29 ปี	52.13	40.46	67.30	67.44	61.03	61.47	53.71	66.11	53.71	66.07
	30-45 ปี	51.23	51.14	63.15	67.02	67.47	67.32	65.71	62.75	54.14	54.80
	46-59 ปี	53.79	50.10	62.73	65.42	60.34	64.53	64.75	62.00	45.56	46.76
	60 ปี ขึ้นไป	50.36	54.53	64.83	67.23	62.50	65.53	63.33	67.30	42.69	44.05
สถานะ การเงิน ส่วนตัว	พอใช้ มีเหลือเก็บ	47.44	52.45	60.28	59.30	58.24	64.50	53.45	63.49	40.60	46.53
	พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	51.21	51.10	65.30	70.83	63.56	66.03	66.94	66.40	38.64	39.22
	พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	51.56	49.12	65.75	68.13	64.97	65.28	63.04	64.42	52.97	56.43
	ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	52.73	50.11	66.31	67.05	60.10	65.93	59.32	65.04	47.29	55.63
ภูมิลำเนา	เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มา ตั้งแต่เกิด)	53.20	51.06	66.60	67.94	64.55	65.96	66.29	65.46	46.55	49.04
	ย้ายมาจากที่อื่น	51.58	37.15	67.38	67.71	63.03	62.72	47.51	67.03	44.10	62.64
ลักษณะพื้นที่ ที่อาศัย	เขตปกครองพิเศษ	27.33	29.80	35.11	30.00	40.00	37.27	44.55	45.34	44.55	45.34
	เทศบาลเมือง	64.10	56.69	55.76	70.54	71.18	75.00	52.00	70.47	25.55	33.92
	เทศบาลตำบล	44.04	51.17	61.38	63.78	68.49	72.95	60.15	67.56	42.35	43.21
	อบต.	51.89	51.14	65.17	67.12	62.70	64.72	64.07	64.30	48.17	50.41

ตัวแปร		มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและ ศาสนา	มิติ การเมือง	มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจาย ทรัพยากร	มิติ กระบวนการ ยุติธรรม	มิติ การศึกษา	มิติเพศ	มิติ ชุมชน	มิติ สุขภาพ	มิติ สิ่งแวดล้อม	มิติการบริการ สาธารณะและ สาธารณูปโภค
ภาษาที่ใช้ สื่อสาร	ภาษาไทยกลาง	52.10	50.92	65.45	66.60	62.76	66.40	63.78	67.09	63.78	70.42
	ภาษาถิ่นภาคเหนือ	51.73	56.77	61.99	62.97	55.16	57.55	56.18	55.68	59.28	58.44
	ภาษาถิ่นภาคอีสาน	55.97	48.17	70.24	69.47	67.15	67.14	57.36	57.83	60.69	57.83
	ภาษาถิ่นภาคใต้	50.21	50.65	63.93	67.99	64.60	65.76	66.21	66.98	28.36	30.26
	ภาษาจีน	46.00	41.76	64.00	61.82	50.91	50.91	48.18	50.00	48.18	50.00
	ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์	54.24	50.46	58.18	59.81	59.51	63.16	60.29	56.07	60.29	56.07

3.3) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม จำแนกตามแนวคิดของ Friedrich August von Hayek และ John Bordley Rawls

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมและแนวคิดของนักคิด 2 คนสำคัญ คือ John Rawls ที่เชื่อแนวคิด การกระจายความเป็นธรรม ทุกคนในสังคมจะต้องได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เมื่อเทียบกับข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร พบว่าค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางที่ร้อยละ 39.17.-60.16 ถ้าพิจารณารายคุณลักษณะข้อมูลทั่วไป จะเห็นว่าเพศทางเลือกมีค่าดัชนีความเป็นธรรมมากกว่าเพศชายเพศหญิง ที่ร้อยละ 58.08 ส่วนช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีค่าดัชนีความเป็นธรรม 54.01 และเมื่อพิจารณาสถานะการเงินส่วนตัวที่มีค่าดัชนีที่มากที่สุด 54.49 คือพอใช้ ไม่เหลือเก็บ ส่วนภูมิลำเนาพบว่าคนในพื้นที่มีค่าดัชนีความเป็นธรรมมากกว่าคนที่ย้ายมาจากที่อื่น อยู่ที่ร้อยละ 53.97 เช่นเดียวกับลักษณะพื้นที่เทศบาลเมืองที่ได้ค่าดัชนีความเป็นธรรมมากที่สุด อยู่ที่ร้อยละ 60.16 ซึ่งมีความแตกต่างกับเขตปกครองพิเศษ ที่มีค่าดัชนีความเป็นธรรมอยู่ที่ 39.17 และเมื่อพิจารณาภาษาที่ใช้สื่อสารพบว่าภาษาถิ่นอีสานมีค่าดัชนีมากกว่าภาษาอื่นที่ร้อยละ 61.06

ซึ่งมีความแตกต่างกับแนวคิดของ Friedrich Hayek ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับเสรีนิยม โดยบุคคลมีเสรีภาพตามกฎหมาย เมื่อเทียบข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร พบว่ามีค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางที่ร้อยละ 39.37-59.62 เมื่อพิจารณาเพศพบว่าดัชนีความเป็นธรรมที่มากกว่าเพศอื่นคือ เพศทางเลือก ที่ร้อยละ 58.40 และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปมีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 54.43 ส่วนสถานะการเงินส่วนตัวที่มีค่าดัชนีมากที่สุดคือ 53.84 คือคนที่มีสถานะการเงินพอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง เมื่อพิจารณาภูมิลำเนาพบว่าคนที่อยู่ในพื้นที่มีค่าดัชนีความเป็นธรรมที่มากกว่าคนที่ย้ายมาจากที่อื่น ที่ร้อยละ 59.88 ทั้งนี้ยังพบว่าคนที่อาศัยในพื้นที่เทศบาลเมืองมีค่าดัชนีความเป็นธรรมมากกว่าพื้นที่อื่น ที่ร้อยละ 59.00 และภาษาที่ใช้สื่อสารพบว่า ภาษาถิ่นอีสานมีค่าดัชนีความเป็นธรรมมากกว่าภาษาอื่น ที่ร้อยละ 59.08

ซึ่งจะเห็นได้ว่า นักคิดทั้ง 2 คนถึงจะมีแนวคิดที่ต่างกัน แต่ค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมที่หาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมเมื่อเทียบข้อมูลคุณลักษณะพบว่า ค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมไม่แตกต่างกันมาก ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4-87 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลด้านประชากรศาสตร์กับดัชนีความเป็นธรรม จำแนกตามแนวคิดของ John Rawls และ Freidrich A. Hayek

ตัวแปร		John Rawls	Freidrich A. Hayek
เพศ	ชาย	47.34	48.31
	หญิง	54.93	54.30
	เพศทางเลือก	58.08	58.40
ช่วงอายุ	18-29 ปี	47.49	47.50
	30-45 ปี	52.64	52.54
	46-59 ปี	51.93	51.43
	60 ปี ขึ้นไป	54.01	54.44
สถานะการเงินส่วนตัว	พอใช้ มีเหลือเก็บ	46.69	47.66
	พอใช้ ไม่เหลือเก็บ	54.49	53.74
	พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง	53.43	53.84
	ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่	50.82	50.96
ภูมิลำเนา	เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)	53.97	53.88
	ย้ายมาจากที่อื่น	46.28	46.16
พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะ	เขตปกครองพิเศษ	39.17	39.37
	เทศบาลเมือง	60.16	59.62
	เทศบาลตำบล	53.28	54.85
	อบต.	52.16	52.11
ภาษาที่ใช้สื่อสาร	ภาษาไทยกลาง	49.74	50.15
	ภาษาถิ่นภาคเหนือ	47.79	47.03
	ภาษาถิ่นภาคอีสาน	61.06	59.08
	ภาษาถิ่นภาคใต้	54.26	54.43
	ภาษาจีน	49.64	47.96
	ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์	47.77	48.44

4) ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression)

4.1) ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถดถอยดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม ทั้งดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมที่มาจากแบบสอบถามฉบับเต็มและฉบับย่อ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ความเป็นธรรมทางสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวแปรใดเลย (พิจารณาจากค่า Sig. < 0.05 ที่ความเชื่อมั่น 95%) อาจกล่าวได้ว่าความเป็นธรรมทางสังคมขึ้นอยู่กับความเป็นปัจเจกบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ ช่วงอายุ ช่วงรายได้ หรือภูมิลำเนา

ตาราง 4-88 ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม

ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม	Beta ฉบับย่อ	Beta ฉบับเต็ม
เพศ (Ref. ชาย)	-.058	0.084
สถานภาพสมรส (Ref. โสด)	.053	-0.032
ช่วงอายุ (Ref. 30-45 ปี)	-.016	0.001
เชื้อชาติ (Ref. ไทย)	-.020	0.079
ศาสนา (Ref. ศาสนาพุทธ)	.012	0.117
ระดับการศึกษา (Ref. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี)	-.015	-0.117
อาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ)	.021	0.107
สถานภาพในครอบครัว (Ref. หัวหน้าครอบครัว)	.054	-0.099
ช่วงรายได้ส่วนตัว (Ref. ต่ำกว่าเส้นความยากจน)	-.054	0.050
สถานการณ์เงิน (Ref. พอใช้ มีเหลือเก็บ)	.012	0.091
ภูมิลำเนา (Ref. คนในพื้นที่)	-.013	-0.070
สถานภาพในชุมชน (Ref. สมาชิกในชุมชน)	.020	-0.005
ภาษาที่ใช้สื่อสาร (Ref. ไทยกลาง)	-.005	-0.078
Adjusted R Square	-.008	0.008
Durbin Watson	1.401	1.160
Constant	4.044	6.892

4.2) ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ Freidrich A. Hayek

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถดถอยดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ Freidrich A. Hayek เพื่อหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมในข้อคำถามจำนวน 43 ข้อ ที่มาจากแบบสอบถามฉบับเต็ม โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ความเป็นธรรมทางสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวแปรใดเลย (พิจารณาจากค่า Sig. < 0.05 ที่ความเชื่อมั่น 95%) อาจกล่าวได้ว่าความเป็นธรรมทางสังคมขึ้นอยู่กับความเป็นปัจเจกบุคคล

ตาราง 4-89 ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ Freidrich A. Hayek

ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม	Beta
เพศ (Ref. ชาย)	0.045
สถานภาพสมรส (Ref. โสด)	-0.060
ช่วงอายุ (Ref. 30-45 ปี)	-0.001
เชื้อชาติ (Ref. ไทย)	0.008
ศาสนา (Ref. ศาสนาพุทธ)	0.120
ระดับการศึกษา (Ref. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี)	-0.118
อาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ)	0.111
สถานภาพในครอบครัว (Ref. หัวหน้าครอบครัว)	-0.106
ช่วงรายได้ส่วนตัว (Ref. ต่ำกว่าเส้นความยากจน)	0.049
สถานการณ์เงิน (Ref. พอใช้ มีเหลือเก็บ)	0.032
ภูมิสำเนา (Ref. คนในพื้นที่)	-0.063
สถานภาพในชุมชน (Ref. สมาชิกในชุมชน)	-0.026
ภาษาที่ใช้สื่อสาร (Ref. ไทยกลาง)	-0.081
Adjusted R Square	-0.014
Durbin Watson	1.142
Constant	7.281

4.3) ผลการวิเคราะห์การถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ John Bordley Rawls

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถดถอยดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ John Bordley Rawls เพื่อหาตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมในข้อคำถาม จำนวน 79 ข้อ ที่มาจากแบบสอบถามฉบับเต็ม โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สำคัญในการส่งผลต่อระดับความเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งมีค่า * คือ Sig. < 0.1 มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ศาสนา (Ref. ศาสนาพุทธ) และ ภาษาที่ใช้สื่อสาร (Ref. ไทยกลาง) หมายถึง มีความสัมพันธ์ต่อระดับความเป็นธรรมทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความเชื่อมั่น 90% โดยอาจกล่าวได้ว่าการกระจายความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคตามแนวคิดของ John Bordley Rawls นั้นอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาและภาษาที่ใช้สื่อสาร

ตาราง 4-90 ผลการวิเคราะห์การถดถอย (regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดของ John Rawls

ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม	Beta
เพศ (Ref. ชาย)	0.099
สถานภาพสมรส (Ref. โสด)	-0.085
ช่วงอายุ (Ref. 30-45 ปี)	0.026
เชื้อชาติ (Ref. ไทย)	0.065
ศาสนา (Ref. ศาสนาพุทธ)	0.131*
ระดับการศึกษา (Ref. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี)	-0.101
อาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ)	0.095
สถานภาพในครอบครัว (Ref. หัวหน้าครอบครัว)	-0.098
ช่วงรายได้ส่วนตัว (Ref. ต่ำกว่าเส้นความยากจน)	0.079
สถานการณ์เงิน (Ref. พอใช้ มีเหลือเก็บ)	0.085
ภูมิลำเนา (Ref. คนในพื้นที่)	-0.001
สถานภาพในชุมชน (Ref. สมาชิกในชุมชน)	0.020
ภาษาที่ใช้สื่อสาร (Ref. ไทยกลาง)	-0.136*
Adjusted R Square	0.021
Durbin Watson	1.281
Constant	6.907

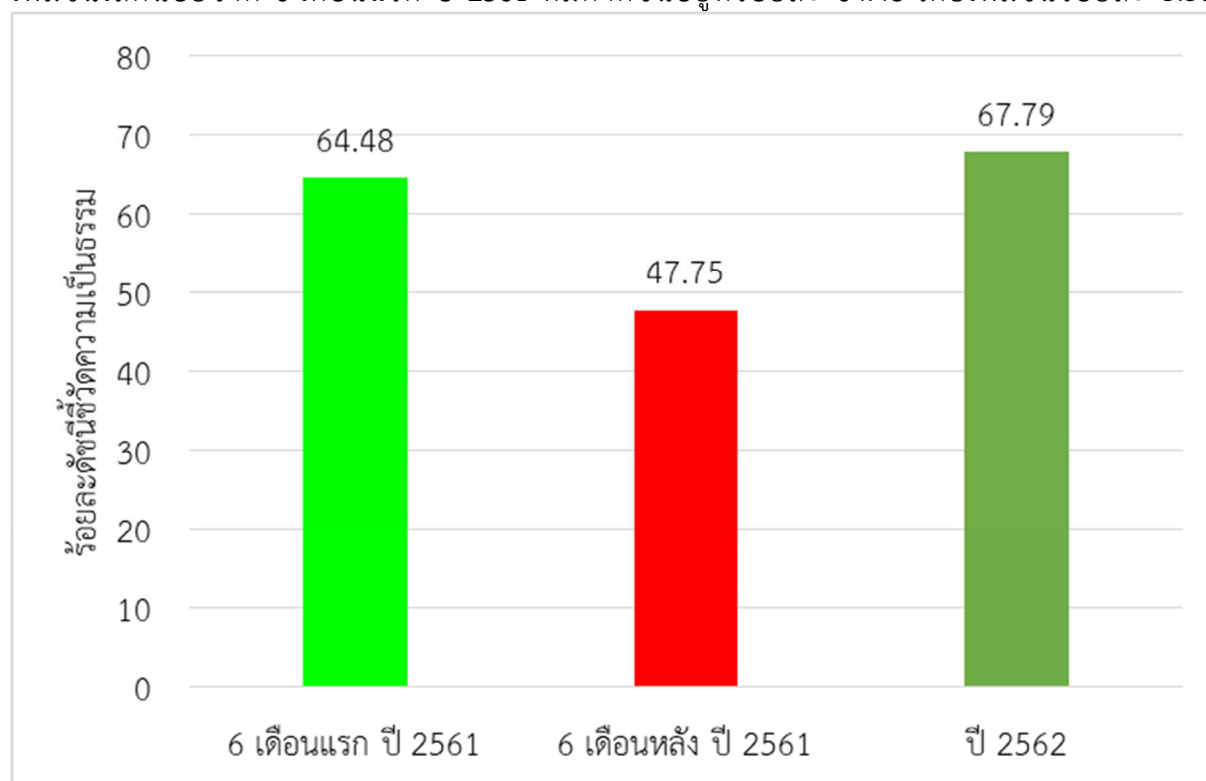
หมายเหตุ: * คือ Sig. < 0.1

4.3 การเปรียบเทียบค่าดัชนีความเป็นธรรมกับการศึกษาก่อนหน้า

การเปรียบเทียบค่าดัชนีความเป็นธรรมกับการศึกษาก่อนหน้าคือ ปี พ.ศ.2561 โดยเลือกข้อคำถามจำนวน 34 ข้อที่เป็นข้อคำถามเดิมมาคำนวณค่าดัชนีแล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งในการเปรียบเทียบค่าดัชนีจะเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวม ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมที่พิจารณาตามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวมกับผลการสำรวจในปี พ.ศ.2561

คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวมผลปรากฏว่าดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมที่มาจากการสำรวจในปี 2562 มีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 67.79 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากผลสำรวจ 6 เดือนหลัง ปี 2561 (ม.ค. ถึง มิ.ย. 2561) ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 47.75 โดยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20.04 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 6 เดือนแรก ปี 2561 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 64.48 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.31

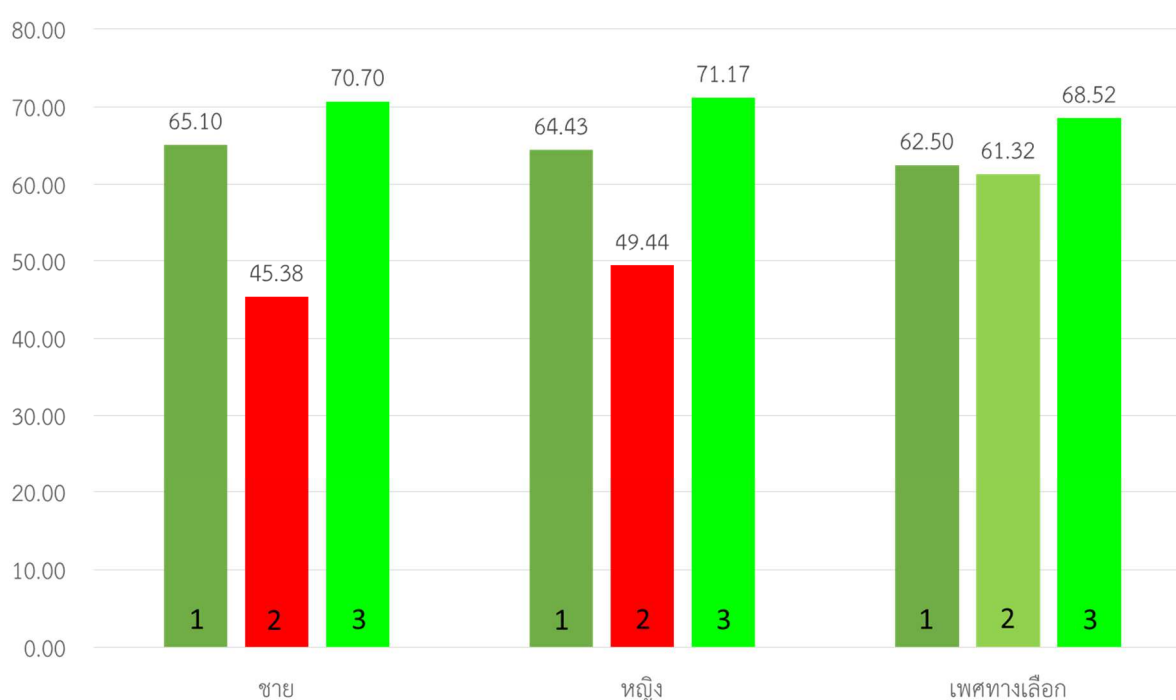

ภาพประกอบ 4-32 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวม

4.3.2 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

1) การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านเพศ

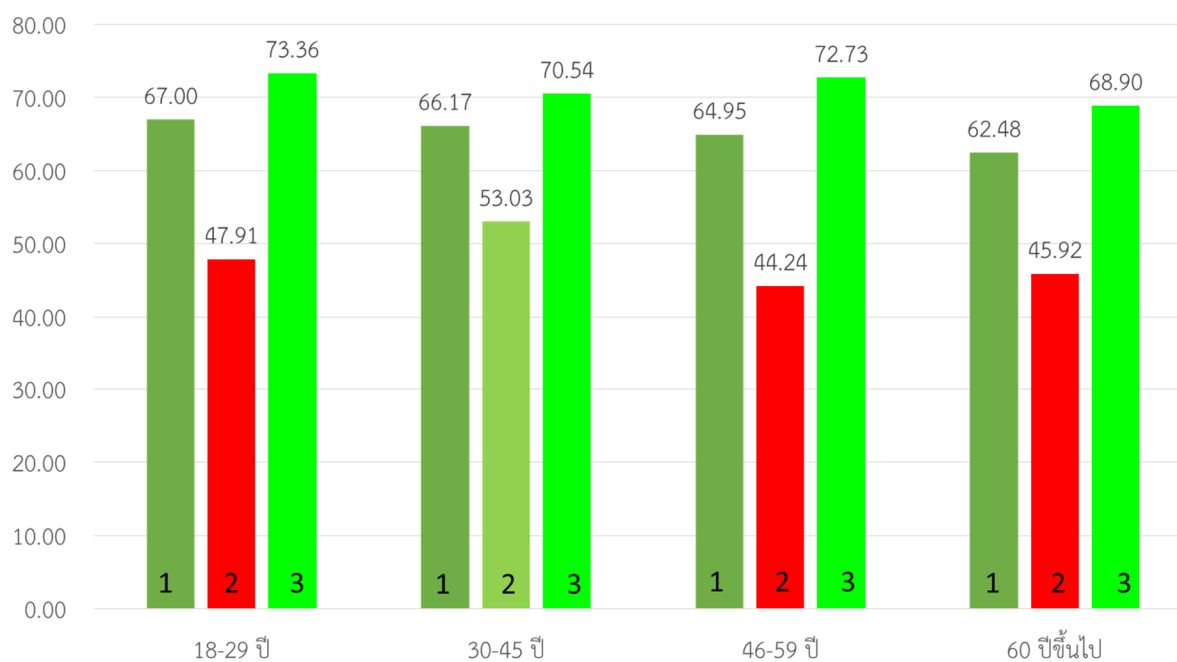
หากเปรียบเทียบค่าดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านเพศ พบว่า จากการสำรวจความเป็นธรรมทางสังคมประจำปีนี้ ในเพศชายและหญิงมีความเห็นต่อความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับเดียวกันคือ “มีความเป็นธรรมมาก” และมีค่าดัชนีใกล้เคียงกัน โดยเพศชายมีดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 70.70 เพศหญิงมีดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 71.17 ส่วนเพศทางเลือกมีดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 68.52 คือ “มีความเป็นธรรมในระดับปานกลาง” ซึ่งหากเปรียบเทียบกับผลการสำรวจข้อมูลในปี 2561 ได้แก่ แผนภูมิแท่งที่ 1 เป็นรอบ 6 เดือนแรก และ แผนภูมิแท่งที่ 2 เป็นรอบ 6 เดือนหลัง จะเห็นว่า ผลการสำรวจของรอบปีปัจจุบันมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นมากในเพศชายและหญิง ส่วนในเพศทางเลือกเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ภาพประกอบ 4-33 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านเพศ

2) การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านช่วงอายุ

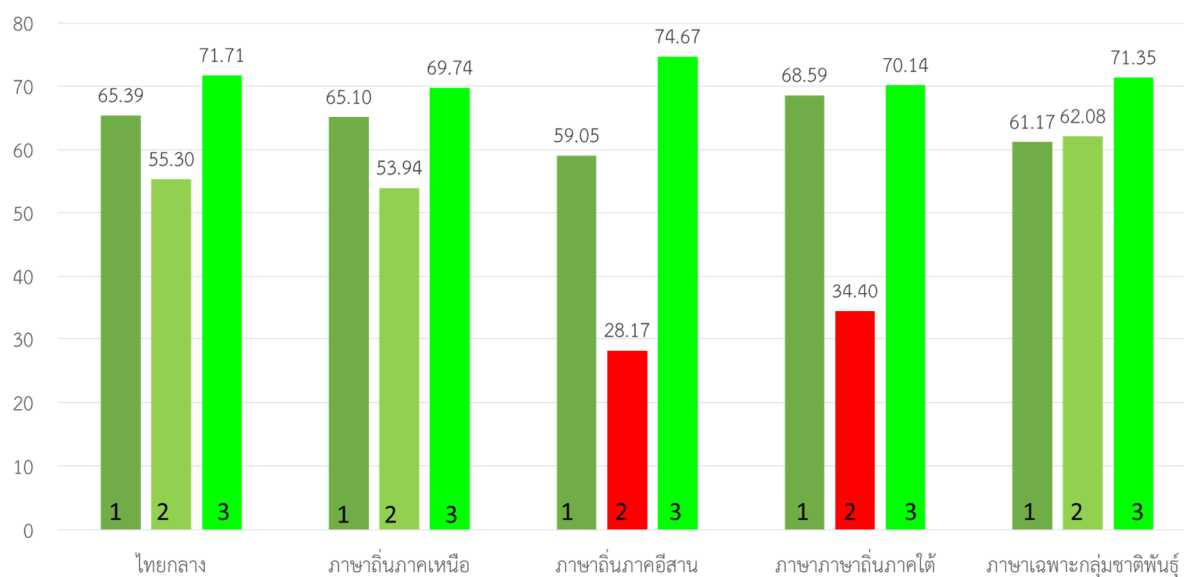
หากพิจารณาค่าดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านช่วงอายุ พบว่า ในทุกช่วงอายุมีความเห็นว่าความเป็นธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมมาก” โดยมีค่าดัชนีมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นในช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไปมีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 68.90 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง” ซึ่งน้อยกว่าในช่วงอายุอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย และหากเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในรอบปี 2561 (แผนภูมิแท่งที่ 1 และ 2) จะพบว่าค่าดัชนีเพิ่มขึ้นในทุกช่วงอายุ

ภาพประกอบ 4-34 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านช่วงอายุ

3) การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภาษาที่ใช้สื่อสาร

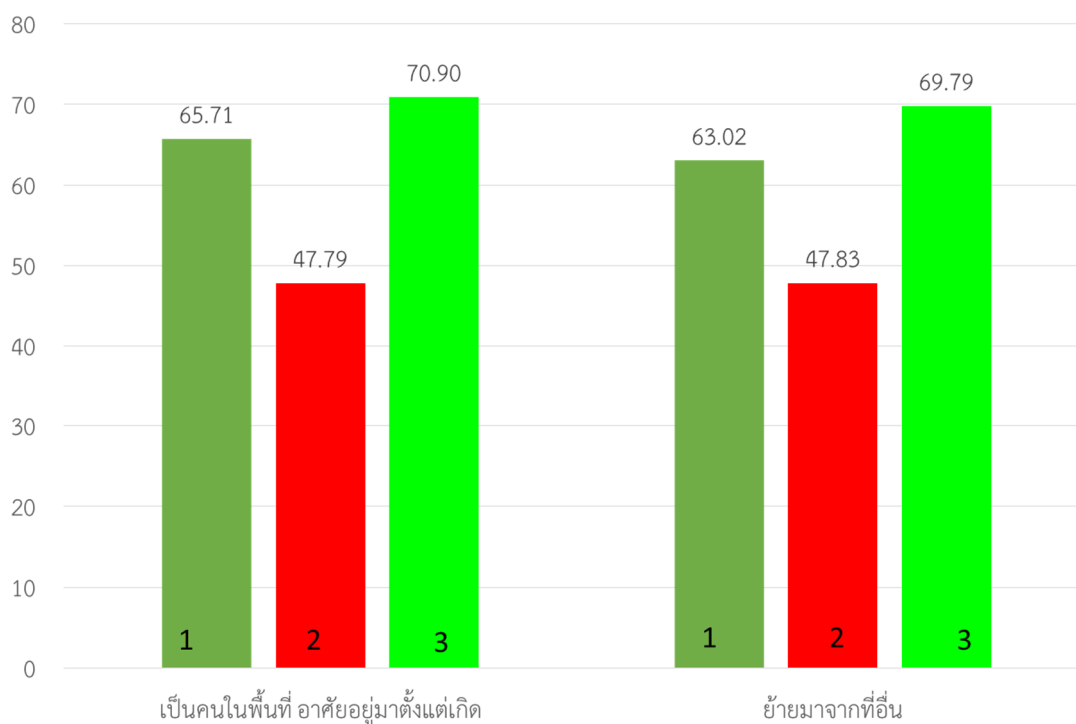
หากพิจารณาค่าดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภาษาที่ใช้สื่อสาร พบว่าในทุกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาต่างกันมีความเห็นว่าความเป็นธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมมาก” โดยมีค่าดัชนีมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาถิ่นภาคเหนือมีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 69.74 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง” ซึ่งน้อยกว่าในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาอื่น ๆ เพียงเล็กน้อย และหากเปรียบเทียบกับการสำรวจในรอบปี 2561 ในทุกกลุ่มมีค่าดัชนีเพิ่มขึ้น โดยในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ภาษาถิ่นภาคอีสานและภาคใต้มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นสูงที่สุดเป็น 2 อันดับแรก เนื่องจากในรอบสำรวจ 6 เดือนหลังของปี 2561 มีค่าดัชนีในระดับต่ำมาก โดยค่าดัชนีเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 46.5 และร้อยละ 35.74 ตามลำดับ

ภาพประกอบ 4-35 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภาษาที่ใช้สื่อสาร

4) การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภูมิลำเนา

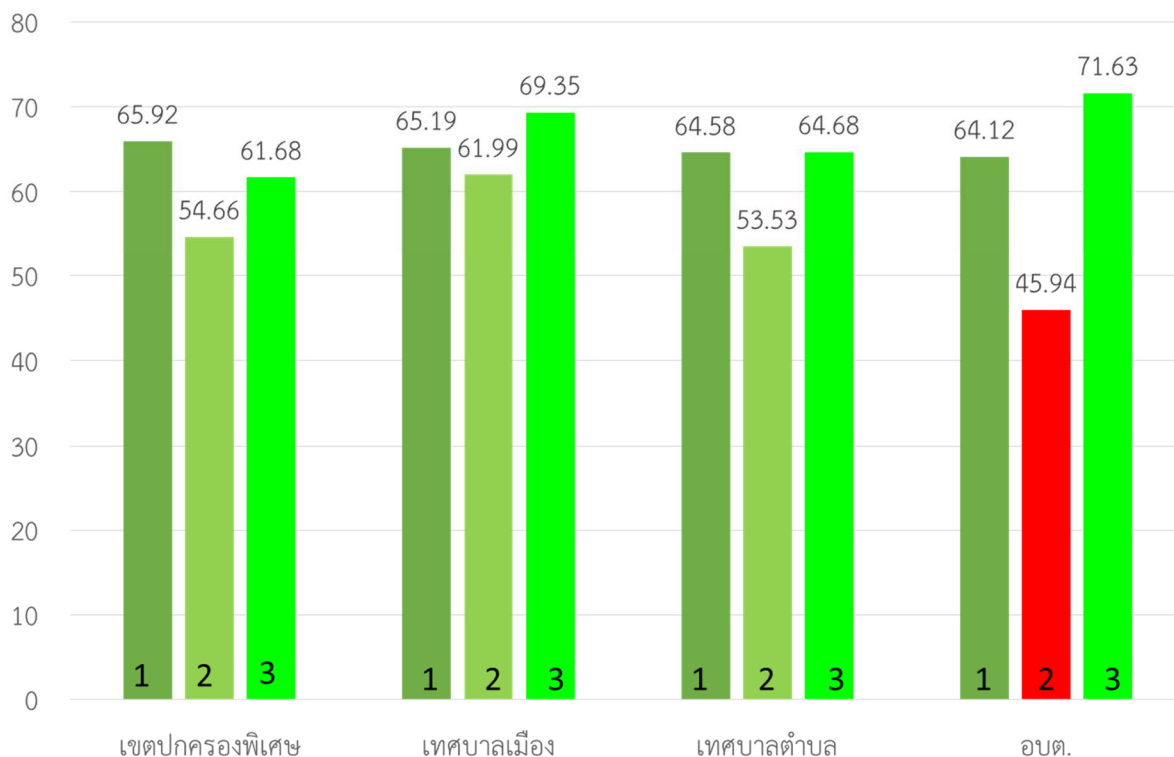
หากเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภูมิลำเนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งที่อยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่เกิดและกลุ่มที่ย้ายมาจากที่อื่น มีค่าดัชนีในปีนีเพิ่มขึ้นจากรอบการสำรวจ 6 เดือนหลังปี 2561 (แผนภูมิแท่งที่ 2) อย่างมาก โดยเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 23.11 และ 21.96 ตามลำดับ และผลการสำรวจของปี 2562 (แผนภูมิแท่งที่ 3) ของทั้งสองกลุ่มก็มีความใกล้เคียงกันมาก

ภาพประกอบ 4-36 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านภูมิลำเนา

5) การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านพื้นที่ที่อยู่อาศัย

หากเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านพื้นที่ที่อยู่อาศัย พบว่าในทุกพื้นที่มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากการสำรวจก่อนหน้านี้ในปี 2561 (แผนภูมิแท่งที่ 1 และ 2) เล็กน้อย โดยมีความเป็นธรรมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมปานกลาง” โดยมีค่าดัชนีอยู่ในช่วงร้อยละ 60 ถึง 70 ยกเว้นในพื้นที่เขต อบต. มีค่าดัชนีเพิ่มจากปี 2561 อย่างมาก เนื่องจากในรอบการสำรวจ 6 เดือนหลังปี 2561 มีค่าดัชนีต่ำ โดยในปีการสำรวจ 2562 (แผนภูมิแท่งที่ 3) เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 25.69

ภาพประกอบ 4-37 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยพิจารณาด้านพื้นที่ที่อยู่อาศัย

4.3.3 การเปรียบเทียบการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์การถดถอยดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยทำการเปรียบเทียบกับ การศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมในปี พ.ศ.2561 ซึ่งใช้ข้อคำถามอ้างอิงตามแบบสอบถามเดิมของปี พ.ศ. 2561 จำนวน 34 ข้อ พบว่าผลการวิเคราะห์การถดถอยของการศึกษาในครั้งนี้ไม่มีตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็น ธรรมทางสังคม ต่างจากผลการวิเคราะห์การถดถอยของปี พ.ศ.2561 ใน 6 เดือนหลัง ที่ตัวแปรอาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ) และอายุ ส่งผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม อย่างไรก็ตามอาจเปรียบเทียบ โดยตรงไม่ได้ เนื่องจากการศึกษาในปีนี้มี ความแตกต่างกันของข้อคำถามมาก มีการแก้ไขคำในข้อคำถามให้มีความกระชับและเข้าใจง่ายมากขึ้นจากปี พ.ศ.2561 จึงอาจส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อ คำถามแตกต่างจากในปี พ.ศ.2561

ตาราง 4-91 ผลการวิเคราะห์ถดถอย (Regression) ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมเปรียบเทียบกับ การสำรวจในปี พ.ศ.2561

ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม	Beta 6 เดือน แรกปี '61	Beta 6 เดือน หลังปี '61	Beta วันนี้
เพศ (Ref. ชาย)	-0.046	0.013	0.039
สถานภาพสมรส (Ref. โสด)	0.036	0.089	-0.053
เชื้อชาติ (Ref. ไทย)	0.041	0.087	-0.033
ศาสนา (Ref. ศาสนาพุทธ)	0.002	-0.02	0.100
ระดับการศึกษา (Ref. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี)	-0.008	0.059	-0.114
อาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ)	0.002	0.171**	0.125
สถานภาพในชุมชน (Ref. สมาชิกในชุมชน)	-0.065	0.052	0.006
ภาษาที่ใช้สื่อสาร (Ref. ไทยกลาง)	0.02	-0.02	-0.056
อายุ	-0.004	-0.340***	0.030
สถานภาพในครอบครัว (Ref. หัวหน้าครอบครัว)	-0.055	-0.071	-0.069
แบ่งช่วงรายได้ส่วนตัว (Ref. ต่ำกว่าเส้นความยากจน)	0.084	-0.044	0.097
รายได้ส่วนตัว (Ref. พึงพอใจในระดับมาก)	-0.079	0.062	-0.043
Adjusted R Square	0.044	0.108	-0.018
Durbin Watson	1.375	0.822	1.230
Constant	90.533	51.524	7.087

หมายเหตุ ** คือ Sig. < 0.05 และ *** คือ Sig. < 0.01

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

“ความเป็นธรรม” เป็นประเด็นที่ซับซ้อน ซ่อนเงื่อนไขที่หลากหลาย แทบทุกบริบทของสังคมจึงเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับความเป็นธรรม ทั้งที่ปรากฏเปิดเผยและแอบแฝงซ่อนเร้นในมิติต่าง ๆ ของสังคมตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึก ความสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างทางสังคม ตลอดจนผลผลิตทางวัฒนธรรมในสังคม ต่างก็ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นธรรม ทั้งนี้หนึ่งในสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรม” ที่สะท้อนผ่านปรากฏการณ์ทางสังคม คือ วิกฤตความรุนแรงในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในสังคมอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งสร้างความรุนแรงทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้นในรูปแบบต่าง ๆ จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและเบียดขับเพิ่มช่องว่างให้แก่คนในสังคม

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นโครงการวิจัยเชิงสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีมูลเหตุมาจากสภาพการณ์ทางสังคมไทยอันปรากฏความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ซึ่งยังคงตอกย้ำทับซ้อนอยู่ในสังคมตลอดมาโดยอาศัยเครื่องมือเป็นเว็บแอปพลิเคชัน แนวคิดเรื่อง “ความเป็นธรรม” จึงกลายเป็นประเด็นใหญ่อันสำคัญยิ่งที่สังคม และโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ จะต้องทำความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้คนในสังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข บนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลายในสังคม

ด้วยจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น โครงการนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ทบทวนการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อใช้ประโยชน์ในการสำรวจผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive
- 2) พัฒนาเครื่องมือจัดเก็บดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive
- 3) ทดลองจัดเก็บข้อมูลผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ทั้งในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

ในการออกแบบการวิจัย เพื่อจัดสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ในแนวคิดเรื่องความเป็นธรรม ในหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และสาขาวิชาปรัชญา จนได้ข้อสรุป แบ่ง “ความเป็นธรรมทางสังคม” ออกเป็นมิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นมิติเดิมจากโครงการพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม เมื่อปี พ.ศ.2561 จำนวน 4 มิติ และเพิ่มเติมอีก 6 มิติ รวมเป็น 10 มิติ ได้แก่ 1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา 2) มิติการเมือง 3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร 4) มิติกระบวนการยุติธรรม 5) มิติการศึกษา 6) มิติเพศ 7) มิติชุมชน 8) มิติสุขภาพ 9) มิติสิ่งแวดล้อม และ 10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค

ในการนี้ จากมิติต่าง ๆ ทั้ง 10 มิติข้างต้น คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยแบบสอบถามซึ่งได้ผ่านกระบวนการทดสอบเครื่องมือตามหลักวิชาการแล้ว จะมีข้อคำถามทั้งหมด 3 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สอง คือ มุมมองต่อความเป็นธรรมทางสังคมไทย ส่วนที่สาม คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นธรรมที่หลากหลายทางสังคม ทั้ง 10 มิติ โดยข้อคำถามทั้งหมดจะถูกนำไปใส่ในเว็บแอปพลิเคชันเพื่อให้ใช้ประโยชน์ในการสำรวจ นอกจากนี้ยังมีแบบสำรวจฉบับย่อที่

เป็นรูปภาพ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสำรวจที่มีเวลาไม่มากแต่ต้องการจะสะท้อนความเป็นธรรมได้เลือกทำด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างที่อาศัยความน่าจะเป็นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทน และสามารถสะท้อนสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับพื้นที่ในการศึกษาซึ่งจะสะท้อนความแตกต่างระหว่างความเห็น การรับรู้ ทักษะของผู้ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมือง (Urban) และเขตชนบท (Rural) ฉะนั้นการสุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูลจึงมีการกระจายไปทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอย่างเท่าเทียมกันด้วย

ในการศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยสำรวจข้อมูลในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2562 ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม อยู่ในระดับ 73.66 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติสุขภาพ มีความเป็นธรรมสูงที่สุด คือ ร้อยละ 77.40 รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ร้อยละ 74.41 ส่วนมิติที่มีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีความเป็นธรรมอยู่ที่ร้อยละ 58.31 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมปานกลาง”

หากเปรียบเทียบกับรอบการสำรวจข้อมูลของปี พ.ศ.2561 จะพบว่าค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้นในทุกมิติและทุกข้อคำถาม ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ซึ่งทำให้ประชาชนในประเทศกำลังมีความหวังกับรัฐบาลชุดใหม่ที่จะเข้ามาบริหารประเทศจึงทำให้ค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากแบบสำรวจฉบับย่อที่เป็นภาพสะท้อนของแต่ละมิติ จะเห็นว่าผลการสำรวจตรงข้ามกับแบบสำรวจฉบับเต็ม อาจเป็นผลมาจากภาพที่ทดลองนำมาใช้นั้นเป็นภาพในเชิงลบและกระทบกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสำรวจ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลสำรวจจะเพิ่มขึ้นจากรอบสำรวจครั้งที่แล้ว แต่ก็ยังมีบางกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนความเป็นธรรมที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เช่น กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตการปกครองพิเศษ (กรุงเทพมหานคร) มีความเห็นต่อความเป็นธรรมทั้งในภาพรวมและแยกรายมิติค่อนข้างน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างในพื้นที่อื่น หรือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายเห็นว่าสังคมไทยในภาพรวมมีความเป็นธรรมในระดับปานกลางซึ่งน้อยกว่าความเห็นของเพศหญิงและเพศทางเลือก เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ยังมีการตั้งข้อสังเกตของนักวิชาการเกี่ยวกับความหวังหลังการเลือกตั้งของไทย ซึ่งประชาชนรอคอยการเลือกตั้งนี้มา 5 ปี ว่าประชาชนที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่างก็หวังให้ประเทศเดินไปในทางที่ควรจะเป็น ที่สำคัญคือเห็นความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นหลังจากการเลือกตั้งนี้ บ้านเมืองจะเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นหลังจากที่อยู่ภายใต้รัฐบาลทหารมายาวนาน (มติชนออนไลน์, 2561) แต่อย่างไรก็ตามในการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ต่างจังหวัดเองก็มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการมีรัฐบาลทหารทำให้บ้านเมืองสงบได้จริง และที่สำคัญในกลุ่มตัวอย่างที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความเห็นว่าเงินที่ได้รับจากบัตรนี้สามารถช่วยเหลือด้านการเงินของกลุ่มตัวอย่างได้

ในส่วนการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสำรวจความเป็นธรรมและประมวลผลเบื้องต้นในภาพรวมนั้นมีความรวดเร็วทั้งในการตอบแบบสำรวจของผู้ตอบและในการแสดงผลแบบ Real-time นอกจากนี้การใช้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ยังสามารถเผยแพร่ไปในระดับหมู่บ้านผ่านผู้นำชุมชนได้โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ภาคสนามลงสำรวจข้อมูล อันจะทำให้ประหยัดงบประมาณในส่วนการเก็บข้อมูลในอนาคตได้

ในการศึกษาเพื่อสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม พบว่ายังมีองค์ประกอบหลายอย่างเกี่ยวกับความเป็นธรรมที่จะต้องพิจารณา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมให้เชิงลึกและสามารถตอบโจทย์ทางสังคมที่ว่าด้วยความเป็นธรรมทางสังคมเป็นอย่างไร ท่ามกลางความคิดที่แตกต่างของคนที่อาศัยอยู่ภายในประเทศ อย่างไรก็ตามความเป็นธรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่เราควรให้ความสำคัญอย่างมากเพื่อให้คนในสังคมดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม ควรต้องมีการสำรวจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเห็นภาพของความเปลี่ยนแปลงของความเป็นธรรมทางสังคมผ่านตัวเลขดัชนีได้
- 2) ควรพิจารณาเพื่อเพิ่มพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมทั่วประเทศในทุกปีการสำรวจ
- 3) ควรเปลี่ยนภาพในแบบสำรวจฉบับย่อให้เป็นภาพที่เป็นตัวแทนของแต่ละมิติได้อย่างแท้จริง
- 4) ในการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษา ควรใช้เทคโนโลยีภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) มาใช้ในการอธิบายผลการศึกษาในเชิงพื้นที่ เพิ่มเติมจากการนำเสนอข้อมูลในเชิงปริมาณ ด้วยตารางหรือแผนภูมิแบบดั้งเดิม เพื่อให้สามารถมองเห็นความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจน และช่วยให้สามารถกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมต่อพื้นที่
- 5) ผลจากงานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งหน่วยงานภาครัฐหรือภาคประชาสังคม องค์กรนอกภาครัฐ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นต้น
- 6) ควรมีการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อให้การใช้งานผ่านเว็บแอปพลิเคชันสะดวกมากยิ่งขึ้น และพัฒนาการรายงานผลที่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจในรอบการสำรวจที่ผ่านมาได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา บุญชัยและคณะ. (2555). การสังเคราะห์สถานการณ์ความไม่เป็นธรรมทางสังคมเชื่อมโยง SDH มิติ
เกษตรทรัพยากร. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561 จาก <http://social-agenda.org/metting1412>.
- กัณธดา เชาว์วัฒนกุล. (2557). ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของชุมชนหมู่บ้านจัดสรรในเขตกรุงเทพมหานคร.
สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก [https://www.tci-](https://www.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/79674/63588)
[thaijo.org/index.php/socku/article/view/79674/63588](https://www.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/79674/63588).
- กัณณิกา อังศุชนสมบัติ. (2561). คนจนเมือง ท่ามกลางกระแสการพัฒนา. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2561
จาก <http://social-agenda.org/social-watch-thailand-2016>.
- กิตติมา ขุนทอง. (2561). ฉันเห็นอะไรในรอยเท้าฉัน เมื่อพื้นที่ 120,000 ไร่ในวานรนิวาสจะเกิดเหมืองแร่
โปแตช. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://waymagazine.org/wanornniwat-mining/>.
- เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์. (2548). หลักความเสมอภาค. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2562 จาก
<http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=657>.
- จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์. (2561). ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม. ไทยโพสต์. สืบค้นเมื่อ 23
พฤศจิกายน 2561 จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/19896>.
- จิระ บุรีคำ. (2545). ปัจจัยกำหนดการเจริญเติบโตของกลุ่มออมทรัพย์ชาวเขาในเขตภาคเหนือตอนบน.
สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.lib.ku.ac.th/KUCONF/KC4107004.pdf>.
- เจเรมี ซิบรูก. (2554). คู่มือเข้าใจชนชั้น วรรณะ ความเหลื่อมล้ำ. แปลโดยทองสุข เกตุโจรน์และสายพิน
ศุพุทธมงคล. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- เจมส์ คาร์ล ปิ่นทอง. (2556, 10 ธันวาคม). โจทย์ใหญ่ ‘ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย’. แนวหน้า. สืบค้นเมื่อ 5
มกราคม 2562 จาก <https://www.naewna.com/politic/columnist/38201>.
- ชัยพงษ์ สำเนียง. (2558). คนจน/ความจนได้บรรทัด. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก
<https://www.tcijthai.com/news/2015/23/archived/5411>.
- ซัคม.ชนเผ่าพื้นเมืองในไทยยังล้าหลัง อดีตกรม.เผยรัฐบาลไม่ยอมรับประเทศไทยมีคนพื้นเมือง เหตุไม่มีการล่า
ดินแดน เตรียมจัดงานวันชนเผ่าพื้นเมือง 9 ส.ค.นี้. (4 สิงหาคม 2559). สำนักข่าวชายขอบ. สืบค้น
จาก <http://transbordernews.in.th/home/?p=13586>.
- ชูชาติ เตชะโพธิ์วิรุณ และอภิวัดน์ รัตนวราหะ. (2559). การศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านที่อยู่อาศัยด้วย
เครื่องมือเชิงประจักษ์: กรณีศึกษาชานเมืองด้านทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 19
ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/archkmitl/article/view/65046>.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2541). ความยุติธรรม ตอนที่หนึ่ง. รัฐศาสตร์สาร, 20 (2)
- ฐิติกร สังข์แก้ว และดร.อรรณสิทธิ์ พานแก้ว. (2562). ยุติธรรมเหลื่อมล้ำ. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 จาก
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ยุติธรรมเหลื่อมล้ำ>
- ดวงพร เพชรคง. (2558). ความเท่าเทียมระหว่างเพศ. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. สืบค้นเมื่อ 24
พฤศจิกายน 2561 จาก
https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=175

- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธุ์เนตร. (2555). **ความเหลื่อมล้ำของโอกาสการศึกษา และมาตรการการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชนยากจน**. วารสารเศรษฐศาสตร์ บริหารศิลป์ สถาบันพัฒนาศาสตร์, ปีที่ 6 (ฉบับที่ 1 มกราคม 2555).
- แต่งชุด “ไปรเวท”ไป “โรงเรียน” เพิ่ม “ความสุข” เคารพ “ความแตกต่าง?”. (2562). MGR online. สืบค้น จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9620000003875>.
- ถาวร สกุลพาณิชย์. (2554). **ความเป็นธรรมและการเข้าถึงบริการสุขภาพ**. สำนักงานวิจัยเพื่อการพัฒนา หลักประกันสุขภาพไทย. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 จาก <http://www.thaihealthreport.com/index2554-010>.
- ไทยชาติแรกในเอเชีย! ครม.เห็นชอบร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต รักเพศเดียวกัน แต่งงานกันได้. (25 ธันวาคม 2561). ข่าวสด. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_2003756
- ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง. (2561). **ที่เห็นและเป็นไป: ความหวัง ‘หลังเลือกตั้ง’**. มติชนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2562 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1130966
- ธนาชัย สุนทรอนันตชัย. (2559). **ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และความเป็นธรรมทางสังคม** กับการจัดการ. ไทยรัฐออนไลน์. 2557. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 จาก <https://www.thairath.co.th/content/437323>.
- ฉันทกร โคตรสิงห์. (2559). **ความเหลื่อมล้ำในที่ดินทำกิน: ปัญหา**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/62624/57510>.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). **“ความยากจนในสังคมไทย” ในรายงานการสัมมนาวิชาการ บทบาททรัพยากร ป่าไม้กับการบรรเทาความยากจน**. การปีโตเลียมแห่งประเทศไทย.
- เนตรดาว เถาถวิล. (2554). **เฝ้าอยู่ แต่พอกิน: คำถามว่าด้วยการพึ่งตนเองของชาวนาและเกษตรกรอินทรีย์ ในยุคโลกาภิวัตน์และการพัฒนา**. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, ปีที่ 30 (ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม).
- ประเทศไทย:รัฐบาลทหารกระชับอำนาจในโอกาสสามปีหลังรัฐประหาร คำสัญญาที่ว่างเปล่าว่าจะเคารพลสิทธิ และฟื้นฟูประชาธิปไตย. (2560). Human Rights Watch. สืบค้นจาก <https://www.hrw.org/th/news/2017/05/21/303978>.
- ประภาพร สีหา. (2560). **ความขัดแย้งทางการเมืองกับรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557**.วารสารรัฐศาสตร์ บริหารศิลป์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ 4 (ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม).
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. (2545). **โลกของนางรำ : ตัวตน ความงาม และความศักดิ์สิทธิ์ในชีวิตของ นางละครแก๊บน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีชา อุตระกุล และเอกรัตน์ เอกศาสตร์. (2559). **ความเหลื่อมล้ำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ปัญหา และทางออก**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/62267/57508>.
- ปิติเทพ อยู่ยืนยง.(2556). **เครื่องแบบนักเรียนของอังกฤษและประเด็นทางกฎหมายที่น่าสนใจ**. ประชาไท สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2562 จาก <https://prachatai.com/journal/2013/09/48982>.
- เปิดเบื้องหลัง “ความคิด” เสรีชนร. “กรุงเทพคริสเตียนฯ”. (2562). PPTV HD 36. สืบค้นจาก

<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%94%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%99/96262>

- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2555). **โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองอธิบายความไม่เป็นธรรม ทางสังคม**. สัมมนาวันที่ 25 กรกฎาคม 2555 ครั้งที่ 3 สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2561 จาก http://social-agenda.org/โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติ/ความเหลื่อมล้ำในภาคของ-3/?fbclid=IwAR0CIAfPyJObR32RwA2CY-d5Q6JKlsRSnPa2au3NWmboYhQIn3_HcN1WJO0.
- ‘ผาสุก’ ชัด คสช.ประกาศลดความเหลื่อมล้ำ แต่ลดนโยบายช่วยยั่งยืน ปชช.ถูกทำให้เจ็บ. (2561). **มติชนสุดสัปดาห์**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562 จาก https://www.matichonweekly.com/hot-news/article_110443.
- “พม.”ทำงานเชิงรุก-แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำปชช.สร้างสวัสดิการสังคม ภายใต้โครงการ Family Data. (2562). **มติชนออนไลน์**. สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2562 จาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_878748.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2555). **ความยุติธรรมในมุมมองของพุทธศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 จาก <http://www.ps.mcu.ac.th/?p=141>
- เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2559). **ความเหลื่อมล้ำทางเพศภาวะ: “ปัญหาความรุนแรง” ข้อท้าทายและทางออก**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/jsd/article/view/62633/57513>.
- ไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2556). **ความเป็นธรรมทางสังคม โครงการพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อสังคมสุขภาวะ**. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2560). **เข้าใจ “ความยุติธรรมทางสังคม”**. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2561 จาก http://social-agenda.org/wp-content/uploads/2013/02/Social-Justice_Pisit.pdf.
- ไพสิฐ พาณิชย์กุล. (2562). **การเมืองภาคประชาชน ความเป็นธรรมทางสังคม กับ ความเป็นธรรมทางกฎหมายรัฐธรรมนูญไทย**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <https://www.parliament.go.th>.
- ภาณุเบศร์ มหาเรือนขวัญ. (2555). **ทรัพยากรที่ดิน: ทำให้คนจน (ไม่) ใช้อำนาจการ ความจน (ไม่) ใช้อำนาจการ**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9550000098150>.
- ภิรมย์ จินธาดา,เอกรินทร์ สังข์ทอง และ เรชา ชูสุวรรณ . (2559). **ความยุติธรรมทางสังคมกับการจัดการศึกษา**. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มท. รับเรื่องร้องทุกข์ศูนย์ดำรงธรรม 2.97 ล้านเรื่อง. (22 ธันวาคม 2559). **กรุงเทพธุรกิจ**. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/732962>.
- มอง "ความเป็นธรรม" ในสังคมไทย. (26 กุมภาพันธ์ 2557). **ข่าวสดออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://www.khaosod.co.th>.

- ย้อนนาที 'ประยุทธ์' ทุบโต๊ะ ยึดอำนาจ' สู่ 'รัฐประหาร'. (23 พ.ค. 2557). ไทยรัฐออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.thairath.co.th/content/424643>.
- เยี่ยมยุทธ สุทธิฉายา. (2561). **อำนาจชุมชนป้อมมหากาฬ: ชุมชนเก่าแก่ตื่นไปในยุคที่แต่งชุดไทยก็ฟินแล้ว**. ประชาไท. สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2562 <https://prachatai.com/journal/2018/04/76523>.
- รัชพันธุ์ เขยจิตร และบุญ ทิ มิน ตัม. (2559). **ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในประเทศ เวียดนามและประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/swurd/article/view/55819/46598>.
- รัชวดี แสงมเหษณ์. (2560). **ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: คุณภาพสังคมที่คนไทยมองเห็น**. วารสาร รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, ปีที่ 8 (ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน), หน้า 33 – 66.
- รายงานความไม่เป็นธรรมสังคม'55:ต้นตอรัฐเอื้อทุน-แย่งชิงทรัพยากร. (2556). **ศูนย์ข่าวเพื่อชุมชน สำนักข่าวอิศรา**. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <https://www.isranews.org/community/community-interview/20460-cusocialreport090413>.
- วัฒนพล ชุมเพชร. (2560). **การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการร้องเรียนและติดตามปัญหาจากประชาชน ในท้องถิ่นสู่ภาครัฐ**. ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ปีที่ 9 มกราคม – ธันวาคม.
- วิชัย อุตสาหจิต จุฑามาศ แก้วพิจิตร. (2556). **องค์การแห่งความสุขกับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/NDJ/article/view/8940/7642>.
- วิโรจน์ ณ ระนองและอัญญา ณ ระนอง. (2550). **การใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะสวัสดิการของโครงการ 30 บาตา และหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีต่อภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประชาชนและการลดความยากจน และการสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมด้านสุขภาพ**. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. สำนักงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักประกันสุขภาพไทย (สวปก.).
- วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร. (2548). **ความเป็นธรรมในระบบสุขภาพไทย: ประสบการณ์ของผู้บริหารระดับสูง กระทรวงสาธารณสุข**. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 14(3), 515-523.
- วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร, อาริวรรณ เขียวชาญวัฒนา, จุฬารณย์ ลิ้มวัฒนานนท์, จิตปรางค์ วาศวิท, สงวน ลือเกียรติ บัณฑิต และจิราวรรณ บุญเพิ่ม. (2549). **รายงานสถานะสุขภาพคนไทย: การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจอนามัย และสวัสดิการ พ.ศ.2546**. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 15(4), 515-523.
- ศราวดี อินทพนม. (2559). **กำแพงกีดขวางสิทธิและความเท่าเทียมในโอกาสเข้าสู่แรงงานและการจ้างงานของคนพิการไทย**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/62630/57511>.
- ศราวดี ปทุมราช. (2548). **ข้อกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิคนพิการในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โค-ชยัน มีเดียทิม.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2561). **"คนจน" กับ "วัฒนธรรมความจนในสังคมไทย"**. เปิดประเด็น : มุลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, (ฉบับที่ 118 เม.ย.-มิ.ย.2561).
- ศุภสิทธิ์ พรหมนารุโณทัยและคณะ. (2545). **ความเป็นธรรมทางสุขภาพ: การประเมินระดับครัวเรือน**. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขและ JICA.

- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน). (2558). **“โครงการบ้านมั่นคง” การพัฒนาที่อยู่อาศัยโดย**
องค์กรชุมชนและท้องถิ่น: สำนักงานบ้านมั่นคง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
 สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). **ความเป็นธรรมทางสังคม.** สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562
 จาก <http://social-agenda.org/ความเป็นธรรมในสังคม/ความเป็นธรรมทางสังคม>
 สปน.เตรียมเปิดตัวแอปฯ PSC 111 ให้ประชาชนร้องทุกข์. (2558). **MGR online.** สืบค้นจาก
<https://mgronline.com/politics/detail/9580000042373>.
 สฤณี อาชวานันทกุล. (2554). **ความเหลื่อมล้ำแบบพหุ.** กรุงเทพฯ : เพนไท.
 สามชาย ศรีสันต์. (2553). **วาทกรรมความยากจนในสังคมไทย.** สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
 สามปัฐประหาร: ปัญหาปากท้อง เรื่องใหญ่ที่ ใช้ ม.44 จัดการไม่ได้.(2560). **BBC.** สืบค้นจาก
<https://www.bbc.com/thai/thailand-39990531>.
 สามปัฐประหาร: ภาครัฐกิจเร่งรัฐรับทำนโยบายให้เกิดผลจริง หลังการเมืองมีเสถียรภาพ. (2560). **BBC.**
 สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39958445>.
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2556). **นักสิทธิสตรีอาเซียน เดินหน้าขับเคลื่อนความ**
เป็นธรรมทางเพศ. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562 <http://www.thaihealth.or.th/Content>.
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ. (2558). **ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา.** สืบค้นเมื่อ 12
 มกราคม 2562 จาก <http://www.thaihealth.or.th/Content>.
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). **เอกสารประกอบการพิจารณาสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้าน**
สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม.
 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2553). **แผนที่ความยากจนของ**
ประเทศไทย พ.ศ. 2553 ทัวราชอาณาจักร.
 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). **การสำรวจการมีเทคโนโลยี**
สารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561.
 สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. (2560). **รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและ**
ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2559. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ.
 สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. (2561). **สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้าน**
รายได้ในระดับภาคของประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ.
 สุนทรียา เหมือนพะวงศ์. (2549). **ความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ข้อเสนอว่าด้วยการมีศาลใหม่ "ศาล**
สิ่งแวดล้อม". ประชาไท. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก
<https://prachatai.com/journal/2006/12/10914>.
 สุปรียา หวังพัชรพลและคณะ. (2560). **ชุดโครงการวิจัยความเหลื่อมล้ำและคนจนเมือง.** สำนักงานกองทุน
 สนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
 สมิตรา ศรีวิบูลย์ และพรณี วิรุณานนท์. (2556). **การพึ่งตนเองเพื่อต่อสู้ความยากจน.** สืบค้นเมื่อ 19

ธันวาคม 2561 จาก

<https://www.tcithaijo.org/index.php/socialresearchjournal/article/view/83930/66834>.

สุวิชา เป้าอารีย์. (2559). **ความเสมอภาค: แนวคิดและข้อถกเถียงเบื้องต้น**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561

จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsd/article/view/62255/57503>.

สุวิมล พิษณุไพบูล. (2556). **โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคม กรณีชุมชนสวนหลวง 1**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก

<https://www.tcithaijo.org/index.php/socialresearchjournal/article/view/83907/66812>.

เสนห์ จามริก. (2549). **สิทธิชุมชนไทยในกระแสโลก**. สำนักงานสนับสนุนการทํารววจัย (สกว.). กรุงเทพฯ

อคิน รพีพัฒน์. (2540). **เจ้าชาวบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนรรฆ พิทักษ์ธานิน. (2561). **‘คนไร้บ้าน’ ภาพสะท้อนความเหลื่อมล้ำของไทย**. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2558). **ความยุติธรรม ความเป็นธรรม และอำนาจ**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/634821>.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2558). **ความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2562 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635428>.

อรอนงค์ ทวีปรีดา. (2559). **การกระจายและความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาและบทบาทการใช้จ่ายของภาครัฐ**. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

อนันท์ กาญจนพันธุ์. (2549). **การต่อสู้เพื่อความเป็นคนของคนชายขอบในสังคมไทย**. ในอนันท์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ). **อยู่ชายขอบมองลวดความรู้อยู่**. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม. หน้า 3-33.

อีสานถูกละเมิดสิทธิจากรัฐและทุนต่อเนื่องหลังรัฐประหาร. (2561). **The Isaanrecord**. สืบค้น จาก <https://isaanrecord.com/2018/11/26/humen-rigths-event-in-khonkaen/>.

BANGKOK EYES แอปฯรับเรื่องร้องทุกข์คนกรุง. (2556). **TNN24**. สืบค้นจาก

http://www.tnnthailand.com/v1/news_detail.php?id=9286&t=news.

Hewison, K. (2015). **Inequality and politics in Thailand**. *Kyoto Review of Southeast Asia*, 17.

International Comparisons. (2016). **Social justice of OECD member states**. สืบค้นจาก <http://internationalcomparisons.org/social/social-justice.html>

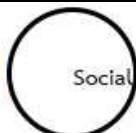
Macdonald, M. (1928). **Philippine Sociological Society**. Retrieved. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก

<https://www.jstor.org/stable/pdf/23898093.pdf?refreqid=excelsior%3Aee4ccdd6e79e9f2569a60be31dc770be>

Ministry of Finance Occasional Paper. (2015). **Income Growth, Inequality and Mobility Trends in Singapore**. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561 จาก

<https://www.mof.gov.sg/Portals/0/Feature%20Articles/Income%20Growth,%20Distribution%20and%20Mobility%20Trends%20in%20Singapore.pdf>

Oscar Lewis. (1992). **Urbanization without Breakdown**. *The Scientific Monthly*, Vol. 75, No. 1

Social Justice

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive

เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

(Jul., 1952), pp. 31-41.

Oshima, H.T. (1970). "Income Inequality and Economic Growth: The Post - war Experience of Asian Countries", Malayan Economic Review. Vol.15 No.2 October, Pp.18-19.

Owen J. Lynch และ Janis B. Alcorn. (2535). การดูแลป่าของชาวบ้าน การยอมรับในสิทธิ การมีส่วนร่วมและความสามารถในการจัดการของชาวบ้านในเขตป่าสงวน. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Randy Formaran. (2012). **Social Inequality in the Philippines**. Retrieved. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2561. <https://www.scribd.com/doc/84407977/Social-Inequality-in-the-Philippines-2012-DLSU-CITIGOV-Homework>.

Schraad-Tischler, D., and Schiller, C. (2016). **Social Justice in the EU-Index Report 2016: Social Inclusion Monitor Europe**. Bertelsmann-Stiftung.

Schraad-Tischler, D., Schiller, C., Heller, S.M. and Siemer, N. (2017). **Social Justice in the EU-Index Report 2017: Social Inclusion Monitor Europe**. Bertelsmann-Stiftung.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสำรวจจากการปรับแก้ในแต่ละครั้ง

1. แบบสำรวจเดิมจากโครงการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรม

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

ชุมชน.....รหัสชุมชน.....	พิกัด GIS
ที่ตั้งชุมชนอยู่ในเขต	☐ 1) เขต อบต. ☐ 2) เขตเทศบาลตำบล ☐ 3) เขตเทศบาลเมือง ☐ 4) เขตเทศบาลนคร ☐ 5) เขตกรม. ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. เพศ ☐ 1.ชาย ☐ 2.หญิง ☐ 3.เพศทางเลือก

2. อายุ.....ปี (วัน.....เดือน.....พ.ศ.เกิด.....)

3. สถานภาพสมรส

☐ 1.โสดหรือไม่เคยผ่านการสมรสมาก่อน ☐ 2.สมรสโดยการจดทะเบียน ☐ 3.หม้าย
☐ 4.หย่าร้าง ☐ 5.แยกกันอยู่โดยไม่ได้หย่าร้าง ☐ 6.อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่ง/จดทะเบียน

4. เชื้อชาติ

☐ 1.ไทย ☐ 2.จีน ☐ 3.ลาว ☐ 4.มลายู ☐ 5.มอญ ☐ 6.อื่น ๆ โปรดระบุ

5. ศาสนาที่นับถือ

☐ 1.พุทธ ☐ 2.คริสต์ ☐ 3.อิสลาม ☐ 4.ผี ☐ 5.ไม่นับถือ ☐ 6.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ระดับการศึกษา (สำเร็จการศึกษาสูงสุด)

☐ 1.ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ 2.ระดับประถมศึกษาต้น ☐ 3.ประถมศึกษาปลาย
☐ 4.มัธยมศึกษาต้น ☐ 5.มัธยมศึกษาปลาย ☐ 6.อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวศ.)
☐ 7.ระดับปริญญาตรี ☐ 8.สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ☐ 9.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. อาชีพหลัก

☐ 1.ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 2.พนักงานเอกชน ☐ 3.นักเรียน/นักศึกษา
☐ 4.รับจ้างทั่วไป ☐ 5.เกษตรกร ☐ 6.ประมง
☐ 7.ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ (ไม่มีการจ้างงาน) ☐ 8.ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ ☐ 9.ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม
☐ 10.องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ☐ 11.รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน ☐ 12.ข้าราชการบำนาญ/เกษียณอายุ
☐ 13.แม่บ้าน (แต่มีรายได้) ☐ 14.ไม่ได้ประกอบอาชีพ/ไม่มีรายได้ ☐ 15.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน (รวมตัวท่าน)

9. สถานภาพในครอบครัว ☐ 1.หัวหน้าครอบครัว ☐ 2.สมาชิกในครอบครัว

10. รายได้ส่วนตัว.....บาท/เดือน (โดยประมาณ)

11. ตามมาตราวัด 0-10 ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของท่านเพียงใด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. รายได้ครอบครัว.....บาท/เดือน (โดยประมาณ)

แบบสอบถามโครงการจัดตั้งชีวิต "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

--	--	--	--

13. ตามมาตราวัด 0-10 ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของครอบครัวท่านเพียงใด

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. ท่านมีภูมิลำเนาจากจังหวัดใด

☐ 1.เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)☐ 2.ย้ายมาจากที่อื่น ย้ายมาจาก☐ 1.ชุมชนอื่น ☐ 2.ตำบลอื่น ☐ 3.อำเภออื่น ☐ 4.จังหวัดอื่น ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

ย้ายมาเป็นระยะเวลา.....ปี เดือน (โดยประมาณ)

13. สถานภาพในชุมชน

☐ 1.สมาชิกชุมชน☐ 2.ผู้นำชุมชน☐ 3.กรรมการชุมชน☐ 4.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

14. พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะเป็น

☐ 1.เมืองใหญ่☐ 2.ชานเมืองหรือพื้นที่รอบนอกชานเมือง☐ 3.เมืองเล็กหรือเขตเมือง☐ 4.หมู่บ้าน/ชุมชน☐ 5.ไร่หรือบ้านในชนบท☐ 6.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

15. ภาษาที่ท่านสื่อสารเป็นประจำ

☐ 1.ไทยกลาง☐ 2.ภาษาเหนือ☐ 3.ภาคอีสาน☐ 4.ภาษาใต้☐ 5.ภาษายาวีหรือมลายู☐ 6.ภาษาจีน☐ 7.ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์☐ 8.ภาษาอื่น ๆ โปรดระบุ

ตอนที่ 2 ความเป็นธรรมในสังคม

16. เมื่อนึกถึง "ความเป็นธรรมทางสังคม" ท่านจะนึกถึงอะไร

	คำสำคัญ	เหตุผลหรือคำอธิบายการนึกถึงคำนั้น ๆ
คำที่ 1		
คำที่ 2		
คำที่ 3		

17. มุมมองต่อความเป็นธรรมในสังคมไทย

**"สังคมไทย" วันนี้มี "ความเป็นธรรม" หรือไม่? ☐ มี ☐ ไม่มี มากน้อยเพียงใด 1-5 โปรดระบุเลข"

*18. ถ้าต้องทำให้ท่านได้รับความเป็นธรรมทางสังคมมากขึ้น รัฐบาล สังคมหรือชุมชน ควรจะเข้ามาช่วยจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องอะไรบ้าง

(ให้เลือกตอบข้อที่คิดว่าสำคัญที่สุด เรียงลำดับ 1-3)

.....1. เรื่องเศรษฐกิจ รายได้และมาตรฐานการดำรงชีวิต

.....2. เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

.....3. เรื่องกฎหมาย ความยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรม

.....4. เรื่องการยอมรับในทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ภาษา เชื้อชาติ เพศ ความเชื่อและการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

.....5. อื่น ๆ (ถ้ามี) ระบุ.....

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

ตอนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น 1-5	เหตุผล
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
1. มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคม วัฒนธรรม				
1.1 การยอมรับทางสังคม วัฒนธรรม				
(1) ท่านสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ เชื้อชาติและเพศของท่านได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยาม				
(2) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของท่าน เป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างอิสระและเสมอภาคเท่าเทียมกันกับศาสนาอื่น ๆ				
(3) ไม่ว่าท่านมีเชื้อชาติใดที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ภายในประเทศนี้ท่านจะได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียม				
(4) ท่านมีเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ รวมถึงยอมรับความหลากหลายทางเพศ				
1.2 ความเสมอภาคเท่าเทียม				
(5) ในการประกอบอาชีพของท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม				
(6) ท่านไม่ถูกข่มขู่หรือถูกต่อว่า หากท่านแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนหรือในสังคมที่ท่านอาศัยอยู่				
(7) ท่านคิดว่าคนรวยจะได้รับโอกาส และสิทธิมากกว่าคนจน				
(8) ท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมแม้ว่าฐานะของท่านจะยากจนหรือด้อยกว่าคนส่วนใหญ่				
2. มิติการมีส่วนร่วมและสิทธิทางการเมือง				
2.1 การมีส่วนร่วมทางการเมือง				
(9) ได้รับการยอมรับเมื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและ/หรือในระดับชาติได้				
(10) ท่านมีอิสระ มีสิทธิ และได้รับเสรีภาพอย่างเท่าเทียมในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ถูกกีดกัน				
(11) ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืน หรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้				
(12) การแสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ เป็นสิ่งที่ท่านกระทำได้อย่างอิสระภายใต้กฎหมาย				
2.2 สิทธิชุมชน				
(13) ท่านมีสิทธิในการสืบทอดและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้				
(14) ท่านมีสิทธิดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณี/วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้				
(15) หากมีโครงการพัฒนาก่อสร้างในพื้นที่ของท่าน ท่านสามารถที่จะมีส่วนร่วมทั้งในการแสดงความคิดเห็นและแม้แต่การตัดสินใจต่อโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ได้				
(16) ท่านได้รับโอกาสและได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมเพื่อการปกป้องทรัพยากรชุมชนทรัพยากรในท้องถิ่น ป่าชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ได้				

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น 1-5	เหตุผล
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
3. มิติเศรษฐกิจการกระจายทรัพยากร				
3.1 การจำแนกแจกจ่ายผลผลิตและรายได้				
(17) ท่านสามารถแข่งขันได้อย่างเท่าเทียมเพื่อให้ได้งานตามที่ต้องการโดยที่ไม่ถูกเอาเปรียบหรือใช้ระบบเส้นสาย				
(18) เมื่อท่านทำงานหรือประกอบอาชีพตามความสามารถท่านได้รับค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
(19) ไม่ว่าท่านจะประกอบอาชีพใดก็ตาม ท่านได้รับการโอกาสในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถได้อย่างเท่าเทียม				
(20) ท่านได้รับการดูแลจากนายจ้าง/เจ้าของธุรกิจหรือจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียม				
(21) ท่านมีที่ดินและทรัพย์สินเพียงพอต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ				
3.2 การเข้าถึงและการได้รับสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ				
(22) ท่านได้รับโอกาสในการขอรับบริการสาธารณูปโภค (เช่น น้ำ ไฟฟ้า) หรือการบริการสาธารณะ (เช่น รถโดยสาร การแพทย์ การศึกษา) ได้อย่างเท่าเทียม มีคุณภาพเป็นมาตรฐานเพียงพอและเหมาะสม				
(23) ในการใช้บริการสาธารณะ ทั้งสาธารณูปโภค และการบริการสาธารณะท่านเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม				
(24) ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อท่านต้องเดินทางตามลำพังบริเวณที่พักอาศัยของท่าน				
(25) เมื่อประสบปัญหาในการรับบริการสาธารณูปโภคหรือบริการสาธารณะท่านได้รับการดูแลแก้ไขอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมและเท่าเทียม				
4. มิติหลักกฎหมาย บรรทัดฐานและกระบวนการยุติธรรม				
4.1 หลักกฎหมายตามกฎหมาย				
(26) ท่านเห็นว่าเนื้อหา ตัวบทกฎหมายในปัจจุบันมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
(27) ท่านไม่ต้องจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมในการใช้กฎหมาย				
(28) ท่านสามารถต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและได้รับโอกาสในการพิสูจน์ความจริงอย่างเป็นธรรม				
(29) ท่านได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม				
4.2 หลักกระบวนการยุติธรรม				
(30) หากท่านมีความแตกต่างอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา รายได้ เพศ และการศึกษา ท่านจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตามหลักกระบวนการยุติธรรม				
(31) ท่านมีความเชื่อมั่นในหลักของกระบวนการยุติธรรมว่ามีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ และเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงและเรียกรับผลประโยชน์				

แบบสอบถามโครงการจัดทำดัชนีชี้วัด "ความเป็นธรรมในสังคม"

แบบสอบถามชุดที่

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น 1-5	เหตุผล
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
(32) ท่านได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง				
(33) กระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น				
(34) ท่านรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย				

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ระบุ

- (1) ชื่อ-สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....
- (2) สะดวกให้ติดต่อแบบไหน (ตอบได้หลายข้อ) ☐ 1.โดยการพูดคุยแบบเจอหน้ากัน
- ☐ 2.ติดต่อผ่านมือถือ ระบุเบอร์โทร
- ☐ 3.ติดต่อผ่านช่องทางไลน์ /Facebook/ อื่น ๆ ระบุ ระบุ ID/Username
- ☐ 4.แบบไปรษณีย์ ระบุที่อยู่ปัจจุบัน
- ☐ 5.ช่องทางอื่น ๆ ระบุ.....

สำหรับนักวิจัยเป็นผู้ระบุ

- (1) ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง
- (2) ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ
- (3) ข้อเสนอแนะ
.....

2. แบบสำรวจจากการปรับแก้ครั้งที่ 1

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”				
สำหรับผู้สัมภาษณ์				
รหัสผู้สัมภาษณ์	กลุ่ม			
ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต		
ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน	ลำดับ		

กลุ่ม	จังหวัด	ภูมิภาค
1-ประชาชนทั่วไป	1-เชียงใหม่	1-กลาง
2-ผู้สูงอายุ	2-เชียงใหม่	2-เหนือ
3-คนพิการ	3-สุโขทัย	3-ใต้
4-คนยากจน	4-น่าน	4-ตะวันออก
5-คนที่อยู่ในระบบยุติธรรม	5-อยุธยา	5-ตะวันออก
	6-สมุทรสงคราม	เชียงใหม่
	7-กรุงเทพมหานคร	6-กรุงเทพและ
	8-นนทบุรี	ปริมณฑล
	9-นครปฐม	
	10-สมุทรปราการ	
		20-สุราษฎร์ธานี

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์..... เวลาสัมภาษณ์..... น. ถึง..... น.

ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง

ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ พื้นที่ที่เป็น ☐ 1) เขต อบต. ☐ 2) เขตเทศบาลตำบล ☐ 3) เขตเทศบาลเมือง

☐ 4) เขตเทศบาลนคร ☐ 5) กทม./เมืองพัทยา ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

สถานะของผู้ให้ข้อมูล ☐ 1) หัวหน้าครัวเรือน ☐ 2) ผู้แทนครัวเรือน ☐ 3) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

รหัสพิกัด (เลขพิกัด)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (หากเป็นคนเดิมที่เคยให้สัมภาษณ์ใน “โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรม” แล้วให้ข้ามในส่วนนี้)

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง ☐ 3. เพศทางเลือก

2. อายุ.....ปี (วัน.....เดือน.....พ.ศ.เกิด.....)

3. สถานภาพสมรส

☐ 1. โสดหรือไม่เคยผ่านมาสมรสมาก่อน ☐ 2. สมรสโดยการจดทะเบียน ☐ 3. หม้าย

☐ 4. หย่าร้าง ☐ 5. แยกกันอยู่โดยไม่ได้หย่าร้าง ☐ 6. อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่ง/จดทะเบียน

4. เชื้อชาติ

☐ 1. ไทย ☐ 2. จีน ☐ 3. ลาว ☐ 4. มลายู ☐ 5. มอญ ☐ 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. ศาสนาที่นับถือ

☐ 1. พุทธ ☐ 2. คริสต์ ☐ 3. อิสลาม ☐ 4. ผี ☐ 5. ไม่นับถือ ☐ 6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. ระดับการศึกษา (สำเร็จการศึกษาสูงสุด)

☐ 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ 2. ระดับประถมศึกษาต้น ☐ 3. ประถมศึกษาปลาย

☐ 4. มัธยมศึกษาต้น ☐ 5. มัธยมศึกษาปลาย ☐ 6. อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวส.)

☐ 7. ระดับปริญญาตรี ☐ 8. สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ☐ 9. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

7. อาชีพหลัก

☐ 1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 2. พนักงานเอกชน ☐ 3. นักเรียน/นักศึกษา

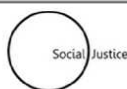
☐ 4. รับจ้างทั่วไป ☐ 5. เกษตรกรรม ☐ 6. ประมง

☐ 7. ขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ☐ 8. ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ ☐ 9. ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม

☐ 10. องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ☐ 11. รับจ้างเอางานมาทำที่บ้าน ☐ 12. ข้าราชการบำนาญ

☐ 13. แม่บ้าน ☐ 14. ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ 15. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

8.จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน (รวมตัวท่าน)

9.สถานภาพในครอบครัว

- ☐ 1.หัวหน้าครอบครัว ☐ 2.สมาชิกในครอบครัว

10.รายได้ส่วนตัว.....บาท/เดือน (โดยประมาณ)

11.ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของท่านเพียงใด

- ☐ พอใช้ ☐ พอใช้บางครั้ง ☐ ไม่พอใช้

12.รายได้ครอบครัว.....บาท/เดือน (โดยประมาณ)

13.ท่านพึงพอใจกับสถานะการเงินของครอบครัวท่านเพียงใด

- ☐ พอใช้ ☐ พอใช้บางครั้ง ☐ ไม่พอใช้

14.ท่านมีภูมิลำเนาจากจังหวัดใด

☐ 1.เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)

☐ 2.ย้ายมาจากที่อื่น ย้ายมาจาก

- ☐ 1.ชุมชนอื่น ☐ 2.ตำบลอื่น ☐ 3.อำเภออื่น ☐ 4.จังหวัดอื่น ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

ย้ายมาเป็นระยะเวลา.....ปี เดือน (โดยประมาณ)

15.สถานภาพในชุมชน

- ☐ 1.สมาชิกชุมชน ☐ 2.ผู้นำชุมชน ☐ 3.กรรมการชุมชน ☐ 4.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

16.พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะ

- ☐ 1.เมืองใหญ่ ☐ 2.ชานเมืองหรือพื้นที่รอบนอกชานเมือง ☐ 3.เมืองเล็กหรือเขตเมือง

- ☐ 4.หมู่บ้าน/ชุมชน ☐ 5.ไร่หรือบ้านในชนบท ☐ 6.อื่น ๆ โปรดระบุ.....

17.ภาษาที่ท่านสื่อสารเป็นประจำ

- ☐ 1.ไทยกลาง ☐ 2.ภาษาเหนือ ☐ 3.ภาคอีสาน

- ☐ 4.ภาษาใต้ ☐ 5.ภาษายาวีหรือมลายู ☐ 6.ภาษาจีน

- ☐ 7.ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ☐ 8.ภาษาอื่น ๆ โปรดระบุ.....ตอนที่ 2 ความเป็นธรรมในสังคม

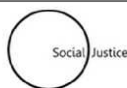
18.เมื่อท่านนึกถึง “ความไม่เป็นธรรมทางสังคม” ท่านนึกถึงอะไร

	คำสำคัญ	เหตุการณ์ เหตุผลหรือคำอธิบายการนึกถึงคำ ๆ นั้น
คำที่ 1		
คำที่ 2		
คำที่ 3		

19.มุมมองต่อความเป็นธรรมในสังคมไทย

*** สังคมไทย” วันนี้มี “ความเป็นธรรม” หรือไม่? ☐ มี ☐ ไม่มี มากน้อยเพียงใด 1-5 โปรดระบุ.....**

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

20.ท่านต้องการให้รัฐบาล สังคม หรือชุมชน เข้ามาช่วยแก้ปัญหาในเรื่องใดบ้างเพื่อให้ท่านได้รับความเป็นธรรมทางสังคมมากขึ้น (ให้เลือกตอบข้อที่คิดว่าสำคัญที่สุด เรียงลำดับ 1-3)

-1.เรื่องเศรษฐกิจ รายได้และมาตรฐานการดำรงชีวิต
-2.เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน
-3.เรื่องกฎหมาย ความยุติธรรม และกระบวนการยุติธรรม
-4.เรื่องการยอมรับในทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ภาษา เชื้อชาติ เพศ ความเชื่อและการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
-5.อื่นๆ (ถ้ามี) โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
1. มิติการยอมรับและความเสมอภาคทางสังคม วัฒนธรรม							
1. ท่านสามารถแสดงออกซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ ของท่านได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยามจากบุคคลอื่น							
2. ท่านสามารถแสดงออกซึ่งเชื้อชาติของท่านได้อย่างอิสระ โดยที่ไม่ถูกมองอย่างดูถูกเหยียดหยามจากบุคคลอื่น							
3. การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของท่าน เป็นสิ่งที่กระทำได้อย่างอิสระและเสมอภาคเท่าเทียมกันกับศาสนาอื่น ๆ							
4. ท่านมีสิทธิดำรงชีวิตตามขนบธรรมเนียมประเพณี/วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้							
5. +ท่านสามารถพูดภาษาท้องถิ่นของท่านได้โดยอิสระ โดยไม่ถูกมองอย่างเหยียดหยาม							
2. การเมืองท้องถิ่น / การเมืองระดับประเทศ							
6. ท่านมีอิสระ มีสิทธิ และได้รับเสรีภาพอย่างเท่าเทียมในการรวมกลุ่มเพื่อแสดงความเห็นหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ถูกกีดกัน (ท่านมีอิสระในการรวมกลุ่มหรือชุมนุมเพื่อทำกิจกรรมทางการเมืองโดยไม่ถูกกีดกัน)							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
7. ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนหรือ เรียกร้อง เพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้ (ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืน(ด้านการเมือง) หรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้)							
8. การแสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมือง การแสดงความเห็น การ วิพากษ์วิจารณ์ เป็นสิ่งที่ท่านกระทำได้อย่างอิสระภายใต้ กฎหมายและท่านจะได้รับการปกป้องคุ้มครองในการเข้าไปมี ส่วนร่วมทางการเมืองนั้นได้ (เมื่อท่านวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองท่านจะได้รับการปกป้อง คุ้มครองตามกฎหมาย)							
9. ท่านได้รับการยอมรับเมื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดงความเห็น วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้นำในระดับท้องถิ่นได้							
10. +ท่านได้รับการยอมรับเมื่อเข้าไปมีบทบาทในการแสดง ความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของนักการเมืองและผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติได้							
11. +ท่านมีสิทธิในการแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน ของผู้นำในระดับท้องถิ่นได้							
12. +ท่านมีสิทธิในการแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน ของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติ ได้							
3.มิติเศรษฐกิจ / ความยากจน /การกระจายทรัพยากร							
13. ท่านได้รับการปฏิบัติจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของท่าน อย่างเท่าเทียม (เพื่อนร่วมงาน หัวหน้า ลูกค้า)							
14. เมื่อท่านทำงานหรือประกอบอาชีพตามความสามารถท่านได้รับ ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรม							
15. ท่านสามารถเลื่อนตำแหน่งงานหรือได้รับค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้นเมื่อ ท่านมีผลงานหรือทำงานตามระยะเวลาที่กำหนด							
16. ท่านได้รับโอกาสในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพิ่ม ทักษะในการทำงานตามความสามารถของท่านเมื่อมีโอกาส							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
17. ท่านมีที่ดิน และทรัพย์สินเพียงพอต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ							
18. +ท่านคิดว่าการรับสมัครงานในหน่วยงานรัฐหรือเอกชน มีการพิจารณาตามความรู้ความสามารถ ไม่มีเส้นสาย							
19. +ท่านคิดว่าราคาพืชผลทางการเกษตรในปัจจุบันเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกับตลาดราคากลาง							
20. +ท่านได้รับการจัดสรรทรัพยากรน้ำ ในการทำการเกษตรได้อย่างเท่าเทียมกัน							
21. +ท่านได้รับความได้รับความเป็นธรรมจากพ่อค้าคนกลาง							
4.กระบวนการยุติธรรม							
22. ท่านเห็นว่าเนื้อหา ตัวบทกฎหมายในปัจจุบันมีความเหมาะสมและเป็นธรรม (ท่านเห็นว่าเนื้อหากฎหมายมีความเหมาะสม เข้าใจง่ายและมี ความธรรม)							
23. ท่านได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาลอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม							
24. ท่านสามารถต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคและ ได้รับโอกาสในการพิสูจน์ความจริงอย่างเป็นธรรม							
25. ท่านได้รับสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง							
26. กระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับความต้องการและ ความจำเป็น							
27. ท่านรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย							
28. หากท่านมีความแตกต่างอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา รายได้ เพศ และการศึกษา ท่านจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตาม หลักกระบวนการยุติธรรม (ท่านจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมตามหลักกระบวนการ ยุติธรรม ไม่ว่าท่านจะมีความแตกต่างอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา รายได้ เพศ และการศึกษา							
29. ท่านมีความเชื่อมั่นในหลักของกระบวนการยุติธรรมว่ามีความ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นอิสระ ปราศจากการ แทรกแซงและเรียกรับผลประโยชน์							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
(ท่านมีความเชื่อมั่นในการทำงานของกระบวนการยุติธรรมว่ามี ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเป็นอิสระ ปราศจาก การแทรกแซงและเรียกผลประโยชน์)							
30. +ท่านไม่ต้องจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ได้รับ ความยุติธรรมในการใช้กฎหมาย							
31. +เมื่อท่านได้รับความไม่เป็นธรรม ท่านแจ้ง/รายงานหรือติดต่อ กับส่วนราชการเพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาของท่านได้							
32. +ท่านได้รับการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับช่องทางการร้องทุกข์ใน กระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง							
33. +ท่านคิดว่า เมื่อท่านถูกจำคุก ท่านจะได้รับการปฏิบัติที่เท่า เทียมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ตามหลักกระบวนการยุติธรรม							
34. หากท่านต้องเป็นพยานในคดี ท่านจะได้รับความคุ้มครองอย่างดี จากกระบวนการยุติธรรม							
5.การศึกษา							
35. ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่าง เท่าเทียมกัน แม้จะมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันก็ตาม							
36. +ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่าง เท่าเทียมกัน แม้ท่านจะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา							
37. +ท่านคิดว่าทุกสถาบันการศึกษา มีมาตรฐานการศึกษาเท่ากัน							
38. +ท่านคิดว่านักเรียน/นักศึกษา ได้รับการปฏิบัติจาก ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน							
39. +ท่านคิดว่าทุกสถาบันการศึกษา มีสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ แตกต่างกัน							
40. +ท่านคิดว่าไม่ว่าจะจบการศึกษาจากสถาบันใด จะได้รับโอกาส ในการทำงานอย่างเท่าเทียม							
6.เพศ							
41. ท่านมีเสรีภาพในการแสดงออกทางเพศ รวมถึงยอมรับความ หลากหลายทางเพศ (ท่านคิดว่า ไม่ว่าท่านจะเป็นเพศใดก็การแสดงออกถึงความเป็น ตัวตน ได้อย่างอิสระ)							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
42. +ท่านสามารถยอมรับได้ เมื่อเพศที่ไม่ใช่เพศหญิงหรือเพศชาย มีบทบาทหรืออำนาจเหนือกว่าท่าน							
43. +ท่านสามารถยอมรับได้ถ้ามีการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน							
44. +ท่านคิดว่าสังคมยังยึดถือ “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง”							
7.ชุมชน							
45. ท่านไม่ถูกข่มขู่หรือถูกต่อว่า หากท่านแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนหรือในสังคมที่ท่านอาศัยอยู่							
46. การที่ท่านมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ ท่านควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ร้องขออภิสิทธิ์เหนือบุคคลอื่น (ท่านคิดว่าคนรวยจะได้รับโอกาสและสิทธิมากกว่าคนจน)							
47. ท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมแม้ว่าสภาพทางเศรษฐกิจของท่านจะยากจนหรือด้อยกว่าคนส่วนใหญ่							
48. ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนหรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ครอบครัว ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ได้ (ท่านได้รับการเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนด้านการเมืองหรือ เรียกร้องเพื่อการปกป้องสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของท่าน ได้)							
49. ท่านมีสิทธิในการสืบทอดและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้							
50. หากมีโครงการพัฒนาก่อสร้างในพื้นที่ของท่าน ท่านสามารถที่จะมีส่วนร่วมทั้งในการแสดงความคิดเห็นและแม้แต่การตัดสินใจต่อโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ได้ (ถ้ามีการสร้างถนน สะพาน อาคารหรือสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ชุมชนของท่าน ท่านสามารถแสดงความคิดเห็น ยินยอม/คัดค้าน ต่อโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ได้)							
51. ท่านได้รับโอกาสและได้รับสิทธิในการมีส่วนร่วมเพื่อการปกป้องทรัพยากรชุมชน ทรัพยากรในท้องถิ่น ป่าชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่ได้							

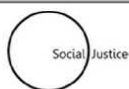
โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

Social Justice

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
52. +ชุมชนของท่านมีการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ให้ทุกคนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้							
53. +ท่านคิดว่าทุกคนมีความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรวย หรือผู้มีตำแหน่งระดับใด ๆ ควรได้รับการยอมรับและปฏิบัติเหมือนกัน							
8.สุขภาพ							
54. ท่านได้รับการบริการทางการแพทย์อย่างเท่าเทียม ไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากบุคลากรทางการแพทย์							
55. +ท่านคิดว่าทุกคนสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่ดีเท่ากัน แม้จะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา							
56. +ท่านสามารถใช้สิทธิการรักษาพยาบาล ตามสิทธิของตนได้อย่างเป็นธรรม							
57. +ท่านคิดว่าคนรวยจะได้รับการบริการที่ดีกว่าคนจน							
58. +ท่านคิดว่ามาตรฐานการรักษาพยาบาล ระหว่างโรงพยาบาลรัฐและเอกชน มีความเท่ากัน							
9.สิ่งแวดล้อม							
59. +หน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับชุมชน							
60. +ภาครัฐมีระบบการจัดการน้ำได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
61. +ภาครัฐมีระบบการจัดการอากาศได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
62. +ภาครัฐมีระบบการจัดการเสียงได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
63. +ภาครัฐมีระบบการจัดการขยะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม							
10.การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค							
64. ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ท่านเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม							
65. ท่านจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม							
66. ท่านรู้สึกถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อท่านต้องเดินตามลำพังบริเวณที่พักอาศัยของท่าน มีระบบส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของท่าน							

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมในสังคม”

ข้อความ	ความเห็น		ระดับความเห็น				
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	1	2	3	4	5
67. เมื่อระบบ ประปา/ไฟฟ้า มีปัญหา ท่านได้รับการดูแลแก้ไขอย่างรวดเร็ว เป็นธรรมและเท่าเทียม							
68. +ท่านได้รับโอกาสในการขอรับบริการสาธารณูปโภค (เช่น น้ำ ไฟฟ้า) ได้อย่างเท่าเทียม มีคุณภาพเป็นมาตรฐานเพียงพอและเหมาะสม							

ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

.....

.....

.....

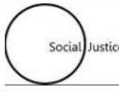
.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบคำถาม

3. แบบสำรวจจากการปรับแก้ครั้งที่ 2

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

สำหรับผู้สัมภาษณ์		
รหัสผู้สัมภาษณ์	กลุ่ม	
ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต
ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน	ลำดับ

กลุ่ม	ภูมิภาค	จังหวัด	
1-ประชาชนทั่วไป	1-กลาง	1-เชียงใหม่	11-ชลบุรี
2-ผู้สูงอายุ	2-เหนือ	2-เชียงใหม่	12-จันทบุรี
3-คนพิการ	3-ใต้	3-สุโขทัย	13-ระยอง
4-คนยากจน	4-ตะวันออก	4-น่าน	14-สระแก้ว
5-คนที่อยู่ในระบบยุติธรรม	5-ตะวันออก	5-อยุธยา	15-อุดรธานี
		6-สมุทรสงคราม	16-นครราชสีมา
		7-กรุงเทพมหานคร	17-นครพนม
		8-นนทบุรี	18-ร้อยเอ็ด
		9-นครปฐม	19-สงขลา
		10-สมุทรปราการ	20-สุราษฎร์ธานี

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ _____ เวลาสัมภาษณ์ _____ น. ถึง _____ น.

ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง

ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะของผู้ให้ข้อมูล ☐ 1) หัวหน้าครัวเรือน ☐ 2) ผู้แทนครัวเรือน

พิกัด GIS ละติจูด _____ ลองจิจูด _____

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (หากเป็นคนเดิมที่เคยให้สัมภาษณ์ใน “โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรม” แล้วให้ข้ามในส่วนนี้)

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) เพศทางเลือก

2. อายุ _____ ปี

3. สถานภาพสมรส

☐ 1) โสดหรือไม่เคยมีคู่ครอง ☐ 2) สมรสโดยการจดทะเบียน ☐ 3) หม้าย

☐ 4) หย่าร้าง ☐ 5) แยกกันอยู่โดยไม่ได้หย่าร้าง ☐ 6) อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงาน/จดทะเบียน

4. เชื้อชาติ

☐ 1) ไทย ☐ 2) จีน ☐ 3) ลาว ☐ 4) มลายู ☐ 5) มอญ ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

5. ศาสนาที่นับถือ/ความเชื่อ

☐ 1) พุทธ ☐ 2) คริสต์ ☐ 3) อิสลาม ☐ 4) ผี ☐ 5) ไม่นับถือ ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

6. ระดับการศึกษา (สำเร็จการศึกษาสูงสุด)

☐ 1) ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ 2) ระดับประถมศึกษาต้น ☐ 3) ประถมศึกษาปลาย

☐ 4) มัธยมศึกษาต้น ☐ 5) มัธยมศึกษาปลาย ☐ 6) อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวส.)

☐ 7) ปริญญาตรี ☐ 8) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ☐ 9) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

7. อาชีพหลัก

☐ 1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 2) พนักงานเอกชน ☐ 3) นักเรียน/นักศึกษา

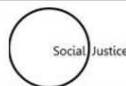
☐ 4) รับจ้างทั่วไป ☐ 5) เกษตรกรรม ☐ 6) ประมง

☐ 7) ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ☐ 8) ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ ☐ 9) ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม (SMEs)

☐ 10) องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ☐ 11) อิสระ/ฟรีแลนซ์ ☐ 12) ข้าราชการบำนาญ

☐ 13) แม่บ้าน ☐ 14) ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ 15) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว _____ คน (รวมตัวท่าน)

9. สถานภาพในครอบครัว

- ☐ 1) หัวหน้าครอบครัว ☐ 2) สมาชิกในครอบครัว

10. รายได้ส่วนตัว _____ บาท/เดือน (โดยประมาณ)

11. สถานะการเงินในแต่ละเดือนของท่านเป็นอย่างไร

- ☐ 1) พอใช้ มีเหลือเก็บ ☐ 2) พอใช้ ไม่เหลือเก็บ ☐ 3) พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง
☐ 4) ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่ ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

12. รายได้ครอบครัว _____ บาท/เดือน (โดยประมาณ)

13. สถานะการเงินของครอบครัวท่านเป็นอย่างไรในแต่ละเดือน

- ☐ 1) พอใช้ มีเหลือเก็บ ☐ 2) พอใช้ ไม่เหลือเก็บ ☐ 3) พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง
☐ 4) ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่ ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

14. ภูมิลำเนา

- ☐ 1) เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)
☐ 2) ย้ายมาจากที่อื่น ย้ายมาจาก _____
☐ 2.1) ชุมชนอื่น ☐ 2.2) ตำบลอื่น ☐ 2.3) อำเภออื่น ☐ 2.4) จังหวัดอื่น ☐ 2.5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____
ย้ายมาเป็นระยะเวลา _____ ปี _____ เดือน (โดยประมาณ)

15. สถานภาพในชุมชน

- ☐ 1) สมาชิกชุมชน ☐ 2) ผู้นำชุมชน ☐ 3) กรรมการชุมชน ☐ 4) ไม่ได้มีส่วนร่วม ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

16. พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะ

- ☐ 1) เขตปกครองพิเศษ ☐ 2) เทศบาลนคร ☐ 3) เทศบาลเมือง
☐ 4) เทศบาลตำบล ☐ 5) อบต. ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

17. ภาษาที่ท่านสื่อสารเป็นประจำ

- ☐ 1) ไทยกลาง ☐ 2) ภาษาถิ่นภาคเหนือ ☐ 3) ภาษาถิ่นภาคอีสาน
☐ 4) ภาษาถิ่นภาคใต้ ☐ 5) ภาษามลายู ☐ 6) ภาษาจีน
☐ 7) ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ☐ 8) ภาษาอื่น ๆ โปรดระบุ _____

ส่วนที่ 2 ความเป็นธรรมทางสังคม

1. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านนึกถึงเหตุการณ์ “ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม” อะไรบ้าง ยกตัวอย่างเหตุการณ์นั้น

1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านเอง

2) เหตุการณ์ที่ผ่านการรับรู้จากสื่อ/เรื่องอื่น ๆ ในสังคม

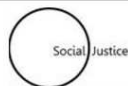
2. ท่านมองภาพรวมเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมไทยอย่างไร

“สังคมไทย” วันนี้มี “ความเป็นธรรม” หรือไม่?

☐ มี ☐ ไม่มี

มากน้อยเพียงใด 1-5 โปรดระบุ _____

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

3. ท่านรับรู้/ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายของรัฐบาลด้านใดบ้าง

นโยบาย	ความเป็นธรรม		ไม่มี ความเห็น	เหตุผล
	เป็นธรรม	ไม่เป็นธรรม		
1) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์				
2) การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในความมั่นคง				
3) การแก้ไขปัญหาดินที่ดินทับซ้อนและแนวเขตป่าที่ไม่ชัดเจน				
4) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี				
5) การวางรากฐานให้ระบบประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรทุกคน				
6) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ				
7) กฎหมายแรงงาน				
8) การพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง				
9) การสร้างรถไฟเพื่อการคมนาคมเชื่อมโยงภายในประเทศ				
10) การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม				
11) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ				
12) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม				

4. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่

☐ ไม่เคย ☐ เคย เรื่องอะไร? _____

เมื่อท่านไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านจัดการกับปัญหาอย่างไร

☐ ยอมรับ เพราะอะไรจึงยอมรับ _____

☐ ร้องเรียน กับใคร แล้วผลเป็นอย่างไร _____

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

5. จงยกตัวอย่างเหตุการณ์/ปัญหาที่สร้างความไม่เป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมทางสังคมที่ท่านรับรู้และ/หรือประสบด้วยตัวเอง โดยเรียงลำดับความสำคัญ (อันดับ 1-5)

☐ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา _____

☐ มิติการเมือง _____

☐ มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร _____

☐ มิติกระบวนการยุติธรรม _____

☐ มิติการศึกษา _____

☐ มิติเพศ _____

☐ มิติชุมชน _____

☐ มิติสุขภาพ _____

☐ มิติสิ่งแวดล้อม _____

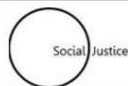
☐ มิติการบริการด้านสาธารณะ สาธารณูปโภค _____

☐ มิติอื่น ๆ โปรดระบุชื่อมิติ _____

บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์/ปัญหา

เพิ่มเติม _____

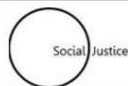
โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ส่วนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประเมินเองหรือไม่?
1. มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา				
1.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ				
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน				
2) คนที่พูดภาษาถิ่น ไม่ถูกมองอย่างเหยียดหยามทำให้ได้อำนาจคนอื่น				
3) ในการเลือกนับถือ ไม่นับถือ หรือเปลี่ยนศาสนาเป็นไปอย่างอิสระไม่ได้ถูกบังคับ				
4) การแต่งกายตามวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นไปโดยเสรีตามแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน				
5) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ				
1.2 ด้านความเสมอภาค				
1) การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นสิ่งทำได้เสมอภาคไม่ต่างกันไม่ว่าศาสนาใด				
2) ไม่มีการถูกกีดกันในการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา				
3) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน				
4) ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน				
5) ภาษาที่ใช้ต่างกันที่อยู่ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการถูกปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม				
1.3 ด้านการมีส่วนร่วม				
1) การแสดงความเห็นเพื่อพัฒนาสังคมเราเป็นไปอย่างกว้างขวางและหวังผลได้				
2) ในสังคมเราสามารถร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นได้				
3) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง				
4) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ไม่ทันสมัยสามารถทำได้จริงในสังคมเรา				
5) ปัญหาความขัดแย้งที่มีเหตุมาจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์แก้ไขได้หากร่วมมือกัน				
1.4 ด้านนโยบาย				
1) นโยบายส่งเสริม ปกป้อง และเผยแพร่ วัฒนธรรมท้องถิ่นของรัฐบาลมีความเหมาะสม				
2) บุคคลที่ไม่ใช่นักบวชทางศาสนาควรเข้ามากำกับดูแลนักบวชให้ทำตามกฎระเบียบ				
3) กรุงเทพมหานครควรเข้ามาบริหารงานหอศิลป์เอง				
4) รัฐบาลเพิ่มเนื้อหาการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม				
5) การจัดให้มีกิจกรรม “อุ่นไอรักคลายความหนาว” เข้าถึงคนทุกกลุ่ม				
1.5 คำถามเฉพาะมิติ				
1) ปัญหายาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม				
2) ในช่วงสงกรานต์หึงแค้นและมั่วสุมดื่มสุราไม่เหมาะสมเป็นเรื่องที่รับได้ในสังคม				
3) ในวัดหากมีการแสดงที่มีเสียงดังและทางเครื่องแต่งตัวไปเป็นเรื่องยอมรับและเข้าใจได้				
4) ชาวไทยพุทธหรือมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคได้ล้วนเป็นคนไทยเหมือนกัน				
5) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาตีกัน ผู้เสียหาย ทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประเมินเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

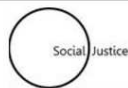
โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

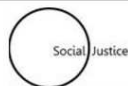
ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
2. มิติการเมือง				
2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ				
1) สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี				
2) การสนทนาเรื่องการเมืองในพื้นที่สาธารณะเป็นไปอย่างอิสระ				
3) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้				
4) การเปิดโอกาสให้แสดงออกซึ่งจุดยืนทางการเมืองเพื่อปกป้องสิทธิสามารถทำได้				
5) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ				
2.2 ด้านความเสมอภาค				
1) การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งมีความทั่วถึงในทุกพื้นที่				
2) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ				
3) การปราศรัยจากพรรคการเมืองทำได้โดยไม่ถูกกีดกัน				
4) ผู้แทนจากการเลือกตั้งจะได้รับการยอมรับจากท้องถิ่น/ชุมชน				
5) แม้พื้นที่จะไม่ใช่ฐานเสียงของรัฐบาลแต่การพัฒนาเทียบเท่ากับพื้นที่ของรัฐบาล				
2.3 ด้านการมีส่วนร่วม				
1) การแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้นำทางการเมืองสามารถทำได้				
2) ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์				
3) เราสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้				
4) การคัดค้าน ประท้วง หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองทำได้ปกติ				
5) การตรวจสอบความโปร่งใสในโครงการรัฐทำได้จริงและหวังผลการเปลี่ยนแปลงได้				
2.4 ด้านนโยบาย				
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง				
2) การออกมาตรการเยียวยาการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรม				
3) การให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาลงคะแนนเสียงเลือกนายกฯ มีความเหมาะสมเป็นธรรม				
4) การให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา (ลากตั้ง) ไม่เหมาะสม				
5) การดำเนินการนโยบายของรัฐในเรื่องต่าง ๆ เหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรม				
2.5 คำถามเฉพาะมิติ				
1) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง				
2) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักนิติรัฐ				
3) การรวบรวมรายชื่อเพื่อหวังเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสามารถทำได้และเกิดผลจริง				
4) การยุบสภาถือเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมทางการเมือง				
5) การแก้ไขปัญหาคอขวดวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำให้รัฐประหารมีความเหมาะสม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

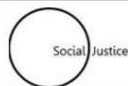
[illegible]

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

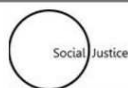
ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
5. การศึกษา				
5.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ				
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย				
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้				
3) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ				
4) การเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาใดก็ได้ตามความต้องการโดยไม่มีข้อจำกัด				
5) การเรียกร้องเงินค่าเบี่ยงเบนเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนยังมีอยู่ในสังคมไทย				
5.2 ด้านความเสมอภาค				
1) เด็กได้รับการปฏิบัติจากครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน				
2) ยากดีมีเงินในโรงเรียนทุกคนมีสิทธิเสมอภาคกันไม่มีแบ่งแยกในเรื่องการเรียนรู้อย่างไร				
3) ไม่ว่าจะมาจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม				
4) เรายอมรับได้ว่าคนเก่งย่อมควรมีโอกาสที่ดีกว่าในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น				
5) การศึกษาขั้นพื้นฐานแม้ว่าจะมีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียน				
5.3 ด้านการมีส่วนร่วม				
1) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้เด็ก ผู้ปกครอง ครู ร่วมในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา				
2) เราแสดงความเห็นเพื่อพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบในสถานศึกษาได้				
3) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้				
4) เราแสดงความคิดเห็นในการกำหนดแผนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้				
5) ครูหรืออาจารย์กับเด็กนักเรียนนักศึกษาเป็นมนุษย์เหมือนกัน ต่างกันที่บทบาทเท่านั้น				
5.4 ด้านนโยบาย				
1) นโยบายเรียนฟรี 15 ปีมีความทั่วถึงและเป็นธรรม				
2) นโยบายการแก้ไขปัญหานักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียนมีความเหมาะสม				
3) นโยบายการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของครูสอนต่อบุคคลข้ามเพศสร้างความเป็นธรรม				
4) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
5) นโยบายเยียวยาทางการเงินให้นักเรียน/นักศึกษา กรณีเกิดภัยพิบัติมีความเหมาะสม				
5.5 คำถามเฉพาะมิติ				
1) นักศึกษาสามารถเลือกเข้าร่วมหรือไม่ร่วมกิจกรรมรับน้องทำได้โดยไม่ถูกบีบบังคับ				
2) การเรียนในสาขาวิชาชีพ (อาชีวะ) แสดงให้เห็นสังคมอีกชนชั้นที่จนและจบ				
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส				
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้				
5) ระบบการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนมหาวิทยาลัย (TCAS) มีความธรรมเท่าเทียม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

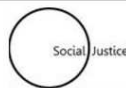

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
6. เพศ				
6.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ				
1) ในสังคมไทย เรายอมรับความเป็นตัวตนได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม				
2) สิทธิในการคุ้มครองทางเพศเป็นไปตามกฎหมายกำหนดและทางปฏิบัติก็เป็นเช่นนั้น				
3) ทุกคนมีสิทธิจะแสดงออกทางเพศได้อย่างเสรี				
4) การกระทำใด ๆ กับร่างกายของแต่ละบุคคลเป็นเรื่องของบุคคล				
5) การเลือกปฏิบัติเพราะมีเพศสภาพที่แตกต่างจากคนอื่นในสังคมไทยไม่มี				
6.2 ด้านความเสมอภาค				
1) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยเรายอมรับได้				
2) การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันถือเป็นเรื่องปกติเพราะเป็นเรื่องส่วนบุคคล				
3) สังคมในปัจจุบันยังยึดถือ “ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” อยู่				
4) คนข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกกีดกัน หรือจำกัดสิทธิใด ๆ				
5) ไม่มีกรณีถูกคนอื่นใช้คำพูดดูถูกเหยียดหยาม ส่อเสียด ล้อเลียน กับคนข้ามเพศ				
6.3 ด้านการมีส่วนร่วม				
1) คนข้ามเพศสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้เช่นคนทั่วไป				
2) การแจ้งความร้องเรียนหากพบเห็นการทำร้ายร่างกายระหว่างเพศหรือเพศเดียวกันได้				
3) การร้องเรียนทำได้จริงหากเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติไม่เหมาะสมต่อคนข้ามเพศ				
4) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน				
5) การดูถูกเหยียดหยามล้อเลียนคนข้ามเพศมีอยู่บ้างในสังคมไทยแต่ไม่มากนัก				
6.4 ด้านนโยบาย				
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง				
2) เกย์และเลสเบียนสามารถรับราชการทหารได้โดยเปิดเผย				
3) การกำหนดให้แต่งงานกันได้ระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น ถือว่าไม่เป็นธรรม				
4) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการรับราชการทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ				
5) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว				
6.5 คำถามเฉพาะมิติ				
1) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น				
2) ความรุนแรงต่อเพศหญิง เป็นปัญหาที่หน่วยงานภาครัฐควรมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน				
3) การรณรงค์ผลักดัน “พ.ร.บ.คู่ชีวิต” เพื่อความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องจำเป็น				
4) บทบาทชายหญิงในสังคมไทยมีความเท่าเทียมกัน				
5) “แก้ง่ายตายยาก” เป็นคำกล่าวที่ไม่ให้เกียรติผู้หญิง มีการใช้กันโดยทั่วไปทั้งที่ไม่ควร				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

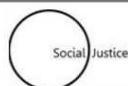
โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

[illegible]

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

[illegible]

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ข้อเสนอแนะต่อ “การสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทยเรา”

****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบคำถาม****

4. แบบสำรวจจากการปรับแก้ครั้งที่ 3

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

สำหรับผู้สัมภาษณ์		
รหัสผู้สัมภาษณ์	กลุ่ม	
ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต
ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน	ลำดับ

กลุ่ม	ภูมิภาค	จังหวัด	
1-ประชาชนทั่วไป	1-กลาง	1-เชียงใหม่	11-ชลบุรี
2-ผู้สูงอายุ	2-เหนือ	2-เชียงใหม่	12-จันทบุรี
3-คนพิการ	3-ใต้	3-สุโขทัย	13-ระยอง
4-คนยากจน	4-ตะวันออก	4-น่าน	14-สระแก้ว
5-คนที่อยู่ในระบบยุติธรรม	5-ตะวันออก	5-อยุธยา	15-อุดรธานี
		6-สมุทรสงคราม	16-นครราชสีมา
		7-กรุงเทพมหานคร	17-นครพนม
		8-นนทบุรี	18-ร้อยเอ็ด
		9-นครปฐม	19-สงขลา
		10-สมุทรปราการ	20-สุราษฎร์ธานี

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ _____ เวลาสัมภาษณ์ _____ น. ถึง _____ น.

ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง

ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะของผู้ให้ข้อมูล ☐ 1) หัวหน้าครัวเรือน ☐ 2) ผู้แทนครัวเรือน

ชื่อ-นามสกุล _____ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อกลับ _____

พิกัด GIS ละติจูด _____ ลองจิจูด _____

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (หากเป็นคนเดิมที่เคยให้สัมภาษณ์ใน “โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรม” แล้วให้ข้ามในส่วนนี้)

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) เพศทางเลือก

2. อายุ _____ ปี

3. สถานภาพสมรส

☐ 1) โสดหรือไม่เคยมีคู่ครอง ☐ 2) สมรสโดยการจดทะเบียน ☐ 3) หม้าย

☐ 4) หย่าร้าง ☐ 5) แยกกันอยู่โดยไม่ได้อาศัยร้าง ☐ 6) อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงาน/จดทะเบียน

4. เชื้อชาติ

☐ 1) ไทย ☐ 2) จีน ☐ 3) ลาว ☐ 4) มลายู ☐ 5) มอญ ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

5. ศาสนาที่นับถือ/ความเชื่อ

☐ 1) พุทธ ☐ 2) คริสต์ ☐ 3) อิสลาม ☐ 4) ผี ☐ 5) ไม่นับถือ ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

6. ระดับการศึกษา (สำเร็จการศึกษาสูงสุด)

☐ 1) ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ 2) ระดับประถมศึกษาต้น ☐ 3) ประถมศึกษาปลาย

☐ 4) มัธยมศึกษาต้น ☐ 5) มัธยมศึกษาปลาย ☐ 6) อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวส.)

☐ 7) ปริญญาตรี ☐ 8) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ☐ 9) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

7. อาชีพหลัก

☐ 1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 2) พนักงานเอกชน ☐ 3) นักเรียน/นักศึกษา

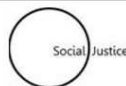
☐ 4) รับจ้างทั่วไป ☐ 5) เกษตรกรรม ☐ 6) ประมง

☐ 7) ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ☐ 8) ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ ☐ 9) ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม (SMEs)

☐ 10) องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ☐ 11) อิสระ/ฟรีแลนซ์ ☐ 12) ข้าราชการบำนาญ

☐ 13) แม่บ้าน ☐ 14) ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ 15) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว _____ คน (รวมตัวท่าน)

9. สถานภาพในครอบครัว

- ☐ 1) หัวหน้าครอบครัว ☐ 2) สมาชิกในครอบครัว

10. รายได้ส่วนตัว _____ บาท/เดือน (โดยประมาณ)

11. สถานะการเงินในแต่ละเดือนของท่านเป็นอย่างไร

- ☐ 1) พอใช้ มีเหลือเก็บ ☐ 2) พอใช้ ไม่เหลือเก็บ ☐ 3) พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง
☐ 4) ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่ ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

12. รายได้ครอบครัว _____ บาท/เดือน (โดยประมาณ)

13. สถานะการเงินของครอบครัวท่านเป็นอย่างไรในแต่ละเดือน

- ☐ 1) พอใช้ มีเหลือเก็บ ☐ 2) พอใช้ ไม่เหลือเก็บ ☐ 3) พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง
☐ 4) ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่ ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

14. ภูมิลำเนา

- ☐ 1) เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)
☐ 2) ย้ายมาจากที่อื่น ย้ายมาจาก _____
☐ 2.1) ชุมชนอื่น ☐ 2.2) ตำบลอื่น ☐ 2.3) อำเภออื่น ☐ 2.4) จังหวัดอื่น ☐ 2.5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____
ย้ายมาเป็นระยะเวลา _____ ปี _____ เดือน (โดยประมาณ)

15. สถานภาพในชุมชน

- ☐ 1) สมาชิกชุมชน ☐ 2) ผู้นำชุมชน ☐ 3) กรรมการชุมชน ☐ 4) ไม่ได้มีส่วนร่วม ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

16. พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะ

- ☐ 1) เขตปกครองพิเศษ ☐ 2) เทศบาลนคร ☐ 3) เทศบาลเมือง
☐ 4) เทศบาลตำบล ☐ 5) อบต. ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

17. ภาษาที่ท่านสื่อสารเป็นประจำ

- ☐ 1) ไทยกลาง ☐ 2) ภาษาถิ่นภาคเหนือ ☐ 3) ภาษาถิ่นภาคอีสาน
☐ 4) ภาษาถิ่นภาคใต้ ☐ 5) ภาษามลายู ☐ 6) ภาษาจีน
☐ 7) ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ☐ 8) ภาษาอื่น ๆ โปรดระบุ _____

ส่วนที่ 2 ความเป็นธรรมทางสังคม

1. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านนึกถึงเหตุการณ์ “ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม” อะไรบ้าง ยกตัวอย่างเหตุการณ์นั้น

1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านเอง

2) เหตุการณ์ที่ผ่านการรับรู้จากสื่อ/เรื่องอื่น ๆ ในสังคม

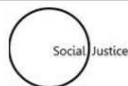
2. ท่านมองภาพรวมเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมไทยอย่างไร

“สังคมไทย” วันนี้มี “ความเป็นธรรม” หรือไม่?

☐ มี ☐ ไม่มี

มากน้อยเพียงใด 1-5 โปรดระบุ _____

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

3. ท่านรับรู้/ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายของรัฐบาลด้านใดบ้าง

นโยบาย	ความเป็นธรรม		ไม่มี ความเห็น	เหตุผล
	เป็นธรรม	ไม่เป็นธรรม		
1) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์				
2) การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในความมั่นคง				
3) การแก้ไขปัญหาดินที่ดินทับซ้อนและแนวเขตป่าที่ไม่ชัดเจน				
4) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี				
5) การวางรากฐานให้ระบบประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรทุกคน				
6) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ				
7) กฎหมายแรงงาน				
8) การพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง				
9) การสร้างรถไฟเพื่อการคมนาคมเชื่อมโยงภายในประเทศ				
10) การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม				
11) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ				
12) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม				

4. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่

☐ ไม่เคย ☐ เคย เรื่องอะไร? _____

เมื่อท่านไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านจัดการกับปัญหาอย่างไร

☐ ยอมรับ เพราะอะไรจึงยอมรับ _____

☐ ร้องเรียน กับใคร แล้วผลเป็นอย่างไร _____

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

5. จงยกตัวอย่างเหตุการณ์/ปัญหาที่สร้างความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่ท่านรับรู้และ/หรือประสบด้วยตัวเอง โดยเรียงลำดับความสำคัญ

(อันดับ 1-5)

☐ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา _____

☐ มิติการเมือง _____

☐ มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร _____

☐ มิติกระบวนการยุติธรรม _____

☐ มิติการศึกษา _____

☐ มิติเพศ _____

☐ มิติชุมชน _____

☐ มิติสุขภาพ _____

☐ มิติสิ่งแวดล้อม _____

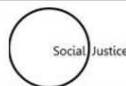
☐ มิติการบริการด้านสาธารณะ สาธารณูปโภค _____

☐ มิติอื่น ๆ โปรดระบุชื่อมิติ _____

บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์/ปัญหา

เพิ่มเติม _____

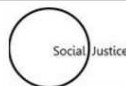
โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ส่วนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

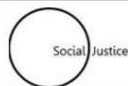
ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา?	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
1. มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา				
1.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน				
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย				
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ				
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน				
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน				
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม				
7) การวิจารณ์นักบวชในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่ามีผิด				
1.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) ปัญหาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม				
2) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม				
3) ปัญหาเด็กแว้น นักเรียน/นักศึกษาติดกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
2. มิติการเมือง				
2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้				
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้				
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ				
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ				
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช้ฐานเสียง				
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้				
2.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายการสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง				
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ				
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง				
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง				
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำให้รัฐประหารมีความเหมาะสม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

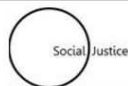
ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา?	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
3. มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร				
3.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม				
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกอย่างเท่าเทียมกัน				
3) การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม				
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ				
5) เส้นสายไม่มีผลต่อการรับเข้าทำงาน การเลื่อนตำแหน่งและการอบรมเพิ่มทักษะ				
6) การกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจประชาชนมีส่วนร่วมได้จริง				
3.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้				
2) การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม				
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน				
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวไว้จำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว				
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
4. กระบวนการยุติธรรม				
4.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย				
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง				
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม				
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง				
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม				
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง				
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม				
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเชื่อว่าทำได้จริง				
10) คนแฉความและคนถูกแฉความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย				
4.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม				
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ปราศจากการแทรกแซง				
4) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมเป็นเรื่องปกติ				
5) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยให้เกิดความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

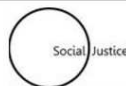
ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา?	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบการณ์หรือไม่?
5. การศึกษา				
5.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย				
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ				
3) การเรียกเก็บเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้				
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน				
5) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม				
6) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ				
7) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้				
5.2 ด้านนโยบาย และประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
2) คนที่เรียนในสายอาชีพ (อาชีวะ) ถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย				
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีประสิทธิภาพและโปร่งใส				
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้				
5) การเปลี่ยนระบบการคัดเลือกนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัยเกือบทุกปีมีความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
6. เพศ				
6.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) ทุกคนทำตามสิทธิในกฎหมายด้านการคุ้มครองทางเพศ				
2) ทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้				
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยเรายอมรับได้				
4) การแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันถือเป็นเรื่องปกติและควรมีกฎหมายรองรับ				
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ				
6) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน				
6.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง				
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ				
3) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว				
4) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา?	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
7. ชุมชน				
7.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง				
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ				
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้				
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน				
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้				
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนกำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน				
7.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่				
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม				
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง				
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม				
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
8. สุขภาพ				
8.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม				
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ				
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและใช้บริการได้จริง				
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน				
5) มาตรฐานการรักษาพยาบาล ระหว่างโรงพยาบาลรัฐและเอกชน มีความเท่าเทียมกัน				
6) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้				
8.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม				
2) คนสูงอายุ พิกัด ด้อยโอกาส ควรเข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น				
3) ผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤตสามารถรักษาได้ทุกที่โดยไม่ต้องจ่ายเงินเพิ่มภายใน 72 ชั่วโมงแรก				
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด				
6) หากการรักษาแพงเกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้ทบทวนได้				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา?	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสบเองหรือไม่?
9. สิ่งแวดล้อม				
9.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง				
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ				
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ				
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม				
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ				
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล				
9.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับทุกพื้นที่				
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่				
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ				
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ				
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
10. การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค				
10.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและทุจริต				
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี				
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง				
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อการเข้ารับบริการของทุกคน				
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม				
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง				
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้				
10.2 ด้านนโยบายและประเด็นอื่น ๆ				
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม				
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพรถประจำทางให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว				
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว				
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม				
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม				
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะสมกับคนทุกกลุ่ม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสบเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบ เพื่อประโยชน์ในการช่วยกันสร้างสังคมไทยให้มีความเป็นธรรม****

5. แบบสำรวจจากการปรับแก้ครั้งที่ 4 (ฉบับแก้ไขสมบูรณ์พร้อมสำหรับเก็บข้อมูลจริง)

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

สำหรับผู้สัมภาษณ์		
รหัสผู้สัมภาษณ์	กลุ่ม	
ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ/เขต
ตำบล/แขวง	หมู่บ้าน	ลำดับ

กลุ่ม	ภูมิภาค	จังหวัด	
1-ประชาชนทั่วไป	1-กลาง	1-เชียงใหม่	11-ชลบุรี
2-ผู้สูงอายุ	2-เหนือ	2-เชียงใหม่	12-จันทบุรี
3-คนพิการ	3-ใต้	3-สุโขทัย	13-ระยอง
4-คนยากจน	4-ตะวันออก	4-น่าน	14-สระแก้ว
5-คนที่อยู่ในระบบยุติธรรม	5-ตะวันออก	5-อยุธยา	15-อุดรธานี
		6-สมุทรสงคราม	16-นครราชสีมา
		7-กรุงเทพมหานคร	17-นครพนม
		8-นนทบุรี	18-ร้อยเอ็ด
		9-นครปฐม	19-สงขลา
		10-สมุทรปราการ	20-สุราษฎร์ธานี

ข้อมูลผู้สัมภาษณ์ วันที่สัมภาษณ์ _____ เวลาสัมภาษณ์ _____ น. ถึง _____ น.

ลักษณะการให้ข้อมูล ☐ 1) สัมภาษณ์โดยตรง ☐ 2) ผู้ให้ข้อมูลตอบด้วยตัวเอง

ระดับคุณภาพของการให้ข้อมูล ☐ 1) ดีมาก ☐ 2) ดี ☐ 3) ปานกลาง ☐ 4) ไม่ดี ☐ 5) ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ สถานะของผู้ให้ข้อมูล ☐ 1) หัวหน้าครัวเรือน ☐ 2) ผู้แทนครัวเรือน

ชื่อ-นามสกุล _____ เบอร์โทรติดต่อกลับ _____

พิกัด GIS ละติจูด _____ ลองจิจูด _____

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (หากเป็นคนเดิมที่เคยให้สัมภาษณ์ใน “โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความเป็นธรรม” แล้วให้ข้ามในส่วนนี้)

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) เพศทางเลือก

2. อายุ _____ ปี

3. สถานภาพสมรส

☐ 1) โสดหรือไม่เคยมีคู่ครอง ☐ 2) สมรสโดยการจดทะเบียน ☐ 3) หม้าย

☐ 4) หย่าร้าง ☐ 5) แยกกันอยู่โดยไม่ได้หย่าร้าง ☐ 6) อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้แต่งงาน/จดทะเบียน

4. เชื้อชาติ

☐ 1) ไทย ☐ 2) จีน ☐ 3) ลาว ☐ 4) มลายู ☐ 5) มอญ ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

5. ศาสนาที่นับถือ/ความเชื่อ

☐ 1) พุทธ ☐ 2) คริสต์ ☐ 3) อิสลาม ☐ 4) ผี ☐ 5) ไม่นับถือ ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

6. ระดับการศึกษา (สำเร็จการศึกษาสูงสุด)

☐ 1) ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ 2) ระดับประถมศึกษาต้น ☐ 3) ประถมศึกษาปลาย

☐ 4) มัธยมศึกษาต้น ☐ 5) มัธยมศึกษาปลาย ☐ 6) อาชีวศึกษา (ปวช./ปวท./ปวส.)

☐ 7) ปริญญาตรี ☐ 8) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ☐ 9) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

7. อาชีพหลัก

☐ 1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 2) พนักงานเอกชน ☐ 3) นักเรียน/นักศึกษา

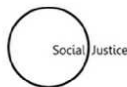
☐ 4) รับจ้างทั่วไป ☐ 5) เกษตรกรรม ☐ 6) ประมง

☐ 7) ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ☐ 8) ประกอบธุรกิจขนาดใหญ่ ☐ 9) ธุรกิจส่วนตัวขนาดเล็กและย่อม (SMEs)

☐ 10) องค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ☐ 11) อิสระ/ฟรีแลนซ์ ☐ 12) ข้าราชการบำนาญ

☐ 13) แม่บ้าน ☐ 14) ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ 15) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว _____ คน (รวมตัวท่าน)

9. สถานภาพในครอบครัว

- ☐ 1) หัวหน้าครอบครัว ☐ 2) สมาชิกในครอบครัว

10. รายได้ส่วนตัว _____ บาท/เดือน (โดยประมาณ)

11. สถานะการเงินในแต่ละเดือนของท่านเป็นอย่างไร

- ☐ 1) พอใช้ มีเหลือเก็บ ☐ 2) พอใช้ ไม่เหลือเก็บ ☐ 3) พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง
☐ 4) ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่ ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

12. รายได้ครอบครัว _____ บาท/เดือน (โดยประมาณ)

13. สถานะการเงินของครอบครัวท่านเป็นอย่างไรในแต่ละเดือน

- ☐ 1) พอใช้ มีเหลือเก็บ ☐ 2) พอใช้ ไม่เหลือเก็บ ☐ 3) พอใช้บ้าง ไม่พอใช้บ้าง
☐ 4) ไม่พอใช้เป็นส่วนใหญ่ ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

14. หนี้สินครัวเรือน

- 1) หนี้สินในระบบ _____ บาท (โดยประมาณ)
 2) หนี้สินนอกระบบ _____ บาท (โดยประมาณ)

15. ภูมิสำเนา

- ☐ 1) เป็นคนในพื้นที่ (อาศัยอยู่มาตั้งแต่เกิด)
☐ 2) ย้ายมาจากที่อื่น ย้ายมาจาก _____
☐ 2.1) ชุมชนอื่น ☐ 2.2) ตำบลอื่น ☐ 2.3) อำเภออื่น ☐ 2.4) จังหวัดอื่น ☐ 2.5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____
 ย้ายมาเป็นระยะเวลา _____ ปี _____ เดือน (โดยประมาณ)

16. สถานภาพในชุมชน

- ☐ 1) สมาชิกชุมชน ☐ 2) ผู้นำชุมชน ☐ 3) กรรมการชุมชน ☐ 4) ไม่ได้มีส่วนร่วม ☐ 5) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

17. พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่มีลักษณะ

- ☐ 1) เขตปกครองพิเศษ ☐ 2) เทศบาลนคร ☐ 3) เทศบาลเมือง
☐ 4) เทศบาลตำบล ☐ 5) อบต. ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ _____

18. ภาษาที่ท่านสื่อสารเป็นประจำ

- ☐ 1) ภาษาไทยกลาง ☐ 2) ภาษาถิ่นภาคเหนือ ☐ 3) ภาษาถิ่นภาคอีสาน
☐ 4) ภาษาถิ่นภาคใต้ ☐ 5) ภาษามลายู ☐ 6) ภาษาจีน
☐ 7) ภาษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ☐ 8) ภาษาอื่น ๆ โปรดระบุ _____

ส่วนที่ 2 ความเป็นธรรมทางสังคม

1. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านนึกถึงเหตุการณ์ “ความ (ไม่) เป็นธรรมทางสังคม” อะไรบ้าง ยกตัวอย่างเหตุการณ์นั้น

1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวท่านเอง

2) เหตุการณ์ที่ผ่านการรับรู้จากสื่อ/เรื่องอื่น ๆ ในสังคม

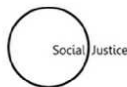
2. ท่านมองภาพรวมเรื่องความเป็นธรรมทางสังคมไทยอย่างไร

“สังคมไทย” วันนี้ “ความเป็นธรรม” หรือไม่?

☐ มี ☐ ไม่มี

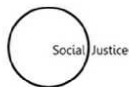
มากน้อยเพียงใด 1-5 โปรดระบุ _____

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

3. ท่านรับรู้และมีความคิดเห็นว่าเกิดความเป็นธรรมในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ เหล่านี้ของรัฐบาลหรือไม่ อย่างไร?

นโยบาย	การรับรู้		ความเป็นธรรม		เหตุผลประกอบ (ถ้ามี)
	รับรู้	ไม่รับรู้	เป็น	ไม่เป็น	
3.1 ด้านความมั่นคง					
1) การเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์					
2) การจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในความมั่นคง					
3) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ					
4) การปฏิรูปบ้านเมืองในด้านต่าง ๆ เช่น กระบวนการยุติธรรม					
3.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน					
1) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเกษตรกรและพัฒนาให้เกษตรกรอยู่ดีกินดี					
2) การพัฒนาอุตสาหกรรมและการบริการอย่างยั่งยืนด้วยเทคโนโลยี					
3) การสร้างความหลากหลายทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว					
4) การพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ					
5) การสร้างรถไฟเพื่อการค้าและเชื่อมโยงภายในประเทศ					
6) การส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจ SMEs ทั้งด้านการลงทุนและแรงงาน					
3.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์					
1) การวางรากฐานให้ระบบประกันสุขภาพครอบคลุมประชากรทุกคน					
2) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยจัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี					
3) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทั้งในภาคการศึกษาและชุมชน					
4) การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน					
5) การสนับสนุนด้านทักษะทั้งปวงประมาณและการพัฒนาด้วยเทคโนโลยี					
3.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม					
1) การกระจายการถือครองที่ดินและทรัพยากร					
2) การพัฒนาระบบสวัสดิการทั้งในคนพิการ ผู้สูงอายุ และคนวัยทำงาน					
3) การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี					
4) การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทสตรี					
5) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารและเทคโนโลยีของคนในชุมชน					
3.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม					
1) การอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทั้งป่าไม้และสัตว์ป่า					
2) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง					
3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และหยุดยั้งการทำลายผืนป่า					
4) การปรับปรุง พื้นที่ และสร้างใหม่ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง					
5) การบริหารจัดการเพื่อลดการปล่อยแก๊สเรือนกระจก					
6) การพัฒนาด้านพลังงานทั้งที่มีอยู่เดิมและสร้างพลังงานทดแทน					
3.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ					
1) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และบริการรวดเร็ว โปร่งใส					
2) ลดขนาดภาครัฐและยุบรวมหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน ให้ประชาชนร่วมพัฒนาประเทศ					
3) ส่งเสริมประชาชนและภาคีให้เข้าร่วมตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานรัฐ					
4) บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและจับกุมผู้ทำผิดได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว					
5) ส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท					

4. ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่

- ☐ ไม่เคย ☐ เคย เรื่องอะไร? _____

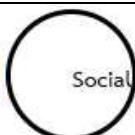
เมื่อท่านไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านจัดการกับปัญหาอย่างไร

- ☐ ยอมรับ เพราะอะไรจึงยอมรับ _____
- ☐ ร้องเรียน กับใคร แล้วผลเป็นอย่างไร _____
- ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ _____

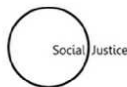
5. จงยกตัวอย่างเหตุการณ์/ปัญหาที่สร้างความไม่เป็นธรรมทางสังคมที่ท่านรับรู้และ/หรือประสบด้วยตัวเอง โดยเรียงลำดับความสำคัญ (อันดับ 1-3)

- ☐ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา
- ☐ มิติการเมือง
- ☐ มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร
- ☐ มิติกระบวนการยุติธรรม
- ☐ มิติการศึกษา
- ☐ มิติเพศ
- ☐ มิติชุมชน
- ☐ มิติสุขภาพ
- ☐ มิติสิ่งแวดล้อม
- ☐ มิติการบริการด้านสาธารณะ สาธารณูปโภค
- ☐ มิติอื่น ๆ โปรดระบุชื่อมิติ

บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์/ปัญหาเพิ่มเติม

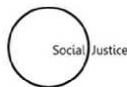
โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ส่วนที่ 3 มิติความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลากหลาย

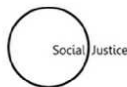
ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา? (หากท่านไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจในข้อใดไม่ต้องกรอกข้อมูลหรือข้อความใด ๆ)	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสพเอง หรือไม่?
1. มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา				
1.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) คนที่แตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา มีสิทธิเสรีภาพเสมอเหมือนกัน				
2) คนที่พูดภาษาถิ่นไม่ถูกเหยียดหยามจนต้องอาย				
3) การเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัวในสังคมเราเป็นไปอย่างอิสระ				
4) มีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมแม้ว่าจะนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน				
5) ความแตกต่างทางเชื้อชาติไม่ได้เป็นเหตุให้ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน				
6) แม้จะพูดภาษาถิ่นก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม				
7) การวิจารณ์กับขบขันในศาสนาทำได้เป็นเรื่องปกติและควรจะทำหากเห็นว่าไม่ถูกต้อง				
1.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) การแก้ไขปัญหาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ให้ความเป็นธรรมกับคนในพื้นที่				
2) การแก้ไขปัญหาการท้องก่อนวัยอันควรมีประสิทธิภาพ				
3) การรณรงค์ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีความเป็นธรรมกับทุกคนในสังคม				
4) การรณรงค์ “7 วันอันตราย” ในเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ช่วยลดอุบัติเหตุได้				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
2. มิติการเมือง				
2.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธสามารถทำได้ตามกฎหมายกำหนด				
2) การคัดค้าน ประท้วง และการออกมาปกป้องสิทธิทางการเมืองสามารถทำได้				
3) การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองทำได้โดยอิสระ				
4) สถานที่จัดการเลือกตั้งมีความสะดวก เอื้อประโยชน์ต่อทุกคนในการออกไปใช้สิทธิ				
5) หลังจากได้รับการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลพัฒนาพื้นที่ฐานเสียงมากกว่าพื้นที่ไม่ใช่ฐานเสียง				
6) เราสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐและนักการเมืองได้				
2.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายการสร้างสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคมของรัฐบาลเป็นไปได้จริง				
2) การออกมาจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมืองของรัฐบาลมีความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ				
3) การรวมกลุ่มเรียกร้องให้จัดการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนดสามารถทำได้จริง				
4) รัฐบาลมีอำนาจอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญตามหลักการเมืองการปกครองที่ถูกต้อง				
5) การแก้ไขปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองโดยการทำให้รัฐประหารบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้				
6) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองเป็นธรรมกับทุกคน				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

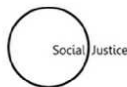
ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา? (หากท่านไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจในข้อใดไม่ต้องกรอกข้อมูลหรือข้อความใด ๆ)	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสพเอง หรือไม่?
3. มิติเศรษฐกิจ ความยากจน และการกระจายทรัพยากร				
3.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) การจัดสรรที่อยู่อาศัยจากรัฐตามสิทธิการเป็นคนไทยเป็นไปอย่างเท่าเทียม				
2) ไม่ว่าจนหรือรวยในสังคมไทยเรามีสิทธิทุกสิ่งอย่างเท่าเทียมกัน				
3) การเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบ เป็นไปด้วยความเท่าเทียม				
4) ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับงานที่ทำ				
5) การได้รับโอกาสทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับความสามารถ				
3.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายค่าแรงขั้นต่ำสามารถลดความแตกต่างทางรายได้				
2) การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเหมาะสม เท่าเทียม				
3) การมีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางการเงิน				
4) ผลการสำรวจความยากจนที่กล่าวว่าจำนวนคนจนในประเทศไทยลดลงถูกต้องแล้ว				
5) การเสียภาษีต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแล้ว				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
4. กระบวนการยุติธรรม				
4.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) คนทั่วไปรับรู้สิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิตามกฎหมาย				
2) การดำเนินการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมสามารถทำได้และเห็นผลจริง				
3) ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดหรือเป็นแพะ ได้รับการชดเชย เยียวยาอย่างเป็นธรรม				
4) การเข้าถึงช่องทางร้องทุกข์ในกระบวนการยุติธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง				
5) บทลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
6) เจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม				
7) การตรวจสอบความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรมทำได้จริง				
8) สามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม				
9) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนจริง				
10) คนแจ้งความและคนถูกแจ้งความ จะได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย				
11) การจ่ายเงินสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นทางเลือกหนึ่ง				
4.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายการปฏิรูปตำรวจมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเป็นธรรม				
2) เนื้อหาและตัวบทกฎหมายในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
3) การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปราศจากการแทรกแซง				
4) การที่สื่อมีอิทธิพลกับการรื้อคดี ถือว่ามีส่วนช่วยให้เกิดความเป็นธรรม				
5) ปัญหาเสพติด คนขาย คนซื้อ คนเสพ คนจับ มีการจัดการแก้ไขอย่างเป็นธรรม				
6) ปัญหาเด็กเร่ร่อน นักเรียน/นักศึกษาติดกัน ผู้เสียหายทุกฝ่ายได้รับความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

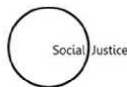
ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา? (หากท่านไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจในข้อใดไม่ต้องกรอกข้อมูลหรือข้อความใด ๆ)	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสพเอง หรือไม่?
5. การศึกษา				
5.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) คนไทยทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย				
2) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาได้ตลอดชีพ				
3) การเรียกร้องเงินค่าแป๊ะเจี๊ยะเพื่อให้เด็กได้เข้าเรียนเป็นสิ่งที่ยอมรับได้				
4) ครูอาจารย์ปฏิบัติกับเด็กนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน				
5) เด็กได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการทารุณกรรมทุกรูปแบบ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม				
6) เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองได้อย่างอิสระ				
7) สังคมให้โอกาสเด็กที่กระทำความผิดได้กลับตัวใหม่และกลับมาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข				
8) ไม่ว่าจบจากสถาบันใด จะได้รับโอกาสในการเข้าทำงานอย่างเท่าเทียม				
9) คนที่มีความไม่สมบูรณ์ทางด้านร่างกายต้องได้เรียนเหมือนคนอื่น ๆ				
10) ในสังคมไทยเราสามารถตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารในสถานศึกษาได้				
5.2 ด้านนโยบาย และประเด็นอื่น ๆ				
1) นโยบายการเปิด-ปิดเทอมแบบอาเซียนมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
2) คนที่เรียนสายอาชีพ (อาชีวะ) มักถูกมองว่าด้อยกว่าคนเรียนมหาวิทยาลัย				
3) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส				
4) การใส่เครื่องแบบนักเรียนหรือใส่ชุดให้เหมือนกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำในโรงเรียนได้				
5) ระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้ามหาวิทยาลัยจากเอนทรานซ์สร้างโอกาสให้ความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
6. เพศ				
6.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) ชายหรือหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน				
2) ทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงออกว่าเป็นเพศใดก็ได้				
3) หากบุคคลข้ามเพศมีบทบาทหรืออำนาจเป็นผู้นำ สังคมไทยเรายอมรับได้				
4) ควรมีกฎหมายรองรับการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกัน				
5) บุคคลข้ามเพศได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่ถูกล้อเลียนหรือกีดกันใด ๆ				
6) ในปัจจุบันผู้หญิงสามารถแต่งตัวได้อย่างอิสระโดยไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม				
7) คนข้ามเพศสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกระดับโดยไม่ถูกกีดกัน				
6.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อของคนข้ามเพศเป็นเรื่องความเป็นธรรมอย่างแท้จริง				
2) คนข้ามเพศได้รับการยกเว้นจากการเกณฑ์ทหารมีความเป็นธรรมต่อเพศอื่น ๆ				
3) ในปัจจุบันคนข้ามเพศได้รับการยอมรับในสังคมมากขึ้น				
4) เมื่อผู้หญิงสมรสแล้ว มีสิทธิที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไป ถือเป็นเรื่องสมควรแล้ว				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา? (หากท่านไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจในข้อใดไม่ต้องกรอกข้อมูลหรือข้อความใด ๆ)	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสพเอง หรือไม่?
7. ชุมชน				
7.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) ทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรร่วมกันในชุมชนท้องถิ่นได้จริง				
2) ชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชนจากภาครัฐ				
3) ความเห็นที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนอาจถูกข่มขู่และถูกทำร้ายได้				
4) ชุมชนเมืองและชุมชนห่างไกลมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน				
5) ชุมชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ และยินยอม/คัดค้านการก่อสร้างได้				
6) สมาชิกในชุมชนเป็นคนที่กำหนดกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน				
7.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ มีความทั่วถึงและเหมาะสมเป็นธรรมกับทุกพื้นที่				
2) นโยบายเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานอุตสาหกรรมมีความเป็นธรรม				
3) นโยบายความปลอดภัยในชุมชนมีประสิทธิภาพและทั่วถึง				
4) การชดเชยเยียวยาให้กับชุมชนที่ถูกรื้อถอนเวนคืนที่ดินมีความเป็นธรรม				
5) การชดเชยเยียวยาให้ชุมชนจากโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนมีความเป็นธรรม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
8. สุขภาพ				
8.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) สิทธิการรักษาพยาบาล ทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม				
2) การเลือกโรงพยาบาลที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลเป็นไปอย่างอิสระ				
3) ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉินที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมีทั่วถึงและให้บริการได้จริง				
4) หมอ พยาบาล ไม่เลือกปฏิบัติกับคนไข้ ไม่ว่าคนไข้จะรวยหรือจน				
5) หากพบว่าบริการสุขภาพไม่ได้มาตรฐานและเป็นอันตราย สามารถฟ้องร้องได้				
8.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าทำให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม				
2) คนสูงอายุ พิการ ด้อยโอกาส เข้าถึงการบริการสุขภาพได้เร็วสะดวกกว่าคนอื่น				
3) ประชาชนคนไทยได้รับการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง				
4) การเยียวยาคนไข้เมื่อได้รับการรักษาที่ผิดพลาดมีความเหมาะสมและเป็นธรรม				
5) รัฐมีการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกจังหวัด				
6) หากคำปรึกษาแพทย์เกินจริง เราสามารถเรียกร้องให้พบทวนได้				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

โครงการสำรวจ “ความเป็นธรรมทางสังคม”

ท่านคิดเห็นอย่างไรกับข้อความดังต่อไปนี้ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาในสังคมไทยเรา? (หากท่านไม่มีความเห็น/ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจในข้อใดไม่ต้องกรอกข้อมูลหรือข้อความใด ๆ)	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ระดับความเห็น (1-5)	ประสพเอง หรือไม่?
9. สิ่งแวดล้อม				
9.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ เสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) สิทธิในการลงประชามติคัดค้านโครงการต่าง ๆ ที่จะกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้จริง				
2) สิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลของโครงการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการ				
3) การแก้ไขและส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมของรัฐบาล ทั้งถึงและไม่เลือกปฏิบัติ				
4) การจัดงบประมาณสำหรับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความทั่วถึงและเป็นธรรม				
5) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ				
6) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำได้และเกิดผล				
9.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) นโยบายลดขยะมูลฝอยของรัฐบาลมีประสิทธิภาพและเหมาะสม กับทุกพื้นที่				
2) นโยบายการปกป้องผืนป่าของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่				
3) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านสิ่งแวดล้อมมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ				
4) บทลงโทษการทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับป่าและสัตว์ป่ามีความเหมาะสมและไม่เลือกปฏิบัติ				
5) เมื่อเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลช่วยเหลือประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				
10. การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค				
10.1 ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม				
1) สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ไม่ถูกเอาเปรียบและทุจริต				
2) สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค (น้ำ/ไฟ) ที่มีมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี				
3) ไฟส่องสว่างที่พอเพียงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีความทั่วถึง				
4) ภาครัฐมีการออกแบบพื้นที่ให้อุปโภคบริโภคต่อการเข้ารับบริการของทุกคน				
5) เมื่อน้ำ/ไฟมีปัญหา ร้องเรียนได้และถูกแก้ไขอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม				
6) ในชุมชนการปรับปรุงถนน ตรอก ซอก ซอย เป็นไปด้วยความเหมาะสมและทั่วถึง				
7) การแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคทำได้จริงและหวังผลได้				
10.2 ด้านการดำเนินการของรัฐและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
1) การพัฒนาโครงข่ายระบบรางเชื่อมโยงการเดินทางในประเทศทั่วถึงและเป็นธรรม				
2) นโยบายการพัฒนาคุณภาพรถประจำทางให้สะดวกและปลอดภัยมีความเหมาะสมแล้ว				
3) นโยบายการจัดสรร ระบบไฟฟ้า น้ำประปา ที่เพียงพอต่อความต้องการและทั่วถึงดีแล้ว				
4) ในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ มีการเสียค่าใช้จ่ายในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม				
5) การจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟทุกวันนี้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมและเป็นธรรม				
6) ทางเท้า สะพานลอย ทางลอด ทางม้าลาย เพียงพอและมีคุณภาพเหมาะกับคนทุกกลุ่ม				
บันทึก: รายละเอียดเหตุการณ์ที่ประสพเองหรือผู้ตอบได้กล่าวถึง				

****ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาใช้เวลาในการตอบ เพื่อประโยชน์ในการช่วยกันสร้างสังคมไทยให้มีความเป็นธรรม****

ภาคผนวก ข ใบลงทะเบียนการประชุม

1. ใบลงทะเบียนการประชุมครั้งที่ 1

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะใช้จัดเก็บข้อมูล
“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดสอบใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันพุธที่ 23 มกราคม 2562 เวลา 13.00 - 15.00 น.

ณ ห้องประชุมวรรณไวทยากร ดิโกม ชั้น 1

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา	อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	0857295660	
2	รศ.ดร.ปกป้อง ศรีสนิท	อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	0868116197	
3	รศ.ดร.อนุสรณ์ อุณโณ	อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		
4	รศ.ดร.สุภาวดี ชีวาลย์	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1	
5	คุณสายชล อังรอด	ผอ.สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม	สำนักงานกิจการยุติธรรม ศูนย์วิจัย นสอ-ส.กม. 10210	081 919 9342	

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
6	คุณสุตารักษ์ สุวรรณานนท์	สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย			
7	อศวดี หะหมัดมูฮอมมัด	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย		0817898359	
8		สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย			
9		ศูนย์ดำรงธรรม			
10	คุณสุปรียา หิรัญพรรณ	กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์			
11		สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร			
12		สำนักแผนและการพัฒนาการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค			
13		สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล			
14	พ.ร.โมญะวิทย์ เทพพิ	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มธ		092-0186001	
15	จ.ล. นุชรี รุ่งเรือง	นักวิจัยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล		0989193728	
16					
17					

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะใช้จัดเก็บข้อมูล
“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันพุธที่ 23 มกราคม 2562 เวลา 13.00 - 15.00 น.

ณ ห้องประชุมวรรณไวทยากร ดิโกม ชั้น 1

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งในโครงการ	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา	ผู้อำนวยการโครงการ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ 979/17-21 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400	088-563-9345 02-278-8200 ต่อ 8338 choopug@trf.or.th	
2	รศ.ดร.ธีระ สิมะเขวาลักษณ์	หัวหน้าโครงการ	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์ท่าพระจันทร์) 2 ท่าพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 (ศูนย์รังสิต) 99 ม.18 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง ปทุมธานี 12120	081-001-9392 teera.sd@gmail.com	

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่งในโครงการ	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
3	ศ.ดร.อาณัติ สิมะเขวาลักษณ์	ที่ปรึกษาโครงการ	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 99 ม.18 อ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120	02-613-2229 arnat@velocal.com	
4	คุณรุ่งกมล โพธิ์สมบัติ	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-991-1090 rungkamol.sd@gmail.com	
5	คุณนิรันดร์ ผลชาติทอง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	087-328-6435 ninrad2223@gmail.com	
6	คุณกัญญิกา ไกรดำ	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	080-709-2138 kanthika22@hotmail.com	
7	คุณขวัญมนัส พัดทอง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	063-678-9249 kpadtong@gmail.com	
8	คุณรัตนภรณ์ ศรีแก้วดารา	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	061-823-5362 palada.99pla@gmail.com	
9	คุณอินทราณี ศรีบุญเรือง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	064-061-6999 intranee.sri@gmail.com	
10	คุณปริดา โพธิ์จันทร์	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	094-603-2681 preeda.np200334@gmail.com	
11	คุณกนกวรรณ ออบเขย	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	085-502-1458 nongpimkanokwan@gmail.com	
12	คุณสุชาดา โพธิ์สิงห์	ประสานงาน	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-714-0536 ptssuchada@hotmail.com	

2. ใบลงทะเบียนการประชุมครั้งที่ 2

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อรับฟังความก้าวหน้าใน

“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันจันทร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 10.00 - 12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 14 ดิเกส เอ็ม ทาวเวอร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา	อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		
2	รศ.ดร.อนุสรณ์ อุณโณ	อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	080940036	rf
3	คุณสายชล ยิงรอด	ผอ.สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม	สำนักงานกิจการยุติธรรม		
4	คุณสุรศักดิ์ สุวรรณานนท์	สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย			
5	ดร.สุรางค์รัตน์ จำเริญพล	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย			
6		ศูนย์ดำรงธรรม			

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
7	คุณวรรณภา ลำเจียกเทศ	ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์			0 the
8	คุณกรสุภา นิตยวิมล	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์และสังคม สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร			ky
9	คุณทวีศักดิ์ กาชาว	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร			0. the
10	ดร.ณัฐพร สิริวัณ	สก.			u or
11	รศ.ณัฐพร สิริวัณ	สก.			ผู้จัดทำ
12					
13					
14					
15					
16					
17					

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะใช้จัดเก็บข้อมูล
“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันจันทร์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2562 เวลา 10.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 14 ดิเกส เอ็ม ทาวเวอร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล	รองผู้อำนวยการด้านการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)		
2	ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา	ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	088-563-9345 02-278-8200 ต่อ 8338 choopug@trf.or.th	
3	รศ.ดร.ธีระ สิมะชารักษ์	หัวหน้าโครงการ	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-001-9392 teera.sd@gmail.com	
4	ดร.ธนาธร ทยานทอง	นักวิจัย	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
5	คุณรุ่งกมล โพธิ์สมบัติ	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-991-1090 rungkamol.sd@gmail.com	
6	คุณภูวิช ไข่มุขรัตน์	คณะผู้วิจัย			
7	คุณนิรันดร์ ผลข้าทอง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	087-328-6435 ninrad2223@gmail.com	
8	คุณขวัญมนัส พัดทอง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	063-678-9249 kpadtong@gmail.com	
9	คุณรัตนารักษ์ ศรีแก้ว ดารา	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	061-823-5362 palada.99pla@gmail.com	
10	คุณอินทราณี ศรีบุญเรือง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	064-061-6999 intranee.sri@gmail.com	
11	คุณปริดา โพธิ์จันทร์	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	094-603-2681 preeda.np200334@gmail.com	
12	คุณกนกวรรณ อบเชย	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	085-502-1458 nongpimkanokwan@gmail.com	
13	คุณสุชาดา โพธิ์สิงห์	ประสานงาน	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-714-0536 ptssuchada@hotmail.com	

3. ใบลงทะเบียนการประชุมครั้งที่ 3

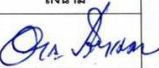
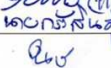
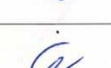
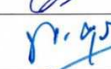
ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อรับฟังความก้าวหน้าใน

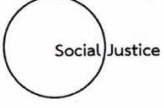
“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันพุธที่ 24 เมษายน 2562 เวลา 13.00 - 15.00 น.

ณ ห้องประชุมเลขาธิการสภามหาวิทยาลัย ชั้น 2 ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา	ศาสตราจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	0850782566	
2	คุณสายชล ยี่รอด	สำนักงานกิจการยุติธรรม	สำนักงานกิจการยุติธรรม ศูนย์ราชการ หลักสี่	081 9199242	
3	คุณวรภา ลำเจียกเทศ	ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	1234 . อจทรจ พว. คณะกรรมการ มจร. มจร.		
4	คุณบุษรี รุ่งวิยาธร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการชำนาญการพิเศษ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร		098919 3078	
5	คุณทวีศักดิ์ กาขาว	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร	211/1 หมู่ 10 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบางบาล จังหวัดปทุมธานี	0866151770	
6	นางวิมลชนก ยะระกูล	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		0862744 8555	

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อรับฟังความก้าวหน้าใน

“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันพุธที่ 24 เมษายน 2562 เวลา 13.00 - 15.00 น.

ณ ห้องประชุมเลขาธิการสภามหาวิทยาลัย ชั้น 2 ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	ผ.ศ.ดร.ชอุ่ม สุธาสิตา	ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	088-563-9345 02-278-8200 ต่อ 8338 choopug@trf.or.th	
2	รศ.ดร.ธีระ สนิทธารักษ์	หัวหน้าโครงการ	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-001-9392 teera.sd@gmail.com	
3	ดร.ธนาธร ทะนานทอง	นักวิจัย	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		
4	คุณรุ่งกมล โพธิ์สมบัติ	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-991-1090 rungkamol.sd@gmail.com	
5	คุณภูวิช ไข่มุกข์รัตน์	คณะผู้วิจัย			

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
6	คุณรัตนภรณ์ ศรีแก้วดารา	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	061-823-5362 palada.99pla@gmail.com	รัตนภรณ์
7	คุณอินทราณี ศรีบุญเรือง	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	064-061-6999 intranee.sri@gmail.com	อินทราณี
8	คุณปริดา โพธิ์จันทร์	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	094-603-2681 preeda.np200334@gmail.com	ปริดา
9	คุณกนกวรรณ อบเชย	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	085-502-1458 nongpimkanokwan@gmail.com	กนกวรรณ
10	คุณสุชาดา โพธิ์สิงห์	ประสานงาน	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-714-0536 ptssuchada@hotmail.com	สุชาดา

4. ไบลงทะเลเบียนการประชุมครั้งที่ 4

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อรับฟังความก้าวหน้าใน

“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

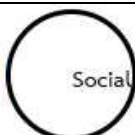
ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เวลา 10.00 - 12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 ตึกเอส เอ็ม ทาวเวอร์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา	ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.			
2	ศ.ดร.อารยะ ปรีชาเมตตา	ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยความเหลื่อมล้ำและนโยบายสังคม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์			
3	รศ.ดร.ปกป้อง ศรีสนิท	รองคณบดีวิจัยและบริการสังคม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ผ. 55 นร. 25.	0868116197	
4	รศ.ดร.อนุสรณ์ อนุโน	คณบดีคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	49/96 น. 55 นร. 25 อนุโน อนุโน	0909400076	
5	รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชีวาลย์	รองอธิการบดีฝ่ายบริหารท่าพระจันทร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	น. 55 นร. 25	086-979-5881	
6	รศ.พ.ด.อ.โสรัตน์ กลับลีลา	คณบดีคณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ	ร. 55 นร. 25 อ. 55 นร. 25	089-1567797	

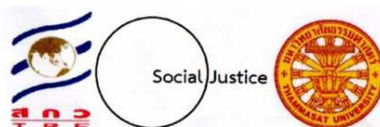
ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/สังกัด	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
7	ดร.เอกพันธ์ ปินทวนิช	ผู้อำนวยการสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล	นิคมแห่งทองเกษม 112-251 ถนน วนรามา	0891886665	
8	คุณณรรวรา ลาเจียเทศ	ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พม.			
9	คุณสุภารักษ์ สุวรรณานนท์	หัวหน้ากลุ่มโครงการพัฒนาข้อมูลสถิติเพื่อการวิจัยและนโยบาย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ)			
10	คุณตติยา ปัญญาวัด	นักวิจัย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ)			
11	คุณอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม	ผู้อำนวยการกองนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม			
12	คุณกรสุภา นิตยวัฒน์	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์และสังคม สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กทม.	๖๑๑๖๖๖ กทม.	๐๙๗๐๗๐๐๖๗	
13	คุณนุชรี จุ่งวิทย์อร	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ข้าราชการพิเศษ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กทม.	"	๐๙๘๙๑๓๙๗๘	
14	คุณทวีศักดิ์ กาขาว	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กทม.	"	๐๘๖๖๑๑๗๖๐	
15	คุณสุภาวีนี ทรงพรพาณิชย์	นักวิจัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม			
16	ดร.นุชรัตน์ ทรัพย์	ศูนย์ดำรงธรรม กระทรวงมหาดไทย	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๐๘๙-๙๒๔๙๔๕๐	
17					
18	นางสาวประไพ และทนายสิริ	นักกฎหมายประจำศาลจังหวัดนนทบุรี			

Social Justice

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive

เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

ใบลงทะเบียนการประชุมเพื่อรับฟังความก้าวหน้าใน

“โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง”

ภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ ชุด “การลดความเหลื่อมล้ำและความยากจน (SRI 4)”

วันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 เวลา 10.00 - 12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 15 ดิเกส เอ็ม ทาวเวอร์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
1	รศ.ดร.ธีระ สืบเดชารักษ์	หัวหน้าโครงการ	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-001-9392 teera.sd@gmail.com	
2	ดร.ธนาธร ทยานทอง	นักวิจัย	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		
3	คุณรุ่งกมล โพธิสมบัติ	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-991-1090 rungkamol.sd@gmail.com	
4	คุณภูวิช ไข่มุกพิรัตน์	คณะผู้วิจัย			
5	คุณรัตนภรณ์ ศรีแก้วดารา	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	061-823-5362 064-7063716 palada.99pla@gmail.com	
6	คุณกัญญาภัทร เครือปาน	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	0902675290 Kanyaphat_janjy@outlook.co.th	

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ที่อยู่	เบอร์โทร	ลงนาม
7	คุณปรีดา โพธิจันทร์	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	094-603-2681 preeda.np200334@gmail.com	
8	คุณกนกวรรณ อบเชย	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	085-502-1458 nongpimkanokwan@gmail.com	
9	คุณสุชาดา โพธิสิงห์	ประสานงาน	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	081-714-0536 ptssuchada@hotmail.com	
10	คุณวิภู โอภาสพิณี	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		
11	คุณกฤษณศักดิ์ เทพจันทร์	คณะผู้วิจัย	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		

ภาคผนวก ค ภาพบรรยากาศการประชุม

1. ภาพบรรยากาศการประชุมครั้งที่ 1

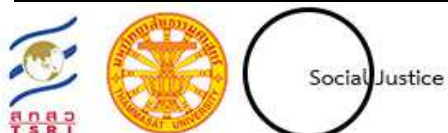
2. ภาพบรรยากาศการประชุมครั้งที่ 2

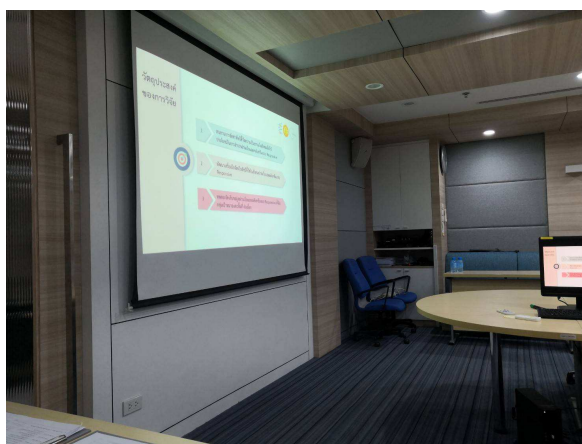
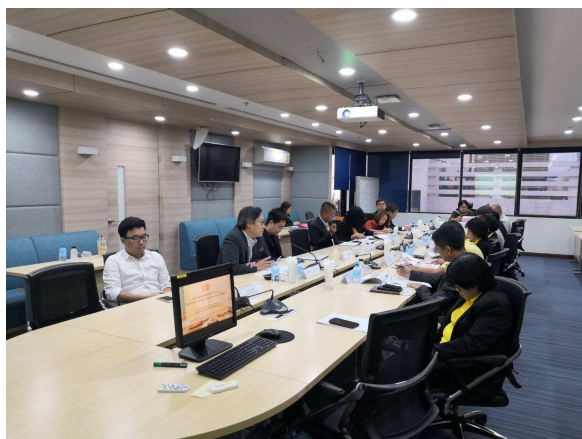
3. ภาพบรรยากาศการประชุมครั้งที่ 3

4. ภาพบรรยากาศการประชุมครั้งที่ 4

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive
เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง

ภาคผนวก ง บทความสำหรับเผยแพร่ประกอบงานวิจัย

การใช้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ทดลองสำรวจความเป็นธรรมทางสังคม

บทคัดย่อ

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นโครงการวิจัยเชิงสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีมูลเหตุจากสภาพการณ์ทางสังคมไทยอันปรากฏความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ซึ่งยังคงตอกย้ำทับซ้อนอยู่ในสังคมตลอดมา กระบวนการวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาและพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคมซึ่งเป็นการสำรวจตรวจสอบปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดจนสอดคล้องกับกระบวนการสร้างองค์ความรู้เพื่ออธิบายสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมได้เป็นอย่างมากในการเผยให้เห็นสภาพการณ์ของปัญหาความเป็นธรรมในสังคมไทยผ่านการรับรู้ตามความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของประชาชนคนไทยในภูมิภาค

กระบวนการศึกษาวิจัยได้แบ่งความเป็นธรรมทางสังคมออกเป็น 10 มิติ ได้แก่ ได้แก่ 1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา 2) มิติการเมือง 3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร 4) มิติกระบวนการยุติธรรม 5) มิติการศึกษา 6) มิติเพศ 7) มิติชุมชน 8) มิติสุขภาพ 9) มิติสิ่งแวดล้อม และ 10) มิติ การบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม วัดดูประสงค์ของงานชิ้นนี้คือการพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อให้เกิดการสะท้อนให้เห็นถึงระดับของความเป็นธรรมทางสังคมที่มีความหลากหลาย โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการศึกษา แล้วทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศด้วย หลักการสุ่มตัวอย่างทางสถิติ ในการศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยสำรวจข้อมูลในเดือน พฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2562 ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม อยู่ที่ระดับ 73.66 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติสุขภาพ มีความเป็นธรรมสูงที่สุด คือ ร้อยละ 77.40 รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ร้อยละ 74.41 ส่วนมิติที่มีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีความเป็นธรรมอยู่ที่ร้อยละ 58.31 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมปานกลาง” และหากเปรียบเทียบกับรอบการสำรวจข้อมูลในปี พ.ศ.2561 จะพบว่าค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้นในทุกมิติและทุกข้อคำถาม ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ซึ่งทำให้ประชาชนในประเทศกำลังมีความหวังกับรัฐบาลชุดใหม่ที่จะเข้ามาบริหารประเทศจึงทำให้ค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากแบบสำรวจฉบับย่อยที่เป็นภาพสะท้อนของแต่ละมิติจะเห็นว่าผลการสำรวจตรงข้ามกับแบบสำรวจฉบับเต็ม อาจเป็นผลมาจากภาพที่ทดลองนำมาใช้นั้นเป็นภาพในเชิงลบและกระทบกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสำรวจ

ในส่วนการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสำรวจความเป็นธรรมและประมวลผลเบื้องต้นในภาพรวมนั้นมีความรวดเร็วทั้งในการตอบแบบสำรวจของผู้ตอบและในการแสดงผลแบบ Real-time นอกจากนี้การใช้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ยังสามารถเผยแพร่ไปในระดับหมู่บ้านผ่านผู้นำชุมชนได้โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ภาคสนามลงสำรวจข้อมูล อันจะทำให้ประหยัดงบประมาณในส่วนการเก็บข้อมูลในอนาคตได้

คำสำคัญ: ความเป็นธรรม, ความเหลื่อมล้ำ, ความยุติธรรม, ความไม่เท่าเทียม, ดัชนี

Abstract

The project of responsive web application development to try to explore the social justice in target groups in continuous areas by conducting survey research and in-depth interviews based on conflicts in Thai society, inequality and various inequalities, which still emphasizes overlap in society throughout. The research is focused on the development and social fairness image Index, a survey examining the phenomenon in society, as well as compliance with process knowledge to explain the understanding of social phenomena. This will greatly benefit the society in revealing the situation of the fairness problems in Thai society through the recognition based on the knowledge, understanding, and experience of the Thai people in the region.

The research process has divided social justice into 10 dimensions which are 1) dimension of society, culture, language, and religion. 2) Dimension of Political 3) dimension of the economic poverty and the distribution of resources. 4) Dimension of judicial process 5) Dimension of education 6) Dimension of gender 7) Dimension of the community 8) Dimension of the health. 9) Dimension of the environmental and 10) Dimension of public services and utilities. To be used as a tool to create indicators of social justice, the purpose of this work is to develop an index image of social justice. To reflect the level of fairness and social diversity, the research team created a questionnaire to be used as a tool for education, these samples were selected based on various regions across the country with the principle of statistical sampling. In education, indicators of the social justice by survey in May and June 2019 via web applications Responsive, found that the social justice index is 73.66 is the level of fairness and considering the dimensions, found that the dimension of health is the fairest, 77.40 percent, followed by the social, cultural, language and religious dimensions of social justice is at 74.41 percent, as for the dimension that is the least fair is the dimension of justice, the fairness is at 58.31 percent, which is the middle level of fairness and if compared with the survey period in 2018, It was found that the increased fairness in all aspects and all questions, which is a result of the election of members of the House of Representatives at the end of March 2019, which makes people in the country are hoping for a new government to take over the country,

thereby increasing the fair value. However, if considering the short survey which is a reflection of each dimension, the survey results will be the opposite of the full survey, maybe the result of that test is used in a negative impact on the feelings of those surveyed.

As for the use of Responsive web applications, it is found that using technology to help with fair survey and initial processing in general is quick, both in respondents' surveys and in real-time results. In addition, the use of Responsive web applications can be distributed at the village level through community leaders without field staff being surveyed, which will save the budget for data storage in the future.

Keywords: Social justice, Disparity, Fairness, Inequality, Index

บทนำ

“ความเป็นธรรม” เป็นประเด็นที่ซับซ้อน ซ่อนเงื่อนไขที่หลากหลาย แทบทุกบริบทของสังคมจึงเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับความเป็นธรรม ทั้งที่ปรากฏเปิดเผยและแอบแฝงซ่อนเร้นในมิติต่าง ๆ ของสังคม ตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึก ความสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างทางสังคม ตลอดจนผลผลิตทางวัฒนธรรมในสังคม ต่างก็ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นธรรม ซึ่งมีความซับซ้อน หลากหลายยากต่อการจำกัดจัดการมุมมองและความหมายของความเป็นธรรม “สังคมปัจจุบันเกิดปัญหาเส้นแบ่งระหว่างความยุติธรรมและความเป็นธรรมที่ไม่ชัดเจน ซึ่งความยุติธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์และข้อกฎหมาย รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่วนความเป็นธรรมจะมีความซับซ้อนหลายมิติ กว้างขวางครอบคลุมกว่า” (เกษียร เตชะพีระ, 2557) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจสภาพการณ์ของความธรรมผ่านมิติมุมมองที่หลากหลาย มิให้ติดกับดักความคิดในแง่มุมของความเป็นธรรมภายใต้หลักกฎเกณฑ์กระบวนการยุติธรรมทางกฎหมายเท่านั้น

หนึ่งในสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรม” ที่สะท้อนผ่านปรากฏการณ์ทางสังคม คือ วิกฤตความรุนแรงในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในสังคมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งสร้างความรุนแรงทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้นในรูปแบบต่าง ๆ จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและเบียดขับเพิ่มช่องว่างให้แก่คนในสังคม “สังคมที่ขาดความเป็นธรรมจะมีความขัดแย้งและความรุนแรง ผู้คนจะไม่รักกัน และไม่รักชาติ แล้วก็จะวิกฤตมากขึ้นเรื่อย ๆ จนล่มสลาย ความเป็นธรรมเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดสำหรับมนุษย์หรือแม้แต่สัตว์” (ประเวศ วะสี, 2554)

ฉะนั้นสภาพการณ์ของความเป็นธรรมที่ปรากฏขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมตลอดมา จึงเป็นผลสะท้อนสภาพปัญหาต่าง ๆ ของความล้มเหลวทางสังคมภายใต้ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน หรือช่องว่างในเชิงมหภาคของสังคม ทั้งช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน หรือช่องว่างทางโอกาส อำนาจที่ไม่เท่าเทียมของคนต่างชนชั้น เชื้อชาติ ความเชื่อ ฯ เหล่านี้ต่างก็ล้วนสะท้อนความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นแล้วในสังคมไทย ขณะเดียวกัน “ความเป็นธรรม” ยังต้องพิจารณาในมุมมองที่หลากหลายผ่านมิติต่าง ๆ โดยครอบคลุมเชื่อมโยงทุกบริบทของสังคม ซึ่งจะช่วยให้เห็นสภาพการณ์ของปัญหาความเป็นธรรม/ความไม่เป็นธรรมในมิติต่าง ๆ ที่สิ้นไหลภายใต้เงื่อนไขอันซับซ้อน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดความเป็นธรรมของนักคิดสมัยก่อนคริสตกาลนั้นประกอบไปด้วย Socrates (469-399 ก่อนคริสตกาล) ได้เน้นประเด็นความเป็นธรรมผ่านคุณธรรมของการมีชีวิตที่มีความสุข ซึ่งจะต้องมีคุณธรรม ด้านความยุติธรรมประกอบด้วย ซึ่งความเป็นธรรมในที่นี้หมายถึง ความยุติธรรมของการแสดงการกระทำที่เคารพสิทธิของผู้อื่นและการไม่ยอมทำความชั่วต่อผู้อื่นแม้ว่าผู้นั้นจะทำอันตรายแก่ตน อีกทั้งในแง่ของ Plato (427-347 ก่อนคริสตกาล) ยังได้แสดงแนวความคิดเรื่องความเป็นธรรมว่า หมายถึง การให้ทุกคนตามส่วนที่พึงได้รับ ซึ่งคนแต่ละกลุ่มในสังคมนั้นจะทำหน้าที่แตกต่างกัน จึงควรได้รับผลตอบแทนต่างกัน จึงจะถือว่าเป็นความยุติธรรมหรือความเป็นธรรม นอกจากนี้มุมมองของ Aristotle (384-322 ก่อนคริสตกาล) ได้นำเอาความคิดเรื่องของ Socrates และ Plato มาสานต่อกัน โดยได้แบ่งความเป็นธรรมในแง่ของความยุติธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ ความยุติธรรมโดยทั่วไป และความยุติธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ (1) ความยุติธรรมในการแบ่งปันส่วน (2) ความยุติธรรมในการชดเชย และ (3) ความยุติธรรมในการแลกเปลี่ยน

ในขณะที่แนวคิดความเป็นธรรมของนักคิดสมัยคริสต์กาลนั้นประกอบไปด้วย Thomas Hobbes (ค.ศ.1588–1679) ซึ่งได้เสนอแนวคิดความเป็นธรรมผ่านมุมมองของความยุติธรรมไว้ว่า ความยุติธรรมเป็นกฎธรรมชาติข้อหนึ่งที่ต้อง ซึ่งเกิดจากการรักษาสัญญาและต้องอาศัยการมีเหตุผล นอกจากนี้ในด้านมุมมองของ Jean-Jacques Rousseau (ค.ศ.1712-1778) ได้เสนอความเป็นธรรมในแง่มุมมองความยุติธรรมต่าง ๆ ไว้ คือ (1) ความยุติธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ปฏิบัติต่อกันตามความเหมาะสม ตามความจำเป็นของแต่ละคน (2) ความยุติธรรมจะเกิดขึ้น เมื่อมนุษย์เข้าทำสัญญาประชาคมกันภายใต้เจตจำนงทั่วไป (3) ความยุติธรรม เป็นความดีอย่างหนึ่งซึ่งมาจากพระเจ้า (4) ความยุติธรรม ต้องอาศัยกฎหมายและการปกครองเพราะมนุษย์ไม่รู้ถึง ความยุติธรรม อีกทั้งในอีกแง่ของ John Stuart Mill (ค.ศ.1806-1873) ได้เสนอแนวคิด ความเป็นธรรม ว่า คุณธรรมอย่างหนึ่งและเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในการดำรงชีพที่ดี โดยจะเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพและที่สำคัญ คือเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพื่อให้เกิดพันธะและการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความเป็นธรรมซึ่งเป็นที่อ้างอิงอย่างแพร่หลาย คือ ทฤษฎีความยุติธรรมของ จอห์น รอลส์ (John Rawls' A Theory of Justice, 1971 อ้างถึงใน กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดกุล, 2553) ซึ่งได้พยายามแสดงหลักการระหว่างเสรีภาพ (liberty) กับความเสมอภาค (equality) โดยนำเสนอให้เห็นชุดของแนวคิดที่มองความยุติธรรมเสมือนการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม (justice as fairness) รอลส์ ใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นชุดแนวคิดหลักในการถ่ายทอดเนื้อหาของความยุติธรรมในฐานะที่เป็นการปฏิบัติต่อกันอย่างเป็นธรรม โดยพยายามที่จะแสวงหาหนทางแก้ไขปัญหาคำคัญอย่างหนึ่งคือ “การกระจายความยุติธรรม” (Distributive Justice) ซึ่งมีหลักการ 2 ข้อ ได้แก่ (1) หลักการพื้นฐานในเสรีภาพที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน (A principle of equal basic liberties) เพื่อปกป้องคุ้มครองเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ที่คุ้นเคยเป็นอันดี อาทิ เสรีภาพในด้านวิชาการ เสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพในการแสดงออก ฯ ทุกคนในสังคมต้องได้รับสิทธิเสรีภาพพื้นฐานอย่างเข้มข้นและอย่างเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดในสังคม เสรีภาพจะเสมือนเป็นตัวแทนทางเลือกที่มีความหมายต่อเรา ตัวอย่างเช่น การมีหลักประกันที่เป็นทางการในด้านเสรีภาพทางการเมืองและเสรีภาพในการรวมตัว (2) หลักการเรื่องความแตกต่าง (The principle of difference) หลักการข้อนี้เป็นหลักประกันการยกเว้นให้มีการปฏิบัติต่อสมาชิกของสังคมแตกต่างกันได้หากการปฏิบัตินั้นเป็นไปเพื่อช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่าหรือคนเสียเปรียบในสังคม เช่น เป็นความยุติธรรมที่รัฐจะนำภาษีของคนรวยไปสร้างระบบสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนยากจน คนชั้นล่าง คนพิการ ฯ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น ดังนั้นคนที่ด้อยโอกาสที่สุดในสังคมก็ควรจะได้รับโอกาสอย่างทัดเทียมกันด้วย จะเห็นได้ว่า แนวคิดของจอห์น รอลส์ คือการมองว่า สังคมที่มีความยุติธรรมนั้น กฎหมายและสถาบันต่าง ๆ ไม่ควรให้ประโยชน์กับคนกลุ่มหนึ่งบนต้นทุนของคนกลุ่มอื่น ๆ บนฐานธรรมชาติ และฐานสังคมที่มีความแตกต่างกัน ในการพัฒนาแนวคิดที่ว่าความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม “Justice as fairness” ประการแรก ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ กับเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน และโอกาสที่เป็นธรรมสำหรับทุกคนในสังคม และประการที่สอง ต้องพยายามแบ่งสรรปันส่วนรายได้และความมั่งคั่งไปยังกลุ่มคนที่ยากจนให้ได้อย่างทั่วถึงที่สุด ในขณะที่แนวคิดความเป็นธรรมทางสังคมของ Friedrich A. Hayek ได้นำเสนอมุมมองต่อความเป็นธรรมทางสังคม ภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) มุ่งเน้นเสรีภาพของบุคคล เขาปฏิเสธระบบสวัสดิการที่ต้องดูแลคนที่ยากจนกว่าในสังคม แต่สังคมควรให้ใครก็ตามที่ขยันทำงานต้องได้มากกว่าคนอื่นจึงเป็นธรรม (กิตติพัฒน์ นนทปัทมเดกุล, 2553)

จากมุมมองความหมายของ “ความเป็นธรรม” ข้างต้น แสดงถึงความหลากหลาย ลื่นไหล โดยขึ้นกับบริบทที่ใช้ แม้พื้นฐานของความเป็นธรรมโดยทั่วไปจะถูกให้ความหมายยึดโยงกับความยุติธรรม แต่เมื่อกล่าวถึงความเป็นธรรมทางสังคมแล้ว มิติความยุติธรรมตามกฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจเป็นหลักประกันถึงประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่ซับซ้อนได้ จึงกล่าวได้ว่า บรรทัดฐานที่จะใช้ชี้วัด จัดการความเป็นธรรมทางสังคมจึงจำเป็นต้องเชื่อมโยงครอบคลุมมิติของความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลายหลากขึ้น

นอกจากนั้น จะพบว่ามีงานวิจัย/บทความวิชาการ ที่ได้ศึกษาประเด็นความเป็นธรรม/ความไม่เป็นธรรมในสังคมผ่านมิติต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลาย ซับซ้อนในแง่ของการวิเคราะห์ สังเคราะห์ อันต่างมุมมองกันออกไป ได้แก่ งานวิจัยส่วนที่หนึ่ง เป็นงานที่ศึกษาประเด็นความเป็นธรรมในมิติทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งงานศึกษาของ สายชล สัตยานุรักษ์ (2550) พบว่า “ความยุติธรรม” เป็นแก่นแท้ของระบบความสัมพันธ์ในรัฐไทยและสังคมไทยอย่างสืบเนื่องยาวนานนับร้อยปี ซึ่งยังคงดำรงอยู่และแสดงออกในรูปลักษณะต่าง ๆ ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยที่ความรุนแรงเชิงโครงสร้างและการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาบนรากฐานของวัฒนธรรมไทยที่ “ความยุติธรรม” หมายถึง ความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาค สอดคล้องกับ งานของ สุพมา อรุณจิต (2555) ซึ่งผลการสังเคราะห์สภาพปัจจุบันของความรู้เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคมของงานสวัสดิการสังคมสะท้อนถึงภาพความไม่เป็นธรรมทางสังคม ในลักษณะของการเลือกปฏิบัติของผู้ให้บริการสวัสดิการสังคม ความไม่เที่ยมกันของสวัสดิการที่ผู้ให้บริการสวัสดิการสังคมได้รับ การที่ผู้ให้บริการสวัสดิการสังคมไม่มีสิทธิโอกาสในการเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค การที่สังคมมีอคติต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นลักษณะที่บ่งบอกถึงความไม่เป็นธรรมทางสังคมของงานสวัสดิการสังคมในสังคมไทย

งานวิจัยส่วนที่สอง เป็นงานที่ศึกษาประเด็นความเป็นธรรมผ่านมิติการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนและชุมชน ซึ่งงานวิจัยของ สุจินตนา ภาวสิทธิ์ (2555) แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่อยู่ในสังคมที่มีความเป็นธรรม จะก่อให้เกิด “พลังทางสังคม” (Social Forces) ที่รัฐหรือหน่วยงานที่ต้องดูแลรับผิดชอบสามารถนำไปใช้พัฒนาสังคมเศรษฐกิจในแง่อื่นๆ ได้ แต่ในทางตรงกันข้าม ความไม่เป็นธรรมทางสังคมจะทำให้เกิดความขัดแย้ง พลังทางสังคมถูกแบ่งแยก อ่อนแอ และยากที่จะนำไปใช้พัฒนา สอดคล้องกับงานของ จรรยา พุคยาภรณ์ และคณะ (2557) ซึ่งเสนอว่า การรวมกลุ่มมีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน หากชุมชนมีความเข้มแข็งจะสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานภายนอก รวมทั้งทำให้ชุมชนมีพลังต่อรอง และได้รับความสนใจจากหน่วยงานภาครัฐโดยปริยาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการแสดงความคิดเห็นจะได้รับการแก้ไข ขณะเดียวกัน งานของ นพพันธ์ วรรณเทพสกุล (2556) ยังมีข้อเสนอไปในทิศทางเดียวกันกับงานศึกษาข้างต้น กล่าวคือ การพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคมด้วยความเป็นชุมชนสมัยใหม่ มีจุดเน้นอยู่ที่การสร้างสัญญาทางสังคมร่วมกับการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม สัญญาทางสังคมเป็นวิธีการและทิศทางหลักของแนวคิดเสรีนิยมแนวเสมอภาค ข้อเสนอต่อสาธารณะคือ หลักการเรื่องธรรมาภิบาลที่ดีและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งควรจะต้องกำหนดเป็นกติการ่วมของสังคมและยึดถือเป็นอุดมการณ์พื้นฐานแห่งรัฐ

งานวิจัยส่วนที่สาม เป็นงานที่ศึกษาประเด็นความเป็นธรรมผ่านมิติเศรษฐกิจและการกระจายทรัพยากร โดยงานวิจัยของ วิทยา โกมินทร์ และบรรพ ทรัพย์สิงห์ (2557) พบว่า ที่ผ่านมามาภาครัฐพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง ไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนจนเมือง ทั้งในแง่ที่ไม่สอดคล้องกับวิถีการประกอบอาชีพ ลักษณะการรวมกลุ่มทางสังคมและการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้การสร้างที่อยู่อาศัยในอาคารสูงจะมีค่าใช้จ่ายสูงทำให้คนจนเมืองที่เป็นกลุ่มเป้าหมายไม่สามารถจ่ายค่าที่อยู่อาศัยได้ และรัฐยังขาด

งบประมาณในการสร้างที่อยู่อาศัยให้กับคนจนเมืองคนอื่น ๆ ในขณะที่ งานวิจัยของ สุรางค์รัตน์ จำเริญพล (2557) ยังพบว่า ประเด็นนี้นั้นอกระบบกับความเป็นธรรมทางสังคมนั้น มีช่องว่างเชิงนโยบายในการสร้างความเป็นธรรม ได้แก่ แรงกดดันทางเศรษฐกิจของลูกหนี้ที่อกระบบที่อยู่ในภาวะหารายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายหนี้ในระบบในภาวะฉุกเฉินสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของสวัสดิการที่รัฐจัดให้ โดยเฉพาะด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาล ขณะเดียวกันยังมีงานศึกษาของ วัชรพล ว่องนิยเมษตร (2557) ซึ่งพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ได้แก่ ผลกระทบมวลรวมจังหวัด การเข้าถึงสินเชื่อธนาคารพาณิชย์รายจังหวัด และการจัดสรรงบประมาณรายจังหวัด ส่งผลให้การกำหนดนโยบายเพื่อลดปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านั้นกับระดับการพัฒนาของแต่ละจังหวัด เนื่องจากระดับการพัฒนาเป็นสิ่งสะท้อนการเกิดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ในแต่ละจังหวัดได้อย่างชัดเจน ในอีกแง่มุมหนึ่ง งานศึกษาของ ราณี หัสสรังสี (2557) ก็พบว่า มุมมองเรื่องการจัดการสวัสดิการของสังคมไทยมักจบด้วยคำถามทางเศรษฐกิจว่ามั่งมีงบประมาณหรือไม่ มากกว่าการตระหนักถึงความสำคัญต่อชีวิตของผู้คนส่วนรวม หรือการจัดสรรทรัพยากรในการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเป็นธรรม ด้วยเหตุผลที่มีตัวเลขชี้ชัดว่าสังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูง จึงควรให้ความสนใจการจัดสรรทรัพยากรในสังคมระหว่างกลุ่มคนมั่งมีกับกลุ่มคนไม่มีให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น การขับเคลื่อนนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูบุตรจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความเข้าใจและการจัดการระบบสวัสดิการที่เป็นธรรมในสังคม

งานวิจัยส่วนที่สี่ เป็นงานที่ศึกษาประเด็นความเป็นธรรมผ่านนิติกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งงานของ ไพสิฐ พาณิชย์กุล (2555) เสนอประเด็นเรื่องความเป็นระบบของกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายกับความเป็นธรรม ได้แก่ (1) การขึ้นรูปของระบบว่าสามารถที่จะดูดซับเอาระบบพื้นฐานเดิมในสังคมนั้น ๆ เข้าไปอยู่ในระบบมากน้อยเพียงใด เช่น จารีตประเพณีในการใช้ที่ดิน ป่าไม้ (2) ความสามารถในการปรับตัวของระบบกระบวนการยุติธรรมว่า สามารถปรับตัวให้ยืดหยุ่น รองรับการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อมาตรฐานความยุติธรรมได้มากน้อยเพียงใด (3) ระบบกระบวนการยุติธรรมต้องเปิดกว้าง ก้าวข้ามความรู้เฉพาะด้านแคบ ๆ มาสู่โลกทัศน์ในลักษณะของเครือข่ายความรู้ (Networking of Knowledge) ความเป็นธรรม ในขณะที่ สถฤณี อาชวานันทกุล (2554) เสนอว่า มาตรการใด ๆ ก็ตามที่มีเป้าหมายอยู่ที่การลดความเหลื่อมล้ำ ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลสมดังความมุ่งหวังได้ ถ้าหากยังไม่หาวิธีบรรเทาปัญหาคอร์รัปชันที่แทรกซึมในทุกระดับชั้น และทุกวงการในสังคมไทยอย่างจริงจัง เนื่องจากคอร์รัปชันเปรียบเสมือนที่คอยกัดกร่อนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายและโครงการต่าง ๆ และทำให้ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้คอยซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำด้านอื่นให้เลวร้ายลง โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสในการเข้าถึงและได้รับความยุติธรรม

จากงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรม/ความไม่เป็นธรรม ซึ่งกล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการศึกษาครอบคลุมในประเด็นทั้งความเป็นธรรมใน มิติทางสังคม วัฒนธรรม มิติการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนและชุมชน มิติเศรษฐกิจและการกระจายทรัพยากร ตลอดจนนิติกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อน หลากหลายของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” ทั้งนี้ งานวิจัยส่วนหนึ่งเผยให้เห็นสภาพปัญหา หรืออาการที่สังคมไทยกำลังเผชิญหน้ากับความไม่เป็นธรรมดังจะเห็นได้จาก ความยุติธรรมที่ฝังรากลึกในโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม ขณะเดียวกัน ยังมีงานศึกษาที่ชี้ชวนให้ตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาการคอร์รัปชัน หรือความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งสะสมมานาน ในอีกแง่มุมหนึ่ง ก็พบว่ายังมีงานศึกษาอีกส่วนหนึ่งซึ่งพยายามเสนอทางออกให้กับปัญหาดังกล่าวทั้งในแง่ของงานวิจัยที่เน้นย้ำความสำคัญของการรวมกลุ่มในชุมชน เพื่อหนุนเสริมให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ไปสู่การขับเคลื่อนทางสังคมและข้อเสนอเชิงนโยบายแก่รัฐ อีกทั้งยังมีงานวิจัยซึ่งเน้นย้ำให้

เห็นความสำคัญของระบบสวัสดิการสังคม และการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นมาตรการที่รัฐควรต้องจัดทำให้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ของสังคมไทย เพื่อจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

จะเห็นได้ว่า ความเป็นธรรม/ความไม่เป็นธรรม ทางสังคม เป็นสภาพการณ์ที่ปรากฏผ่านปัญหาสังคม ในแง่มุมต่าง ๆ อันประกอบขึ้นจากระบบย่อย (sub system) ในโครงสร้างของสังคม อันได้แก่ ระบบสังคม วัฒนธรรม ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และระบบกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเหล่านี้ล้วนก้าวข้ามการยึดติดว่าความเป็นธรรมจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับนิติกฎหมาย กฎเกณฑ์เท่านั้น สิ่งหนึ่งซึ่งสะท้อนผ่านการทบทวน รวบรวมงานวิจัยด้านความเป็นธรรมทางสังคม คือ ความสลับซับซ้อนที่อยู่เบื้องหลังความเป็นธรรมนั้น มีความหลากหลายเชื่อมโยงกับทุกบริบทของสังคม ดังนั้น การจะชี้วัดจัดการประเด็นเรื่องความเป็นธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความเข้าใจในทุกมิติสังคม เพื่อไม่ให้ “ความเป็นธรรม” ถูกลดทอนเงื่อนไขที่ซับซ้อนหลากหลายลงไป

ระเบียบวิธีวิจัย

1) ขอบเขตเชิงเนื้อหา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ “ความเป็นธรรม” ข้างต้น แสดงถึงความหลากหลาย สันโน โดยขึ้นกับบริบทที่ใช้ แม้พื้นฐานของความเป็นธรรมโดยทั่วไปจะถูกให้ความหมายยึดโยงกับความยุติธรรม แต่เมื่อกล่าวถึงความเป็นธรรมทางสังคมแล้ว มิติความยุติธรรมตามกฎหมายเพียงอย่างเดียวอาจเป็นหลักประกันถึงประเด็นความเป็นธรรมทางสังคมที่ซับซ้อนได้ จึงกล่าวได้ว่า บรรทัดฐานที่จะใช้ชี้วัด จัดการความเป็นธรรมทางสังคมจำเป็นต้องเชื่อมโยงครอบคลุมมิติของความเป็นธรรมในบริบทสังคมที่หลายหลากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้แบ่งความเป็นธรรมออกเป็น 10 มิติ เพื่อให้ครอบคลุมครอบคลุมความหลากหลายในทุกมิติ ซึ่งนำมาสู่กรอบการศึกษาดังนี้

- (1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา
- (2) มิติการเมือง
- (3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร
- (4) มิติกระบวนการยุติธรรม
- (5) มิติการศึกษา
- (6) มิติเพศ
- (7) มิติชุมชน
- (8) มิติสุขภาพ
- (9) มิติสิ่งแวดล้อม
- (10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค

ฉะนั้น นิยามความหมาย ความเป็นธรรมทางสังคม ในการศึกษาครั้งนี้จึงครอบคลุมถึงความเป็นธรรมเท่าเทียม เทียงธรรมของทั้งสังคม ตลอดจนเป็นการวางบรรทัดฐานของความเป็นธรรมเพื่อคุ้มครองผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยเป้าหมายความเป็นธรรมทางสังคมนั้นก็เพื่อสร้างความเสมอภาคให้คนในสังคม โดยแบ่งด้านย่อยในแต่ละมิติความเป็นธรรมออกเป็น 2 ด้าน คือ (1) ด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม และ (2) ด้านการดำเนินการของรัฐ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้แบบสอบถามดังกล่าวจะถูกนำไปใช้สำรวจผ่านเว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสามารถเข้าถึงได้จาก www.sojustthai.net

2) ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจโดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประชากรเป้าหมายในพื้นที่ทั่วประเทศโดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้ทราบในเรื่องความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างที่อาศัยความน่าจะเป็นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทน และสามารถสะท้อนสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับพื้นที่ในการศึกษาซึ่งจะสะท้อนความแตกต่างระหว่างความเห็น การรับรู้ ทัศนคติของผู้ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมือง (Urban) และเขตชนบท (Rural) ฉะนั้นการสุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูลจึงมีการกระจายไปทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอย่างเท่าเทียมกันด้วย โดยเริ่มต้นจากการคัดเลือกพื้นที่ที่เป็นเมืองขนาดใหญ่ในแต่ละภูมิภาค และเมืองขนาดเล็กที่ไม่ติดหรือไม่ใกล้ชิดกับเมืองขนาดใหญ่ จากนั้นจึงทำการเลือกเขตเมือง และเขตอื่นที่ไม่ใช่เมืองโดยอาศัยการสุ่มตัวอย่าง เพื่อเลือกพื้นที่ ตำบลและหมู่บ้าน รวมถึงการพิจารณาจากการกำหนดขนาดและประเภทของรูปแบบการปกครอง เช่น เขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่น ๆ ประกอบกันในการคำนวณขนาดตัวอย่างและพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูลด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นตัวแทนที่ดีและสามารถสะท้อนความคิดเห็นและความเป็นธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้อย่างครอบคลุมด้วย โดยพื้นที่ที่ทำการสำรวจมีทั้งหมด 80 ชุมชน ใน 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม อยุธยา จันทบุรี นครราชสีมา อุตรดิตถ์ สุโขทัย เชียงใหม่ สุราษฎร์ธานี และสงขลา

ผลการศึกษา

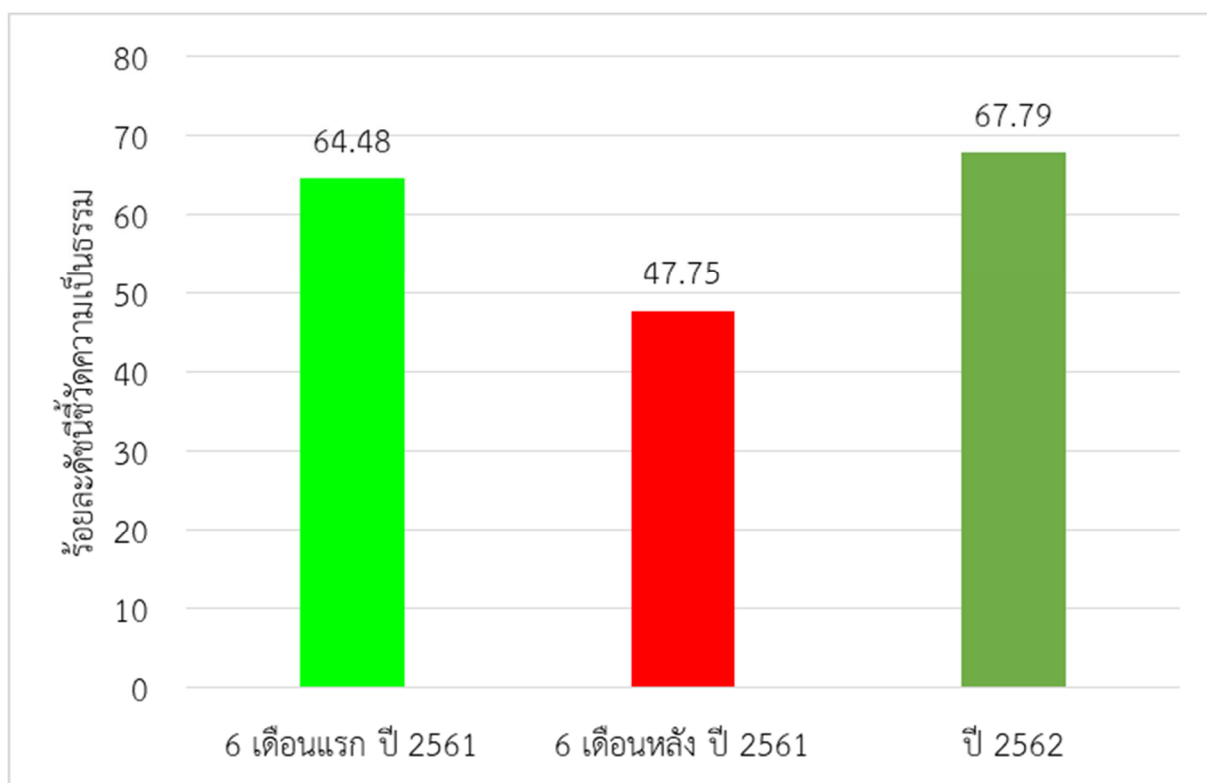
ในการศึกษาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอนเพื่อให้ได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีความเป็นตัวแทน สามารถอนุมานถึงจำนวนประชากรทั้งหมดได้ โดยอาศัยการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ ค่าเฉลี่ยของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ผลการเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปตามหลักทางสถิติ และมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยแบบสอบถามจะมีข้อคำถามทั้งหมด 3 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คือ มุมมองต่อความเป็นธรรมทางสังคมไทย ส่วนที่ 3 คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นที่ธรรมที่หลากหลายทางสังคม ทั้ง 10 มิติ ได้แก่ (1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา (2) มิติการเมือง (3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร (4) มิติกระบวนการยุติธรรม (5) มิติการศึกษา (6) มิติเพศ (7) มิติชุมชน (8) มิติสุขภาพ (9) มิติสิ่งแวดล้อม และ (10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Or Factor Analysis) ใช้ในการถ่วงน้ำหนักในรายมิติและรายด้าน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากการกระจายของข้อมูล โดยอ้างอิงแนวคิดของจอห์น รอว์ลส์ เกี่ยวกับการกระจายความยุติธรรม และแนวคิดของเฟร็ดริก ฮายเค เกี่ยวกับเสรีนิยมภายใต้กฎหมาย โดยพิจารณาจากความหมายของข้อคำถามในแต่ละด้านแต่ละมิติ นอกจากนี้วิธีการวิเคราะห์ผลการศึกษายังใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Analysis) จากการนำผลการศึกษาเบื้องต้นมาใช้ในการหาองค์ประกอบที่ควรจะเป็นตามหลักการทางสถิติศาสตร์ และถ่วงน้ำหนักองค์ประกอบตามผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ให้เป็น 100 คะแนน แยกรายมิติ (ตาราง 1)

ตาราง 1 ค่าดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมและการแปลผล แยกรายมิติ

มิติความเป็นธรรมทางสังคม	ค่าน้ำหนัก	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
ภาพรวม	100.00	73.66	มีความเป็นธรรมมาก
มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา	6.04	74.41	มีความเป็นธรรมมาก
มิติการเมือง	18.12	63.54	มีความเป็นธรรมปานกลาง
มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร	20.42	59.46	มีความเป็นธรรมปานกลาง
มิติกระบวนการยุติธรรม	19.38	58.31	มีความเป็นธรรมปานกลาง
มิติการศึกษา	12.92	71.28	มีความเป็นธรรมมาก
มิติเพศ	7.51	73.66	มีความเป็นธรรมมาก
มิติชุมชน	0.00	73.05	มีความเป็นธรรมมาก
มิติสุขภาพ	0.00	77.40	มีความเป็นธรรมมาก
มิติสิ่งแวดล้อม	6.04	72.76	มีความเป็นธรรมมาก
มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค	9.58	72.83	มีความเป็นธรรมมาก

จากผลการศึกษา พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ระดับ 73.66 กล่าวคือภาพรวมความเป็นธรรมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติที่มีความเป็นธรรมสูงที่สุดคือ มิติสุขภาพ คือ ร้อยละ 77.40 ค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 0.00 เช่นเดียวกับมิติชุมชนที่มีค่าน้ำหนักเท่ากัน และมีความเป็นธรรมอยู่ที่ระดับ 73.05 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในมิตินี้น้อยที่สุดเพราะเห็นว่าทั้ง 2 มิตินี้มีความเป็นธรรมมากที่สุดจึงไม่ใช้มิติความเป็นธรรมที่ต้องเร่งแก้ไข รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา ความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ระดับ ร้อยละ 74.41 ค่าน้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 6.04 ส่วนมิติที่กลุ่มตัวอย่างให้ค่าน้ำหนักมากเป็นอันดับ 1 คือมิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร ค่า น้ำหนักอยู่ที่ร้อยละ 20.42 มีความเป็นธรรมร้อยละ 59.46 กล่าวคือความเป็นธรรมอยู่ในระดับ “มีความเป็นธรรมปานกลาง” มิติที่กลุ่มตัวอย่างให้ค่าน้ำหนักรองลงมาคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีค่าน้ำหนักที่ร้อยละ 19.38 และมีความเป็นธรรมร้อยละ 58.31 คือ “มีความเป็นธรรมปานกลาง”

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวม โดยคำนวณค่าดัชนีจากข้อคำถามจำนวน 34 ข้อเดิมที่เคยใช้สำรวจความเป็นธรรมในปี พ.ศ.2561 ผลปรากฏว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมที่มาจากการสำรวจในปี 2562 มีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 67.79 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากผลสำรวจ 6 เดือนหลัง ปี 2561 (ม.ค. ถึง มิ.ย. 2561) ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 47.75 โดยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20.04 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 6 เดือนแรก ปี 2561 ที่มีค่าดัชนีอยู่ที่ร้อยละ 64.48 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.31 ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 การเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมในภาพรวม โดยเทียบปี 2562 กับปี 2561

จากผลการวิเคราะห์ถดถอย โดยทำการเปรียบเทียบกับการศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งใช้ข้อคำถามอ้างอิงตามแบบสอบถามเดิมของปี พ.ศ.2561 จำนวน 34 ข้อ พบว่าผลการวิเคราะห์การถดถอยของการศึกษาในครั้งนี้ไม่มีตัวแปรที่ส่งผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม ต่างจากผลการวิเคราะห์การถดถอยของปี พ.ศ.2561 ใน 6 เดือนหลัง ที่ตัวแปรอาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ) และอายุ ส่งผลต่อความเป็นธรรมทางสังคม อย่างไรก็ตามอาจเปรียบเทียบโดยตรงไม่ได้ เนื่องจากการศึกษาในปีนี้มี ความแตกต่างกันของข้อคำถามมาก มีการแก้ไขคำในข้อคำถามให้มีความกระชับและเข้าใจง่ายมากขึ้นจากปี พ.ศ.2561 จึงอาจส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในข้อคำถามแตกต่างจากในปี พ.ศ.2561 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเปรียบเทียบกับผลจากการเก็บข้อมูลปี 2561

ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม	Beta 6 เดือน แรกปี '61	Beta 6 เดือน หลังปี '61	Beta วันนี้
เพศ (Ref. ชาย)	-0.046	0.013	0.039
สถานภาพสมรส (Ref. โสด)	0.036	0.089	-0.053
เชื้อชาติ (Ref. ไทย)	0.041	0.087	-0.033
ศาสนา (Ref. ศาสนาพุทธ)	0.002	-0.02	0.100
ระดับการศึกษา (Ref. ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี)	-0.008	0.059	-0.114
อาชีพ (Ref. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ)	0.002	0.171**	0.125
สถานภาพในชุมชน (Ref. สมาชิกในชุมชน)	-0.065	0.052	0.006
ภาษาที่ใช้สื่อสาร (Ref. ไทยกลาง)	0.02	-0.02	-0.056
อายุ	-0.004	-0.340***	0.030
สถานภาพในครอบครัว (Ref. หัวหน้าครอบครัว)	-0.055	-0.071	-0.069
แบ่งช่วงรายได้ส่วนตัว (Ref. ต่ำกว่าเส้นความยากจน)	0.084	-0.044	0.097
รายได้ส่วนตัว (Ref. พึงพอใจในระดับมาก)	-0.079	0.062	-0.043
Adjusted R Square	0.044	0.108	-0.018
Durbin Watson	1.375	0.822	1.230
Constant	90.533	51.524	7.087

หมายเหตุ: ** คือ Sig. < 0.05 และ *** คือ Sig. < 0.01

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

“ความเป็นธรรม” เป็นประเด็นที่ซับซ้อน ซ่อนเงื่อนไขที่หลากหลาย แทบทุกบริบทของสังคมจึงเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับความเป็นธรรม ทั้งที่ปรากฏเปิดเผยและแอบแฝงซ่อนเร้นในมิติต่าง ๆ ของสังคมตั้งแต่เรื่องของจิตสำนึก ความสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างทางสังคม ตลอดจนผลผลิตทางวัฒนธรรมในสังคม ต่างก็ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นความเป็นธรรม ทั้งนี้หนึ่งในสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรม” ที่สะท้อนผ่านปรากฏการณ์ทางสังคม คือ วิกฤตความรุนแรงในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในสังคมอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งสร้างความรุนแรงทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้นในรูปแบบต่าง ๆ จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและเบียดขับเพิ่มช่องว่างให้แก่คนในสังคม

โครงการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อทดลองใช้สำรวจความเป็นธรรมทางสังคมในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง เป็นโครงการวิจัยเชิงสำรวจและสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีมูลเหตุมาจากสภาพการณ์ทางสังคมไทยอันปรากฏความขัดแย้ง ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ซึ่งยังคงตอกย้ำทับซ้อนอยู่ในสังคมตลอดมาโดยอาศัยเครื่องมือเป็นเว็บแอปพลิเคชัน แนวคิดเรื่อง “ความเป็นธรรม” จึงกลายเป็นประเด็นใหญ่อันสำคัญยิ่งที่สังคม และโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ จะต้องทำความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการเสริมสร้างความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ให้แก่สังคม เพื่อให้คนในสังคมไทยสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข บนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลายในสังคม ด้วยจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น โครงการนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) ทบทวนการจัดทำดัชนีชี้วัดความ

เป็นธรรมทางสังคมเพื่อใช้ประโยชน์ในการสำรวจผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive 2) พัฒนาเครื่องมือจัดเก็บดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคมผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive 3) ทดลองจัดเก็บข้อมูลผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ทั้งในกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ต่อเนื่อง ในการออกแบบการวิจัย เพื่อจัดสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม ในแนวคิดเรื่องความเป็นธรรม ในหลากหลายสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และสาขาวิชาปรัชญา จนได้ข้อสรุป แบ่ง “ความเป็นธรรมทางสังคม” ออกเป็นมิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นมิติเดิมจากโครงการพัฒนาดัชนีภาพลักษณ์ความเป็นธรรมทางสังคม เมื่อปี พ.ศ.2561 จำนวน 4 มิติ และเพิ่มเติมอีก 6 มิติ รวมเป็น 10 มิติ ได้แก่ 1) มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา 2) มิติการเมือง 3) มิติเศรษฐกิจ ความยากจนและการกระจายทรัพยากร 4) มิติกระบวนการยุติธรรม 5) มิติการศึกษา 6) มิติเพศ 7) มิติชุมชน 8) มิติสุขภาพ 9) มิติสิ่งแวดล้อม และ 10) มิติการบริการสาธารณะและสาธารณูปโภค

ในการนี้ จากมิติต่าง ๆ ทั้ง 10 มิติข้างต้น คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยแบบสอบถามซึ่งได้ผ่านกระบวนการทดสอบเครื่องมือตามหลักวิชาการแล้ว จะมีข้อคำถามทั้งหมด 3 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สอง คือ มุมมองต่อความเป็นธรรมทางสังคมไทย ส่วนที่สาม คือข้อคำถามเกี่ยวกับความเป็นที่ธรรมที่หลากหลายทางสังคม ทั้ง 10 มิติ โดยข้อคำถามทั้งหมดจะถูกนำไปใส่ในเว็บแอปพลิเคชันเพื่อให้ใช้ประโยชน์ในการสำรวจ นอกจากนี้ยังมีแบบสำรวจฉบับย่อที่เป็นรูปภาพ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสำรวจที่มีเวลาไม่มากแต่ต้องการจะสะท้อนความเป็นธรรมได้เลือกทำด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างที่อาศัยความน่าจะเป็นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทน และสามารถสะท้อนสภาพการณ์ของ “ความเป็นธรรมทางสังคม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับพื้นที่ในการศึกษาซึ่งจะสะท้อนความแตกต่างระหว่างความเห็น การรับรู้ ทศนคติของผู้ที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมือง (Urban) และเขตชนบท (Rural) ฉะนั้นการสุ่มตัวอย่างและการเก็บข้อมูลจึงมีการกระจายไปทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทอย่างเท่าเทียมกันด้วย

ในการศึกษาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม โดยสำรวจข้อมูลในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2562 ผ่านเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า ดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม อยู่ที่ระดับ 73.66 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมมาก” และเมื่อพิจารณาเป็นรายมิติ พบว่า มิติสุขภาพ มีความเป็นธรรมสูงที่สุด คือ ร้อยละ 77.40 รองลงมาคือ มิติสังคม วัฒนธรรม ภาษาและศาสนา มีความเป็นธรรมทางสังคมอยู่ที่ร้อยละ 74.41 ส่วนมิติที่มีความเป็นธรรมน้อยที่สุดคือ มิติกระบวนการยุติธรรม โดยมีความเป็นธรรมอยู่ที่ร้อยละ 58.31 กล่าวคือ “ระดับความเป็นธรรมปานกลาง”

หากเปรียบเทียบกับรอบการสำรวจข้อมูลของปี พ.ศ.2561 จะพบว่าค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้นในทุกมิติและทุกข้อคำถาม ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อปลายเดือนมีนาคม พ.ศ.2562 ซึ่งทำให้ประชาชนในประเทศกำลังมีความหวังกับรัฐบาลชุดใหม่ที่จะเข้ามาบริหารประเทศจึงทำให้ค่าความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากแบบสำรวจฉบับย่อที่เป็นภาพสะท้อนของแต่ละมิติ จะเห็นว่าผลการสำรวจตรงข้ามกับแบบสำรวจฉบับเต็ม อาจเป็นผลมาจากภาพที่ทดลองนำมาใช้นั้นเป็นภาพในเชิงลบและกระทบกับความรู้สึกของผู้ตอบแบบสำรวจ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลสำรวจจะเพิ่มขึ้นจากรอบสำรวจครั้งที่แล้ว แต่ก็ยังมีบางกลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนความเป็นธรรมที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เช่น กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตการปกครองพิเศษ (กรุงเทพมหานคร) มีความเห็นต่อความเป็นธรรมทั้งในภาพรวมและแยกรายมิติค่อนข้างน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่าง

ในพื้นที่อื่น หรือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายเห็นว่าสังคมไทยในภาพรวมมีความเป็นธรรมในระดับปานกลางซึ่งน้อยกว่าความเห็นของเพศหญิงและเพศทางเลือก เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ยังมีการตั้งข้อสังเกตของนักวิชาการเกี่ยวกับความหวังหลังการเลือกตั้งของไทย ซึ่งประชาชนรอคอยการเลือกตั้งนี้มา 5 ปี ว่าประชาชนที่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่างก็หวังให้ประเทศเดินไปในทางที่ควรจะเป็น ที่สำคัญคือเห็นความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นหลังจากการเลือกตั้งนี้ บ้านเมืองจะเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นหลังจากที่อยู่ภายใต้รัฐบาลทหารมายาวนาน (มติชนออนไลน์, 2561) แต่อย่างไรก็ตามในการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ต่างจังหวัดเองก็มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการมีรัฐบาลทหารทำให้บ้านเมืองสงบได้จริง และที่สำคัญในกลุ่มตัวอย่างที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความเห็นว่าเงินที่ได้รับจากบัตรนี้สามารถช่วยเหลือด้านการเงินของกลุ่มตัวอย่างได้

ในส่วนการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive พบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสำรวจความเป็นธรรมและประมวลผลเบื้องต้นในภาพรวมนั้นมีความรวดเร็วทั้งในการตอบแบบสำรวจของผู้ตอบและในการแสดงผลแบบ Real-time นอกจากนี้การใช้เว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive ยังสามารถเผยแพร่ไปในระดับหมู่บ้านผ่านผู้นำชุมชนได้โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ภาคสนามลงสำรวจข้อมูล อันจะทำให้ประหยัดงบประมาณในส่วนการเก็บข้อมูลในอนาคตได้

ในการศึกษาเพื่อสร้างดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม พบว่ายังมีองค์ประกอบหลายอย่างเกี่ยวกับความเป็นธรรมที่จะต้องพิจารณา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมให้เชิงลึกและสามารถตอบโจทย์ทางสังคมที่ว่าด้วยความเป็นธรรมทางสังคมเป็นอย่างไร ท่ามกลางความคิดที่แตกต่างของคนที่อาศัยอยู่ภายในประเทศ อย่างไรก็ตามความเป็นธรรมทางสังคมเป็นสิ่งที่เราควรให้ความสำคัญอย่างมากเพื่อให้คนในสังคมดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุข

ข้อเสนอแนะจากผลศึกษา

- 1) การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นธรรมทางสังคม ควรต้องมีการสำรวจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเห็นภาพของความเปลี่ยนแปลงของความเป็นธรรมทางสังคมผ่านตัวเลขดัชนีได้
- 2) ควรพิจารณาเพื่อเพิ่มพื้นที่ศึกษาให้ครอบคลุมทั่วประเทศในทุกปีการสำรวจ
- 3) ควรเปลี่ยนภาพในแบบสำรวจฉบับย่อให้เป็นภาพที่เป็นตัวแทนของแต่ละมิติได้อย่างแท้จริง
- 4) ในการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษา ควรใช้เทคโนโลยีภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) มาใช้ในการอธิบายผลการศึกษาในเชิงพื้นที่ เพิ่มเติมจากการนำเสนอข้อมูลในเชิงปริมาณ ด้วยตารางหรือแผนภูมิแบบดั้งเดิม เพื่อให้สามารถมองเห็นความแตกต่างของแต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจน และช่วยให้สามารถกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมต่อพื้นที่

5) ผลจากงานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทั้งหน่วยงานภาครัฐหรือภาคราชการ องค์กรนอกภาครัฐ สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นต้น

6) ควรมีการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันแบบ Responsive เพื่อให้การใช้งานผ่านเว็บแอปพลิเคชันสะดวกมากยิ่งขึ้น และพัฒนาการรายงานผลที่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจในรอบการสำรวจที่ผ่านมาได้ด้วย